

Sametingets plenum

Møtebok 03/12

Ávjuvárgæidnu 50, N-9730 Kárašjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 06. - 08.06.12

Sted: Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
020/12	Konstituering
021/12	Sametingsrådets beretning
022/12	Spørsmål til Sametingsrådet
023/12	Kunngjøring av nye saker
024/12	Sametingsrådets redegjørelse om samisk barnehagetilbud
025/12	Regionalpolitiske strategier - redegjørelse
026/12	Sametingets reviderte budsjett 2012
027/12	Kriterier for støtte til samiske bokbusser
028/12	Kunnskapsdimensjonen i Nordområdepolitikken
029/12	Kontrollutvalgets årsmelding
030/12	Landbrukspolitiske utfordringer
031/12	Forvaltning av fiske etter anadrom laksefisk
032/12	Valg av Sametingets valg nemnd - sametingsvalget 2013

Møtesekvenser

Tid		Sak	Side
06.06.12	kl. 08.30 - 08.45	020/12	4
	kl. 09.00 - 12.05	021/12	6
	kl. 15.05 - 17.30	022/12	34
	kl. 17.30 - 18.40	023/12	45
	kl. 18.40 - 19.00	024/12 fremlegging	53
	kl. 19.00 - 19.20	025/12 fremlegging	67
07.06.12	kl. 08.30 - 09.45	029/12	125
	kl. 09.45 - 10.00	026/12 fremlegging	83
	kl. 10.30 - 10.35	029/12 votering	125
	kl. 10.35 - 15.30	026/12	83
	kl. 15.30 - 16.30	028/12	108
	kl. 17.00 - 17.20	027/12	104
	kl. 17.20 - 18.20	024/12	53
08.06.12	kl. 08.30 - 11.10	030/12	136
	kl. 11.10 - 12.20	031/12	149
	kl. 13.20 - 14.40	025/12	67
	kl. 14.40 - 14.45	032/12	154

Ašši/Sak SP 020/12

Konstituering

Saken påbegynt 6. juni 2012 kl. 08.30

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1. Mariann Wollmann Magga	21. Odd Iver Sara
2. Gunn-Britt Retter	22. Geir Tommy Pedersen
3. Knut Inge Store	23. Willy Ørnebakk
4. <i>Ingen møtte for Trond Are Anti</i>	24. <i>Ingen møtte for Randi A. Skum</i>
5. <i>Ingen møtte for Ragnhild M. Aslaksen 06.06.12</i>	25. Ann Solveig Eriksen (<i>vara for Margit Eli Anti Oskal</i>)
6. Hans J. Eriksen	26. Aud Marthinsen
7. Alf Isaksen	27. Rolf Johansen
8. Áile Javo (<i>vara for Aili Keskitalo 06.06.12</i>)	28. Ann-Mari Thomassen
9. Ronny Wilhelmsen	29. Inga-Lill Sundset
10. Per Andersen Bæhr	30. Miriam Paulsen
11. Olaf Eliassen	31. Åge Nordkild
12. Mathis Nilsen Eira	32. Geir Johnsen
13. Anne Helene Moeng Saari	33. Jarle Jonassen
14. Anders Somby jr	34. Sten Erling Jønsson
15. <i>Ingen møtte for Knut Roger Hanssen</i>	35. Ida Marie Bransfjell
16. Hilde Anita Nyvoll	36. Jørn Are Gaski
17. Arthur Johan Tørfoss	37. Kirsti Guvsám
18. Rolf Wilhelmsen (<i>vara for Toril Bakken Kåven</i>)	38. Marie Therese N. Aslaksen
19. Silje Karine Muotka	39. Heidi P. Greiner Haaker
20. Inger Jørstad	

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsmøtet

Representant nr 4 Trond Are Anti

Representant nr 15 Knut Roger Hanssen

Representant nr 18 Toril Bakken Kåven

Representant nr 24 Randi A. Skum

Representant nr 25 Margit Eli Anti Oskal

Permisjoner for deler av plenumsmøtet

Representant nr 5 Ragnhild M. Aslaksen 06.06.12
Representant nr 1 Mariann W. Magga 07.06.12 fra kl. 15.00 - 08.06.12
Representant nr 8 Aili Keskitalo 06.06.12
Representant nr. 17 Arthur Tørfoss 07. - 08.06.12
Representant nr 2 Gunn-Britt Retter 07.06.12 kl. 16.00 - 17.00
Representant nr 37 Kirsti Guvsám 08.06.12 fra kl. 10.00
Representant nr 30 Miriam Paulsen 08.06.12 fra kl. 10.00
Representant nr 35 Ida Marie Bransfjell 08.06.12 fra kl. 11.00

Vararepresentanter

Vararepresentant Ann Solveig Eriksen møtte for representant nr 25 Margit Eli Anti Oskal
Vararepresentant Rolf Wilhelmsen møtte for representant nr 18 Toril Bakken Kåven
Vararepresentant Áile Javo møtte for representant nr 8 Aili Keskitalo 06.06.12
Vararepresentant Rolf Fjellstad møtte for representant nr 17 Arthur Tørfoss 07. - 08.06.12
Vararepresentant Amund Peder Teigmo møtte for representant nr 11 Olaf Eliassen 07.06.12 i sak 26/12 Sametingets reviderte budsjett 2012

I Dokumenter

Møteinnkalling av 15.05.12 med forslag til saksliste.

II Forslag og merknader

Plenumsledelsens innstilling

Innkalling av 15.05.12 med innstilling til saksliste, program og taletid godkjennes

III Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jarle Jonassen	
	Rolf Johansen, til forretningsorden	
	Geir Tommy Pedersen, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

- Innkalling av 15.05.12 med innstilling til saksliste, program og taletid godkjennes

Behandlingen av saken ble avsluttet 06.06.12 kl.08.45.

Ašši/Sak SP | **021/12**

Sametingsrådets beretning om virksomheten iht. forretningsorden § 20

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

12/2671

Saken påbegynt 06.06.12 kl.09.00

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden 29.03.-18.05.12 til orientering.

1 Innledning

Denne beretningen omhandler perioden fra 29.03.-18.05.12 og er knyttet opp til Sametingets budsjett for 2012.

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt 1 ordinært møte og flere telefonmøter og behandlet 104 saker, herav 88 tilskuddssaker.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Ungdomspolitikkk/Sametingets ungdomspolitiske utvalg

Sametingsrådet avholdt det faste møtet med Sametingets ungdomspolitiske utvalg 24.04.12. I tillegg til orientering om SUPUs virksomhet og fremtidige planer, var tema på møtet blant annet sametingsbudsjettet 2013 og handlingsplan for sametingsmelding om opplæring og utdanning. Dessuten var det oppfølging av to tidligere saker:

1. Forslag om å senke aldersgrensen for innskriving i valgmannstallet til 16 år.
2. Taletid for representanter for SUPU på Sametingets plenum.

SUPUs leder deltok på, og satt i det oppsummerende panelet under International Forum for Young Politicians of North-West Russia and the Nordic Countries i Stockholm i april. Forumet vedtok en resolusjon.

Sametingsrådet og SUPU hadde besøk fra inuittenes videregående skole i Ottawa, Canada, 4.5.2012 i Karasjok. Både sametingsrådet og SUPU hadde separate møter med studentene. Målet var å få en bedre forståelse av felles problemstillinger for urfolk. Identitet, kultur og språkutvikling var sentrale temaer. Det var spesielt fokus på saker ungdom var opptatt av og hvordan ungdom kan få satt sine saker på dagsorden. I tillegg ble det brukt en del tid på å fortelle om egne erfaringer med å være fra urfolkssamfunn og fortelle om folkenes historie, som har mange likhetstrekk.

SUPUs nestleder deltok den første uka av årets sesjon i Permanent Forum i New York.

Eldrepolitikk

Sametingets elderråd er nå etablert og har avholdt 2 styremøter i perioden. Leder for elderrådet er Inga Karlsen og nestleder er Anders P Siri. Dette rådet er valgt ut 2013. Eldrerådet vil engasjere seg i samiske eldres situasjon og da spesielt i det som angår språk og kultur. De vil etablere kontakt og samarbeid med Statens seniorråd for å påvirke saker som angår eldre samer, og de vil også ta kontakt med kommunale og fylkeskommunale elderråd for samarbeid om samisk eldre.

Sametingets elderråd vil også sette søkelys på innhold i utdanning for helsepersonell. Eldrerådet mener at videregående skoler og høyskoler/universiteter må "våge" ta inn fagområder som omhandler samisk eldreomsorg.

I forbindelse med styremøtet i Tromsø, hadde elderrådet møte med Tromsø kommunes elderråd, der tema var eldre samers situasjon i Tromsø kommune og de utfordringer som kan komme, spesielt med hensyn til å bruke samisk språk i institusjoner. Det er i følge Tromsø kommunes elderråd ingen tall på hvor mange eldre samer som bor i kommunen, og de to elderrådene ønsker å utfordre Tromsø kommune til å kartlegge dette. Eldrerådet besøkte også et aktivitetssenter for eldre i byen, hvor de møtte daglig leder. Eldrerådet tok opp problemstillinger som eldre samer kan møte i institusjoner, som språk, kultur, mat og lignende.

2 Språk

Den samiske befolkningen skal ha mulighet og rett til å bruke sitt eget språk. Bevaring, styrking og utvikling av de samiske språkene er sentralt for den samiske kulturens framtid.

Hovedmål

- Samisk er et naturlig språk på alle arenaer

Delmål

- Vi har levedyktige og aktive arenaer for samisk språk
- Samisk språk er synlig og blir brukt også i områder der språket har hatt en svak stilling
- Samisk språk brukes aktivt og er synlig i det offentlige rom
- Samisk språk er et fullverdig bruksspråk i dagliglivet

Strategier

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører skape gode rammevilkår for samisk språk

Sametingsrådet arrangerer åpne møter på ulike steder i det samiske området i forbindelse med arbeidet med sametingsmelding om samiske språk. Bakgrunnen for møtene er at sametingsrådet ønsker innspill og forslag om fremtidig samisk språkpolitikk. I denne perioden har det vært møter i Kåfjord og Tysfjord. I Kåfjord var det 12-15 personer til stede på møtet, mens i Tysfjord møtte mellom 25 og 30 personer. Samtlige fikk anledning til å fremme sine meninger, forslag og bekymringer. Sametingsrådet er meget fornøyd med møtene, og fikk inn mange gode innspill og

forslag. Det skal i løpet av våren også arrangeres åpne møter i Tana (21.05.2012), i Kautokeino (22.05.2012), i Lavangen (23.05.2012), på trones (29.05.2012) og på Røros (31.05.2012). Institusjoner og organisasjoner som arbeider med samisk språk blir spesielt invitert, men møtene er også åpne for alle. I tillegg er det opprettet e-post adresser hvor folk kan sende inn sine innspill; adressene er giele@samediggi.no og giella@samediggi.no.

Møte med Tromsø kommune

Sametingsrådet og Tromsø kommune hadde i januar 2012 møte angående situasjonen for den samiske befolkningen i Tromsø. Sametingsrådet inviterte da ordfører Jens Johan Hjort og byråd Jonas Stein Eilertsen til å komme til Sametinget i Karasjok. Tromsø kommune har også hatt et dialogmøte med representanter for Tromsøs samiske befolkning i januar 2012.

Sametingsrådet hadde møte med Tromsø kommunes ordfører Jens Johan Hjort og byråd Jonas Stein Eilertsen i Karasjok 19.04.12. På dette møtet ble det enighet om å påbegynne arbeidet med å utarbeide avtale om samarbeid mellom Tromsø kommune og Sametinget. Det ble også enighet om å følge opp samarbeidet med jevnlige møter.

Møte med Storfjord språksenter

Sametingsrådet hadde møte med Storfjord språksenter under rådsmøtet i Kåfjord 24.4.2012. Språksenteret presenterte sine planer framover for styrking og bevaring av samisk språk i kommunen, og sametingsrådet fikk anledning til å stille spørsmål og fremme forventninger til språksenterets satsning på samisk språk. Storfjord språksenter har jobbet med ulike språkprosjekter i 3 år, og håper å komme inn under Sametingets faste tilskuddsordning fra og med 2013.

Møte med Tysfjord kommune

Sametingsrådet besøkte Tysfjord kommune 7.5.2012, der hun deltok på kommunestyremøte i Kjøpsvik. Sametingsrådet holdt et innlegg om Samelovens språkregler og forvaltningsområdet for samisk språk, hva dette innebærer for Tysfjord kommune, og om Sametingets tospråklighetsmidler. Kommunestyrets medlemmer fikk komme med spørsmål og kommentarer. Kommunestyret i Tysfjord kommune har en positiv holdning til utvikling av samisk språk, og vilje til å styrke det lulesamiske språket.

- Gjennom aktiv bruk av virkemidler fremme bruken av samisk språk, med spesiell vektlegging på lulesamisk og sørsamisk

Språkprosjekter 2012

Sametingsrådet har behandlet språksøknader for 2012. Det kom inn søknader for nærmere 15 millioner kr, mens budsjettammen var på ca 9 mill. Sametingsrådet er svært fornøyd med at så mange har søkt om midler til ulike språkprosjekter, og dette viser et stort engasjement rundt styrking og utvikling av de samiske språkene.

Over post 11 000 ble det tildelt støtte til 59 prosjekter på tilsammen kr 8 172 800. 8 søknader fikk avslag.

Over post 11020 Samefolkets fond ble det tildelt støtte til 8 prosjekter på tilsammen kr 1 200 000. 1 søknad fikk avslag.

I år at det er gitt tilskudd til flere prosjekter som skal utvikle apps (applikasjoner) for alle 3 samiske språk, som kan brukes på mobiltelefoner og nettbrett. Dette er en ny trend. Med applikasjonene på mobilen og lesebrettet kan man lære seg nye ord og teste seg selv i samisk språk.

I år som i fjor er det søkt om midler til nybegynnerkurs i samisk, videregående kurs, språkbad og språkleir som er tilpasset både unge og voksne.

Det har også blitt tildelt midler til ulike søknader som har som mål å fremme de samiske språkene på flere og nye språkarenaer. Språkarenaer er en viktig del av arbeidet med å styrke og utvikle de samiske språkene. Barn, unge og voksne har behov for arenaer hvor språket høres og brukes, særlig gjelder dette i områder hvor språket har stått svakt. Sametinget har hatt språkbad og språkleirer som prioriterte områder innenfor språk, og det er gledelig å se at stadig flere søker om støtte til denne typen tiltak, som har vist seg å gi god effekt. Sametingsrådet er derfor svært fornøyd med økningen av søknader.

- Bidra til å opprettholde og videreutvikle eksisterende arenaer, og bidra til etablering av nye arenaer for samisk språk

Nordisk samisk språksamarbeid

- Som følge av vedtak i Samisk parlamentarisk råd satte sametingene i Norge, Finland og Sverige i begynnelsen av 2011 i gang Interreg- finansiert utredningsprosjekt om etablering av Nordisk resurssenter for samisk språk. Sluttrapporten om etablering av Nordisk resurssenter for samisk språk ble ferdigstilt i september 2011. SPR vedtok på møtet i Kirkenes 9.11.2011 å søke om Interreg-finansiering for å videreføre prosjektet. Til videreføring av prosjektet har Sametinget i Norge søkt om midler fra Interreg og RUP-midler fra Troms fylkeskommune og Nordland fylkeskommune. I slutten av april godkjente EUs Interregkomite søknaden, og sametingene er i gang med å planlegge oppstart av senteret. Prosjektperioden er fra 01.09.12-30.06.14.

- Bidra til økt bevissthet om bruken av språket

Representant Miriam Paulsen fremmet forslag til ny sak under Sametingets plenum i februar 2012 om rett til bruk av samisk språk i institusjoner i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk, der hun påpeker at Tysfjord kommune har i sin budsjettbehandling for 2012 avvirket stillingen som språkmedarbeider ved Tysfjord syke- og aldershjem, og dermed fratatt de eldre en fast språkressurs. Hun ber sametingsrådet gå i dialog med Tysfjord kommune for å sikre tospråkligheten i kommunen.

Sametingsrådet hadde et møte med ordfører og rådmann i Tysfjord kommune 07.5.12, hvor hun tok opp saken. Ordføreren forklarte at stillingen ikke var en fast stilling, og personen som var tilsatt midlertidig, fikk tilbud om fast jobb og gikk over til en fast stilling på skolen. De har prøvd å rekruttere en ny samisktalende til stillingen, men har opplevd det som svært vanskelig å finne samisktalende søkere.

Samisk språkundersøkelse 2011

Sametinget inngikk i 2011 kontrakt med Nordlandsforskning AS og Norut Alta om gjennomføring av en samisk språkundersøkelse i Norge. Undersøkelsen består av et spørreskjema som sendes ut til et større antall respondenter. I tillegg gjennomføres det dybdestudier i 12 utvalgte kommuner.

Målet med språkundersøkelsen er å kartlegge hvor mange som behersker samisk på ulike nivå, i hvor stor grad samisk språk brukes, hvilke språkvalg foreldre tar i forhold til sine barn og hvor mange som ønsker å lære seg samisk.

Resultatene fra undersøkelsen skulle foreligge i april 2012, men Nordlandsforskning er forsinket med undersøkelsen blant annet på grunn av sen avklaring om mulighet til å bruke Sametingets valgmanntall, sen leveranse av navn- og adresselister fra EDB Business Partner AS, krevende arbeid med klargjøring for elektronisk svar, og sen oversetting av spørreskjemaene til tre samiske språk. Spørreskjemaene ble sendt ut i midten av februar til 5000 respondenter som er registrert i Sametingets valgmanntall. Spørreskjemaene ble sendt på de tre samiske språkene og på norsk. Dybdestudiene er gjennomført i følgende kommuner: Snåsa, Hattfjell, Røros, Tysfjord, Bodø, Kautokeino, Nesseby,

Kåfjord, Kvalsund, Skånland, Tromsø og Oslo. Sametinget har fått en foreløpig rapport av den kvalitative delen av språkundersøkelse. Denne rapporten skal brukes i arbeidet med språkmeldingen. Ny tidsfrist for levering av rapport er satt til 30. mai 2012.

- Dra nytte av de eldre som ressurser i språkarbeidet
- Styrke, bevare og synliggjøre samiske stedsnavn

I perioden har de samiske stedsnavnkonsulentene blant annet gitt tilråding på navnesaker i Harstad kommune og Skånland kommune. Det jobbes også med navnesaker blant annet i Tana og Sør-Varanger kommune. Arbeidet går ut på å gi tilråding om skrivemåten av de samiske navnene. Sametingsrådet er meget positiv til at kommuner tar samiske stedsnavn offisielt i bruk. Dette er med på å synliggjøre samiske stedsnavn.

Daglig gis det også tilråding i bruk av samiske stedsnavn til journalister, kommuner og andre som arbeider med samiske stedsnavn. Det har blitt gitt informasjon om vedtatte og godkjente skrivemåter på ulike stedsnavn.

- Utvikle og tilgjengeliggjøre samisk terminologi

Daglig gis det råd og hjelp med oversettelser både til nord-, lule- og sørsamisk og det arbeides kontinuerlig med ulike terminologilister. Det arbeides blant annet med fugle- og dyrenavn på nordsamisk, og matematikk- og samfunnsfagtermer på sørsamisk. Det arbeides også med samiske termer i Norsk språkråds Landbruksordbok. Dette er en eldre ordbok, som må fornyes og rettes. Det er også blitt gitt tilråding når det gjelder navn på avdelinger på sykehus.

Sametingsrådet arbeider daglig med oversettelser og korrekturlesing, slik at det finnes dokumenter, taler og pressemeldinger tilgjengelig både på samisk og norsk. Det arbeides også med oversetting av Sametingets internetsider, som er tilgjengelig på sør-, lule-, nordsamisk og norsk. Dette er et omfattende arbeid med knappe ressurser og korte frister som enkelte ganger kan gå utover kvaliteten på tjenester. I tillegg kjøpes det oversettingstjenester spesielt i forbindelse med komite- og plenumsmøter.

Det arbeides med konkurransegrunnlag for talesyntese, og dette skal kunngjøres om kort tid. Det arbeides også med fornying av orddatabanken, og før sommeren skal prototypen for den nye orddatabanken være klar.

- Effektivisere terminologiarbeidet

3 Kultur

Et allsidig kulturliv styrker samisk samhörighet, identitet og språk, og bidrar til levende lokalsamfunn.

Hovedmål

- Et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv

Delmål

- Aktive samiske møteplasser, kulturinstitusjoner og museer med høy faglig standard
- Et mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk synliggjøres i samfunnet
- Et mangfold av idrettsaktiviteter for den samiske befolkningen
- Et bredt og godt kulturtilbud for samiske barn og unge
- Et godt bibliotektilbud til samiske brukere

Strategier

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører styrke rammevilkårene for samisk kulturutvikling

Sametingsrådet har gitt høringsinnspill til Stortingsmelding nr. 23 (2011-2012) om Visuell kunst. Departementet vurderer i meldinga at Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet ligger til grunn for regjeringens samepolitikk på kunst- og kulturområdet, og at statens ansvar for samisk kulturpolitikk ivaretas ved å legge til rette for at Sametinget kan føre en aktiv kulturpolitikk, og ved at samisk kultur inngår som en del av den helhetlige nasjonale kulturpolitikken. Dette er, i følge meldinga, i samsvar med økte bevilgninger til Sametinget til kulturformål.

Sametingsrådet har ved ulike anledninger påpekt misforholdet mellom statlige bevilgninger og faktiske utfordringer når det gjelder kulturpolitikken, blant annet gjennom budsjettframlegget for 2013. Sametingsrådet kan ikke se seg enig i departementets vurdering om at dette er et vesentlig bidrag til å styrke Sametinget som kulturpolitisk aktør og å legge til rette for utvikling av kunst og kultur i det samiske samfunnet.

Sametingsrådet ser det likevel som positivt at departementet vurderer budsjettframlegget for 2013 bredt, samtidig som de igjen påpeker Sametingets ansvar når det gjelder å prioritere mellom ulike behov på kunst- og kulturfeltet innenfor de rammene som til en hver tid står til disposisjon.

Samisk kunstmuseum får også omtale i stortingsmeldinga, med referanse til husleiefinansieringa. Avslutningsvis vurderer departementet at: ”De sentrale myndighetene skal ivareta det samiske perspektiv i den helhetlige kulturpolitikken som skal gjenspeile det kulturelle mangfoldet i Norge. Alle som bor i landet skal få anledning til å bli kjent med og få en forståelse av samisk kunst og kultur. En styrking og utvidelse av feltet vil også ha positive effekter for samiske kunstnere og samiske institusjoner”. Videre viser departementet til at dialog og informasjonsutveksling mellom regjeringen og Sametinget er viktig for utvikling av kulturpolitiske virkemidler og for utvikling av forståelse for forvaltning av samiske forhold.

Sametingsrådet har i forbindelse med rådsmøtet i Manndalen 24.-26.04.12 hatt møter med flere av dem som får direkte tilskudd innenfor kulturutvikling. De hadde møter med Senter for nordlige folk AS, Samisk hus i Oslo og de samiske festivalene representert ved Riddu Riđđu, og Markomeannu. Formålet med møtene var å diskutere de utfordringene tilskuddsmottakerne står ovenfor i dag og at disse fikk presentere framtidige mål og strategier.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å opprettholde og videreutvikle samisk kunst- og kulturliv

Samiske bokbussar

Sametingsrådet hadde møte i Tromsø 23.4.12 med de som driver de samiske bokbussene. Møtet ble holdt fordi rådet ønsket informasjon om driften av bokbussene, i tillegg til at ulike kriterier for samisk bokbussdrift ble diskutert. Sametingsrådet ønsker å sette kriterier for hva samisk bokbussdrift er ved tildeling av driftstilskudd. Saken skal opp i plenum i juni.

- Bidra til en styrking av det samiske medietilbudet for alle samiske språkgrupper

Sametingsrådet har gitt en høringsuttalelse til Kulturdepartementet om endring i forskrift om film og videogram. Sametingsrådet slutter seg til forslaget som sier at bevaring av samisk språk er viktig for å utvikle samisk kultur. Det foreslås også at støtte til teksting og dubbing av filmer på samisk for barn skal prioriteres.

- Arbeide for å sikre bredden innen samisk idrett

Sametingsrådet hadde møte med Kulturdepartementet 23.04.12, der departementets tildeling av spillemidler til samisk idrett var tema. Fra sametingsrådets side ble behovet for midler til idrettsformål synliggjort, likeså det engasjementet Sametinget viser ved sine tildelinger til samisk idrett over årlig budsjett.

- Skape større forpliktelse til felles utvikling av samisk kunst, kulturliv og samiske kulturinstitusjoner gjennom samarbeidsavtalene med fylkeskommunene
- Legge til rette for å skape og formidle samisk kunst gjennom kunstneravtalen

Samisk kunstnerråd har fått innvilget en utsettelse til 15.05.12 på fremlegging av sine krav til kunstneravtale for 2013. Dette fører til en tilsvarende utsettelse av årets forhandlinger, men rådet tar sikte på at forhandlingene skal være gjennomført i god tid før budsjettbehandlingen i Sametinget.

- Følge opp prioriterte tiltak i melding om samisk institusjonsutvikling

Samisk kunstmuseum etableres i tilknytning til det eksisterende bygget til Riddu Duottar Museum. I den forbindelse ble det avholdt oppdragsmøte om prosjektet 16.04.12 i Oslo, hvor sametingsrådet, Statsbygg, Kulturdepartementet og representanter for eierstyret og for brukere deltok.

Byggeprogrammet, med blant annet tilstandsanalyse og programestimat for prosjektet, ble gjennomgått. Det ble reist spørsmål om tilstandsrapportens omfang var grundig nok til å vurdere kostnadene til rehabilitering av eksisterende bygningsmasse. Statsbygg orienterte om at tilstandsrapporten som foreligger er på nivå 1 – ikke grundige undersøkelser. Det ble på møtet antydnet behov for utvidet tilstandsrapport.

Statsbygg har uttrykt en positiv holdning til at det samlede anlegget kan inngå i Statsbyggs portefølje. Det medfører at eksisterende bygningsmasse til De samiske samlinger overføres til Statsbygg, men foreløpig er ikke dette avklart. Partene; eierstyrets representanter for De samiske samlinger, Statsbygg, Sametinget og Kulturdepartementet drøftet spørsmålet i møte 16.04.12. Eierstyrets representanter var opptatt om det kunne være andre alternativer til å realisere prosjektet uten at man benyttet husleiefinansieringsordningen. Sametingsrådet orienterte, og viste til inngått avtale mellom Sametinget og Kulturdepartementet om husleiefinansiering av samisk kulturbygg, og mente at det var eneste alternativ til å realisere prosjektet. Kulturdepartementet viste også til samme avtale, og nevnte at Stortingets hadde gitt sin tilslutning i St.meld. nr.28 (2007-2008) Samepolitikken. Eierstyrets representanter kunne i møte ikke ta stilling til eventuell overføring av eksisterende bygningsmasse til Statsbygg, noe det var forståelse for. Det ble enighet om at eierstyret tar stilling til dette innen utgangen av august 2012.

- Bidra til positiv kulturutvikling i østsamiske samfunn
- Samarbeide med Den norske kirke og andre trossamfunn

Sametingspresident Egil Olli deltok under åpningen av årets Kirkemøte 12.04.12 i Tønsberg. Under åpningsmøtet holdt han en hilsningstale fra Sametinget. Sametingsrådet holdt møte med Samisk kirkeråd 24.04.12. På møtet tok Samisk kirkeråd opp blant annet samisk markering av Grunnlovsjubileet 2014, samiske kirkedager 2013 og Statoils utvinning av olje av tjæresand i Canada.

- Bidra til positiv kulturutvikling i det sørsamiske samfunnet

4 Kunnskap

Kunnskap og kompetanse er grunnlaget for utvikling og styrking av samiske samfunn.

Hovedmål

- Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn.

Delmål

- Samiske barn og unge har en sterk samisk identitet og tilknytning til samisk språk, kultur og samfunnsliv.
- Den samiske befolkningen har reell rett til kvalitativ god opplæring i og på samisk
- All høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet

Strategier

- Gjennom dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter og andre aktuelle aktører sikre gode rammevilkår for samisk barnehage, grunnopplæring, voksenopplæring, høyere utdanning og forskning

Sametingsrådet har deltatt på samarbeidsmøte med Kunnskapsdepartementet 12.04.12 i Alta. Saker på møtet var Stortingsmelding om fremtidens barnehage, rekrutteringskampanjen GLØD, gjensidig orientering, kompetansesatsing i barnehagesektoren, revidering av læreplaner norsk, samisk som førstespråk og Samisk I. Det ble orientert om ombygging og nybygging ved de samiske videregående skolene. Butenschønutvalget, evaluering av Kunnskapsløftet Samisk, Sametingets melding om opplæring og utdanning og evaluering av tilskuddsordningen til samisk ble også diskutert.

Sametingsrådet har deltatt i møte med de fem nordligste fylkesmennene, de såkalte Nordfylkemøter. Disse møtene omhandler barnehagesaker. Denne gang var Sametingsrådet møtearrangør, og møtet ble avholdt i Kautokeino 18.-19.04.12. Tema under møtet var gjensidig informasjon fra embetene, tilsyn i barnehagen, likestilling, rekruttering, Sametingets melding om samisk barnehage tilbud og rammeplan for førskolelærerutdanningen. Neste møte avholdes i Bodø i uke 37.

Sametingsrådet har hatt møte med Tromsø kommune v/ordfører Jens Johan Hjort og byråd Jonas Stein Eilertsen 19.04.12. Møtet var en oppfølging av dialogmøtet som ble avholdt med Tromsø kommune 13.01.12 om utvikling av samisk språk og kultur i Tromsø. Sametingsrådet ble enig med Tromsø kommune om å lage utkast til en skriftlig avtale om samarbeid, med konkrete tiltak, innen juni 2012. Opplæringssaker skal være en del av en slik avtale. Det tas sikte på å underskrive avtalen etter politisk godkjenning i august. Samarbeidet vil bli fulgt opp med jevnlig møter mellom partene.

Sametingsrådet har 29.03.12 hatt samarbeidsmøte med leder for hovedutvalget for oppvekst og kultur i Alta kommune, Trine Noodt. På møtet ble det diskutert mulige samarbeidsområder, og hvordan kommunen og Sametinget sammen kan forbedre situasjonen for den samiske befolkningen i Alta. Heriblant ble også kommunens barnehage tilbud til samiske barn diskutert. Neste møte skal avholdes før sommerferien.

Sametingsrådet deltok på møte i region 7 sin arbeidsgruppe, Teknologistøttede og fleksible utdanningstilbud, 07.05.12. På møtet ble det gitt en kort orientering om status og pågående arbeid innenfor fleksibel opplæring ved institusjonene. De samme utfordringene som man finner generelt ved fleksibilisering av opplæring gjelder også for samisk språkopplæring. Bruk av teknologi/pedagogiske metoder ved samisk språkopplæring ved institusjonene må kartlegges bedre, og man må se på muligheten til å dele opplæringsprogram og spesifikt instruksjonsmaterieill.

Sametingsrådet deltok på møte i Samordningsforum for oppfølging av stortingsmeldingen om nordområdepolitikken i Hammerfest 11.05.12. Forumet skal ha to årlige møter og består av representanter fra Regjeringen, sametingsrådet, samt fylkesrådslederne i Nordland, Troms og Finnmark. Utdanning og kompetanseutvikling var et av hovedtemaene som ble tatt opp. Sametingsrådet fremhevet at kunnskap og kunnskapsutvikling er nøkkelen for en fremgangsrisk nordområdepolitikk og at det er viktig at kunnskap om nordområdene må også inkludere urfolkdimensjonen. Kunnskapsinstitusjoner er generelt små og sårbare, dette gjelder særlig samiske kunnskapsinstitusjoner. Sametingsrådet fremhevet behovet for større grad av innsats for å styrke og utvikle samiske kunnskapsinstitusjoner, også for å ha forutsetninger til å samarbeide med andre nasjonalt og internasjonalt. Sametingsrådet fremhevet at det må etableres nye utdanningstilbud som bygger på tradisjonell kultur og kunnskap og som omfatter entreprenørskap og flere fleksible utdanningstilbud. Det må opprettes flere lærlingeplasser både innenfor de tradisjonelle næringene og også innenfor offentlig sektor. Sametingsrådet var også opptatt av tiltak som kunne få flere samiske elever til å fullføre videregående skole, her trenges det også en ny utredning som kartlegger årsakene til frafallet.

- Bidra til gode økonomiske rammevilkår for skoleeiere, for å sikre god kvalitativ opplæring i og på samisk
- Medvirke til at Sámi allaskuvla utvikles til et urfolksuniversitet

Sametingsrådet har hatt møte med International Centre for Reindeer Husbandry, ICR 11.04.12, i forbindelse med innhenting av faktagrunnlag og utpeking av utfordringsområder både i forhold til kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken og i forhold til prioritering videre av arbeidsområder innen feltet.

- Medvirke til at Senter for samisk i opplæringen blir et permanent nasjonalt ressurscenter
- Arbeide for at det utvikles læremidler til samiske barn i barnehager
- Iverksette nye kriterier for tilskudd til barnehager
- Medvirke til at styringsdokumentene ivaretar det samiske perspektivet i opplæringen

Barnehage:

Sametingsrådets redegjørelse om samisk barnehagetilbud har vært behandlet på rådsmøte i Kåfjord 26.04.12. Redegjørelsen skal legges frem for plenum i uke 23.

Sametingsrådet og samisk foreldrerepresentant i Foreldreutvalget for barnehager (FUB), Roger Skarvik har avholdt et åpent møte med foreldre og ansatte i barnehagene i Kåfjord 25.04.12. Tema for møtet var fremtidens barnehage. Målet med møtet var å innhente innspill fra det samiske samfunn til bruk i arbeidet med sametingsmeldingen om samisk barnehagetilbud.

I forbindelse med dette meldingsarbeidet er det sendt ut spørreskjema til barnehageeiere i de ni kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk med svarfrist 01.07.12. Spørreskjema til barnehageansatte vil også bli sendt ut før sommeren. Dette for å få innspill til hvordan situasjonen i barnehagesektoren er i de ulike kommunene.

Høyere utdanning og forskning:

Sametingsrådet hadde møte 04.05.12 med de samiske representantene som er oppnevnt i rammeplanutvalgene for ny lærerutdanning. Målet med møtet var å drøfte hvordan en best skulle sikre seg at det samiske perspektivet blir ivare tatt i de ulike rammeplanutvalgene og forsøke å få inn felles formulering i formålet i de ulike forskriftene. Sametingsrådet skal følge opp dette med konsultasjon i Kunnskapsdepartementet før ferien.

Konsultasjon med Kunnskapsdepartementet om forskrift til ny barnehagelærerutdanning og nasjonale retningslinjer ble avsluttet 16.05.12. Merknadene til forskriften skal følge dokumentet når

Kunnskapsdepartementet oversender det til utdanningsinstitusjonene og når forskriften blir vedtatt og lagt ut på nett. I forskriften ble det i §1 formål og virkeområde enighet om et eget avsnitt hvor det står følgende:

”Utdanningen skal fremme forståelse for samisk kultur som en del av den nasjonale, og vektlegge urfolks status og rettigheter, både nasjonalt og internasjonalt”.

I merknaden til §1 står følgende:

”Henvísningen til lov om barnehager av 17.juni 2005 nr. 64 (barnehageloven) understreker viktigheten av å kjenne til denne loven og også underliggende forskrifter knyttet til barnehageloven, og internasjonale konvensjoner, som ILO-konvensjonen nr.169 om urfolk og FNs barnekonvensjon. Staten har gjennom sin tilslutning til ILO-konvensjonen en særskilt forpliktelse i forhold til det samiske folk. Norges ansvar overfor samene som urfolk er tydeliggjort gjennom dette”.

I de nasjonale retningslinjene under formål og egenart ble det enighet om at det skal stå følgende:

”Utdanninga skal også bidra til at barnehagen settes i stand til å ivareta et urfolksperspektiv i tråd med rammeplan for barnehagens innhald og oppgåver. Element frå samisk kultur tas inn i kunnskapsområda, i tråd med intensjonane i § 1, siste ledd i forskrifta”.

Følgende står under avsnittet om Internasjonalisering, flerkulturelle og urfolks perspektiv:

”Kunnskap om menneskerettane, ansvarleg livsstil og kunnskap om urfolks rettar. Samisk kultur og samfunnsliv er sentralt i denne samanhengen”.

Under læringsutbytte for de ulike kunnskapsområdene ble det enighet om følgende elementer:

”Kunnskapsområdet gir også innsikt i hvordan barnehagen kan formidle kulturelle tradisjoner, herunder urfolkstradisjoner, og estetiske opplevelser, åpne for nyskaping og inspirere barn i deres lek, læring og skapende virksomhet”.

Studenten:

- har kjennskap til samisk barneoppdragelse
- har kjennskap til samisk fortellertradisjon
- har kunnskap om barnehagens historie, kultur og egenart, lover, styringsdokumenter og internasjonale konvensjoner
- kan anvende, eller kjenner til ulike redskaper, teknikker og materialer fra forskjellige håndverkstradisjoner, deriblant samiske, og utforske disse i samspill med barn

Under kunnskapsområde natur, helse og rørsle er det blitt enighet om følgende:

”Sentralt i dette arbeidet er friluftsliv, naturoppleving og rørsleglede, mellom anna kjennskap til samisk årstidskalender og de åtte årstidane”.

Sametingsrådet er fornøyd med at urfolksperspektivet og kunnskap om samiske barns rettigheter, historie og kultur er godt ivaretatt i forskriften, merknadene og i de nasjonale retningslinjene som helhet.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskap og kompetanse i samiske samfunn
- Legge til rette for overføring av tradisjonell kunnskap mellom generasjonene
- God og effektiv utvikling av samiske læremidler og pedagogisk materiell

Sametingsrådet har den siste tiden mottatt kritikk i media for tilskuddsordning knyttet til samisk læremiddelproduksjon. Stagnert saksbehandling og nedprioritering av samiske forlag har vært hovedsubstansen i kritikken.

Vi har til en hver tid mange søknader inne, noe vi ser på som meget positivt, men det er en kjensgjerning at mange søknader påvirker behandlingstiden. Sametingsrådet vil forsikre at vi jobber

kontinuerlig med disse og at saksbehandlingen på ingen måter er stagnert. Årets søknader vil bli behandlet på rådsmøtet i midten av juni.

Sametingsrådet vil også understreke at vi ikke prioriterer noen forlag fremfor andre når det gjelder samisk læremiddelproduksjon. Gjennom utlysning av våre midler kan alle forlag søke støtte til produksjon av samiske læremidler, og alle konkurrerer på likt grunnlag. Vårt hovedkriterie for utvelgelse er kvalitet. De samiske forlagene får i dag en stor andel av læremiddelpotten nettopp fordi de innehar god kompetanse i samisk språk og kultur. Vi ønsker likevel ikke å utelukke norske forlag fra denne tilskuddsordningen, for målet er at vi skal få gode, oppdaterte samiske læremidler til elevene. Konkurransen fremmer kvalitet.

For å opprettholde og utvikle samisk fagkompetanse hos de samiske forlagene har Sametinget en egen forlagsstøtteordning. Denne ordningen gir ikke støtte til norske forlag, selv om disse skulle få tilskudd til læremiddelprosjekter. Dette er nettopp gjort fordi vi erkjenner at samiske forlag er forholdsvis små og har behov for ekstra støtte til å bedrive kompetanseoppbygging innen forlagsbransjens områder.

- Medvirke til at den nasjonale politikken innenfor barnehage, grunnopplæring, høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet
- Bidra til økning av den formelle kompetansen i den samiske befolkningen
- Bidra til samisk innhold i barnehager med samiske barn

14 samiske barnehager/barnehager med samisk avdeling har fått tildelt tilskudd på til sammen kr 3 598 200. Totalt er det frem til dags dato tildelt tilskudd på kr 6 241 200 til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling. 3 søknader er avslått da barnehagene ikke har oppfylt tilskuddsordningens kriterier. Søknader fra 7 samiske barnehager er under behandling.

3 barnehager har fått tildelt tilskudd på til sammen kr 183 000 til samisk språkopplæring. 6 søknader er under behandling. Totalt er det tildelt kr 419 600 til barnehager med samisk språkopplæringstilbud. Søknadsfrist til språkopplæringsmidler er åpen frem til 15. september 2012. Innkomne søknader blir fortløpende behandlet.

Det er innkommet 8 søknader fra barnehager med samiske barn om tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid. Søknadssum er totalt på kr 849 500,-. Søknadene er under behandling.

Sametingsrådet har avholdt møte med Kåfjord kommune 25.4.2012 angående søknader om tilskudd til samiske barnehager. Her deltok kommunens oppvekstleder, styrere fra to kommunale barnehager og språkarbeider i barnehagene. Det ble diskutert omkring barnehagenes søknader om tilskudd til barnehagene, og mer generelt om utfordringene med å jobbe med samisk språk og kultur i barnehagene.

- Informasjon og veiledning om samisk opplæring innenfor barnehage og grunnopplæring

Sametingsrådet arbeider med å planlegge årets samiske barnehage- og skolekonferanse. Konferansen skal avholdes i Tromsø 13. - 14. 11. 2012.

- Medvirke til etablering av et varig studietilbud innen samisk tolkeutdanning
- Bidra til at Universitetet i Nordland og Høyskolen i Nord-Trøndelag (HINT) kan koordinere og tilby kurs og studietilbud i lulesamisk og sørsamisk språk og kultur
- Støtte opp om initiativet til samiske foreldreutvalg
- Jobbe for tilsyn med skole og skoleeiers ansvar for å sørge for en mobbefri skolehverdag for samiske barn

- Medvirke til etablering av utmarksskoler

5 Helse og sosial

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk på lik linje med befolkningen for øvrig. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur på alle nivåer.

Hovedmål

- En likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

Delmål

- En styrket helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.
- Helse- og sosialfaglig personell på alle nivå har samisk språk- og kulturkompetanse.

Strategier

- Gjennom dialog og samarbeid med myndigheter og relevante aktører sikre Sametingets innflytelse på utforming og gjennomføring av helse- og sosialtjenester til det samiske folk.

Sametinget har startet opp følgende konsultasjoner:

- Konsultasjoner på adm. nivå med Helse og omsorgsdepartementet (HOD) om St. melding om kvalitet og pasientsikkerhet. Meldingen planlegges lagt frem høsten 2012.
- Konsultasjoner på adm. nivå med HOD vedrørende regjeringens melding om rus.
- Konsultasjoner på adm. nivå med HOD vedrørende folkehelseforskriften
- Konsultasjoner på adm. nivå med BLD vedrørende forskrift om barnets talsperson.

Samiske innsatte må få oppfylt sine språklige og kulturelle rettigheter. Det kommer frem i en rapport som en arbeidsgruppe har levert Justisdepartementet. Arbeidsgruppen har gått gjennom soningsforholdene for samiske innsatte og domfelte. Gruppen peker på at kommunikasjon er helt sentralt for rettsikkerhet, sikkerhetsarbeid og i tilbakeføringsarbeidet.

Det er Justisdepartementet og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) som har ansvaret for oppfølgingen av rapporten.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) arrangerte en hørings- og samarbeidskonferanse i Karasjøk 7.-8.5.2012 der sametingsrådet deltok. På konferansen ble det diskutert hvilke tiltak som bør prioriteres. Sametinget er i det videre arbeidet en sentral premissleverandør og skal i det videre samarbeidet konsulteres før tiltak igangsettes.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å utvikle og tilrettelegge for en helse- og sosialtjeneste på alle nivå, som bygger på samisk språk- og kulturforståelse.

Sametingsrådet har mottatt 30 søknader om støtte til helse- og sosialprosjekter. Dette er en nedgang på 6,25 % i forhold til 2011. Budsjetten for søkerbaserte virkemidler er kr 2 850 000,-, og totalsum for årets søknader utgjør kr 7 800 841,-. Dette er en nedgang på 0,9 % i forhold til 2011.

Ved årets tildeling er det tildelt midler på i alt kr 2 833 700,-, og hoveddelen er tildelt til prosjekter som fremmer kunnskap om samisk språk og kultur i eksisterende helse- og sosialtilbud. Prosjekter for utvikling av pasientrettet helse- og sosialfaglig litteratur utgjør også en overvekt i årets tildeling.

6 Arealer og miljø

Hovedmålsettingen i Sametingets miljø- og arealpolitikk er å sikre et langsiktig, bærekraftig perspektiv i all forvaltning av ressurser og arealer. Bærekraftig utvikling handler både om bruk og bevaring. Disponeringen av områdene og ressursene skal være grunnlagt på bruk og samiske rettigheter.

Hovedmål

- Bærekraftig utnytting, bevaring og forvaltning av arealer og ressurser i samiske områder

Delmål

- Vern skal gagne samiske næringer og samisk kulturarv
- Ressurs- og energiutvinning skal styrke samisk kultur og samfunnsliv
- Samiske rettigheter skal ivaretas i bevaring og bruk av arealer i samiske områder
- Det skal jobbes for at samiske næringer og samisk kultur blir mindre sårbare for klimaendringer
- Det skal jobbes for en bærekraftig forvaltning av rovvilt, som sikrer en bærekraftig reindrift og et bærekraftig jordbruk

Strategier

- Sikre samisk areal-, miljøvern gjennom dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter og berørte parter
- Undersøkelse og uttak av naturressurser skal skje i samsvar med Sametingets vedtatte politikk
- Utvikle positive klimatiltak og tilpasningsstrategier som gjør samiske samfunn mindre sårbare for klimaendringer
- Følge opp Sametingets forpliktelser i offentlig planlegging og konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven

Konsultasjon med NVE om 420 kV kraftlinje Storheia – Trollheimen/Orkdal

15.5.2012 var administrasjonen i konsultasjon med NVE vedrørende utbyggingen av en 420 kV kraftlinje fra Storheia i Åfjord til Trollheimen/Orkdal trafo. Konsultasjonen gjaldt den delen av kraftlinja som er innenfor området til den sørligste gruppen i Fosen reinbeitedistrikt. Fosen reinbeitedistrikt opplever et stort press på sine områder gjennom utbygginger av flere vindkraftverk og kraftlinjer innenfor områdene til begge driftsgrupper:

- Roan vindkraftverk (gitt konsesjon, under klagebehandling i OED)
- Kvenndalsfjellet vindkraftverk (gitt konsesjon, under klagebehandling i OED)
- Sørmarksfjellet vindkraftverk (gitt konsesjon, under klagebehandling i OED)
- Storheia vindkraftverk (gitt konsesjon med redusert utbygging, under klagebehandling i OED)
- Bessakerfjellet I vindkraftverk (i drift)
- Bessakerfjellet II vindkraftverk (gitt konsesjon)
- Harbakkfjellet vindkraftverk (gitt konsesjon)
- Innvordfjellet vindkraftverk (ikke ferdigbehandlet av NVE)
- Breivikfjellet vindkraftverk (ikke ferdigbehandlet av NVE)
- 420 kV kraftledning Namsos – Storheia (gitt konsesjon, under klagebehandling i OED)

420 kV kraftlinja Storheia-Trollheimen/Orkdal er en videreføring av 420 kV kraftlinja Namsos – Storheia. Byggingen vil medføre negative konsekvenser for reindriften i området, vurdert ut fra reinens behov for beite, beitero, trekk, flytting og eventuell flukt fra rovvilt. Kraftlinja vil først og fremst berøre vinterbeitene til sørgruppa i Fosen reinbeitedistrikt.

Under konsultasjonen ble det fra administrasjonens side understreket viktigheten av at det under konsesjonsbehandlingen blir gjort en samlet vurdering av alle inngrep i Fosen reinbeitedistrikt, og at det er viktig å følge et føre var-prinsipp i forhold til reindriftnæringa slik at næringa overlever.

Næringa tåler ikke flere store inngrep nå. Det ble også understreket at det ved en eventuell bygging må føres en veldig tett dialog mellom utbygger og reindriftnæringa for å unngå unødvendige problemer for reindriften.

420 kV kraftledning Ofoten - Balsfjord - Hammerfest

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i brev av 2.5.2012 fattet vedtak om å gi Statnett SF anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse for bygging av ny 420 kV kraftledning. Konsesjonen omfatter hele strekningen Ofoten - Balsfjord - Hammerfest. I sin begrunnelse har NVE lagt til grunn at de samlede miljø- og arealvirkningene er moderate med tanke på omfanget og akseptable når det gjelder tema som arealbruk, reindrift, landskap, inngrepsfrie naturområder, naturmangfold, verneområder og bebyggelse. Sametingsrådet har tilskrevet NVE og bedt om at konsesjonsbehandlingen avventes til Sametingets plenum har behandlet saken. NVE har ikke tatt hensyn til Sametingsrådets anmodning og gitt konsesjon for bygging av kraftlinja uten at Sametinget er gitt anledning til å behandle saken. Sametinget vil be om konsultasjoner med Olje- og energidepartementet om saken

- Være premissgiver for nasjonal og nordisk rovviltpolitikk og – forvaltning, herunder forsvarlig regulering av rovviltbestanden
- Følge opp verneprosessene i samiske områder

Sametingsrådet har vært observatør under konsultasjonen mellom Fosen reinbeitedistrikt og fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag vedrørende oppretting av Dåapma nasjonalpark. Den foreslåtte nasjonalparken ligger innenfor reinbeitedistriktets sommerbeiteområde. Under konsultasjonen gikk reinbeitedistriktet og fylkesmennene gjennom forslag til forskrift om vern.

Sametingsrådet er i konsultasjon med Miljøverndepartementet vedrørende Láhku nasjonalpark i Nordland fylke. På vegne av det berørte reinbeitedistriktet, Saldfjellet reinbeitedistrikt ba Sametinget departementet om at de gjennomførte konsultasjoner direkte med berørte interesser. Konsultasjonene handler i hovedsak om forskriftene. Sametinget vil ikke avslutte konsultasjonene med Miljøverndepartementet før MD og reinbeitedistriktet har fullført sine konsultasjoner.

Sametingsrådet har konsultert med Fylkesmannen i Nordland vedrørende Holmvassdalen naturreservat, og blitt enig om opprettelse av et arbeidsutvalg, sammensetningen av arbeidsutvalget samt mandat. Arbeidsutvalget består av 7 personer hvorav 2 er samiske representanter.

Sametingsrådet har konsultert med Fylkesmannen i Nordland vedrørende utvidelse/revisjon av verneområdene på Saldfjellet. Det ble enighet om opprettelse av et arbeidsutvalg, sammensetningen av utvalget samt mandat. Arbeidsutvalget består av 10 personer hvorav minimum 3 er samiske representanter.

- Arbeide for at motorisert ferdsel i utmark skjer på en bærekraftig måte som tar hensyn til samisk bruk av natur- og kulturmiljø og samisk utmarkshøsting og kommunenes selvråderett i motorferdselspolitikken
- Arbeide for at tradisjonell kunnskap får en større plass i forvaltningen av arealer
- Medvirke til å styrke arealgrunnlaget for samisk næring og samisk ressursbruk
- Arbeide for å sikre samisk lokal deltakelse og medvirkning i all areal- og ressursforvaltning
- Arbeide for at administrative tiltak tilpasses for å sikre reindriftsutøvere den mobiliteten de trenger som følge av klimaendringer
- Følge opp arbeidet med Samerettsutvalget II, blant annet gjennom lokal og regional forankring av prosessen

7 Kulturminnevern

Hovedmål

- Verne og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, både som en del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en samisk miljø- og ressursforvaltning

Delmål

- Samiske kulturminner brukes som dokumentasjon for samisk tilstedeværelse, og som bidrag til styrking av samisk kultur og identitet
- Samiske kulturminner og kulturmiljøer ivaretas i disponering og bruk av arealer og ressurser
- I forvaltning av den samiske kulturarven vektlegges et bærekraftig og langsiktig perspektiv
- Sametingets forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner er direkte nedfelt i kulturminneloven

Strategier

- Skape gode rammevilkår for samisk kulturminnevern gjennom dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter samt andre relevante aktører

Sametingsrådet har holdt innlegg og deltatt på oppstartsmøte for et kulturminneregistreringsprosjekt for indre Namdal, innefattende kommunene Røyrvik, Namsskogan, Høylandet, Grong, Lierne og Snåsa. Prosjektet ledes av Nord-Trøndelag fylkeskommune, og Sametinget vil delta i prosjektgruppen og i forbindelse med opplæring av lokale registratorer samt registreringsarbeid.

- Gjennom dialog med sentrale myndigheter arbeide for at Sametinget får forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner direkte nedfelt i kulturminneloven
- Forvalte samiske kulturminner på grunnlag av egen historie og egne verdier

Sametingsrådet orienterte i beretning for perioden 08.02.-29.03.12 om at Sametinget ikke har anbefalt Skjervøy kommune om å gi byggetillatelse til to fritidsboliger på Årviksand på Arnøya.

De omsøkte fritidsboligene ligger like ved et kulturminnefelt bestående av hellegroper og andre kulturminner fra jernalderen. Hellegroperne er benyttet til utvinning av olje fra sjøpattedyr. Dagens bebyggelse på stedet er i hovedsak av gjenreisningsbebyggelse.

Sametingsrådet har vurdert at tiltakene ikke kan realiseres uten å være i strid med bestemmelsene i kulturminneloven § 3, første ledd: ”Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje.”

Troms fylkeskommune har også frarådet at det gis tillatelse til bygging av fritidsboligene, men da begrunnet med at de blir liggende svært nært gjenreisningsbebyggelsen og kan framstå som et fremmedelement i forhold til denne.

Imidlertid har Riksantikvaren kommet til den konklusjonen at fritidsboligene ikke er utilbørlig skjemmende, og at det på bakgrunn av dette heller ikke er nødvendig med en dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser. Dette begrunnes med at fritidsboligene ikke er i direkte konflikt med registrerte kulturminner, og heller ikke blir liggende alene i området, uten som en integrert del i en gruppe eksisterende bygninger som ikke har noen formell vernestatus.

Sametingsrådet har tatt Riksantikvarens avgjørelse til etterretning.

- Dokumentere og formidle kunnskap om samiske kulturminner og kulturmiljø

Identifisering og registrering av samiske bygninger

I forbindelse med Sametingets prosjekt om identifisering og registrering av samiske bygninger har det blitt avholdt folkemøter om saken i både Kirkenes og Tana. Sør-Varanger kommune og Tana kommune er to av kommunene der samiske bygninger skal registreres i 2012. Møtene var spesielt rettet mot eiere av samiske bygninger. På møtene ble eierne informert om prosjektet generelt, om hvordan registreringene/befaringene er planlagt, og om kulturminneloven.

Verdensarvsted i Varanger

Sametinget og Nesseby kommune har tatt initiativ til å få kulturminneområdet Ceavccageadje/Mortensnes samt fangstanleggene på Noidiidčearru/Kjøpmannskjølen og Gollevárri inn på UNESCOs verdensarvliste over natur- og kultursteder som har en fremstående universell verdi. I forbindelse med dette har det blitt avholdt folkemøter om saken i Nesseby, Tana og Båtsfjord kommuner. På møtene ble prosjektet presentert for innbyggerne, og hensikten med møtene var også å starte dialog for å avklare hva en verdensarvstatus vil bety og vil kunne gi av positive ringvirkninger for kommunene.

- Ivareta samiske kulturminner utenfor konsultasjonsavtalens geografiske virkeområde

Sametingsrådet har i samarbeid med Oppland fylkeskommune igangsatt planleggingen av et FoU-prosjekt om samiske kulturminner i Oppland, som bygger på den eksisterende samarbeidsavtalen. Samarbeidsavtalen med Oppland fylkeskommune gjelder kun kulturminner og er nå inne på sitt tredje år som gyldig samarbeidsavtale (gjeldende 2009-2013). Blant de strategiske satsingsområder som er nevnt i samarbeidsavtalen, er økt registrering/dokumentasjon samt gjennomføring av kunnskapsutveksling og felles FoU-prosjekter.

I prosjektet skal det fokuseres på systematiske kulturminneregistreringer i utvalgte områder, der målet er å gjøre nye funn som utvilsomt kan knyttes til samisk bosetning, tilstedeværelse og naturbruk i eldre tid. Det er videre ønskelig å sette i gang et lokalt engasjement om dette blant lokalbefolkningen. Det legges opp til lokal formidling av prosjektet og prosjektets resultater i løpet av prosjektperioden. Det er også ønskelig at prosjektet legger grunnlag for et videreført samarbeid når eksisterende avtale utløper 2013.

- Ivareta den immaterielle kulturarven, herunder registrering av muntlig tradisjon og samiske immaterielle kulturminner
- Integre kjønnspektivet i arbeidet med dokumentasjon og registrering av samiske kulturminner og kulturmiljøer
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner

Sametingsrådet har utarbeidet en Sametingets standard for utarbeidelse av restaureringsplaner, som skal legge føringer for hva Sametinget krever i forhold til sine tilsagn til formålet.

I perioden har et kulturminneregistreringsprosjekt fra tidligere år startet opp og et prosjekt har blitt avsluttet. I det avsluttede prosjektet har Universitetet i Tromsø registrert 250 nye fangstgroper for villreinfangst i et sammenhengende system på Finnmarksvidda. I tillegg ble det registrert fem skyteskjul som er brukt i forbindelse med jakt. Disse er bygd av stein og jord. Det er også registrert 23 årran (ildsteder/teltboplasser) som kan kobles direkte til eldre tiders samisk bruk av det aktuelle området. Utgravninger og radiologisk datering av trekull viser at ildstedene/boplassene har vært brukt innenfor perioden 1020 – 1770 e.Kr.

Sametinget har mottatt tilsagnsbrev fra Riksantikvaren på 2 millioner kr over statsbudsjettets kapittel 1429, post 72.2. Pengene er øremerket til samisk bygningsvern og skal fordeles i innevarende år, med rapporteringsfrist for tildeling til 1. juli. Det er foreløpig gitt tilsagn om kr 1 402 000 fra disse midlene.

8 Næring

Hovedmål

- Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

Innsatsområde Rammebetingelser i primærnæringer

Mål

- Bevare og utvikle marine næringer, reindrift og jordbruk som viktige kulturbærere og sysselsettere i samiske områder

Delmål

- Tilfredsstillende juridiske og økonomiske rammebetingelser
- Bedre lønnsomhet i primærnæringerne
- God rekruttering
- Bedre kjønnsbalanse
- Rovviltpolitikk som tar hensyn til samiske næringer

Strategier

- Sikre arealer og ressurser
- Ha innflytelse på politikken innenfor marine næringer, reindrift, jordbruk og utmarksnæringer

Sametingsrådet har arrangert et rovviltseminar i Tromsø 21.-22.03.12. Hensikten med seminaret var å øke kunnskapen om rovviltforvaltning og rovviltpolitikk i samiske områder. Målgruppen for seminaret var blant annet representanter for de fire nordligste rovviltnevdene, næringsaktører, politikere og forvaltning. Totalt deltok det 44 deltakere. Temaer som ble berørt var blant annet rovviltforliket, belastninger reindriftsutøvere har ved tap av rein til rovvilt, urfolksrett i rovviltpolitikken og Sametingets rolle i rovviltforvaltningen.

Sametingsrådet pekte på at Sametinget har en konsultasjonsavtale med staten som gir Sametinget anledning til å konsultere om saker som vil virke direkte inn på samiske interesser. Sametingsrådet nevnte erstatningsordninger for tap i reindriften og fastsetting av bestandsmål for rovvilt som eksempler. Saueholdet og reindriftsnæringen opplever store tap som er forårsaket av rovvilt. Sametingsrådet sa i sitt innlegg at rovviltpolitikken ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til samiske næringer reindrift og sauehold. Hun trakk fram situasjonen for enkelte reinieiere i sørsamisk område som prekær på grunn av rovvilttapene. Verken Miljøverndepartementet eller Landbruks- og matdepartementet hadde anledning til å stille opp, og vi uttrykte skuffelse over at departementene ikke stilte opp. Sametingsrådet avsluttet med å si at Sametinget vil ha en større rolle i rovviltforvaltningen.

- Legge til rette for videreføring av råvarer
- Bidra til utvikling av tilleggsnæringer
- Bidra til at det opprettes gode ordninger for generasjonsoverganger i primærnæringerne
- Bidra til økt kvinneandel i primærnæringerne
- Sikre utmarksutøvere tilgang til utmarksressursene

Sametingsrådet har hatt møte med Namsskogan familiepark 3.5.2012.

Bakgrunnen for møtet var å få en oversikt over familieparkens funksjon som formidlere til skoler og besøkende om rovvilt. Parken har rovvilt i innhengninger som inngår som en del av formidlingspakken om rovvilt. Fra Direktoratet for naturforvaltning mottar de 3 millioner til rovviltinformasjon og 186.000 fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Formålet med møtet var å få parken til å informere mer om problemstillinger i forbindelse med rovvilt og reindrift. Familieparken stiller seg positive til dette. De planlegger et seminar der denne problematikken vil være i fokus.

Sametingsrådet har hatt møte med Fylkesutvalget i Sør-Trøndelag 8.5.2012

Formålet med møtet var å informere om Sametingets arbeid og formidle til politikerne hvilke samiske utfordringer som også de kan arbeide for innenfor reindrift, språk og helse, samtidig som det ble satt fokus på samarbeid om samiske saker i fylket.

I tillegg til dette hadde sametingsrådet møte med sekretæren i Trøndelagsrådet for å diskutere tema og deltakelse for neste års Trøndelagsmøte. Dette årlige møtet er en viktig arena for både politikere, kulturarbeidere, utdanningssektoren og næringslivet. Formålet med møtet var å kunne være med å påvirke at også samiske saker blir synliggjort og tatt opp på dette møtet. Uten at det er helt bestemt, er det trolig naturressursene som blir tema for neste års møte.

Sametingsrådet har hatt møte med reindriftsnæringen i Nordland på Majavatn 11.5.2012. Områdestyret og Saltdal kommune var med på møtet. Hensikten med møtet var å hente inn informasjon fra reindriften om deres problemer med reinpåkørsler langs Nordlandsbanen i forbindelse med at Sametinget skal ha møte med samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa 21.5.2012.

Sametingsrådet satser sterkt på og få løst problematikken rundt reinpåkørsler langs Nordlandsbanen. Målet med møtet er å få til permanente løsninger i form av gjerder langs denne banestrekningen.

Innsatsområde: Attraktive lokalsamfunn

Mål

- Attraktive og levedyktige samiske lokalsamfunn

Delmål

- Et variert næringsliv med attraktive arbeidsplasser for begge kjønn i samiske områder
- Økt tilflytting til samiske områder som bidrar til levedyktige lokalsamfunn
- Flere kompetansearbeidsplasser til ungdom

Strategier

- Ha tettere samarbeid med kommunene

Sametingsrådet har deltatt på felles fylkesmøte i Kommunenes Sentralforbund 12.-13.04.12. Det er første gang i historien at det er et felles fylkesmøte for Troms, Finnmark og Nordland. Fellesmøtet hadde temaet "Nord-Norge i forandring – griper vi mulighetene?" og tok utgangspunkt i kommunen som samfunnsutvikler, kommunen som demokratisk aktør og kommunen som velferdsprodusent.

I sin hilsmingstale til KS inviterte Sametingsrådet KS til samarbeid for å fremme kommunenes innsats for næringslivsutvikling i samiske områder.

Sametingsrådet har også deltatt på samling for førstelinjetjenesten i Harstad 18.-19.04.12. Det var Innovasjon Norge Troms som stod for gjennomføringen av samlingen der kommunene og næringshagene/kunnskapsparkene i Troms var invitert, i tillegg til Sametinget. Samlingen ga Sametingsrådet muligheten til å utveksle erfaringer og bli bedre kjent med hvordan de ulike kommunene jobber med næringsutvikling i sine kommuner.

- Bidra aktivt til etablering av kompetansearbeidsplasser til ungdom
- Fremme kultur møteplasser
- Kvinnelig entreprenørskap
- Utvide ordningen med å skrive ned studielån for å rekruttere unge til kompetansearbeidsplasser

Rapporten ”Tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms – utviklingstrekk og gjennomgang av virkemidlene” ble offentliggjort 11.5.12. Sametinget har vært med i referansegruppen for arbeidet.

NORUT Alta anbefaler å vri virkemidlene i retning av enkeltindivider, fordi dette vil styrke bostedsattraktiviteten. NORUT anbefaler at nedskrivingsordninga for studielån styrkes kraftig og at “Finnmarkstillegget” i barnetrygda dobles – fra 3800 til 8000 kr årlig pr barn. I tillegg anbefales det å forenkle arbeidsinnvandring fra Russland og styrke norskopplæring av disse. NORUT anbefaler å gi mer skattelette og samtidig innføre en forsiktig økning av arbeidsgiveravgiften. Styrket innovasjon og FoU-aktivitet og kontinuerlig informasjon om virkemidlene anbefales også.

Sametingsrådet konstaterer at utvidet nedskrivning av studielån og økt barnetrygd er tiltak som Sametinget i lang tid har påpekt som gode virkemidler som bør forsterkes. Sametinget vil følge opp rapporten og vil jobbe for at utfordringene i samiske samfunn blir ivaretatt i den nye distrikts- og regionalmeldingen som skal fremlegges i 2013.

Innsatsområde: Kultur næringer

Mål

- Flere arbeidsplasser i samiske kultur- og kulturbaserte næringer

Delmål

- Lønnsomme kulturnæringsbedrifter
- Økt omsetningen av egenprodusert duodji og andre kunst- og kulturprodukter
- Rekruttering til duodjinæringen
- Opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus

Strategier

- Fremme lønnsomhet i kultur- og kulturbaserte næringer
- Øke profesjonaliseringen og kommersialiseringen i samiske kulturnæringer

Sametingsrådet har fått gjennomført kontroll av 21 utøvere i duodjinæringen. Kontrollen ble utført av Consis AS. 17 av de kontrollerte ble ikke godkjent. Det dreide seg i hovedsak om regnskap, regnskapsbilag og innberetning av merverdiavgift som ikke var i henhold til regelverket. Skatt nord har fått tilsendt de rapportene som ikke ble godkjente til videre oppfølging.

- Prioritere lærlingeordning og utviklingsarbeid innenfor duodjinæringen

Sametingsrådet deltok på Sámiid duodjis landsmøte 20.-22.4.12 i Bodø. Sametingsrådet holdt innlegg om kontroll av driftstilskuddsordningen, økonomisk rapport for duodjinæringen og om næringsavtalen for duodji.

Innsatsområde: Innovasjon, forskning og verdiskaping

Mål

- Flere innovasjoner med basis i samisk samfunns- og næringsliv

Delmål

- Økt nyskaping, vekst og fornying gjennom FoU-virksomhet

- Bredere produktspekter
- Økt forskningsaktivitet i næringslivet i samiske områder

Strategier

- Stimulere til samarbeid mellom aktører
- Kompetanseheving på markeds- og produktutvikling
- Fremme lønnsomhet og profesjonalitet
- Støtte opp om aktive utviklingsmiljø i samiske områder
- Samarbeide med forskningsmiljøer som har kompetanse innenfor samisk næringsliv
- Samarbeide med Innovasjon Norge for å øke nyskapingen i samiske områder

Stortingsmeldinga om Innovasjon Norge og SIVA “verktøy for vekst” ble offentliggjort 27.04.12. Sametingsrådet har aktivt gitt innspill til meldingen.

Regjeringen sier i meldingen at “Vellykkede næringsetableringer som bygger på samisk kultur, språk og tradisjoner vil bidra til et styrket samisk samfunnsliv og økt mangfold i norsk næringsliv”. Det refereres til SIVAs engasjement i samiske områder, spesielt kultur- og opplevelsesnæringslivet. Sametingets næringsmelding er også beskrevet. Regjeringen ber i meldingen om at Innovasjon Norge tar initiativ til å fornye samarbeidsavtalen med Sametinget. Dette arbeidet kommer Sametingsrådet til å følge opp i samarbeid med Innovasjon Norge.

Innsatsområde: Kompetanseheving og nyetableringer

Mål

- Økt etableringshyppighet i samiske områder

Delmål

- Høyere kompetanse i næringslivet
- Flere nyetableringer
- Økt entreprenørskap

Strategier

- Gi etablereropplæring og oppfølging
- Oppfordre videregående skoler til å prioritere entreprenørskap i skolen
- Tilby kompetansehevende tiltak
- Kompetansehevende tiltak tilpasset samiske kombinasjonsutøvere

9 Regionalutvikling

Sametinget arbeider med å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

Mål

Hovedmål

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Delmål

- Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og samfunnsliv gjennom dialog og samarbeid med regionale og lokale myndigheter samt andre relevante aktører

Strategier

- Optimalisere samarbeidsavtalene med fylkeskommunene
- Måltrettet og prioriterte samarbeidsavtaler
- En mer aktiv rolle overfor kommunene
- En helhetlig politikk overfor kommunene
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv

10 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Sametinget forvalter prinsipielle standpunkt og interesser som fremmes og forsvares på den internasjonale arena. Det er viktig at urfolksdimensjonen i nasjonale og internasjonale fora blir ivarettatt, og at saker som har betydning for urfolk blir fremmet både nasjonalt og internasjonalt. Det grenseoverskridende arbeidet retter seg blant annet mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg og EU.

Hovedmål

- Urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

Delmål

- En likeverdig sameksistens og utviklingsmuligheter for alle folkegrupper og for begge kjønn i nordområdene.
- Et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene.
- Sametinget er en selvstendig aktør i samspill med andre i det internasjonale arbeidet.
- Den internasjonale rettsutviklingen for urfolk er bedret.

Strategier

- Arbeide nordisk og internasjonalt for å styrke samisk selvbestemmelse.
- Bidra til en nordområdeutvikling som styrker utvikling av samisk og andre urfolks kultur og samfunn.

Sametingsrådet deltok på møte i samarbeidsforumet for nordområdepolitikken i Hammerfest 11.05.12. Møtet ble ledet av utenriksminister Jonas Gahr Støre, og det var deltakelse fra fylkesrådene i Nordland, Troms og Finnmark. På dagsorden sto oppfølging av regjeringens nordområdemelding, utdanning og kompetanseutvikling og ringvirkninger og lokal verdiskapning ved økt næringsaktivitet i nord.

Fra Sametingets side ble det problematisert at nordområdesatsingen skaper endringer som gir opphav til både optimisme og bekymring. Optimisme fordi utnyttning av naturressurser skaper verdier og arbeidsplasser, og bekymring på grunn av ødeleggelse av miljøet og for at naturgrunnlaget for primærnæringene trues. Økende etablering av ny arealkrevende industri som energi, olje/gass, mineraler og havbruk, samt ny infrastruktur for transport, kan utgjøre en trussel for tradisjonelle samiske næringer og kultur. Det gjør det stadig viktigere å ha gode retningslinjer for dialog og avklaring med Sametinget og direkte berørte samer. Sametingsrådet understreket at urfolksretten må ligge til grunn for dette, herunder lovgiving som sikrer vektlegging av hensynet til samisk kultur, konsultasjoner for fritt forhåndsinformert samtykke, og rett til del av fordelene ved utnyttelse av ressurser staten holder eiendomsretten til. Sametingsrådet informerte også om at vi ikke har gitt vår tilslutning til fiskereguleringene i sjølaksefiske. Etter konsultasjoner med miljømyndighetene gir dette et sterkt signal med hensyn til reguleringenes legitimitet. Sametingsrådet beklaget at arbeidsgruppens anbefalinger ikke er fulgt i denne saken.

Miljømyndighetene har siden 2008 gjort kraftige innskrenkninger i sjølaksefisket uten å iverksette særskilte tiltak eller gå inn for omstillingsordninger. Dagens laksereguleringer er så strenge at sjølaksefiskets eksistensgrunnlag er truet. Fisketiden er kraftig innskrenket, antall lakseplasser i bruk har gått kraftig ned, fiskernes gjennomsnittsalder er høy og det er knapt rekruttering til fiskeryrket.

Det ble ellers vist til den dramatiske befolkningsnedgangen på 16 % i de siste 20 årene i virkeområdet for Sametingets tilskudd til næringsutvikling. Det ble drøftet hvordan det kan føres en aktiv nordområdepolitikk som motvirker slike tendenser, der kunnskap og kunnskapsutvikling vil være nøkkelen for å lykkes. Ulike strategier og prosjekter for å bekjempe frafallet i videregående opplæring, herunder frafall blant samisk ungdom, ble også drøftet.

- Styrke samenes situasjon i Russland.
- Gjennom internasjonalt samarbeid skape gode rammevilkår for andre urfolk.

FNs Permanente Forum for Urfolk

Sametingsrådet deltok under årets sesjon i FNs Permanente Forum for urfolk i New York i perioden 07.-18.05.12. President Egil Olli var tilstede i forumets andre uke, og holdt innlegg om menneskerettigheter og implementering av FNs erklæring om urfolks rettigheter. I innlegget fremhevet presidenten det arbeidet som er igangsatt i Norge med å endre grunnloven, og han understreket at det er et viktig prinsipp at det er likeverdighet mellom nordmenn og samer på alle samfunnsområder, noe som også inkluderer ressursdimensjonen og retten til selvbestemmelse. Dette gjelder også det som framkommer om samisk kultur og språk i dagens grunnlovsparagraf 110 A.

Spesialtemaet for årets sesjon var gjenoppretting av de landområder, territorier og ressurser som har blitt fratatt urfolk uten deres frie og informerte forhåndssamtykke. I programmet ble studier om urfolks deltakelse i Arktisk Råd og i verdensarvområdet Laponia lagt fram, samt rapporten om hvordan urfolks reindrift påvirkes av klimaendringer og naturinngrep.

I programmet var det en drøfting om FNs Verdenskonferansen om urfolk i 2014. Presidenten holdt her et innlegg, der det ble poengtert at konferansen er viktig når det gjelder å sikre en god gjennomføring av urfolks rettigheter i samsvar med gjeldende internasjonale konvensjoner og avtaler, og for å sikre en fortsatt positiv politisk og rettslig utvikling i saker av betydning for verdens urfolk. Det ble orientert om Sametinget arbeidet med den forberedende urfolkskonferansen som planlegges avholdt i Alta i tidsrommet 08.-13.06.13.

Det blir videre regional koordinering i et allsamiske møtet i Inari 27.-28.06.12. Det vil være et viktig ledd i samenes forberedelser til den globale forberedende urfolkskonferansen i Alta i 2013 og til selve verdenskonferansen i 2014.

Tradisjonell kunnskap

Sametingsrådet deltok i Norges delegasjon på sesjonen om tradisjonell kunnskap i forhandlingene i mellomstatlig komité om immaterialrett, genetiske ressurser, tradisjonell kunnskap og kulturelle kulturuttrykk i Verdens immaterialrettsorganisasjon, WIPO. Møtet foregikk i Genève i perioden 16-20.04.12. Forhandlinger dreide seg om et utkast til artikler om beskyttelse av tradisjonell kunnskap, samt tekst om målsetninger og prinsipper. Utkastet inneholder stort sett flere alternative forslag på de enkelte punkter. Teksten viser at det er stor uenighet i komiteen, og at standpunktene ligger langt fra hverandre. Dette gjelder både på helt grunnleggende punkter og på detaljspørsmål.

Hovedspørsmålene er om et eventuelt internasjonalt instrument skal være rettslig bindende eller ikke, hvordan tradisjonell kunnskap skal avgrenses, hvem som skal være berettiget, hvilke rettigheter de berettigede skal ha og hvilke unntak fra beskyttelsen som skal gjelde. Norges posisjon ligger godt plassert mellom ytterpunktene og er i hovedsak på linje med urfolksrepresentantens syn.

Sametingsrådet arbeider for at det skal innføres effektiv beskyttelse av tradisjonell kunnskap og for at et slikt internasjonalt regelverk skal være rettslig bindende, samt at de berettigede i et beskyttelsessystem for tradisjonell kunnskap skal være de urfolkssamfunn eller lokalsamfunn som har utviklet og utvikler tradisjonell kunnskap.

Oljesand i Canada

Sametingsrådet møtte Francois Paulette, høvding i Dene Nation, 10.05.12 i Kautokeino. På møtet deltok også sametingsrepresentant og medlem av Samisk parlamentarisk råd, Aili Keskitalo, Samisk kirkeråd, WWF og Greenpeace. Francois Paulette ønsket Sametingets støtte til å stoppe Statoils engasjement i oljesandutvinning i Alberta, Canada. Oljesandutvinningen har ført til forurensning av grunnvann og elver, med konsekvenser for fisk, dyr og mennesker i området. Det er blant annet påvist en unormal høy forekomst av ulike kreftformer blant befolkningen.

Sametingsrådet er meget opptatt av samarbeid med andre urfolk og har sendt et brev til Statoil hvor vi oppfordrer Statoil til å trekke seg ut av oljesandutvinningen i Alberta, og hvor vi signaliserer at sametingsrådet stiller seg åpen for dialog om temaet.

12 Samiske organisasjoner

Et demokratisk samfunn er avhengig av et aktivt og variert organisasjonsliv. Samiske organisasjoner er viktige aktører i utviklingen av samiske samfunn.

Hovedmål

- Opprettholde et variert samisk organisasjonsliv

Strategi

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk legge til rette for et variert organisasjonsliv

13 Kunngjøring av nye saker - oppfølging

Sametingsrådets oppfølging av nye saker kunngjort på plenumsmøtet sak 016/12.

Forslag 1: Den planlagte veien E 10 Evenes - Sortland kan føre til alvorlige konsekvenser for reindriften i Kanstadjord/Vestre Hinnøy

Sametingsrådet har i brev av 30.04.2012 til Statens vegvesen gitt en uttalelse til konseptutvalgutredning for E10/riksvei 85 Evenes – Sortland. I denne uttalelsen påpeker Sametingsrådet at innkorting med tunell mellom Kanstadbotn og Fiskefjorden vil ha svært negative konsekvenser for reindriften i området, blant annet vil dette føre til stenging av en flyttevei. Sametingsrådet viser også til at det er registrert en god del samiske kulturminner i området og det er et stort potensiale for å finne flere slike kulturminner i området.

Sametingsrådet gjør også Statens vegvesen oppmerksom på at beslutning om konseptvalg er konsultasjonspliktig og at vi vil ta kontakt med Samferdselsdepartementet vedrørende konsultasjoner.

Dette ble gjort i brev av 2.5.2012 der Sametingsrådet ber om å bli kontaktet av departementet for gjennomføring av konsultasjonene. Vi ber også om at departementet kontakter direkte berørte samiske interesser for konsultasjoner.

Departementet har så langt ikke svart på dette brevet.

Forslag 2: Opprettelse av fond

Oversendes plenumsledelsen for videre behandling.

Forslag 3: Kvalitetssikring av spesialpedagogisk opplæringstilbud for samiske barn og elever i barnehagen, grunnskolen og videregående skole

Sametingsrådet er enig med NSR/SáB at det er viktig å kvalitetssikre det spesialpedagogiske opplæringstilbudet for samiske barn og elever i barnehage, grunnskole og videregående skole.

Sametingsrådet ønsker å rette større fokus på arbeidet med kvalitetssikring av spesialpedagogisk opplæringstilbud for samiske barn og elever i barnehage, grunnskolen og videregående skole. Sametingsrådets innsats på dette området vil blant annet fremkomme i tiltaksplanen til Sametingets opplæringsmelding, og i budsjettet for 2013.

Det er viktig at Sametinget har god oversikt over hvilke tilbud som finnes i dag. I den anledning ønsker Sametingsrådet å formalisere et samarbeid med Senter for samisk i opplæringen/ Sámi lohkuovddáš. Sametingsrådet har allerede et samarbeid med SEAD – Sámi earenomáš pedagogaláš doarjalus/ Samisk spesialpedagogisk støtte.

Sametingsrådet har vært i kontakt med disse to sentrene og avtalt møte. Sametingsrådet vil drøfte nærmere hvordan vi sammen kan arbeide for et best mulig spesialpedagogisk opplæringstilbud for samiske barn og unge.

Forslag 4: Flere samer i byer og tettsteder betyr nye utfordringer

Sametingsrådet er kjent med endringer i demografien, og de utfordringer dette medfører. Sametingsrådet viser i denne forbindelse til redegjørelse om regionalpolitiske strategier som skal legges fram ved dette plenum, som nettopp berører dette emnet. Sametingsrådet ser fram til debatten i plenum i denne saken.

Sametingsrådet vil ta stilling til en oppfølging av redegjørelsen og evt. tiltak etter at plenumsbehandlingen er ferdig, og viser i denne forbindelse til den kommende budsjettbehandlingen for 2013.

Forslag 5: Evaluering av samisk kulturminneforvaltning

Sametingsrådet er enig i at den flytende fredningsgrensen for automatisk fredete samiske kulturminner bør drøftes. Dette har Sametingsrådet også uttalt i forbindelse med Riksrevisjonens undersøkelse av Miljøverndepartementets ivaretagelse av det nasjonale ansvaret for fredete og verneverdige bygninger i 2009.

Sametingsrådet vil derfor ta opp spørsmålet om fast eller flytende fredningsgrense i den kommende meldingen om samisk kulturminnevern. Meldingen skal etter planen legges fram for plenum i juni 2013.

Da det fortsatt mangler en kartlegging og oversikt over automatisk fredete samiske bygninger, med verneverdi og tilstandsvurderinger inkludert, vil det imidlertid inntil videre være fornuftig å beholde kulturminneloven slik den nå lyder. Registreringsprosjektet for samiske bygninger er for øvrig nå kommet godt i gang, og det forventes å gi en mye bedre oversikt over automatisk fredete samiske bygninger når prosjektet er ferdigstilt.

Når det gjelder betalingsprinsipper i forbindelse med kulturminnevernets undersøkelser og registreringer, så er dette styrt av kulturminneloven § 10. Her slås det fast at utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner skal bæres av tiltakshaver/utbygger. Grunntanken er at

tiltakshaver/utbygger skal dekke alle eventuelle kostnader forbundet med tiltak som vil medføre inngrep i kulturminner som en ikke-fornybar ressurs.

I praksis gjelder dette ikke mindre, private tiltak. Bygging av et naust eller en garasje utløser ikke automatisk betalingsplikt. Sametinget tar ikke betalt for de befaringer/registreringer vi selv gjennomfører i forbindelse med oppføring av et naust eller en garasje. Disse registreringene dekker vi selv av egne midler, fordi det nettopp dreier seg om mindre, private tiltak. Men dersom det etter befaringene/registreringene viser seg at tiltaket vil virke inn på automatisk fredete samiske kulturminner på en måte som krever ytterligere arkeologiske undersøkelser (utgravninger), vil tiltakshaver normalt måtte dekke disse. Kulturminneloven § 10 åpner imidlertid opp for at staten etter søknad ved mindre, private tiltak kan gå inn å dekke kostnadene, helt eller delvis, dersom disse blir urimelig tyngende for tiltakshaveren.

På bakgrunn av dette mener Sametingsrådet at dagens eksisterende ordning når det gjelder tiltakshavers betalingsplikt i forbindelse med planlagte tiltak i all hovedsak allerede er i samsvar med representantens forslag. I forbindelse med eventuelle framtidige endringer av kulturminneloven eller dens forskrifter, bør det også vurderes om det er forhold knyttet til tiltakshavers betalingsplikt som bør endres. Det forutsettes at ansvarlig statlig myndighet involverer Sametinget i et slikt arbeid.

Det vises for øvrig til vedtakene i Sametingets plenum i sakene 008/04 og 37/07.

Forslag 6: Etablering av en samisk TV-kanal

Sametingsrådet synes ideen om en egen samisk TV-kanal er god, og at tiden er moden for å begynne å jobbe med å legge til rette for en slik kanal.

En mulig etablering av en egen samisk TV-kanal innebærer en prosess og et konsept som må utredes og planlegges inngående. I Sametingets institusjonsmelding ser Sametingsrådet både prinsipielle og praktiske forhold knyttet til samisk styring, kontroll og mulighet for samisk mediemessig egenutvikling.

Spørsmålene er mange i denne sammenhengen: Hvem har ansvar for å drifte en slik kanal økonomisk, er det NRK Sápmi, som en del av NRK-konseptet, eller skal det være en kanal uavhengig av regjering og stat? Hvilken rolle/ansvar har Sametinget? Skal det være en allsamisk kanal med samarbeid over landegrensene? Hvem skal ha det redaksjonelle ansvaret, og ta beslutninger deretter? Alle disse utfordringene og eventuelt andre utfordringer trenger en inngående utredning.

Sametingsrådet har avtalt møte med NRK Sápmi for å drøfte muligheten for etablering av en egen samisk TV-kanal. NRK Sápmi ved samediosjefen er positiv til ideen, og Sametingsrådet vil også drøfte med NRK Sápmi hva Sametinget og NRK Sápmi eventuelt kan samarbeide om når det gjelder en eventuell virkeliggjøring av et slikt konsept.

Forslag 7: Behandling av Prop.70L (2001-2012) på Sametinget

Fremmes som sak 019/12 St.prop. 70L Endringer i deltakerloven, havressurslova og Finnmarksloven (kystfiskerutvalget).

Forslag 8: Digitalisering av sørsamisk arkiv

Sametingsrådet viser til den oppgaven som Samisk arkiv/Sámi Arkiiva, som er en del av arkivverket, har. Ved dette arkivet finnes arkivmateriale fra offentlige institusjoner og privatarkiver. Arkivet tar imot, bevarer og tilgjengeliggjør arkivmateriale fra det samiske samfunnet. Formålet med dette er å sikre skriftlig historisk kildemateriale som kan belyse samisk historie og å gjøre dette tilgjengelig for publikum. Siden arkivet har et ansvar for hele det samiske området, ser sametingsrådet at det er

naturlig å involvere dem i arbeidet med å sikre arkivmateriale også på sørsamisk område. Sametingsrådet vil derfor ta opp denne problemstillingen med Samisk Arkiv/ Sámi Arkiiva.

Forslag 9: Kystfiskeutvalget - videre arbeid

Saken går ut.

Forslag 10: Framskutt base for kampfly i Evenes - konsekvenser for samisk kultur

Som Sametingsrådet redegjorde for i rådets beretning til plenum i april 2012 vil Evenes som framskutt operasjonsbase for fly innebære permanent base for to kampfly, samt et tredje i reserve. I tillegg vil Evenes bli benyttet i forbindelse med periodevis trening og øving. Slik trening og øving vil være i størrelsesorden 800 flyavganger, noe som tilsvarer om lag 10 % av den totale flytimeproduksjonen. Dette framkommer i protokoll fra konsultasjonsmøte 12.3.2012 og i Forsvarsdepartementets svar til Utenriks- og forsvarskomiteens spørsmål av 19.4.2012.

Sametingsrådet har drøftet saken med Várdobáiki samiske senter både i forkant og etterkant av konsultasjonsmøtene, også i forbindelse med siste konsultasjonsmøte 12.3.2012. Basert på overordnede konsekvensvurderinger, rapporter om støyforurensing, og resultater fra konsultasjonene har Sametingsrådet sluttet at de negative virkningene for samiske interesser ved Evenes som framskutt base for kampfly er små og håndterbare.

Det skal ikke foretas ny eller endret arealbruk og det er beregnet at kun to bygninger vil være i støysensitiv sone. Etablering av Evenes som framskutt base medfører likevel endringer i forhold til dagens situasjon. Samiske interesser skal derfor involveres i det videre arbeidet med detaljplaner, slik det også framkommer av Prop. 73 S (2011-2012) Et forsvar for vår tid. I den grad det i dette arbeidet vil være aktuelt med ulike tiltak, så vil det måtte spilles inn da.

Forslag 11: Bioteknologi - tema under forberedende urfolkskonferanse i Alta 2013

Det er lagt opp en egen prosess for hvordan forberede samisk side i forhold til global forberedende urfolkskonferanse i Alta 2013. Neste steg er det allsamiske møtet i Inari 27. og 28. juni 2012, hvor samiske organisasjoner og institusjoner er invitert. Det vil utarbeides et sluttokument til det allsamiske møtet som vil bli rammeverket for samiske samfunns innspill til FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014, som Alta 2013 er en forberedende del til. Det er Samisk Parlamentarisk råd som leder forberedelsesprosessen blant samer mot Alta 2013. Áarjel-Saemiej Gielh i lag med andre samiske partier og organisasjoner anbefales å forholde seg aktivt i den prosessen man nå har lagt opp til og bidrar med sitt innspill til et sluttdokuments innhold, som er under utarbeidelse frem til omtrent uke 23 i juni.

III Votering

Av 39 representanter var 30 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Egil Olli, saksordfører	Geir Tommy Pedersen
		Ann-Mari Thomassen
		Silje Karine Muotka
	Egil Olli	
2	Geir Tommy Pedersen	Inger Jørstad
		Olaf Eliassen

	Geir Tommy Pedersen	
3	Willy Ørnebakk	Rolf Johansen
		Geir Tommy Pedersen
		Silje Karine Muotka
	Willy Ørnebakk	
4	Silje Karine Muotka	Sten Erling Jønsson
		Willy Ørnebakk
	Silje Karine Muotka	
5	Rolf Johansen	Willy Ørnebakk
	Rolf Johansen	
6	Hilde Anita Nyvoll	Silje Karine Muotka
		Rolf Johansen
7	Láilá Susanne Vars	Geir Tommy Pedersen
		Silje Karine Muotka
	Láilá Susanne Vars	
8	Olaf Eliassen	Geir Tommy Pedersen
	Olaf Eliassen	
9	Mariann Wollmann Magga	Silje Karine Muotka
		Geir Tommy Pedersen
		Olaf Eliassen
	Mariann Wollmann Magga	
10	Ronny Wilhelmsen	Silje Karine Muotka
		Geir Tommy Pedersen
		Kirsti Guvsám
	Ronny Wilhelmsen	
11	Ida Marie Bransfjell	
12	Per Andersen Bæhr	Mariann Wollmann Magga
13	Odd Iver Sara	
14	Ann-Mari Thomassen	Sten Erling Jønsson
		Geir Johnsen
		Anne Helene Moeng Saari
	Ann-Mari Thomassen	
15	Arthur Tørfoss	
16	Gunn-Britt Retter	Olaf Eliassen
	Gunn-Britt Retter	
17	Aud Marthinsen	Mariann Wollmann Magga
	Aud Marthinsen	
18	Geir Johnsen	Geir Tommy Pedersen
		Anders Somby jr.
	Geir Johnsen	
19	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
20	Vibeke Larsen	Geir Tommy Pedersen
	Vibeke Larsen	
21	Kirsti Guvsám	
22	Anders Somby jr.	
23	Ellinor Marita Jáma	
24	Marianne Balto	
25	Willy Ørnebakk	
	Silje Karine Muotka, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

- Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden 29.03. - 18.05.12 tas til orientering.

Behandlingen av saken ble avsluttet 06.06.12 kl. 12.05.

Ašši/Sak SP	022/12
--------------------	---------------

Spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 11

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

12/2672

Saken påbegynt 06.06.12 kl.15.05.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	30.05.2012	Representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe	Sametingets avtale om produksjon av læremidler i matematikk for ungdomstrinnet
2	30.05.2012	Representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe	Sørsamisk opplæring
3	30.05.2012	Representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe	Sametingets holdning til sjødeponi i forhold til Nussir ASAs søknad om drift av kobbebruve i Kvalsund, Finnmark
4	30.05.2012	Representant Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe	420 kV-linje fra Balsfjord til Hammerfest
5	30.05.2012	Representantene Ann-Mari Thomassen og Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe	Reinpåkørsel på Nordlandsbanen
6	30.05.2012	Representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe	Samisk lærenettverk
7	30.05.2012	Representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe	Vátnjavári skovlá - Nedlegging av skolen er til klagebehandling hos Fylkesmannen i Troms
8	30.05.2012	Representant Gunn-Britt Retter, NSRs sametingsgruppe	Østsamisk museum - styret og bygget
9	30.05.2012	Representant Sten Jønsson, Aps sametingsgruppe	Interregionalt samarbeid for samer
10	30.05.2012	Representant Anders Somby jr., Flyttsamelist	Kontrollutvalgets årsmelding
11	30.05.2012	Representant Per A. Bæhr, Flyttsamelist	Sametingets reviderte budsjett 2012

II Spørsmål og svar

Spørsmål 1, fra representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

Sametingets avtale om produksjon av læremidler i matematikk for ungdomstrinnet

I medier har det fremkommet opplysninger om at Sametinget har inngått avtale med Aschehoug om produksjon av matematikkverket for hele ungdomstrinnet i matematikk på samisk. Hvordan og hvorfor besluttet Sametinget å velge Aschehoug til å produsere læremiddelverket?

I de samiske forlagene finner vi spesiell kompetanse på å utvikle samiske læremidler, med kompetanse i samisk språk, kultur og samfunnsforhold.

Den utfordring som tidligere har blitt reist omkring muligheten for at dagens ordning med forlagsstøtte til de samiske forlagene kan bli avvirket dersom det konkluderes at ordningen er i strid med EØS-avtalen må avklares, og spørsmålet er om sametingsrådet har mer informasjon om denne eventuelle problemstillingen.

Har sametingsrådet vurdert prosesser knyttet til prekvalifisering av samiske forlag i forbindelse med læremiddelproduksjon og påfølgende rammeavtaler som en mulighet for å sikre langsiktighet og kapasitetsbygging samt videre kompetanseutvikling i de samiske forlagene samtidig som man ivaretar offentlige regler om anskaffelser og konkurranse?

Svar på spørsmål 1:

I 2010 utlyste Sametinget på Doffin oversetting av matematikkverk for grunnskolen til samisk. Flere forlag leverte tilbud. Valg av læreverk ble gjort på grunnlag av kriterier som var gjort kjent i utlysningen og ikke etter forlag. Matematikkverk som ble valgt var Gyldendal sitt verk Multi for barnetrinnet og Aschehoug sitt verk Sirkel for ungdomstrinnet. Gyldendal hadde solgt rettigheter til ČálliidLágádus som da fikk oppdraget med å oversette matematikkbøker for hele barnetrinnet til nordsamisk og for småskoletrinnet til lulesamisk og sørsamisk. Det vil si 7 årstrinn til nordsamisk og 4 årstrinn til lulesamisk og sørsamisk. Aschehoug valgte å levere tilbud selv for deres verk. Aschehoug fikk oppdraget med å oversette bøkene for ungdomstrinnet, 3 årstrinn, til nordsamisk.

Her er det ikke snakk om produksjon av nye matematikkbøker, men oversettelse av eksisterende lærebøker. Matematikk er matematikk, uansett hva slags språk det undervises på. Derfor er det mest hensiktsmessig og raskest å oversette læreverk som allerede er utgitt.

Når det gjelder kompetanse i samisk språk, blir selve oversettelsesarbeidet utført av profesjonelle samiske oversettere. Det gjelder både de som arbeider for ČálliidLágádus og de som arbeider for Aschehoug.

Tilskudd til læremiddelutvikling er en ordning hvor målet er å utvikle samiske læremidler etter gjeldende læreplanverk og hvor målgruppen er elever i grunnsopplæringen. Forlagsstøtte er en annen ordning hvor målet er aktive samiske forlag. Disse to ordningene har ulike målgrupper og må derfor ikke blandes sammen.

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler for grunnsopplæringen. Målet er å få læremidler på samisk i alle fag. Prioritering av læremidler blir gjort på grunnlag av skolens behov og av i hvilken grad de ulike fagområdene er dekket. Ved tildeling av tilskudd er fokuset på hva slags læremidler som best bidrar til å dekke det behovet som er i skolen i ulike fag. Sametinget ser det som viktig at samiske forlag har kapasitet og har muligheter til kompetanseheving innen sitt felt og også innen læremiddelutvikling. Men ved tildeling av tilskudd til læremidler må fokuset være på læremidler og ikke på forlag.

Spørsmål 2, fra representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe

Sørsamisk opplæring

Innenfor sørsamisk opplæring er det mange aktører og uklare ansvarsforhold. Hvordan mener Sametingsrådet at strukturen og ansvarsforholdene bør være, og hva er strategiene for å oppnå dette?

Svar på spørsmål 2:

Spørsmålet fra Kirsti Guvsám/NSR favner svært vidt, og sametingsrådet tar forbehold om at spørsmålet retter seg mot tiltak i forhold til sørsamisk opplæring på grunnskolenivå.

Sametingsrådet er klar over at sørsamisk opplæring står overfor en rekke utfordringer når det gjelder lærertilgang, læremidler og kvaliteten på undervisningen. De fleste elever som har sørsamisk undervisning får dette gjennom fjernundervisning grunnet få samiske lærere. Denne undervisningsmetodikken fordrer blant annet gode utfyllende undervisningstiltak som eksempelvis fysiske språkarenaer/språkleir.

Sametingsrådet er enig i at det er mange aktører med ansvar for språkopplæringen og at dette kan være utfordrende.

Sametingsrådet er i kontakt med de aktuelle aktørene for sørsamisk opplæring, blant annet gjennom deltakelse i sørsamisk nettverksmøter i regi av Fylkesmannen i Nordland. I arbeidet med å følge opp opplærings- og utdanningsmeldingen vil Sametingsrådet vurdere ulike tiltak både med hensyn til manglende læremidler og lærerressurser i sørsamisk opplæring. I denne prosessen vil Sametingsrådet også vurdere ansvarsforhold og opplæringsstruktur i opplæring av samisk. I september 2012 holder rådet en innspillskonferanse der alle inviteres til å komme med innspill til tiltaksplanen.

Sametingsrådet har også i beretningen om samisk språk løftet problemstillingen med at det i dag er mange instanser som er inne i bildet når det gjelder bestemmelser som berører samisk språk. Kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn, direktorat, departement, Sametinget og Regjeringa har ulike roller i arbeidet med samiske språk. Sametingsrådet ønsker at sametingsrepresentanter og alle andre kommer med innspill til oss på hvordan man ønsker at sørsamisk språkopplæring skal organiseres i fremtiden. Spørsmålet om organisering har også vært tatt opp på de åpne møtene som sametingsrådet har arrangert i forbindelse med språkmeldingen. Rådet kommer til å følge opp dette i sametingsrådets melding om samisk språk som skal legges frem til høsten.

Spørsmål 3, fra representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

Sametingets holdning til sjødeponi i forhold til Nussir ASAs søknad om drift av kobbergruve i Kvalsund, Finnmark

Direktoratet for naturforvaltning har nylig avgitt høringsuttalelse til Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) omkring Nussir ASAs søknad om drift av kobbergruve i Kvalsund, Finnmark. Direktoratet konkluderer blant annet med at konsekvensutredningen når det gjelder effektene av å etablere sjødeponi i det skisserte området tar utgangspunkt i feilaktige tolkninger av vannforskriftens bestemmelser. DN skriver videre "Dette, samt tiltakets mange negative effekter på det marine miljø gjør at DN frarår Klif å gi tillatelse til det omsøkte utslippet".

Sametingsrådet har ved tidligere anledninger referert til pågående prosesser med å inngå avtaler med Nussir ASA. Grunnet sakens aktualitet og konsekvenser for både natur, miljø og ikke minst fornybare ressurser som kysttorsk og anadrome laksefisk, er det ønskelig at sametingsrådet konkretiserer hvilke avtaler som er inngått med Nussir ASA og hvilke målsetninger sametingsrådet har besluttet når det gjelder videre arbeid knyttet til både Nussir ASA, lokalsamfunnene som berøres og andre næringsinteresser.

Videre er det av interesse hvordan Sametinget vurderer søknaden fra Nussir ASA og den konsekvensutredningen som foreligger. Vurderer Sametinget å sende inn høringsuttalelse til Klif i sakens anledning? Har Sametinget eventuelt allerede etablert kontakt med Klif i saken, og hva består denne kontakten i fall av?

Svar på spørsmål 3:

Som redegjort for i rådets beretning i september 2010 har sametingsrådet inngått en intensjonsavtale med Nussir ASA om at det skal forhandles om søknad om driftskonsesjon. Avtalen foregriper ingen standpunkter om det kan iverksettes gruedrift. I rådets beretning i september 2011 ble det redegjort for Sametinget høringsuttalelse til Kvalsund kommunes forslag til reguleringsplan for

gruvevirksomhet. Sametinget reiste innsigelse til planen i forhold til kulturminner og samlede negative virkninger for reindrifta. Dette ble blant annet gjort for at arealdisponeringstemaet fortsatt skal være en del av forhandlingene, og som i sin tur er en forutsetning for eventuelle tillatelser etter forurensingsloven. Innsigelsen er reist i forståelse med Nussir ASA om at denne vil inngå i kommende forhandlinger. Som svar på spørsmål fra representant Geir Tommy Pedersen i november 2011 redegjorde rådet for at det ble avholdt møte mellom Sametinget og Nussir 16.09.11 der en avklarte nærmere om forhandlingsprosessen.

Sametinget målsettinger ved forhandlinger for søknad om driftskonsesjon følger av Sametingets vedtak i sak Sak 21/10 'Sametingets mineralveileder for undersøkelser og drift på mineralressurser' hvor det blant annet heter at:

"Sametinget har som målsetting at næringsvirksomhet på mineralressurser i tradisjonelle samiske områder skal være til gagn for og direkte styrker og utvikler samisk kultur og lokalsamfunn. Slik virksomhet må samtidig skeje i sameksistens med, og ikke til fortrensel for tradisjonelle samiske næringer og tradisjonell samisk kulturbasert høsting."

Det er det samme kunnskapsgrunnlaget som foreligger ved den kommunale områdeplanbehandlingen, som ved Klima- og forurensingsdirektoratet sin behandling etter forurensingsloven. Mineralveilederen forutsetter at Sametinget forhandler med selskap basert på konsekvensutredninger og eventuelle tilleggsrapporter, og at dette skjer uavhengig av myndighetsprosessene. Sametingsrådet har derfor ikke vurdert det som formålstjenelig å avgi en egen uttalelse til Klima- og forurensingsdirektoratet. Sametingsrådet har imidlertid registrert og gjort seg kjent med ulike innspill fra interesseorganisasjoner og forvaltnings- og fagmiljø når det gjelder deponeringsspørsmålet.

Spørsmål 4, fra representant Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe

420 kV-linje fra Balsfjord til Hammerfest

Vi registrerer at Sametingsrådet i kraftige ordelag kritiserer NVE for å ha gitt Statnett konsesjon for bygging av ny 420 kV-linje fra Balsfjord til Hammerfest, før Sametingets plenum har behandlet saken.

Kan Sametinget redegjøre for prosessen så langt i saken? Hvorfor er ikke saken på sakslista på dette plenumet?

Svar på spørsmål 4:

NVE har i sitt brev av 26.4.2012 til Sametinget, ensidig avsluttet konsultasjonene med Sametinget. Dette er gjort med begrunnelse i at NVE mener at en avgjørelse av Statnetts konsesjonssøknad for 420 kV Ofoten-Balsfjord-Hammerfest, ikke kan avvende en slik prosess for intern saksbehandling som Sametinget legger opp til. En behandling i Sametingets plenum kan ikke betraktes som en intern prosess og Sametingsrådet har derfor ikke forståelse for NVEs begrunnelse. Sametingsrådet kan ikke godta at NVE ensidig har besluttet å lukke og avslutte konsultasjonen uten at det er tatt stilling til hvordan Sametinget kan endelig beslutte om man gi en tilslutning til vedtaksforslaget, eller ikke. Konsultasjonsprosedyrene pkt. 6 er ikke ivaretatt på forsvarlig vis i denne saken.

Den 2. mai ga NVE konsesjon til Statnett SF for bygging av 420 kV kraftledning Ofoten-Balsfjord-Hammerfest. Sametinget har påklaget vedtaket i brev av 23.5.2012. Begrunnelse for klagen er at Sametingets plenum ikke er gitt anledning til å behandle denne konsesjonssøknaden som representerer et meget stort inngrep i det samiske området.

Sametingsråd Vibeke Larsen hadde møte med Olje- og energidepartementet (OED) ved statssekretær Eli Blakstad den 31.5.2012 for å drøfte blant annet denne konsesjonssaken. På møtet ble det enighet om at OED konsulterer med Sametinget som en del av klagebehandlingen. OED lager en tidsplan for klagebehandlingen i samråd med Sametinget. Tidsplanen tar hensyn til at resultatet av

konsultasjonene med departementet skal legges fram for Sametinget plenum. Det er derfor ikke hensiktsmessig å ta denne saken til behandling i plenum nå.

Spørsmål 5, fra representantene Ann-Mari Thomassen og Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Reinpåkørsel på Nordlandsbanen

NSR har ved flere anledninger tatt opp spørsmålet om problematikken med reinpåkørsler på Nordlandsbanen. Dette er en problematikk en som har vedvart over flere år, og vi registrerer at dyrelidelsene på Nordlandsbanen fortsetter grunnet påkørsel med tog.

Hva er status i arbeidet med å forebygge reinpåkørsler på Nordlandsbanen, og hva har Sametingsrådet gjort for å forhindre at dyretragediene fortsetter?

Svar på spørsmål 5:

Sametinget har tidligere avgitt høringsuttalelse den 06.10.11 til handlingsplan mot dyrepåkørsler som Jernbaneverket utarbeidet i forbindelse med Nasjonal transportplan. Her uttalte Sametinget at det må bygges gjerder for å forhindre dyrepåkørsler langs jernbaner. Sametinget uttalte også at det er staten ved Jernbaneverket som må stå ansvarlig for gjerdebygging og vedlikehold.

Med bakgrunn i de stadige reinpåkørslene av tog langs Nordlandsbanen i vinter ba Sametinget i brev av 15.03.2012 om et møte med samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa. Dette møtet ble avholdt den 21.05.12 hvor også landbruks- og matminister Lars Peder Brekk deltok, NRL ved leder og Jernbaneverket deltok også på møtet. Sametinget stilte krav om at det måtte settes i gang strakstiltak i form av gjerder. I den forbindelse viste Sametinget til at den svenske stat har bygget 126 mil med gjerder langs jernbaner Västerbotn og Norrbotten og på den måten redusert dyrepåkørsler med ca 80 %. I tillegg til gjerder har svenskene også bygget slusesystemer langs banenettet for å sluse rein over linja. Sametinget ba Samferdselsdepartementet om å ta kontakt med Trafikverket i Sverige for å overføre deres erfaringer til norske forhold.

Sametinget ba også Samferdselsdepartementet om å pålegge Jernbaneverket å sette i gang detaljplanlegging for gjerdebygging langs Nordlandsbanen, og viste i den forbindelse til at reindriftsutøverne og reindrifftsforvaltningen allerede for flere år tilbake har utarbeidet plankart som viser hvor gjerdene bør bygges. Sametinget viste også til at det er satt av midler over statsbudsjettet både for 2011/2012, samt at det også tidligere år har vært avsatt midler til tiltak mot dyrepåkørsler og ba om en redegjørelse fra Jernbaneverket om hva pengene er blitt brukt til.

Sametinget ba spesifikt på møtet om at Jernbaneverket må bygge gjerder på de mest utsatte strekningene denne sommeren. Resterende bygging må ferdigstilles sommeren 2013, og dermed prioriteres på neste års budsjett.

Denne saken følges opp fra Sametingets side.

Spørsmål 6, fra representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Samisk lærenettverk

NSR foreslo allerede i forrige sametingsperiode etablering av et samisk lærernettverk. Etter dette har forslaget vært utredet av Sámi allaskuvla.

Hva er status og videre framdrift i saken nå?

Svar på spørsmål 6:

Samisk høgskole har på oppdrag fra Sametinget utredet opprettelse av samisk lærernetttverk. Utredningen er skrevet på samisk og skal oversettes til norsk.

Sametingsrådets melding om opplæring og utdanning ble behandlet i Sametingets plenum i februar 2011. I oppfølgingen av Sametingets melding om opplæring og utdanning skal det utarbeides handlingsplan/-er, som igjen følges opp av prioriteringer de årlige budsjettene til Sametinget. I forbindelse med dette vil Sametingsrådet vurdere om det skal opprettes et samisk lærernetttverk.

I Sametingets budsjett for 2012 er det satt av penger til nettverksamling for samiske grendeskoler, og første møte skal etter planen gjennomføres 13.-14.november 2012. I Sametingets melding om opplæring og utdanning fremgår det under innsatsområde 4.3 at det kan være aktuelt å bygge opp skolenettverk og andre samarbeidsformer i områder hvor samiske ressursentre/bygdene ligger spredt geografisk.

Spørsmål 7, fra representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Vátnjavári skovlá - nedlegging av skolen er til klagebehandling hos Fylkesmannen i Troms

Foreldre, Landslaget for Nærmiljøskolen og Linná ja biras sámiiid searvi-NSR har overfor Fylkesmannen i Troms påpekt feil i Skånland kommunes behandling av skolesaken.

Foreldrene har henvendt seg flere ganger til sametingsrådet for å få hjelp til å bevare skolen, sist gang med spørsmål om hjelp i forhold til klagebehandlingen hos Fylkesmannen. Visepresident Laila Susanne Vars har avvist dette med begrunnelse om at det blir feil å blande seg inn i Fylkesmannens behandling av klagen. Visepresidenten har uttalt at sametingsrådets syn er kjent og at Sametinget støtter kravet om lovlighetskontroll av nedleggingsvedtaket.

Har fylkesmannen i Troms fått tilsendt et brev fra sametingsrådet som synliggjør hva som er sametingets syn om nedlegging av Vátnjavári skovlá / Boltås skole?

Har sametingsrådet gjort Fylkesmannen i Troms kjent med at sametingsrådet vil vurdere å sende en bekymringsmelding til FN fordi man anser at nedleggelse av Boltås skole er et brudd fra den norske regjeringen – på urfolksrettigheter.

Svar på spørsmål 7:

NSR spør om fylkesmannen i Troms har fått brev fra sametingsrådet om Sametingets syn om nedlegging av Vátnjavári skovlá / Boltås skole?

Etter sametingsrådets vurdering er det riktig å avvente fylkesmannens behandling av denne klagesaken før vi eventuelt følger den opp. Sametingsrådet ser at grendeskoler har stor betydning for bevaring av samisk språk og kultur og levedyktige samiske lokalsamfunn. Sametingsrådet er bekymret over at så mange grendeskoler fortsatt trues av nedleggelser og konsekvensen av dette.

Videre spør NSR om sametingsrådet vil vurdere å sende en bekymringsmelding til FN fordi man anser at nedleggelse av Boltås skole er et brudd fra den norske regjeringen – på urfolksrettigheter.

Kunnskapsdepartementet og statssekretær Elisabeth Dahle besøkte Sametinget i februar 2012 og visepresidenten hadde et møte med statssekretæren hvor skolenedleggelser i Sápmi ble løftet fram som egen sak og drøftet. Rådet har intensjon om å følge dette opp i forhold til Regjering og Sametings rapportering.

Sametingsrådet kommer også i fortsettelsen å ta opp denne aktuelle saken i nasjonale og internasjonale foraer.

Møtesekretærer: Ellen Aina Eira

Side 39 av 156

Spørsmål 8, fra representant Gunn-Britt Retter, NSR/SáB sametingsgruppe

Styret for Østsamisk museum og museumsbygget

Styret for Østsamisk museum har ikke vært i funksjon siden det kun var oppnevnt et midlertidig interimsstyre som skulle fungere til museet ble åpnet. Den offentlige åpningen har blitt utsatt flere ganger, og styrets virksomhetstid er egentlig over.

Er styret for Østsamisk museum i funksjon?

Hvis ikke, hva gjør Sametingsrådet for å rette opp situasjonen?

Hvordan ser STR for seg fremtidig eierskap av museumsbygget?

Svar på spørsmål 8:

En virksomhetsoverdragelse av Østsamisk museum til Deanu ja Varjjat Museasidda

Vuoddudus/Stifteisen Tana og Varanger Museumssiida skal være gjennomført innen 1.juli 2012.

Sametinget, Tana kommune, Nesseby kommune og Sør-Varanger kommune har oppnevnt følgende styremedlemmer til Deanu ja Varjjat Museasidda Vuoddudus/stifteisen Tana og Varanger Museumssiida (DVMV/TVMS) for perioden 2012-2015.

Styret for DVMV/TVMS har følgende sammensetning; Styreleder (2010-2013). Oppnevnt av Sametinget	Tove-lill Labbahå Magga	Vara (2010-2013). Oppnevnt av Sametinget	Arnulf Nilsen
Styremedlem 1 (2012-2013). Oppnevnt av kommunene.	Ann Jorid Henriksen	Vara (2010-2013). Oppnevnt kommunene	Jarle Andreassen
Styremedlem 2 (2010-2013). Valgt av ansatte.	Turid Lindi	Vara (2010-2013). Valgt av ansatte	Mia Krogh
Styremedlem 3 (2012-2015). Oppnevnt av Sametinget.	Vegar Nilsen Trasti	Vara (2012-2015). Oppnevnt av Sametinget	Karina Mathisen
Styremedlem 4 (2012-2015). Oppnevnt av kommunene.	Steinar Pedersen	Vara(2012-2015) Oppnevnt kommunene	Hjørdis Pedersen

Når det gjelder fremtidig eierskap til museumsbygget i Neiden, er Sametinget i dialog med prosjekter Kulturdepartementet om at bygget overføres til Statsbygg uten aktivering av investeringskostnaden. Dette medfører overføring av eierskap til Statsbygg. Dersom det blir enighet om en slik løsning, innebærer det at Sametinget blir avtaleparter med Statsbygg. Styret i Tana og Varanger Museumssiida har uttrykt tilfredshet med en slik løsning.

Spørsmål 9, fra representant Sten Jønsson, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Interregionalt samarbeid for samer

EU har et bredt spekter av tiltak rettet mot sine regioner og naboene til disse. Et slikt område er innenfor programområdet Inerreg IV Nord Sapmi. Programmet vil bli sluttført i løpet av 2013 og arbeidet er nå i gang for ev. neste programperiode, som er antydning å gjelde fram til 2020.

Hva har Sametingsrådet foretatt seg, på selvstendig grunnlag og i samarbeid med Sametingene i Sverige og Finland, for å sikre at det også i neste programperiode vil bli opprettet et eget samisk programområde?

Hvilke erfaringer har man av Troms fylkeskommune og Nord-Trøndelag fylkeskommune sin involvering i det samiske programmet?

Hvilke erfaringer er det blitt høstet fra inneværende periode når det gjelder effektene av de konkrete prosjekter som har fått støtte?

Svar på spørsmål 9:

Sametinget er involvert i det samiske delprogrammet Interreg Sapmi – Grenseløs utvikling. Dette er en programperiode som går i perioden 2007 – 2013.

Ifølge hovedsekretariatet for Interreg IVA Nord i Luleå har en ikke pr. dato startet opp noe konkret arbeid med å utvikle et nytt program for en ny programperiode. Dette gjelder for alle programmene, også det samiske delprogrammet. Dette vil tidligst skje i første halvår av 2013. Da vil det komme en invitasjon for å delta i et eventuelt programarbeid.

Sekretariatet på norsk side i det samiske programmet har vært lagt til fylkeskommunene Troms og Nord-Trøndelag. Sametinget har således ikke vært direkte involvert og har heller ikke hatt noe strukturelt og formelt samarbeid med fylkeskommunene i behandling av prosjektsøknadene. Det samiske delprogrammet har en egen styringskomite /beslutningsgruppe som behandler og gjør vedtak om støtte til det enkelte prosjekt. Hittil i perioden er det bevilget støtte over programmet til 19 prosjekt og 6 forstudier. Rammen for EU-bevilgningen på 4 349 8545 euro er bevilget eller låst av til pågående prosjekt. Prosjektene omfatter både språk, kultur og nærings tiltak som er grenseoverskridende.

Fra Sametingets side er det innvilget følgende:

2007: kr. 2 373 000

2008: kr. 1 532 000

2009: kr. 700 000

2010: kr. 646 000

2011: kr. 1 485 000

Erfaringene som er høstet så langt er vanskelig å måle eksakt, da det vil ta tid å nærmere kunne evaluere og måle resultater av de enkelte prosjekt. Dette vil nærmere bli gjort i regi at sekretariatene som jobber med de ulike programmene på norsk og svensk side.

Spørsmål 10, fra representant Anders Somby jr. Flyttsamelista

Kontrollutvalgets årsmelding

6. UTFORDRINGER

Som det framkommer under årsmeldingens punkt 5, er hovedutfordringen kontrollutvalgets ressursituasjon. Situasjonen med at kontrollutvalget ikke har et sekretariat med relevant utrederkompetanse, samt muligheten til å bidra med faglige juridiske og økonomiske vurderinger, er ikke tilfredsstillende.

Arbeidet med å få på plass eksterne administrative ressurser er som allerede nevnt satt i gang, og vil kreve en betydelig økning av de økonomiske rammene for kontrollutvalget. I hht. budsjettet for 2012 ble ikke rammene for kontrollutvalget økt, til tross for at budsjettbehovet er godt kjent for sametingsrådet.

Kontrollutvalget vil understreke at Sametinget har innført full parlamentarisme, noe som ressursmessig også skal avspeiles i forhold til kontrollfunksjonen i sametinget.

Spørsmål:

1. Har Sametingsrådet gjort noe med denne saken, slik at kontrollutvalget kan arbeide i forhold til behovene?
2. Har det kommet klage fra Riksrevisjonen til kontrollutvalgets situasjon i forhold til § 4?

Svar på spørsmål 10:

Sametinget har i dag ingen planer om å etablere eksterne administrative stillinger for kontrollutvalget. I stedet har Sametinget funnet det som mest hensiktsmessig å kjøpe eksterne tjenester.

Sametinget er iferd med å inngå en rammeavtale med ALT advokatfirma AS om kjøp av tjenester for Sametingets kontrollutvalg.

Tjenestene omfatter blant annet:

- Bistand med å utarbeide handlingsplaner for kontrollutvalgets arbeid i henhold til kontrollutvalgets retningslinjer, jf. § 2 i særskilte regler for kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde - vedlegg 4
- Utredning og saksforberedelse av kontrollutvalgs saker, herunder juridiske vurderinger og økonomiske granskninger - jf. vedlegg 4
- Bistand til kontrollutvalget i informasjons- og kommunikasjonsspørsmål
- Deltakelse på kontrollutvalgets møter etter behov
- Bistand ved fremming av årlige budsjettbehov
- Bistand ved fordeling av årlige tildelte budsjett

Sametingets administrasjon skal gjøre en del sekretær oppgaver for kontrollutvalget. Det er en ansatt i plenumsstaben som gjør disse oppgavene, som blant annet:

- Praktisk tilrettelegging av møter i kontrollutvalget.
- Innkalling av møter, protokolleringer av møter.
- Utsendelse av saksdokumenter.
- Skaffe til veie dokumenter til kontrollutvalget og forestå løpende arkivering av utvalgets dokumenter.

Sametinget i plenum må i sin budsjettbehandling vurdere hvilke behov kontrollutvalget har til en hver tid. I 2012 er det bevilget 500 tusen kroner til kontrollutvalget.

Spørsmålsstiller spør om det er kommet klage fra Riksrevisjonen på kontrollutvalgets situasjon i forhold § 4. Det er uklart hvilket reglement det henvises til. Det er imidlertid ikke kommet merknader fra Riksrevisjonen til kontrollutvalget virksomhet.

Spørsmål 11, fra representant Per A. Bæhr. Flyttsamelista

Sámetingets reviderte budsjett 2012

Under behandlingen av budsjettet 2012 ble det foreslått å gi tilskudd til Verdde prosjekter også til andre områder enn det Sametinget i dag gir tilskudd til. Sametingets visepresident lovte å se på saken under revideringen av budsjettet.

Hvorfor er det ikke i Sametingets reviderte budsjett for 2012 prioritert støtte til verdde prosjekter i andre områder?

Svar på spørsmål 11:

Tilskuddsmottakere for Verdde-prosjekt i dag er Alta og Kautokeino slik det følger av sametingets budsjett 2012, jfr 13.1.4. Begge disse kommunene har allerede igangsatt prosjekter som skal bidra til

kulturutveksling, brobygging og dialog gjennom felles elevtreff, temadager mv. Ordningen skal evalueres i 2013.

Det ble holdt et møte 21.februar 2012 mellom Kvenangen kommune og sametingsrådet ved visepresident hvor denne aktuelle kommunen presenterte for sametingsrådet deres verdde-prosjekt. Under møtet ble det spurt om rådet vil vurdere at andre enn Alta og Kautokeino kommune kan søke om midler til et slikt verdde-prosjekt over kap 13.1.4. Rådet var positiv til dette og vil fremme forslag om å utvide målgruppen på disse midlene i Sametingets budsjett for 2013. Det innebærer at ordningen endres fra å være et direktetilskudd til å bli en søkerbasert ordning.

III Votering

- Av 39 representanter var 26 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
2	Kirsti Guvsám	
	Láilá Susanne Vars	
	Kirsti Guvsám	
	Láilá Susanne Vars	
3	Silje Karine Muotka	
	Vibeke Larsen	
	Silje Karine Muotka	
	Vibeke Larsen	
4	Geir Tommy Pedersen	
	Vibeke Larsen	
	Geir Tommy Pedersen	
	Vibeke Larsen	
	Ann-Mari Thomassen	
	Vibeke Larsen	
5	Miriam Paulsen	
	Ellinor Marita Jáma	
	Miriam Paulsen	
	Ann-Mari Thomassen	
	Jarle Jonassen	
	Ellinor Marita Jáma	
6	Ann-Mari Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
7	Ann-Mari Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
	Ann-Mari Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
8	Gunn-Britt Retter	
	Vibeke Larsen	

	Gunn-Britt Retter	
	Geir Tommy Pedersen	
	Vibeke Larsen	
9	Sten Erling Jønsson	
	Egil Olli	
	Sten Erling Jønsson	
	Egil Olli	
10	Anders Somby jr.	
	Vibeke Larsen	
	Anders Somby jr.	
	Vibeke Larsen	
11	Per Andersen Bæhr	
	Láilá Susanne Vars	
	Per Andersen Bæhr	

Behandlingen av saken ble avsluttet 06.06.12 kl. 17.30.

Ašši/Sak SP	023/12
--------------------	---------------

Kunngjøring av nye saker

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

12/2673

Saken påbegynt 06.06.12 kl.17.30

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	30.05.2012	Representant Per A. Bæhr, Flyttsamelist	Opplæring i primærnæringer for flyttsamebarn i grunnskolen
2	30.05.2012	Representant Sten Jønsson, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Oppfølging av de gjeldende rovviltforlik
3	05.06.2012	Representant Ida Marie Bransfjell, Áarjel-Saemiej Gielh	Synonymordbok for sør, lule- og nordsamisk språk
4	05.06.2012	Representant Odd Iver Sara, Árjas sametingsgruppe	Intensjonsavtale med Nussir
5	05.06.2012	Representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe	Over 30 år siden Alta-Kautokeino saken
6	05.06.2012	Representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe	Medietilbud til barn på lulesamisk
7	05.06.2012	Representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe	Bruk og synliggjøring av de ulike samiske språkene
8	05.06.2012	Representant Alf Isaksen, Árjas sametingsgruppe	Behov for revisjon av Sametingets arbeidsorden
9	05.06.2012	Representant Áge Nordkild, NSRs sametingsgruppe	Samer skal kunne lære samisk på heltid/dagtid med lønn
10	05.06.2012	Representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe	Plan for samisk voksenopplæring
11	05.06.2012	Representant Geir Johnsen, NSRs sametingsgruppe	Kraftlinje fra Ofoten til Finnmark
12	05.06.2012	Representant Geir Johnsen, NSRs sametingsgruppe	Samisk skolehistorie
13	05.06.2012	Representant Geir Johnsen, NSRs sametingsgruppe	Satsing på språkbadsmetodikk
14	05.06.2012	Representant Heidi Persdatter Haaker, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Barn med spesielle behov må få styrket sine rettigheter ved hjelp av Sametinget
15	05.06.2012	Representant Geir Tommy Pedersen, NSR/SáB	Kystfiskeutvalget
16	05.06.2012	Representant Anne Helene Moeng Saari, Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Behov for å få høyt utdannede samisk ungdom tilbake hjem
17	05.06.2012	Representant Alf Isaksen, Árjas sametingsgruppe	Vårjakt på ender
18	05.06.2012	Representant Odd Iver Sara, Árjas sametingsgruppe	Katalog over Sametingets virkemiddelordninger og tilskudd

II Forslag

Forslag 1, representant Per A. Bæhr, Flyttsamelista

Opplæring i primærnæringer for flyttsamebarn i grunnskolen

Sametinget må begynne å arbeide for at grunnskoleopplæringa tilpasses flyttsamebarna.

Slik opplæring kunne skolene gjennomføre for eksempel gjennom prosjekter der det også er annen naturressurs utnyttelse der også andre enn flyttsamebarna kunne delta. Dette ville også gi mulighet for utveksling av tradisjonell kunnskap mellom flyttsamebarn og andre barn og på den måten også bevare viktig språkkunnskap.

På denne måten ville flyttsamebarna og andre barn fra primærnæringene bedre få dekket grunnskoleopplæringen som skolen er forpliktet å gi men som de ikke klarer å gi av ulike årsaker.

Forslag 2, representant Sten Jønsson, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Oppfølging av de gjeldende rovviltforlik

Stortinget inngikk i 2004 forlik ang. forvaltning av rovviltet på bakgrunn av St.meld. nr. 15 (2003–2004) - Rovvilt i norsk natur. Forliket ble på enkelte punkt revidert som følge av et representatforslag av Stortinget i juni 2011. I begge tilfeller framholdt Stortinget statens særlige ansvar ovenfor den sørsamiske reindriften.

Disse forpliktelser oppleves imidlertid av de berørte reinerne i varierende grad å være fulgt opp av de ansvarlige forvaltningsledd. Dette gjelder alt fra lite presise bestandsregistreringer, omtrentlig håndtering av skaderapporteringen, langsom håndtering av erstatningsoppgjør, lite tilrettelagte prosedyrer knyttet til skadefellinger, uforutsigbar behandling av søknader om forebyggende tiltak, og til at de utarbeidede forvaltningsplaner mangler føringer i forhold til den sørsamiske reindriften.

Ansvaret for oppfølgingen innenfor forvaltningen ligger både på fylkesmannsnivå og overordnet nivå, i dette tilfelle Direktoratet for Naturforvaltning (DN). Det foreslås derfor at Sametinget tar opp denne problemstillingen med DN, som så forutsettes foreta nødvendige interne avklaringer mellom de berørte forvaltningsledd.

Videre foreslås at Sametinget tar initiativ til å sammen med fylkeskommunene i det sørsamiske området opptre som aktive pådrivere ovenfor rovviltnemndene i region 5, 6 og 7, slik at disse på best mulig måte legger til rette for den sørsamiske reindriften i sine forvaltningsplaner.

Forslag 3, representant Ida Marie Bransfjell, Åarjel-Saemiej Gielh

Synonymordbok for sør, lule- og nordsamisk språk

En synonymordbok er som regel enspråklig, men kan forklare ord ved å nevne ord med liknede betydning, eller hjelpe en bruker til variere språket ved å foreslå alternative ord. Det er relativt sjelden at to ord har eksakt lik betydning, derfor blir ofte nyansene betont i ordbøker og leksikon.

Noen språkforskere mener at ingen synonymer har nøyaktig lik betydning fordi de har oppstått på forskjellig måte, har forskjellig klang, andre assosiasjoner, forskjellig formell sammenheng – en advokat vil bruke andre ord i et juridisk dokument enn i dagligtale om samme tema.

Slik er det også for samiske språk og per i dag finnes det bare en synonymordbok på nordsamisk. Hvorfor bruke fremmedord når det finnes adekvate synonymer som er ekvivalente i enhver relevant kontekst?

Áarjel-Saemiej Gielh ønsker at Sametinget skal ta initiativ til å få laget synonymordbok for de samiske språkene. Dette vil være med på å styrke, bevare og utvikle språket.

Forslag 4, representant Odd Iver Sara, Árjas sametingsgruppe

Intensjonsavtalen med Nussir

Árjas sametingsgruppe vil at Sametinget klart og entydig uttrykker at Sametinget ikke kan støtte planene om giftig gruveutslipp i Repparfjorden fra selskapet NUSSIRs side. Dette kan gjøres ved at Sametingsrådet ikke går videre i forhandlingene med Nussir om søknad om driftskonsesjon i Kvalsund, og aktivt søker å påvirke selskapet til å ikke gå videre med sine planer.

Árjas sametingsgruppe ønsker spørsmålet om videre samarbeid med selskapet NUSSIR opp for snarlig behandling i Sametingets plenum, da vi er kjent med at sametingsrådet snarest må tilkjenne Sametingets syn i denne saken av hensyn til den videre prosessen ift NUSSIR. Sakens prinsipielle betydning, at det er snakk om sjødeponi, gjør at saken bør opp til plenum for drøfting. Det er av avgjørende betydning for Árjas sametingsgruppe at det er såpass stor motstand mot Nussir's planer og at konsekvensutredningene viser at de negative miljømessige konsekvensene av sjødeponi vil være svært omfattende og alvorlige for alt liv i fjorden. De negative miljømessige konsekvensene av NUSSIRs planer om sjødeponi, tilsier at det er ingen tvil om at sjøen vil bli sterkt forurenset og at dette igjen vil ha stor betydning for fremtidig fiske og høsting av naturressurser både i Repparfjorden og Repparfjordelven. Árja mener at lokalbefolkningens "birgejupmi" vil bli skadelidende, og at Sametinget som politisk organ må ta innover seg den store motstanden som er lokalt mot sjødeponi.

Det er svært beklagelig at mineralloven ikke ivaretar samiske interesser på en fullgod måte, noe som gjør at det blir lite forutsigbarhet for både samiske interesser, Sametinget og selskaper som ønsker å etablere drift i samiske områder. Sak-til-sak politikk er ikke ønskelig, men situasjonen er fremtvunget av en mangelfull mineralogviving. Árja ser behov for at regjeringens mineralveileder skal følges opp med en egen sidestilt nasjonal veileder med etiske og rettslige retningslinjer for gruve drift i urfolksområder basert på internasjonale standarder. Sametingets mineralveileder vil kunne være et nyttig verktøy i så måte.

Árjas sametingsgruppe viser til at Fylkesmannen i Finnmark også har motsatt seg Nussirs planer om sjødeponi, og at Direktoratet for naturforvaltning også har klart gått imot NUSSIRs planer om utslipp av giftig gruveavfall i Repparfjorden.

Forslag 5, representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

OVER 30 ÅR SIDEN ALTA-KAUTOKEINO SAKEN

Det er over 30 år siden sultestreiken i 1979, og påfølgende sultestreik i 1981 i Oslo og i Stockholm samt Alta-Kautokeino saken. I den sammenheng er det påfallende at Sametinget ikke har markert disse hendelsene som har hatt sånn betydning for det samiske samfunnet, og ikke minst for etableringen av Sametinget som folkevalgt organ for samene i 1989.

Noen av de som var involvert i saken har i ettertid blitt merket av disse hendelsene for livet. Flere er gått bort, og med dem også kunnskaper og erfaringer som vårt samfunn vil etterspørre for fremtiden. Sametinget har markert disse personene tidligere 28.november 2002.

Det er bemerkelsesverdig at det samiske samfunnet ved Sametinget ikke har markert at det er 30 år siden Alta-Kautokeino saken i en fellesmarkering. Mange av dagens politikere, samt yngre generasjoner har ikke så inngående kunnskaper om disse hendelsene som blant annet ledet frem til etableringen av Sametinget. Finnmark journalistlag markerte blant annet Alta-saken på sitt årsmøte og NRK Sápmi har satt fokus på at det var 30 år siden Alta-Kautokeino saken.

Arbeidet under RiddoDuottar Museat med etableringen av et dokumentasjonssenter i Masi/Máze er i gang, og det er et svært viktig arbeid som fortsatt må prioriteres sterkt fordi det haster med å sikre kunnskap for fremtidens generasjoner. Samtidig vil det også være viktig å se nærmere på de livsvilkårene de som var involvert i saken lever under i dag. Derfor bør det vurderes å oppnevne et sakkyndig utvalg for å gjennomgå situasjonen for de som var involvert i sultestreikene og Alta-Kautokeino saken med siktemål om å foreslå oppfølging.

Forslag 6, representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Medietilbud til barn på lulesamisk

NSR registrerer at det pr i dag ikke er et medietilbud til barn på lulesamisk. NSR oppfordrer derfor NRK Sápmi og evt. andre aktører til å etablere et medietilbud til barn på lulesamisk. NSR ber Sametinget reise saken overfor NRK Sápmi og andre aktører slik at også barn som er lulesamisktalende får et medietilbud.

Forslag 7, representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Bruk og synliggjøring av de ulike samiske språkene

I dag er det kun skiltet/merket med nordsamisk og norsk på Sametingsbygningen i Karasjok.

For å synliggjøre de ulike samiske språkene foreslår NSR at sametinget bruker også lule- og sørsamisk språk på skilting i Sametingsbygningen.

Forslag 8, representant Alf Isaksen, Árjas sametingsgruppe

Behov for revisjon av Sametingets arbeidsorden: Talerett under Sametingets forhandlinger

Sametingets arbeidsorden gir retningslinjer for hvem som har talerett i plenum under Sametingets forhandlinger. Sametingets talestol er i utgangspunktet forbeholdt tingets representanter og Sametingsrådets medlemmer.

Selv om dette er hovedregelen gjøres det unntak fra plenumsledelsens side når Sametinget har besøk av statsråder, statssekretærer og andre som ønsker å frembringe hilsener til Sametingets øverste organ. Árja ser på dette som en god ordning at møtelederskapet kan gi mulighet for andre enn Sametingets representanter til å bruke Sametingets talerstol. Imidlertid er det ikke i Sametingets arbeidsorden åpnet for at andre organer innenfor Sametingets politiske organisasjon, slik som Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) og Sametingets elderråd, har talerett under forhandlingene. Eldrerådet har uttrykt ønske om taletid fra Sametingets talerstol i plenum. Det samme har SUPU gjort.

Árjas sametingsgruppe ser det som viktig at Sametinget gir talerett til SUPU og eldrerådet, slik at disse kan frembringe sine budskap til Sametingets plenum direkte fra Sametingets talestol. Árja foreslår at SUPU og Sametingets elderråd skal ha talerett under plenumsforhandlingene, og at hvordan denne taleretten brukes, bør forvaltes av plenumsledelsen og reguleres nærmere gjennom Sametingets arbeidsorden. Árja ønsker en ny sak framlagt for plenum snarest som drøfter og foreslår hvordan dette kan gjennomføres.

Forslag 9, representant Åge Nordkild, NSRs sametingsgruppe

Samer skal kunne lære samisk på heltid/dagtid med lønn.

Samiske språk står i en svak posisjon og står på UNESCO's liste over truede språk. Media har den senere tid satt fokus på barn som lærer samisk i barnehage og skole, til tross for at hjemmespråket ikke er samisk. Dette viser at langvarig satsing på språkarbeid virker. Disse barnas språksituasjon kunne vært ytterligere styrket, om deres foreldre også fikk mulighet til å lære seg språket.

Under budsjettbehandlingen i nov 2011 foreslo NSR følgende budsjettbehov for 2012: ”Samers rett til å lære og å utvikle sitt morsmål er en grunnleggende rettighet. Mange samer har vokst opp uten samisk språk, og uten lese- og skrivetrening på samisk. Sametinget vil legge til rette for at alle samer får mulighet til å lære å bruke samisk, både muntlig og skriftlig. Målet er å øke antallet språkbærere og slik sikre det samiske språket. Det er behov for en ny målrettet språkpolitikk for å øke andelen samer som snakker og skriver samisk. Sametinget arbeider for et språkløft som skal sikre alle samer tilgang til samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og muligheter for å bruke eget språk.. Dette arbeidet skal ta form som et voksenopplæringsløft, der frikjøpsordninger og studiehjemler inngår som et viktig virkemiddel”.

NSR foreslår at sametingsrådet tar denne saken opp for sentrale myndigheter for å få friske midler til et voksenopplæringsløft, der frikjøpsordninger og studiehjemler inngår som et viktig virkemiddel. Målsettingen er at samiske foreldre skal kunne lære samisk på heltid/dagtid i en avgrenset periode.

Forslag 10, representant Kirsti Guvsám, NSRs sametingsgruppe

Plan for samisk voksenopplæring

Norske Samers Riksforbund ønsker at flere skal snakke samisk og at tradisjonene skal videreføres til kommende generasjoner. Å satse på voksenopplæring er derfor viktig. NSR ber Sametinget om å lage en samisk voksenopplæringsplan for å sikre god måloppnåelse og en helhetlig politikk.

NSR mener det er viktig med en voksenopplæringsplan som omfatter alt fra kartlegging av behov til ansvar og arbeidsfordeling innen voksenopplæring, språk og tradisjonskunnskap. Det bør også omfatte kvalitets- og kunnskapsutvikling med fokus på voksnes læring, samt voksendidaktisk utviklingsarbeid.

Forslag 11, representant Geir Johnsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Kraftlinje fra Ofoten til Finnmark

NVE har i sin planlegging av ny 420-KW linje fra Ofoten til Finnmark, plassert trase for denne linjen rett gjennom bebyggelsen på Kvernmo i Gratangen kommune. Dette til tross for innbyggernes motstand mot denne traseen. Innbyggerne og Gratangen kommune har ønsket å legge traseen langs det østre alternativet. De helsemessige konsekvensene i forhold til slike kraftlinjer gjennom bebyggelse vet vi ikke nok om i dag. Slike kraftlinjer har en innvirkning både strålingsmessig og som en psykisk trussel i forhold til usikkerhet vedrørende utvikling av kreft. I den samiske bygda Kvernmo har det vært økte tilfeller av kreft i de årene eksisterende kraftlinjer har vært der.

Et annet argument for å benytte østlig trase er muligheten for utvikling av den samiske bygda Kvernmo. Som en følge av bygging av Hålogalandsbrua, vil dette området bli veldig aktuelt for videreutvikling. Noe som vil styrke den samiske bosetningen i området.

Sametinget må i sine konsultasjoner med Olje og energi direktoratet, synliggjøre viktigheten av å bedre Kvernomens situasjon, og bygdas fremtidige muligheter, ved at kraftlinjen plasseres utenfor bebyggelsen.

Forslag 12, representant Geir Johnsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Samisk skolehistorie

Samisk skolehistorie har vært beskrevet i flere sammenhenger, så også for områdene i Astafjord. En del av historien er likevel ikke kommet godt nok frem. I ca 1740 bygde Thomas von Westen “Finneskole” på Laberg i Gratangen. Skolen ble bygget for svenske flyttsamer. Et av de aller første skolebygg i nord. Den fremsto også som et lite kultursenter i området. Historien til skolen står delvis beskrevet i gamle Astafjord bygdebok, med henvisninger til kirkeboken for Tranøy. Skolen var felles

for den samiske befolkningen i hele Astafjord området. Tuftene etter skolen finnes fremdeles i dag, og det vil være viktig å få kartlagt disse. Det vil være av stor betydning for befolkningen i området, og samfunnet generelt å ha kjennskap til historien i området. Sametinget må snarest registrere dette som et kulturminne, og sikre denne delen av historien for fremtidige generasjoner.

Forslag 13, representant Geir Johnsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Satsing på språkbadsmetodikk

Gjennom prosjekt i Lavangen har det vært jobbet med utvikling av språkbadsmetodikk basert på modell fra Wales. Resultatene foreløpig viser en positiv utvikling av språket blant ungene som deltar i dette prosjektet. Samtidig er det viktig å utvikle denne modellen videre, og i et større nedslagsfelt. Ved å legge til rette for utprøving av dette flere steder gir det bedre grunnlag for vurdering av metodens effekt. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ønsker at det gis mulighet for å etablere et liknende prosjekt i Lulesamisk område. Det er også viktig å benytte den allerede etablerte kompetansen som er oppbygd i Lavangen, gjennom prosjekter finansiert av Sametinget.

Forslag 14, representant Heidi Persdatter Haaker, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Barn med spesielle behov må få styrket sine rettigheter ved hjelp av Sametinget

Barn med spesielle behov er en av samfunnets svakeste grupper når det gjelder å bli hørt, og å få igjennom sine rettigheter når det gjelder bl.a. helsetilbud og skolegang.

Slik det er i dag er barnet avhengig av å ha ressurssterke foreldre som kjemper mot systemet og står på krava om å få et godt nok helsetilbud, skoletilbud og en individuell opplæringsplan som er tilpasset barnets nivå. Hvis dette barnet i tillegg er samisk har de en dobbelt så tung vei å gå. Disse barna trenger myndigheter som setter disse barnas rettigheter i fokus, og er med på å fronte deres sak.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber om at Sametinget forsterker fokuset på disse barnas rettigheter og er med og påser at denne svake gruppens rettigheter blir ivaretatt i samfunnet. Blant annet ved å være en økonomisk og myndig støtte for foreldre i valget av ulike alternative læremetode og treningsmetoder for sine barn. Skolesystemet og helsesystemet i kommuner trenger en real oppløfting, samkjøring og kursing i hvordan ivareta og forvalte disse barnas rettigheter, helsetilbud, skolegang og sosialisering.

Forslag 15, representant Geir Tommy Pedersen, NSR/SáB

Kysfiskeutvalget

Stortinget fattet 4. juni 2012 et vedtak som ikke anerkjenner sjøsamenes og kystbefolkningens rett til fiske i samiske kyst- og fjordområder.

NSR kan ikke akseptere at den norske stat neglisjerer de sjøsamiske fiskerirettighetene på denne måten. Vedtaket er etter vår mening et regelrett brudd på de rettighetene sjøsamene og andre bosatt i kyst- og fjordområdene har hatt i uminnelige tider til kystfisket i våre nærområder.

Sametinget må avklare hvordan saken videre skal følges opp av Sametinget. Sametinget må forberede seg på hvordan Sametinget skal forholde seg til en eventuell rettslig avklaring av samiske rettigheter i sjøområdene. Sametinget må vurdere å prioritere å forberede en slik rettslig avklaring både i det nasjonale og internasjonale rettssystemet. Sametinget må vurdere å prioritere ressurser til alliansebygging i forhold til rettighetshavere og/eller deres organisasjoner, avklaring av hvem som skal reise rettskrav og juridisk, økonomisk og praktisk assistanse fram til man har utprøvd de rettslige mulighetene som finnes for å sikre sjøsamiske rettigheter.

NSR ber om at saken snarest fremmes for Sametingets plenum.

Forslag 16, representant Anne Helene Moeng Saari, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Behov for å få høyt utdannede samisk ungdom tilbake hjem

I den senere tid har det vist seg at det er vanskelig å få høyt utdannede samisk ungdom til å komme hjem igjen for å jobbe i valgt yrke. Dette er en lei utvikling, da det gjør at fraflytningen forblir stor og det samiske samfunnet ikke utvikles like godt som det kan gjøre med frisk pust fra nyutdannet ungdom.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber at Sametinget igangsetter en kartlegging for å finne ut hvorfor samisk ungdom som tar høyere utdanning velger å ikke komme tilbake til hjemsamfunnet. Samtidig å kartlegge hvordan og hva det samiske samfunnet skal legge til rette for at samisk ungdom velger å komme hjem for å jobbe og utvikle det samiske samfunn. Samtidig er det viktig for Sametinget å legge til rette for virkemidler for å rekruttere disse tilbake til det samiske samfunn.

Forslag 17, representant Alf Isaksen, Árjas sametingsgruppe

Vårjakt på ender

Árjas sametingsgruppe ber Sametingsrådet om å fremme en plenumssak om prøveordningen med vårjakt på ender i Kautokeino kommune.

Proveordningen har vart i 18 år, og i år er det 127 jegere som har fått tillatelse til kvotejakt på ender i Kautokeino. Árja ser at det er på tide å få evaluert ordningen og få på plass lovverk som sikrer at denne tradisjonelle høstingsmåten for fremtiden.

Forslag 18, representant Odd Iver Sara, Árjas sametingsgruppe

Katalog over Sametingets virkemiddelordninger og tilskudd

Árjas sametingsgruppe ser behov for å synliggjøre og tilgjengeliggjøre informasjon om bruken av Sametingets virkemiddelordninger og oversikt over de tilskuddene som årlig gis innenfor språk, opplæring, næring, kultur, tradisjonell kunnskap samt de ulike stipendene som tildeles innenfor ulike områder.

Det er viktig at den samiske befolkningen er kjent med hvilke typer tilskudd som blir gitt og hvilke prosjekter som er igangsatt i det samiske samfunnet. Gjennom å utvikle en egen katalog over tilskuddene vil alle som ønsker det, media, velgere, forskere, studenter og andre få en bedre systematisk oversikt over de tilskuddene som Sametingsrådet og Sametingets administrasjon tildeler årlig. Dette vil styrke Sametingets legitimitet og bidra til enda mer åpenhet rundt Sametingets tilskuddsforvaltning, som på sikt vil styrke Sametinget som institusjon.

Plenumsledelsens innstilling:

- Nye saker 1 - 18 oversendes Sametingsrådet for behandling

III Votering

Av 39 representanter var 23 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Per Andersen Bæhr	Silje Karine Muotka
		Kirsti Guvsám
2	Sten Erling Jønsson	
3	Ida Marie Bransfjell	
4	Odd Iver Sara	Anders Somby jr.
	Odd Iver Sara	
5	Silje Karine Muotka	
6	Miriam Paulsen	
7	Miriam Paulsen	
8	Alf Isaksen	Anne Helene Moeng Saari
		Rolf Johansen
	Alf Isaksen	
9	Åge Nordkild	Geir Johnsen
	Åge Nordkild	
10	Kirsti Guvsám	
11	Geir Johnsen	
12	Geir Johnsen	
13	Geir Johnsen	
14	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
15	Geir Tommy Pedersen	Olaf Eliassen
	Geir Tommy Pedersen	
16	Anne Helene Moeng Saari	Jørn Are Gaski
	Anne Helene Moeng Saari	
17	Alf Isaksen	
18	Odd Iver Sara	

VI Sametingets vedtak

- Nye saker 1 - 18 oversendes Sametingsrådet for behandling.

Behandlingen av saken ble avsluttet 06.06.12 kl.18.40.

Åšši/Sak SP | **024/12**

Sametingsrådets redegjørelse om samisk barnehagetilbud

Arkivsaknr.
11/6038

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.12	SR 062/12
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 24/12

Saken påbegynt 06.06.12 kl.18.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget har drøftet redegjørelsen om samisk barnehagetilbud. Redegjørelsen er lagt ved protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk barnehagetilbud

Bakgrunn

Sametingsrådet vil i løpet av 2012 legge frem en melding om barnehager med samiske barn. Arbeidet med meldingen er en revidering av den tidligere meldingen fra 2005 ”Sametingsrådets melding om samiske barnehager” og vil følge opp ”Strategisk plan for samiske barnehager 2008-2011”. Sametingsrådet ønsker med denne redegjørelsen å fremme sin politikk og å få innspill fra Sametingets plenum om hva meldingen bør omfatte og vektlegge. Sametingsrådet vil også involvere det samiske samfunnet til å komme med innspill til meldingen. Det vil innhentes et kunnskapsgrunnlag fra fylkesmenn, kommuner, barnehageansatte og foreldre. Med dette ønskes det å skape debatt og diskusjon om fremtidig politikk på barnehageområdet som er retningsgivende og klargjøre prinsipielle spørsmål i forhold til barnehagetilbud til samiske barn.

Status

Barnehagens samfunnsmandat er blant annet at barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehagen er dermed på lik linje med skolen en del av barns 18-årige opplæringsløp. Sametinget vil fremme en politikk som vil styrke barnehagenes viktige rolle i samiske barns oppvekst. Barnehagene har betydning for barns utvikling med tanke på språk- og kulturlæring og identitetsutvikling. Barnehager er en av de viktigste arenaene

for å videreføre det samiske språket og den samiske kulturen. Derfor er satsing på barnehager for samiske barn viktig for hele det samiske samfunnet.

Alle barnehager skal bygge sin virksomhet på verdigrunnlaget og innholdet som er fastsatt i Lov om barnehager (2006) og på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til.

Barnehagelovens paragraf 2 slår fast at ”barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.”

Barnehagelovens paragraf 8 sier at kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.”

Ansvaret ligger hos kommunene som barnehageeier som skal legge forholdene til rette for at samiske barn selv kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Barnehager i samiske distrikt skal være en integrert del av det samiske samfunn og dermed synliggjøre mangfoldet i det samiske samfunn. De skal ha vedtektsfestet at barnehagen har som formål å styrke barns identitet som samer ved å bruke samisk språk og å formidle samisk kultur. Videre skal sentrale elementer fra samisk barneoppdragelse ivaretas både i arbeidsmåte og hverdagsliv. Barnehagens tilbud må organiseres slik at barn tas med i ulike arbeidsprosesser og får delta i kulturelle og sosiale virksomheter, og det er en forutsetning at personalet kan samisk. I barnehager som har samiske barn utenfor samiske distrikt, har foreldre og barn rett til å forvente at barnehagens personale har kjennskap til og vektlegger den samiske kulturen som en del av innholdet.

Sametinget vil jobbe for at samiske barn får en individuell rett til et samisk barnehagetilbud. Det handler om barns rett til medvirkning og til selvbestemmelse. Samiske barn vil alltid være i en eller annen fase i tospråklighetsutviklingen på et eller flere av de samiske språkene og på norsk, eller på andre språk. Barnehagen skal sikre at barna får en additiv tospråklig utvikling, slik at deres samiske språk og samiske kulturelle innhold ikke svekkes, men styrkes. Barnehagen må i samarbeid med barnas hjem sikre en samiskdominert tospråklig utvikling. Barnehageloven fastslår at barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet ivaretar barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Språkarbeid i barnehagen krever stor innsats av både personalet og foreldre.

Barnehagelovens paragraf 8 gir kommunen ansvar som lokal barnehagemyndighet, noe som innebærer at de skal sikre at barna får et godt og forsvarlig barnehagetilbud. Fylkesmannen bidrar til gjennomføring av barnehagepolitikken gjennom forvaltning av statlige tilskudd og veiledning av kommuner. Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunen utfører de oppgaver den er pålagt som barnehagemyndighet.

Det barnehagetilbudet som gis til samiske barn har store variasjoner. Det kan varieres fra tilbud til samiske barn i barnehager med hovedvekt på samisk språk til norskspråklige samiske barn som får tilbud i norske barnehager. Sametinget vil med meldingen sette fokus på at det gis et samisk barnehagetilbud til alle som måtte ønske det. Sametinget vil sikre at barnehagene har nok midler til å gi et slikt tilbud med god kvalitet. Satsing på barnehagene er avgjørende for at det samiske samfunn skal utvikles i tråd med det samiske folks egne visjoner, verdier og premisser. Sametingets barnehagepolitikk handler om å sikre at barn får tilbud i samisk språk og kultur. Det å beherske samisk språk og kultur er sentralt for barnet selv, men også for det samiske samfunn. Dette vil åpne muligheter til senere yrkesvalg innenfor samiske samfunn.

Den siste statistikken fra 2011 (Sametinget) viser at det er registrert 33 samiske barnehager og 28 norske barnehager som gir samisk tilbud. Man finner de samiske barnehagene fra Vadsø i nord til Oslo i sør. Ca 70 prosent av de samiske barnehagene ligger i Finnmark fylke. Det er imidlertid viktig å poengtere at statistikken ikke sier noe om innholdet i barnehagene. Dette er noe ”Samiske tall forteller” har påpekt og som Sametinget vil følge opp.

Den samiske barnehagen har ingen lang tradisjon, men har funnet sin plass i mange samiske samfunn og også i andre områder. I dagens samfunn går en stor del av samiske barn i barnehage. Barnehagen er en viktig institusjon for å fremme og utvikle samisk språk, identitet og kultur. Som en minoritet er samene avhengig av at språket og kulturen støttes og utvikles.

Mange samiske foresatte vil at deres barn skal få oppfylt sine rettigheter i henhold til FN`s barnekonvensjon og barnehageloven. Dette innebærer at samiske barn, også utenfor samiske distrikt, som har et barnehagetilbud, skal oppleve dette som et inkluderende læringsmiljø, der det er samisktalende personale som bruker samisk språk i samhandling med barnet, på en faglig tilpasset måte i tråd med barnets tospråklige utvikling og individuelle forutsetninger. Barnehagen må legge til rette for at samiske barn kan sikre, utvikle og styrke sin samiske identitet, og at de sammen tar i bruk samisk som lekespråk, lærespråk og velger å bruke samisk når de er sammen med andre samisktalende.

Sametinget har i dag ulike tilskuddsordninger for barnehager. Sametinget forvalter tilskudd til a) samiske barnehager, b) barnehager med samiske avdelinger, c) barnehager med tilbud om samisk språkopplæring og d) prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager. Målet for tilskuddordningen er at samiske barn har et barnehagetilbud som bygger på samisk språk og kultur hvor samiske barn tilegner, bevarer og utvikler sitt samiske språk og sin samiske kultur (Sametingets budsjett 2012). I 2011 ble det tildelt over kr 7.4 millioner til samiske barnehager, over 1.3 millioner til barnehager med tilbud om samisk språkopplæring og kr. 300 000 til prosjekter i barnehagene.

Sametinget får i forbindelse med forvaltning av tilskudd til barnehager med samiske barn inn tall på samiske barn som får samisk barnehagetilbud. Det kan tenkes at antallet samiske barn er noe større med tanke på at der kan være barnehager med samiske barn som ikke søker tilskudd fra Sametinget, og således ikke blir registrert i vår statistikk over samiske barn.

Jf Sametingets oversikt var det 823 barn som fikk samisk barnehagetilbud i 2011. Tall for 2011 viser at 68 % av barna får samisk barnehagetilbud i Finnmark, 21 % i Troms, 3% i Nordland, 2% i Nord-Trøndelag, 1% i Sør-Trøndelag, 0.1% i Rogaland og Hordaland og 4% i Oslo og Akershus.

Fylke	Nordsamiske barn	Lulesamiske barn	Sørsamiske barn
Finnmark	555	4	1
Troms	176	0	0
Nordland	3	19	3
Nord-Trøndelag	3	0	12
Sør-Trøndelag	2	0	8
Rogaland	1	0	0
Oslo og Akershus	35	0	0
Hordaland	1	0	0
sum barn	776	23	24

Analysegruppa legger frem i Samiske tall forteller 4 at tallet på barn som tok i mot samiske barnehagetilbud, gikk ned med 7,5% fra 2009 til 2010. Nedgangen på barn som får samisk barnehagetilbud har de siste fem årene vært relativt stor, men ser man dette i forhold til nedgangen på grunnskolen er nedgangen i barnehagene likevel ikke stor. Grunnen til dette kan være at Sametinget har skjerpet inn kriterier for tilskudd til barnehager med samiske barn og at dette er noe av konsekvensen for at det blir registrert at det går færre samiske barn i barnehager.

Sametinget registrerer videre at det har vært stor nedgang i antall samiske barnehager fra 2006 til 2010. I 2010 har vi 10 færre samiske barnehager enn vi hadde i 2006. Samtidig har norske barnehager med samisk tilbud økt, slik at det totale tallet likevel holder seg stabilt. Grunnen til dette kan være at barnehager har blitt lagt ned eller blitt omorganisert slik at de er blitt færre. En annen faktor kan være at Sametinget har i denne perioden skjerpet inn kriterier for tilskudd til samiske barnehager. Nedgang i antall samiske barn og antall samiske barnehager er noe som bekymrer Sametinget, og er noe Sametinget ikke er fornøyd med. Sametingets intensjon med tilskudd til barnehager er å legge forholden til rette for at kommuner og private barnehageeiere skal kunne gi et samisk barnehagetilbud. Sametinget ser at tilskuddsordningens kriterier bør evalueres og tilpasses de ulike barnehagene med ulike språklig nivå. Dette med tanke på at barnehagene er på forskjellig nivå språklig sett.

Framtidige utfordringer

Det har skjedd store endringer innenfor barnehagesektoren og i samfunnet for øvrig de siste årene. Dette fører til nye utfordringer i fremtidens barnehager. Man kan stille spørsmål ved om Sametinget kun skal ha en politikk som omhandler barnehager med samiske barn eller skal Sametinget også ha en barnehagepolitikk som omhandler alle barnehager? Meldingen om samisk barnehagetilbud skal sette fokus på innsatsområder og synliggjøre hvilke utfordringer man står ovenfor i arbeidet med å gjøre barnehagene best mulig. Sametinget vil med meldingen sette fokus på seks innsatsområder.

Innsatsområde 1: Innholdet i barnehagene

Sametingets barnehagepolitikk bygger på en grunnforutsetning om at barnehagenes kvalitet og innhold og barnehagenes verdigrunnlag er sentrale i videreutviklingen av en helhetlig samisk utdanningspolitikk. Det er viktig at den nasjonale utdanningspolitikken inneholder målsettinger og strategier for å sikre at de urfolksrettslige minstestandarder overholdes. Innsatsområdet reflekterer et behov for en debatt om hvilke samiske verdier barnehagene skal bygge på og hvordan det best kan gjøres.

Samenes urfolksstatus i Norge, gir barnehageeiere forpliktelser som en del av statens myndigheter i henhold til grunnlovens § 110 A, å legge til rette for at samene kan sikre sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Dette innebærer at barnehager som gir et tilbud til samiske barn skal ha et samisk innhold som sikrer barnehagelovens formålsparagraf (§ 2).

Bestemmelser om barnehagens innhold og verdigrunnlag er fastsatt i Lov om barnehager (2006) paragraf 2 og utdypet i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2011). Sametingets politikk er å påse at alle samiske barn har et barnehagetilbud som oppfyller disse barnas rettigheter. Dette innebærer å opprette faginstanser som har fagkompetanse på området, slik at også kommuner utenfor samiske distrikt, som ønsker å bygge opp et barnehagetilbud med samisk innhold for samiske barn, har den nødvendige kompetanse tilgjengelig slik at de har mulighet til å bruke tilskuddet som de får fra Sametinget på en faglig egnet måte, til det beste for de samiske barna, deres foresatte og det samiske lokalsamfunnet.

Meldingen vil fremheve følgende sentrale områder på innsatsområde 1: lek og læring, samisk barneoppdragelse, barnehagen som kulturarena, barns medvirkning, likestilling. Et gjennomgående område i barnehagens innhold er kulturformidlingen. Kultur handler om arv og tradisjoner, men samtidig om å vedlikeholde, skape og fornye. Det vil være viktig for barnehager med samiske barn at barnehagene tar utgangspunkt i den samiske kulturen slik at barnehagene kan være med å styrke samiske barns identitetsfølelse og samtidig bevare, styrke og videreutvikle den samiske kulturen. Samisk kultur skal gjennomsyre en samisk barnehage som en naturlig del av hverdagen, og å få dette implementert i barnehagehverdagen er noe Sametinget vil jobbe for.

Hva er målet med de samiske barnehager i forhold til innhold og kultur? Skal man sette krav om at innholdet skal være forankret i samisk kultur? Er det bare penger som styrer samisk innhold? Hva

med de menneskelige ressursene vi har? Hvilke visjoner har det samiske samfunnet og i Sametinget når det gjelder barnehagens rolle i barneoppdragelsen? Er den tradisjonelle samiske barneoppdragelsen inne i en brytningstid? Det ligger store utfordringer i forhold til at det finnes barnehager for samiske barn i ulike steder i Norge. Skal for eksempel en barnehage for samiske barn i Tromsø ha samme innhold som en barnehage i Oslo?

Mål: Å oppfylle barnehagelovens paragraf 2 og 8, men også alle de andre paragrafene, slik at samiske barn her et likeverdig barnehagetilbud faglig sett, som gir dem mulighet til å lære og utvikle seg.

Strategi: Å styrke samiske barns identitet, ved å sikre at alle barnehageeiere har kunnskaper om, og en faglig god kompetanse i, å legge til rette for læring hos samiske barn, ved at barnehagen tar i bruk samiske språk og en samisk kulturkunnskap som tar utgangspunkt i og bygger på den samiske lokalkunnskapen og en forskningsbasert viten om samer og samiske forhold.

Innsatsområde 2: Språkstimulering i barnehagen

Språkstimulering er et av barnehagens viktigste oppgaver. Språkopplæringen har i mange tilfeller likevel vist seg ikke å være tilfredsstillende. Mangel på ressurspersoner og fagpersonale med kompetanse i samisk språk gjør språkopplæringen mangelfull. Siden man har ulike typer barnehager er det ulike krav til språkopplæringen. For at bevaring og utvikling av det samiske språket skal skje, kan ikke samiskopplæringen i barnehagen skje tilfeldig. Utfordringen er å sikre at språkopplæringen i barnehagene blir tilfredsstillende, og Sametinget vil jobbe for en lovfestet rett til et individuelt samisk barnehagetilbud. Man må få foreldre til å velge samisk for sine barn slik at det da også blir naturlig å følge opp med samisk i grunnopplæringen på skolen. Det er en utfordring å løfte det samiske språkets status slik at foreldrene velger samisk allerede i barnehagen. Samisk språk må synliggjøres i sterkere grad både i hjemmet og i barnehagen.

Språkopplæringen i en barnehage er ikke ensartet siden man har barn med ulik språkbakgrunn. Det finnes en rekke variasjoner i dagens barnehager for hvilket språktilbud som gis. Selv om barnehagen har vedtektsfestet at de er en samisk barnehage, kan det være grader av hvordan det samiske språket blir brukt. Vi vet også at norske barn søker plass i samiske barnehager, og vi vet at dette påvirker språkmiljøet slik at norsk språk dominerer. Skal det være samme mål for språkopplæringen i alle barnehager? Sametingets språkpolitikk vil sikre mangfoldet og variasjonene i det samiske språk. Både barn som har samisk som morsmål og barn med samisk som andrespråk må få muligheter til å tilegne seg og videreutvikle språket. Dermed må barnehagene ha ulike mål for språkopplæringen ettersom hvilke barn som til enhver tid går i barnehagen. Barnehagen blir da en arena der både norskspråklige barn lærer samisk og der samiskspråklige barn utvikler det samiske språket.

Sametinget har ikke en tilsynsrolle i barnehagene etter dagens system. Er det ønskelig at Sametinget får en tilsynsrolle? Å gi Sametinget tilsynsmyndighet ville være naturlig siden vi gir tilskudd til barnehagene. Dette ville gjøre det lettere å følge opp at midlene blir brukt etter formålet og det vil bli mer fokus på samiske barns rettigheter. Det er flere utfordringer som kan knyttes til tilskuddsordningen. Bør nyoppstartede samiske barnehager få mer tilskudd, et slags etableringstilskudd? Er det mulig å ha tilskuddet som et direktetilskudd? Bør Sametinget videreføre krav om samisktalende ansatte i barnehagene? Enkelte mener at selv om barnehagen ikke har samisktalende ansatte så bør de få tilskudd til samisk barnehage da de vektlegger samisk kultur. Sametinget har til nå fastholdt ved at det skal være samisktalende ansatte i en samisk barnehage som skal vektlegge samisk språk og kultur.

Mål: Bevare og utvikle samisk språk i barnehagene

Strategi: Bidra til økning av den formelle kompetansen i samisk språk

Innsatsområde 3: Språkbadmodeller

Med språkbadmodeller forstås i denne sammenheng en metode for språkinnlæring der et andrespråk eller fremmedspråk anvendes i barnets omgivelser. Det legges vekt på at man tilegner seg språket mens andre aktiviteter pågår. Erfaring viser at flere såkalte samiske barnehager har både norsk og samisk som dagligspråk, og målene for språkinnlæringen varierer fra distrikt til distrikt. Dermed vil barnehagene ha behov for utviklingsmodeller knyttet til den enkeltes språksituasjon og til lokale forhold. Utfordringen er å ha en felles plattform for de ansatte i språkinnlæringen. Ved å satse på sterke språkbadmodeller i barnehager med samisktilbud vil dette skape en positiv vekst og kunnskapsutvikling i språkinnlæringen. Det har vært en tendens i barnehagene til å bruke inaktive modeller hvor språkarbeidet ikke har gitt ønsket resultat. Dette er noe Sametinget vil endre på. Sametinget har tidligere gitt midler til ”Elgå-prosjektet”, og erfaringene viser (blant annet fra Wales) at det nytter å satse på strukturerte modeller. Dermed unngår man at språkinnlæringen i barnehagene blir tilfeldig eller personavhengig.

Mål: Barnehagen skal ta i bruk de språkbadsmodeller og språkstimuleringsformer som er utprøvd og som en har forskningsbaserte kunnskaper om, slik at en vet at de er egnet for formålet.

Strategi: Å sikre systemer for at barnehageeiere kan legge til rette for at barnehagene som har samiske barn, kan ta i bruk de språkbadmodeller som er utprøvd og som en vet virker

Sametinget kan gi rammer for nye utviklingsarbeid for å sikre at det til enhver tid finnes egnede modeller, slik at en kan møte fremtidige utfordringer i takt med samfunnsendringene.

Innsatsområde 4: Rekruttering av samiskspråklige ansatte

Det samiske samfunnet står ovenfor store utfordringer når det gjelder rekruttering av førskolelærere. For å kunne videreutvikle barnehagene som et lærende organ og oppfylle krav til utdanning etter barnehageloven er det en viktig utfordring å få flere samiske personer med pedagogisk kompetanse til barnehagene. Pedagogisk personale og andre samisktalende ansatte er grunnpilarer i fremtidens barnehager, derfor er rekruttering av samisktalende førskolelærere og andre ansatte viktig. Vi trenger ansatte med allsidig kompetanse på mange ulike nivåer med tanke på alle tre samiske språk. Studentene som tar førskolelærerutdanning vil være bærebjeltene i fremtiden. Uten førskolelærere som er samisktalende og har kulturkompetanse vil vi ikke få den ønskede utviklingen i det samiske samfunnet.

Sametinget har fått mange tilbakemeldinger fra samiske barnehager om at det er vanskelig å rekruttere samisktalende ansatte, alt fra assistenter, vikarer og pedagoger. Dette er en utfordring ikke bare i områder som ligger utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, men også for de som ligger innenfor. Sametinget vil med sin politikk bidra til at mangelen på førskolelærere reduseres og gå inn for å gjøre det lettere å rekruttere og beholde samiske førskolelærere. Det blir viktig å rekruttere ansatte med kunnskaper i tradisjonell kunnskap. Sametinget må videre ta utfordringen det er i å rekruttere flere samiske menn til barnehagene.

Mål: Flere samisktalende ansatte i barnehagene både styrere, førskolelærere og assistenter

Strategi: Sikre rekruttering av førskolelærere/pedagoger
Bidra til at dagens førskolelærere blir værende i barnehagen
Bidra til at førskolelærere som arbeider i andre sektorer hentes inn til barnehagene

Innsatsområde 5: Læremidler

Det vil være en viktig utfordring å arbeide for at det utvikles flere læremidler til bruk i barnehagene. Læremiddelsituasjonen for samiske barn er i dag ikke tilfredsstillende. Det utvikles lite læremidler til barnehager med samiske barn, og flere barnehager utarbeider derfor selv læremidler. For eksempel er samiske leker (leker som gjenspeiler kulturen) vanskelig å få tak i, da de må spesialbestilles fra

håndverkere. Barnehagene må inneholde læremidler som styrker barns læring både i formelle og uformelle læringssituasjoner. Begge har et pedagogisk mål og må sees i sammenheng med rammeplan for barnehagens sju fagområder. Barnehagene med samiske barn har behov for leker og pedagogisk materiell som gjenspeiler mangfoldet i samiske samfunn. Det er viktig at også barnehagene følger den teknologiske utvikling og at nettbaserte læremidler som spill og applikasjoner blir tilgjengelig på de samiske språk. En stor utfordring er å finne ressurspersoner til å lage læremidler til samiske barn på samisk.

Mål: Utvikle flere læremidler for samiske barn
 Strategi: Arbeide for at det utvikles læremidler til samiske barn i barnehager

Innsatsområde 6: Samarbeid og sammenheng mellom hjem, barnehage og skole

Sametinget vil gjennom sin politikk legge til rette for at samiske barn skal oppleve et helhetlig og individuell tilrettelagt opplæringsløp fra barnehage til skole. At barn opplever en sammenheng mellom barnehage og skole vil skape motivasjon for videre læring. Dette igjen vil bidra til å skape trygghet og gi tro på seg selv i møte med skolen. Også i et samfunnsperspektiv er det nødvendig at barn opplever en god overgang. Dette for å sikre gode læringsresultater og sosial utjevning. Både barnehagen og skolen vil ha et ansvar å få til et godt samarbeid både med hverandre og med foreldrene. Vi vet at for samiske barn er denne overgangen ekstra sårbar. Tilrettelegging vil være særdeles viktig i forhold til språket. Det er en viktig utfordring å skape kontinuitet i utdanningsforløpet for barn og foreldre for å videreutvikle samisk språk og kultur. Det er viktig at lærerne som skal undervise de samiske barna har kunnskap omkring flerspråklighet, og kunne ta hensyn til dette i undervisningen. Det er særdeles viktig at de samiske barna skal kunne ivareta sin kultur og sitt språk også i skolen.

Mål: At alle samiske barn sikres en stabil og kontinuerlig styrking av sitt samiske språk og sin kultur, i overgangen mellom barnehage og skole
 Strategi: Sikre at barnehageeier / kommunene har kontinuerlig tilgang til den nødvendige faglige kompetanse i samiske opplærings spørsmål og samiske barns rettigheter, slik at kommunene / barnehageeiere kan sikre at samiske barns rettigheter ivaretas ved overgangen mellom barnehage og skole.

III Votering

- Av 39 representanter var 26 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Láilá Susanne Vars, saksordfører	
2	Silje Karine Muotka	
3	Miriam Paulsen	
4	Ida Marie Bransfjell	
5	Inga-Lill Sundset	
6	Geir Johnsen	
7	Willy Ørnebakk	Silje Karine Muotka Rolf Johansen
	Willy Ørnebakk	
8	Kirsti Guvsám	

9	Ida Marie Bransfjell	
10	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka
	Jørn Are Gaski	
11	Anne Helene Moeng Saari	
12	Egil Olli	
13	Aili Keskitalo	
14	Láilá Susanne Vars	
15	Willy Ørnebakk	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet redegjørelsen om samisk barnehage tilbud. Redegjørelsen er lagt ved protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk barnehage tilbud

Bakgrunn

Sametingsrådet vil i løpet av 2012 legge frem en melding om barnehager med samiske barn. Arbeidet med meldingen er en revidering av den tidligere meldingen fra 2005 "Sametingsrådets melding om samiske barnehager" og vil følge opp "Strategisk plan for samiske barnehager 2008-2011". Sametingsrådet ønsker med denne redegjørelsen å fremme sin politikk og å få innspill fra Sametingets plenum om hva meldingen bør omfatte og vektlegge. Sametingsrådet vil også involvere det samiske samfunnet til å komme med innspill til meldingen. Det vil innhentes et kunnskapsgrunnlag fra fylkesmenn, kommuner, barnehageansatte og foreldre. Med dette ønskes det å skape debatt og diskusjon om fremtidig politikk på barnehageområdet som er retningsgivende og klargjøre prinsipielle spørsmål i forhold til barnehage tilbud til samiske barn.

Status

Barnehagens samfunnsmandat er blant annet at barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehagen er dermed på lik linje med skolen en del av barns 18-årige opplæringsløp. Sametinget vil fremme en politikk som vil styrke barnehagenes viktige rolle i samiske barns oppvekst. Barnehagene har betydning for barns utvikling med tanke på språk- og kulturlæring og identitetsutvikling. Barnehager er en av de viktigste arenaene for å videreføre det samiske språket og den samiske kulturen. Derfor er satsing på barnehager for samiske barn viktig for hele det samiske samfunnet.

Alle barnehager skal bygge sin virksomhet på verdigrunnlaget og innholdet som er fastsatt i Lov om barnehager (2006) og på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til.

Barnehagelovens paragraf 2 slår fast at "barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur."

Barnehagelovens paragraf 8 sier at kommunen har ansvaret for at barnehage tilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur."

Ansvar ligger hos kommunene som barnehageeier som skal legge forholdene til rette for at samiske barn selv kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Barnehager i samiske distrikt skal være en integrert del av det samiske samfunn og dermed synliggjøre mangfoldet i det samiske samfunn. De skal ha vedtektsfestet at barnehagen har som formål å styrke barns identitet som samer ved å bruke samisk språk og å formidle samisk kultur. Videre skal sentrale elementer fra samisk barneoppdragelse ivaretas både i arbeidsmåte og hverdagsliv. Barnehagens tilbud må organiseres slik at barn tas med i ulike arbeidsprosesser og får delta i kulturelle og sosiale virksomheter, og det er en forutsetning at

personalet kan samisk. I barnehager som har samiske barn utenfor samiske distrikt, har foreldre og barn rett til å forvente at barnehagens personale har kjennskap til og vektlegger den samiske kulturen som en del av innholdet.

Sametinget vil jobbe for at samiske barn får en individuell rett til et samisk barnehagetilbud. Det handler om barns rett til medvirkning og til selvbestemmelse. Samiske barn vil alltid være i en eller annen fase i tospråklighetsutviklingen på et eller flere av de samiske språkene og på norsk, eller på andre språk. Barnehagen skal sikre at barna får en additiv tospråklig utvikling, slik at deres samiske språk og samiske kulturelle innhold ikke svekkes, men styrkes. Barnehagen må i samarbeid med barnas hjem sikre en samiskdominert tospråklig utvikling. Barnehageloven fastslår at barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet ivaretar barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Språkarbeid i barnehagen krever stor innsats av både personalet og foreldre.

Barnehagelovens paragraf 8 gir kommunen ansvar som lokal barnehagemyndighet, noe som innebærer at de skal sikre at barna får et godt og forsvarlig barnehagetilbud. Fylkesmannen bidrar til gjennomføring av barnehagepolitikken gjennom forvaltning av statlige tilskudd og veiledning av kommuner. Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunen utfører de oppgaver den er pålagt som barnehagemyndighet.

Det barnehagetilbudet som gis til samiske barn har store variasjoner. Det kan varieres fra tilbud til samiske barn i barnehager med hovedvekt på samisk språk til norskspråklige samiske barn som får tilbud i norske barnehager. Sametinget vil med meldingen sette fokus på at det gis et samisk barnehagetilbud til alle som måtte ønske det. Sametinget vil sikre at barnehagene har nok midler til å gi et slikt tilbud med god kvalitet. Satsing på barnehagene er avgjørende for at det samiske samfunn skal utvikles i tråd med det samiske folks egne visjoner, verdier og premisser. Sametingets barnehagepolitikk handler om å sikre at barn får tilbud i samisk språk og kultur. Det å beherske samisk språk og kultur er sentralt for barnet selv, men også for det samiske samfunn. Dette vil åpne muligheter til senere yrkesvalg innenfor samiske samfunn.

Den siste statistikken fra 2011 (Sametinget) viser at det er registrert 33 samiske barnehager og 28 norske barnehager som gir samisk tilbud. Man finner de samiske barnehagene fra Vadsø i nord til Oslo i sør. Ca 70 prosent av de samiske barnehagene ligger i Finnmark fylke. Det er imidlertid viktig å poengtere at statistikken ikke sier noe om innholdet i barnehagene. Dette er noe ”Samiske tall forteller” har påpekt og som Sametinget vil følge opp.

Den samiske barnehagen har ingen lang tradisjon, men har funnet sin plass i mange samiske samfunn og også i andre områder. I dagens samfunn går en stor del av samiske barn i barnehage. Barnehagen er en viktig institusjon for å fremme og utvikle samisk språk, identitet og kultur. Som en minoritet er samene avhengig av at språket og kulturen støttes og utvikles.

Mange samiske foresatte vil at deres barn skal få oppfylt sine rettigheter i henhold til FN`s barnekonvensjon og barnehageloven. Dette innebærer at samiske barn, også utenfor samiske distrikt, som har et barnehagetilbud, skal oppleve dette som et inkluderende læringsmiljø, der det er samisktalende personale som bruker samisk språk i samhandling med barnet, på en faglig tilpasset måte i tråd med barnets tospråklige utvikling og individuelle forutsetninger. Barnehagen må legge til rette for at samiske barn kan sikre, utvikle og styrke sin samiske identitet, og at de sammen tar i bruk samisk som lekespråk, lærespråk og velger å bruke samisk når de er sammen med andre samisktalende.

Sametinget har i dag ulike tilskuddsordninger for barnehager. Sametinget forvalter tilskudd til a) samiske barnehager, b) barnehager med samiske avdelinger, c) barnehager med tilbud om samisk språkopplæring og d) prosjekter og utviklingsarbeid i barnehager. Målet for tilskuddordningen er at samiske barn har et barnehagetilbud som bygger på samisk språk og kultur hvor samiske barn

tilegner, bevarer og utvikler sitt samiske språk og sin samiske kultur (Sametingets budsjett 2012). I 2011 ble det tildelt over kr 7.4 millioner til samiske barnehager, over 1.3 millioner til barnehager med tilbud om samisk språkopplæring og kr. 300 000 til prosjekter i barnehagene.

Sametinget får i forbindelse med forvaltning av tilskudd til barnehager med samiske barn inn tall på samiske barn som får samisk barnehagetilbud. Det kan tenkes at antallet samiske barn er noe større med tanke på at der kan være barnehager med samiske barn som ikke søker tilskudd fra Sametinget, og således ikke blir registrert i vår statistikk over samiske barn.

Jf Sametingets oversikt var det 823 barn som fikk samisk barnehagetilbud i 2011. Tall for 2011 viser at 68 % av barna får samisk barnehagetilbud i Finnmark, 21 % i Troms, 3% i Nordland, 2% i Nord-Trøndelag, 1% i Sør-Trøndelag, 0.1% i Rogaland og Hordaland og 4% i Oslo og Akershus.

Fylke	Nordsamiske barn	Lulesamiske barn	Sørsamiske barn
Finnmark	555	4	1
Troms	176	0	0
Nordland	3	19	3
Nord-Trøndelag	3	0	12
Sør-Trøndelag	2	0	8
Rogaland	1	0	0
Oslo og Akershus	35	0	0
Hordaland	1	0	0
sum barn	776	23	24

Analysegruppa legger frem i Samiske tall forteller 4 at tallet på barn som tok i mot samiske barnehagetilbud, gikk ned med 7,5% fra 2009 til 2010. Nedgangen på barn som får samisk barnehagetilbud har de siste fem årene vært relativt stor, men ser man dette i forhold til nedgangen på grunnskolen er nedgangen i barnehagene likevel ikke stor. Grunnen til dette kan være at Sametinget har skjerpet inn kriterier for tilskudd til barnehager med samiske barn og at dette er noe av konsekvensen for at det blir registrert at det går færre samiske barn i barnehager.

Sametinget registrerer videre at det har vært stor nedgang i antall samiske barnehager fra 2006 til 2010. I 2010 har vi 10 færre samiske barnehager enn vi hadde i 2006. Samtidig har norske barnehager med samisk tilbud økt, slik at det totale tallet likevel holder seg stabilt. Grunnen til dette kan være at barnehager har blitt lagt ned eller blitt omorganisert slik at de er blitt færre. En annen faktor kan være at Sametinget har i denne perioden skjerpet inn kriterier for tilskudd til samiske barnehager. Nedgang i antall samiske barn og antall samiske barnehager er noe som bekymrer Sametinget, og er noe Sametinget ikke er fornøyd med. Sametingets intensjon med tilskudd til barnehager er å legge forholdene til rette for at kommuner og private barnehageeiere skal kunne gi et samisk barnehagetilbud. Sametinget ser at tilskuddsordningens kriterier bør evalueres og tilpasses de ulike barnehagene med ulike språklig nivå. Dette med tanke på at barnehagene er på forskjellig nivå språklig sett.

Framtidige utfordringer

Det har skjedd store endringer innenfor barnehagesektoren og i samfunnet for øvrig de siste årene. Dette fører til nye utfordringer i fremtidens barnehager. Man kan stille spørsmål ved om Sametinget kun skal ha en politikk som omhandler barnehager med samiske barn eller skal Sametinget også ha en barnehagepolitikk som omhandler alle barnehager? Meldingen om samisk barnehagetilbud skal sette

fokus på innsatsområder og synliggjøre hvilke utfordringer man står ovenfor i arbeidet med å gjøre barnehagene best mulig. Sametinget vil med meldingen sette fokus på seks innsatsområder.

Innsatsområde 1: Innholdet i barnehagene

Sametingets barnehagepolitikk bygger på en grunnforutsetning om at barnehagenes kvalitet og innhold og barnehagenes verdigrunnlag er sentrale i videreutviklingen av en helhetlig samisk utdanningspolitikk. Det er viktig at den nasjonale utdanningspolitikken inneholder målsettinger og strategier for å sikre at de urfolksrettslige minstestandarder overholdes. Innsatsområdet reflekterer et behov for en debatt om hvilke samiske verdier barnehagene skal bygge på og hvordan det best kan gjøres.

Samenes urfolksstatus i Norge, gir barnehageeiere forpliktelser som en del av statens myndigheter i henhold til grunnlovens § 110 A, å legge til rette for at samene kan sikre sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Dette innebærer at barnehager som gir et tilbud til samiske barn skal ha et samisk innhold som sikrer barnehagelovens formålsparagraf (§ 2).

Bestemmelser om barnehagens innhold og verdigrunnlag er fastsatt i Lov om barnehager (2006) paragraf 2 og utdypet i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2011).

Sametingets politikk er å påse at alle samiske barn har et barnehagetilbud som oppfyller disse barnas rettigheter. Dette innebærer å opprette faginstanser som har fagkompetanse på området, slik at også kommuner utenfor samiske distrikt, som ønsker å bygge opp et barnehagetilbud med samisk innhold for samiske barn, har den nødvendige kompetanse tilgjengelig slik at de har mulighet til å bruke tilskuddet som de får fra Sametinget på en faglig egnet måte, til det beste for de samiske barna, deres foresatte og det samiske lokalsamfunnet.

Meldingen vil fremheve følgende sentrale områder på innsatsområde 1: lek og læring, samisk barneoppdragelse, barnehagen som kulturarena, barns medvirkning, likestilling. Et gjennomgående område i barnehagens innhold er kulturformidlingen. Kultur handler om arv og tradisjoner, men samtidig om å vedlikeholde, skape og fornye. Det vil være viktig for barnehager med samiske barn at barnehagene tar utgangspunkt i den samiske kulturen slik at barnehagene kan være med å styrke samiske barns identitetsfølelse og samtidig bevare, styrke og videreutvikle den samiske kulturen. Samisk kultur skal gjennomsyre en samisk barnehage som en naturlig del av hverdagen, og å få dette implementert i barnehagehverdagen er noe Sametinget vil jobbe for.

Hva er målet med de samiske barnehager i forhold til innhold og kultur? Skal man sette krav om at innholdet skal være forankret i samisk kultur? Er det bare penger som styrer samisk innhold? Hva med de menneskelige ressursene vi har? Hvilke visjoner har det samiske samfunnet og i Sametinget når det gjelder barnehagens rolle i barneoppdragelsen? Er den tradisjonelle samiske barneoppdragelsen inne i en brytningstid? Det ligger store utfordringer i forhold til at det finnes barnehager for samiske barn i ulike steder i Norge. Skal for eksempel en barnehage for samiske barn i Tromsø ha samme innhold som en barnehage i Oslo?

Mål: Å oppfylle barnehagelovens paragraf 2 og 8, men også alle de andre paragrafene, slik at samiske barn her et likeverdig barnehagetilbud faglig sett, som gir dem mulighet til å lære og utvikle seg.

Strategi: Å styrke samiske barns identitet, ved å sikre at alle barnehageeiere har kunnskaper om, og en faglig god kompetanse i, å legge til rette for læring hos samiske barn, ved at barnehagen tar i bruk samiske språk og en samisk kulturkunnskap som tar utgangspunkt i og bygger på den samiske lokalkunnskapen og en forskningsbasert viten om samer og samiske forhold.

Innsatsområde 2: Språkstimulering i barnehagen

Språkstimulering er et av barnehagens viktigste oppgaver. Språkopplæringen har i mange tilfeller likevel vist seg ikke å være tilfredsstillende. Mangel på ressurspersoner og fagpersonale med

kompetanse i samisk språk gjør språkoppleringen mangelfull. Siden man har ulike typer barnehager er det ulike krav til språkoppleringen. For at bevaring og utvikling av det samiske språket skal skje, kan ikke samiskoppleringen i barnehagen skje tilfeldig. Utfordringen er å sikre at språkoppleringen i barnehagene blir tilfredsstillende, og Sametinget vil jobbe for en lovfestet rett til et individuelt samisk barnehagetilbud. Man må få foreldre til å velge samisk for sine barn slik at det da også blir naturlig å følge opp med samisk i grunnopplæringen på skolen. Det er en utfordring å løfte det samiske språkets status slik at foreldrene velger samisk allerede i barnehagen. Samisk språk må synliggjøres i sterkere grad både i hjemmet og i barnehagen.

Språkoppleringen i en barnehage er ikke ensartet siden man har barn med ulik språkbakgrunn. Det finnes en rekke variasjoner i dagens barnehager for hvilket språktilbud som gis. Selv om barnehagen har vedtektsfestet at de er en samisk barnehage, kan det være grader av hvordan det samiske språket blir brukt. Vi vet også at norske barn søker plass i samiske barnehager, og vi vet at dette påvirker språkmiljøet slik at norsk språk dominerer. Skal det være samme mål for språkoppleringen i alle barnehager? Sametingets språkpolitikk vil sikre mangfoldet og variasjonene i det samiske språk. Både barn som har samisk som morsmål og barn med samisk som andrespråk må få muligheter til å tilegne seg og videreutvikle språket. Dermed må barnehagene ha ulike mål for språkoppleringen ettersom hvilke barn som til enhver tid går i barnehagen. Barnehagen blir da en arena der både norskspråklige barn lærer samisk og der samiskspråklige barn utvikler det samiske språket.

Sametinget har ikke en tilsynsrolle i barnehagene etter dagens system. Er det ønskelig at Sametinget får en tilsynsrolle? Å gi Sametinget tilsynsmyndighet ville være naturlig siden vi gir tilskudd til barnehagene. Dette ville gjøre det lettere å følge opp at midlene blir brukt etter formålet og det vil bli mer fokus på samiske barns rettigheter. Det er flere utfordringer som kan knyttes til tilskuddsordningen. Bør nyoppstartede samiske barnehager få mer tilskudd, et slags etableringstilskudd? Er det mulig å ha tilskuddet som et direktetilskudd? Bør Sametinget videreføre krav om samisktalende ansatte i barnehagene? Enkelte mener at selv om barnehagen ikke har samisktalende ansatte så bør de få tilskudd til samisk barnehage da de vektlegger samisk kultur. Sametinget har til nå fastholdt ved at det skal være samisktalende ansatte i en samisk barnehage som skal vektlegge samisk språk og kultur.

Mål: Bevare og utvikle samisk språk i barnehagene
Strategi: Bidra til økning av den formelle kompetansen i samisk språk

Innsatsområde 3: Språkbadmodeller

Med språkbadmodeller forstås i denne sammenheng en metode for språkinnlæring der et andrespråk eller fremmedspråk anvendes i barnets omgivelser. Det legges vekt på at man tilegner seg språket mens andre aktiviteter pågår. Erfaring viser at flere såkalte samiske barnehager har både norsk og samisk som dagligspråk, og målene for språkinnlæringen varierer fra distrikt til distrikt. Dermed vil barnehagene ha behov for utviklingsmodeller knyttet til den enkeltes språksituasjon og til lokale forhold. Utfordringen er å ha en felles plattform for de ansatte i språkinnlæringen. Ved å satse på sterke språkbadmodeller i barnehager med samisktilbud vil dette skape en positiv vekst og kunnskapsutvikling i språkinnlæringen. Det har vært en tendens i barnehagene til å bruke inaktive modeller hvor språkarbeidet ikke har gitt ønsket resultat. Dette er noe Sametinget vil endre på. Sametinget har tidligere gitt midler til ”Elgå-prosjektet”, og erfaringene viser (blant annet fra Wales) at det nytter å satse på strukturerte modeller. Dermed unngår man at språkinnlæringen i barnehagene blir tilfeldig eller personavhengig.

Mål: Barnehagen skal ta i bruk de språkbadmodeller og språkstimuleringsformer som er utprøvd og som en har forskningsbaserte kunnskaper om, slik at en vet at de er egnet for formålet.
Strategi: Å sikre systemer for at barnehageeiere kan legge til rette for at barnehagene som har samiske barn, kan ta i bruk de språkbadmodeller som er utprøvd og som en vet virker

Sametinget kan gi rammer for nye utviklingsarbeid for å sikre at det til enhver tid finnes egnede modeller, slik at en kan møte fremtidige utfordringer i takt med samfunnsendringene.

Innsatsområde 4: Rekruttering av samiskspråklige ansatte

Det samiske samfunnet står ovenfor store utfordringer når det gjelder rekruttering av førskolelærere. For å kunne videreutvikle barnehagene som et lærende organ og oppfylle krav til utdanning etter barnehageloven er det en viktig utfordring å få flere samiske personer med pedagogisk kompetanse til barnehagene. Pedagogisk personale og andre samisktalende ansatte er grunnpilarer i fremtidens barnehager, derfor er rekruttering av samisktalende førskolelærere og andre ansatte viktig. Vi trenger ansatte med allsidig kompetanse på mange ulike nivåer med tanke på alle tre samiske språk. Studentene som tar førskolelærerutdanning vil være bærebjelkene i fremtiden. Uten førskolelærere som er samisktalende og har kulturkompetanse vil vi ikke få den ønskede utviklingen i det samiske samfunnet.

Sametinget har fått mange tilbakemeldinger fra samiske barnehager om at det er vanskelig å rekruttere samisktalende ansatte, alt fra assistenter, vikarer og pedagoger. Dette er en utfordring ikke bare i områder som ligger utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, men også for de som ligger innenfor. Sametinget vil med sin politikk bidra til at mangelen på førskolelærere reduseres og gå inn for å gjøre det lettere å rekruttere og beholde samiske førskolelærere. Det blir viktig å rekruttere ansatte med kunnskaper i tradisjonell kunnskap. Sametinget må videre ta utfordringen det er i å rekruttere flere samiske menn til barnehagene.

Mål: Flere samisktalende ansatte i barnehagene både styrere, førskolelærere og assistenter
Strategi: Sikre rekruttering av førskolelærere/pedagoger
Bidra til at dagens førskolelærere blir værende i barnehagen
Bidra til at førskolelærere som arbeider i andre sektorer hentes inn til barnehagene

Innsatsområde 5: Læremidler

Det vil være en viktig utfordring å arbeide for at det utvikles flere læremidler til bruk i barnehagene. Læremiddelsituasjonen for samiske barn er i dag ikke tilfredsstillende. Det utvikles lite læremidler til barnehager med samiske barn, og flere barnehager utarbeider derfor selv læremidler. For eksempel er samiske leker (leker som gjenspeiler kulturen) vanskelig å få tak i, da de må spesialbestilles fra håndverkere. Barnehagene må inneholde læremidler som styrker barns læring både i formelle og uformelle læringssituasjoner. Begge har et pedagogisk mål og må sees i sammenheng med rammeplan for barnehagens sju fagområder. Barnehagene med samiske barn har behov for leker og pedagogisk materiell som gjenspeiler mangfoldet i samiske samfunn. Det er viktig at også barnehagene følger den teknologiske utvikling og at nettbaserte læremidler som spill og applikasjoner blir tilgjengelig på de samiske språk. En stor utfordring er å finne ressurspersoner til å lage læremidler til samiske barn på samisk.

Mål: Utvikle flere læremidler for samiske barn
Strategi: Arbeide for at det utvikles læremidler til samiske barn i barnehager

Innsatsområde 6: Samarbeid og sammenheng mellom hjem, barnehage og skole

Sametinget vil gjennom sin politikk legge til rette for at samiske barn skal oppleve et helhetlig og individuell tilrettelagt opplæringsløp fra barnehage til skole. At barn opplever en sammenheng mellom barnehage og skole vil skape motivasjon for videre læring. Dette igjen vil bidra til å skape trygghet og gi tro på seg selv i møte med skolen. Også i et samfunnsperspektiv er det nødvendig at barn opplever en god overgang. Dette for å sikre gode læringsresultater og sosial utjevning. Både barnehagen og skolen vil ha et ansvar å få til et godt samarbeid både med hverandre og med foreldrene. Vi vet at for samiske barn er denne overgangen ekstra sårbar. Tilrettelegging vil være særdeles viktig i forhold til språket. Det er en viktig utfordring å skape kontinuitet i

utdanningsforløpet for barn og foreldre for å videreutvikle samisk språk og kultur. Det er viktig at lærerne som skal undervise de samiske barna har kunnskap omkring flerspråklighet, og kunne ta hensyn til dette i undervisningen. Det er særdeles viktig at de samiske barna skal kunne ivareta sin kultur og sitt språk også i skolen.

- Mål: At alle samiske barn sikres en stabil og kontinuerlig styrking av sitt samiske språk og sin kultur, i overgangen mellom barnehage og skole
- Strategi: Sikre at barnehageeier / kommunene har kontinuerlig tilgang til den nødvendige faglige kompetanse i samiske opplæringsspørsmål og samiske barns rettigheter, slik at kommunene / barnehageeiere kan sikre at samiske barns rettigheter ivaretas ved overgangen mellom barnehage og skole.

Behandlingen av saken ble avsluttet 07.06.12 kl.18.20.

Åšši/Sak SP 025/12

Regionalpolitiske strategier - redegjørelse

Arkivsaknr.
12/2362

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.12	SR 067/12
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 24/12

Saken påbegynt 06.06.12 kl. 19.00

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget har drøftet redegjørelsen om regionalpolitiske strategier. Redegjørelsen er lagt ved protokollen.

Regionalpolitiske strategier – redegjørelse

1 Bakgrunn

Regionalutvikling handler om å skape levedyktige og attraktive lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo. Sametingets hovedmål i regionalutviklingen er et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Sametinget bidrar også økonomisk til utviklingen av samiske samfunn gjennom å gi betydelige virkemidler til enkeltpersoner, kommuner og fylkeskommuner. Sametingets desentraliserte organisering er også av betydning for sysselsetting i kommunene. Sametinget er en kompetansearbeidsplass som er attraktiv for samisk ungdom. Sametinget og samiske institusjoner bidrar til verdiskaping i mange lokalsamfunn.

Kommunene og til dels fylkeskommunene, er de som i hovedsak legger til rette for distrikts- og regionalpolitikken. Sametinget ønsker å være en bedre samarbeidspartner i dette arbeidet. Sametinget vil være med på å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser, skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

Sametingsrådet la allerede i 2011 fram en redegjørelse om lokalt og regionalt samarbeid. Sametingsrådet går nå videre med en bredere strategidrøfting for å forsøke å møte utfordringene som endrede demografiske forhold medfører for samiske samfunn.

2 Status

I en beskrivelse av nåsituasjonen er det tre forhold som peker seg ut og som kommenteres nærmere:

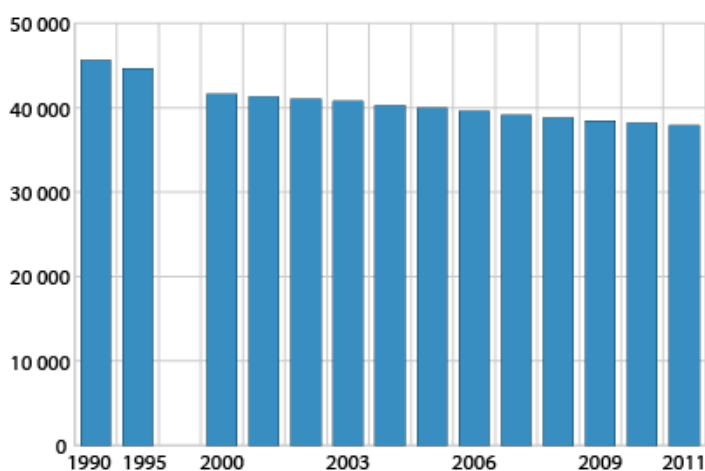
Befolkningsnedgang. De samiske tradisjonelle bosettingsområdene står overfor fraflytting. Sentralisering. Samtidig som de tradisjonelle bosettingsområdene fraflyttes, vokser byene. Næringsstrukturen endres. De samiske samfunnene er inne i en omfattende endring i type arbeidsplasser.

Samarbeid med fylkeskommunene og kommunene.

Befolkningsnedgang

I løpet av de siste 20 årene, har folketallet i virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN-området), sunket med 16 %. Dette er en dramatisk nedgang. Til sammenligning økte folketallet i resten av landet med 15 %, jfr. Samisk statistikk 2012.

Folketallet i STN-området¹ per 1.1. 1990-2011

¹Virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringslivet. Inndeling av STN-området per 1/1-2011 er lagt til grunn.

Kilde: <http://www.ssb.no/samer/>

Nedgangen i folketallet i STN-området skyldes utflytting og fødselsunderskudd. Befolkningen flytter til byene. Av alle de som flytter, er det flest kvinner og unge som flytter. I perioden 2007-2009 var nettoutflytting blant kvinner 560 og blant menn 450.

Tabell: Nettoutflytting fra STN-området i perioden 2007-2009 fordelt på kjønn.

	Menn	Kvinner
Totalt 2007-2009	450	560

Kilde: Samiske tall forteller 4

Årsaken til at flere kvinner flytter, kan være at arbeidsplassene i distriktet ikke er tilpasset utdanningsnivået. I følge Samiske tall forteller 4, har ca. 13 % flere kvinner enn menn i STN-området, 3 år eller mer på høyskole/universitet. Det er en utfordring å sørge for at kvinner og unge som flytter, kommer tilbake etter endt utdanning.

Det at kvinner og unge flytter ut får også konsekvenser for barnetallet. I perioden 2000 til 2011 ble barnetallet mellom 0-9 år redusert med nær 1 500(SSB – Samisk statistikk 2012). Med all sannsynlighet vil denne utviklingen fortsette og enkle estimat tilsier at barnetallet i 2022 vil være halvert i forhold til år 2000.

Tabell: Folkemengde i STN-området fordelt på to aldersgrupper.

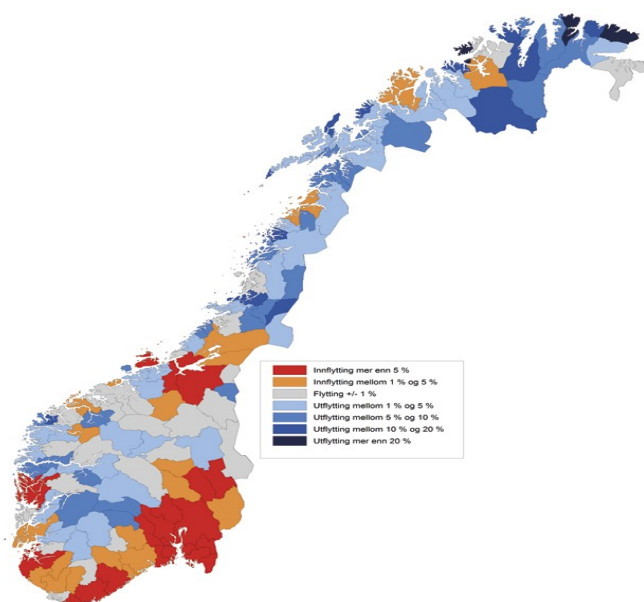
	2000	2011	Diff. 2011-2000	2022 *)
0-9 år	5276	3787	-1489	2587
10-19 år	5215	4951	-264	4701

Kilde: Samisk statistikk 2012 – SSB. *) Estimert gjort i Sametinget.

Sentralisering

Figuren under viser effekten av sentralisering. I Nord-Norge er det områdene rundt Alta, Tromsø og Bodø som vokser. I Sør-Norge vokser områdene rundt de største byene. Samtidig viser de blå og mørkeblå feltene at fraflyttingen er høy i de samiske områdene.

Figur: Nettoflytting 1.1.2000–1.1.2010 i pst. av middelfolkemengden.

Kilde: NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser.

Næringsstrukturen endres

Det har skjedd en overgang med arbeidsplasser fra primærnæringer/industri til kompetansearbeidsplasser, jfr. NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser. I Norge har sysselsetningsveksten vært størst i kompetanseintensive næringer. Denne veksten kommer i byer og større tettsteder, og det forventes at denne veksten vil fortsette.

Den samme utviklingen har vi hatt i de samiske områdene. Rapportene fra Telemarksforskning om samisk område i 2010 og den påfølgende rapporten i 2011, viser at det samiske området har mistet over 4 % av arbeidsplassene siden 2000. Det har også vært en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i primærnæringene og i industrien. Til sammen er det forsvunnet 405 arbeidsplasser i disse næringene i løpet av 2009 og 2010.

Analyse fra Telemarksforskningen viser at vekst i arbeidsplasser, boligbygging og muligheter for pendling har størst betydning for hvilke kommuner befolkningen flytter til.

Samarbeid med fylkeskommunene og kommunene

For å nå målet om et aktivt og målrettet arbeid med regionale og lokale myndigheter, mener Sametingsrådet at dialog og samarbeid med regionale og lokale myndigheter og andre relevante aktører må utvikles.

Samarbeid med fylkeskommunene

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene krever et helhetlig og målrettet samarbeid. Sametingsrådet mener at samarbeidsavtalene ikke fungerer optimalt, og har derfor tatt initiativ til en forenkling av samarbeidsavtalene. Målet er større politisk fokus og samarbeid om prioriterte tiltak.

I første omgang arbeides det med å forenkle og revidere samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune. Dersom dette arbeidet blir vellykket, ønsker Sametinget å videreføre dette arbeidet til flere fylkeskommuner.

Samarbeid med kommunene

En helhetlig politikk overfor kommunen kan føre til en mer aktiv og effektiv virkemiddelbruk. Ulike situasjoner og ulike behov i kommunene gir kapasitetsmessige utfordringer når det gjelder tilpasning av samarbeidet og virkemidlene.

Som et eksempel på formalisering av det kommunale samarbeidet, arbeides det med en samarbeidsavtale med kommunene Oslo og Tromsø. Målet er å synliggjøre den samiske befolkningen i Oslo, og sikre deres rettigheter til bruk av samisk språk, kulturutøvelse og opplæring.

Sametinget har formalisert samarbeidet med kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk om bruk av tospråklighetsmidlene. Det er inngått individuelle samarbeidsavtaler med kommunene som mottar tospråklighetsmidler. Samarbeidsavtalene forplikter kommunene i større grad til aktivt å bidra til styrking og bevaring av samisk språk.

3 Utfordringer

Med den kunnskapen som er tilgjengelig og vist til ovenfor peker det seg ut følgende sentrale utfordringer som drøftes nærmere:

Kunnskap om flyttemønsteret

Halvering av barnetallet

Arbeidsplassutviklingen

Aldrende befolkning

Forventninger i byene

Kunnskap om flyttemønsteret

Som vist i kapitlet ovenfor, flytter folk fra de samiske områdene (STN-området) og til byene. Mer eller mindre sentralisering har det vært gjennom lange tider. Det nye er at disse trendene er tydeligere enn tidligere, og at det berører de samiske områdene sterkere enn mange andre områder. Et sentralt element er at de tradisjonelle samiske områdene ikke har større tettsteder eller byer som folk kan flytte til. Folk flytter derfor vekk fra det som hittil har vært definert som samisk bosettingsområde.

Sametinget trenger mer kunnskap om flyttemønsteret, hvorfor folk flytter, hvor de flytter og hvem som flytter. Likeledes hvilke tiltak som kan iverksettes for å stoppe fraflyttingen. Disse spørsmålene er det naturlig å komme tilbake til i en handlingsplan eller melding.

Halvering av barnetallet

En halvering av antall barn mellom 0 og 9 år fra 2000 og fram til 2020 i de tradisjonelle samiske bosettingsområdene, innebærer sannsynligvis den største utfordringen for det samiske samfunnet. Det blir færre som vokser opp i samiske miljø hvor språket og kulturen er aktivt. Dette innebærer

færre barn i barnehager, og færre skoleelever. Konsekvensen er nedleggelse av skoler og samiske barnehager.

Arbeidsplassutvikling

Også det samiske samfunnet opplever en overgang til kunnskapsbasert økonomi, hvor arbeidsplasser i primærnæringene og industrien reduseres til fordel for arbeidsplasser i næringer som krever høye utdanning. Samtidig viser det seg at de kunnskapsintensive arbeidsplassene etableres i byer og større tettsteder. Siden det primært er arbeidsplasser som styrer hvilke områder folk flytter til, vil distriktene og dermed også de samiske tradisjonelle områdene tape.

Aldrende befolkning

Antallet eldre øker i hele landet. Også samiske eldre blir flere både i bykommunene og i distriktene. Samiske eldre i byene er en gruppe som har kommet på politisk dagsorden i det siste. Det er lite kunnskap om den eldre samiske befolkningen i byene. Sametinget er bekymret for om de samiske eldres behov i eldreomsorgen er ivarettatt, særlig med tanke på språk og kultur.

Samtidig er det mangel på samisktalende personell i eldreomsorgen i samiske områder. En vesentlig del av innflyttingen til samiske områder skjer i form av utenlandsk arbeidskraft. Disse behersker i liten grad samisk, og det svekker kommunikasjonen mellom samisktalende eldre og helsepersonell i samiske områder.

Forventninger i byene

Bykommunene har nye utfordringer med å kunne gi et tilfredsstillende samisk språk, opplæringstilbud, helsetjeneste og tilrettelegging for kulturutøvelse. På sikt vil også et samisk tilbud til de eldre representere en stor utfordring for bykommunene.

Sametinget ser at det er behov for samiske møteplasser i byene, som også kan være en arena for formidling av samisk kunst og kultur.

4 Scenarier

Sametingsrådet ønsker en debatt som tar innover seg den faktiske utviklingen i samfunnet. Scenarier er ment som bilder på retninger det samiske samfunn kan utvikle seg i. Det forutsetter at rammene til Sametinget er omtrent på dagens nivå og det krever prioriteringer. Det presenteres her tre framtidsscenarier som kan være et bidrag i debatten:

Alternativ 1: Fortsette som i dag

Sametingsrådet kan fortsette dialogen med byer som Alta, Tromsø og Oslo. Virkemiddelbruken opprettholdes på dagens nivå i byene, og det arrangeres samiske møteplasser, samiske uker, samiske hus og enkeltarrangement. Kontakten med kommune i virkeområdet for Sametingets tilskudd til næringsutvikling, vil være sektorisert og tilfeldig.

Dersom denne strategien velges, vil kvinner og unge fortsette å flytte fra de samiske tradisjonelle områdene og inn til byene. Sentraliseringen vil fortsette. Skoler i distriktene legges ned og det kan føre til at færre lærer seg samisk. Det blir nødvendig å importere arbeidskraft for å møte utfordringene i helse og omsorg.

Alternativ 2: Aktiv bypolitikk

Sametinget intensiverer samarbeidet med bykommunene, og satser aktivt på ulike kulturelle tiltak, festivaler, samisk hus med mer. Samtidig åpnes det for støtte til næringsutviklingstiltak i byene. Parallelt økes satsingen på samiske barnehager og samisk undervisning i byene.

Dersom denne strategien velges, er det ikke unaturlig om eksempelvis Tromsø befester sin stilling som en samisk by. Flere byer velger å profilere samisk språk og kultur, det skapes positive holdninger

til samer generelt og valgmanntallet i byene vokser. Økt fokus på det samiske i byene gir potensielt flere som vil lære seg samisk og ta del i den samiske kulturen.

Alternativ 3: De samiske områdene som ny vekstregion

Sametinget inngår partnerskap med kommunene i de tradisjonelle bosettingsområdene på langsiktige utviklingsstrategier, og det satses aktivt på kompetansesarbeidsplasser og kulturnæringer. Utdanning av samiske lærere og pedagoger prioriteres, og i samarbeid med kommunene løftes kvaliteten på barnehager og skoler. Ressursbruken overfor byene opprettholdes på dagens nivå.

En vellykket satsning på de samiske områdene med vekt på gode språk- og kulturtilbud kombinert med arbeidsplasser som krever høyere utdanning, kan føre til at flere flytter til de tradisjonelle samiske områdene. Barn blir tospråklige og samisk språk er aktivt og levende. Kombinasjonen av kompetanse, kunnskap og kulturnæringer gir nye arbeidsplasser som tiltrekker seg yngre folk med kompetanse.

5 Strategier

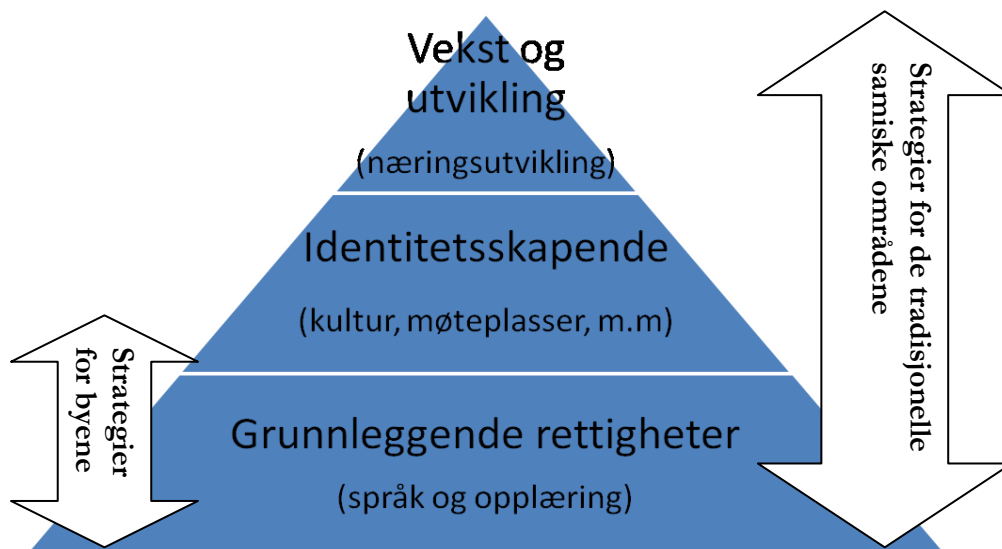
Den samiske befolkningen har grunnleggende rettigheter, krav til identitetsskapende arenaer og ulike behov for vekst og utvikling. De grunnleggende rettighetene består for eksempel av rett til samisk språk og rett til samisk opplæring. Identitetsskapende arenaer kan være ulike kulturuttrykk og møteplasser. Vekst og utvikling kan eksempelvis være tiltak innenfor næringsutvikling.

En større samisk befolkning i bykommunene medfører økt press for å ivareta grunnleggende rettigheter, samtidig som tiltak både innenfor identitetsskapende arenaer og vekst og utvikling etterlyses. I noen tradisjonelle samiske områder, hvor mer grunnleggende rettigheter blir bedre ivaretatt, stilles det krav til det offentlige om økt vekst og utvikling. I bykommunene stilles ofte Sametinget til ansvar.

Med utgangspunkt i pyramiden ovenfor er det mulig å skissere en framtidig strategi på politikktutvikling overfor byer og overfor de tradisjonelle samiske områdene. Den øvre del av pyramiden som omhandler etablering av arbeidsplasser og andre utviklingstiltak for å sikre bosetting vil være forbeholdt de tradisjonelle samiske områdene. Den nedre del av pyramiden vil også kunne brukes i byer.

6 Avslutning og oppsummering

Sametinget har begrensede ressurser og myndighet til alene å gjennomføre ønsket politikk på regionalutviklingsfeltet. Arbeidet med å optimalisere samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og en mer aktiv og helhetlig politikk overfor kommunene står derfor sentralt for å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Fylkeskommunene er viktige regionale utviklingsaktører, mens kommunene er viktige iverksettere av tiltak rettet mot den samiske befolkningen.

Samiske innbyggers rettigheter i møte med kommuner og fylkeskommuner må avklares og samordnes av ansvarlige myndigheter. Grunnleggende rettigheter som rett til opplæring i og på samisk må gjennomføres uansett hvor man bor i landet. Identitetsskapende tilbud i de enkelte kommunene er en forutsetning for å ivareta og synliggjøre samisk kultur og tilstedeværelse.

Sametinget er allerede en bidragsyter i forhold til det arbeidet som kommunene og fylkeskommunene utfører. Sametingets arbeid med å forenkle samarbeidsavtalene med fylkeskommunene, avtalene med kommunene om tospråklighetsmidlene og avtalene med Oslo og Tromsø kommuner er noen av eksemplene på Sametingets regionalpolitikk. Dette er også et arbeid som sametingsrådet ønsker å styrke og videreutvikle. Arbeidet med å sikre samenes grunnleggende rett til samisk språk og opplæring skal fortsette.

Sametingsrådet er opptatt av å finne fram til sterkere virkemidler og klarere strategier for å beholde bosettingen i de tradisjonelle samiske områdene. Nye arbeidsplasser er avgjørende for bosetting i de tradisjonelle samiske områdene. Næringsutvikling i spredtbygde strøk er en større utfordring enn for de bynære områdene. Sametingets innsats for vekst og utvikling må konsentreres til områder med negativ samfunnsutvikling. Sametinget må følge opp samfunnsutviklingen for å målrette virkemidlene til de områdene med størst utfordringer.

Sametingsrådet har i denne saken redegjort for en del av problemstillingene knyttet til det samiske perspektivet i distrikts- og regionalpolitikk. Sametinget mener det er sannhet i uttrykket "samisk

sentrum er norsk utkant”. Den norske distrikts- og regionalpolitikken må derfor ivareta det samiske perspektivet og de særskilte utfordringene det samiske samfunnet står overfor. Regjeringen skal fremlegge ny melding om distrikts- og regionalpolitikk i 2013. Sametingsrådet jobber for at det samiske perspektivet blir inkludert i meldingen.

III Votering

- Av 39 representanter var 23 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Marianne Balto, saksordfører	
2	Geir Johnsen	Jørn Are Gaski
		Olaf Eliassen
	Geir Johnsen	
3	Ann-Mari Thomassen	Jørn Are Gaski
		Anne Helene Moeng Saari
	Ann-Mari Thomassen	
4	Aili Keskitalo	Jørn Are Gaski
		Geir Johnsen
		Ann-Mari Thomassen
	Aili Keskitalo	
5	Rolf Johansen	Jørn Are Gaski
	Rolf Johansen	
6	Willy Ørnebakk	Silje Karine Muotka
		Geir Tommy Pedersen
		Ann-Mari Thomassen
	Willy Ørnebakk	
7	Anders Somby jr.	Jørn Are Gaski
	Anders Somby jr.	
8	Marianne Balto	
9	Inga-Lill Sundset	Silje Karine Muotka
10	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka
		Aili Keskitalo
	Jørn Are Gaski	
11	Anne Helene Moeng Saari	
12	Olaf Eliassen	
13	Egil Olli	
14	Alf Isaksen	
15	Jørn Are Gaski	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet redegjørelsen om regionalpolitiske strategier. Redegjørelsen er lagt ved protokollen.

Regionalpolitiske strategier – redegjørelse

1 Bakgrunn

Regionalutvikling handler om å skape levedyktige og attraktive lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo. Sametingets hovedmål i regionalutviklingen er et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Sametinget bidrar også økonomisk til utviklingen av samiske samfunn gjennom å gi betydelige virkemidler til enkeltpersoner, kommuner og fylkeskommuner. Sametingets desentraliserte organisering er også av betydning for sysselsetting i kommunene. Sametinget er en kompetansearbeidsplass som er attraktiv for samisk ungdom. Sametinget og samiske institusjoner bidrar til verdiskaping i mange lokalsamfunn.

Kommunene og til dels fylkeskommunene, er de som i hovedsak legger til rette for distrikts- og regionalpolitikken. Sametinget ønsker å være en bedre samarbeidspartner i dette arbeidet. Sametinget vil være med på å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser, skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

Sametingsrådet la allerede i 2011 fram en redegjørelse om lokalt og regionalt samarbeid. Sametingsrådet går nå videre med en bredere strategidrøfting for å forsøke å møte utfordringene som endrede demografiske forhold medfører for samiske samfunn.

2 Status

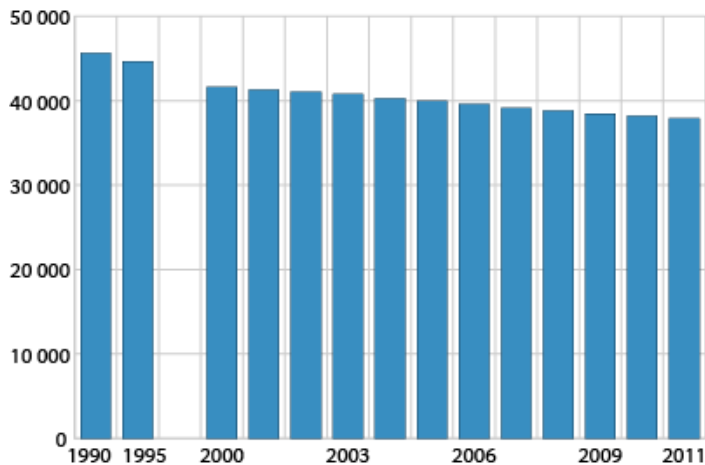
I en beskrivelse av nåsituasjonen er det tre forhold som peker seg ut og som kommenteres nærmere:

Befolkningsnedgang. De samiske tradisjonelle bosettingsområdene står overfor fraflytting. Sentralisering. Samtidig som de tradisjonelle bosettingsområdene fraflyttes, vokser byene. Næringsstrukturen endres. De samiske samfunnene er inne i en omfattende endring i type arbeidsplasser. Samarbeid med fylkeskommunene og kommunene.

Befolkningsnedgang

I løpet av de siste 20 årene, har folketallet i virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringsutvikling (STN-området), sunket med 16 %. Dette er en dramatisk nedgang. Til sammenligning økte folketallet i resten av landet med 15 %, jfr. Samisk statistikk 2012.

Folketallet i STN-området¹ per 1.1. 1990-2011

¹Virkeområdet for Sametingets tilskuddsordninger til næringslivet. Inndeling av STN-området per 1/1-2011 er lagt til grunn.

Kilde: <http://www.ssb.no/samer/>

Nedgangen i folketallet i STN-området skyldes utflytting og fødselsunderskudd. Befolkningen flytter til byene. Av alle de som flytter, er det flest kvinner og unge som flytter. I perioden 2007-2009 var nettoutflytting blant kvinner 560 og blant menn 450.

Tabell: Nettoutflytting fra STN-området i perioden 2007-2009 fordelt på kjønn.

	Menn	Kvinner
Totalt 2007-2009	450	560

Kilde: Samiske tall forteller 4

Årsaken til at flere kvinner flytter, kan være at arbeidsplassene i distriktet ikke er tilpasset utdanningsnivået. I følge Samiske tall forteller 4, har ca. 13 % flere kvinner enn menn i STN-området, 3 år eller mer på høyskole/universitet. Det er en utfordring å sørge for at kvinner og unge som flytter, kommer tilbake etter endt utdanning.

Det at kvinner og unge flytter ut får også konsekvenser for barnetallet. I perioden 2000 til 2011 ble barnetallet mellom 0-9 år redusert med nær 1 500 (SSB – Samisk statistikk 2012). Med all sannsynlighet vil denne utviklingen fortsette og enkle estimat tilsier at barnetallet i 2022 vil være halvert i forhold til år 2000.

Tabell: Folkemengde i STN-området fordelt på to aldersgrupper.

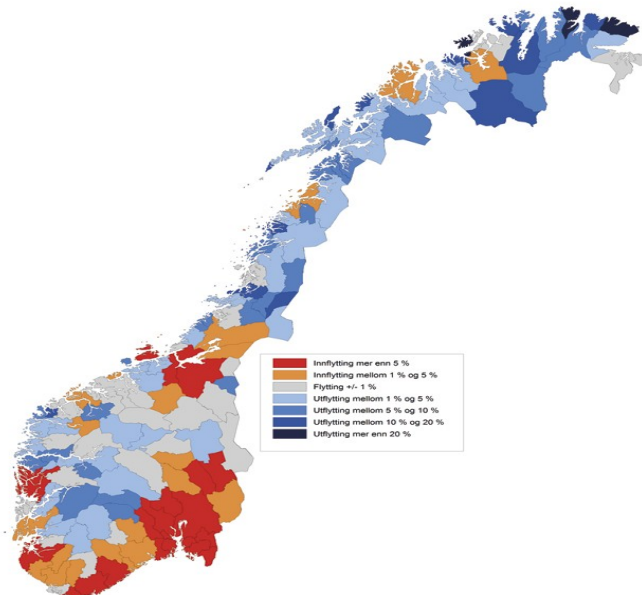
	2000	2011	Diff. 2011-2000	2022 *)
0-9 år	5276	3787	-1489	2587
10-19 år	5215	4951	-264	4701

Kilde: Samisk statistikk 2012 – SSB. *) Estimert gjort i Sametinget.

Sentralisering

Figuren under viser effekten av sentralisering. I Nord-Norge er det områdene rundt Alta, Tromsø og Bodø som vokser. I Sør-Norge vokser områdene rundt de største byene. Samtidig viser de blå og mørkeblå feltene at fraflyttingen er høy i de samiske områdene.

Figur: Nettoflytting 1.1.2000–1.1.2010 i pst. av middelfolkemengden.

Kilde: NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser.

Næringsstrukturen endres

Det har skjedd en overgang med arbeidsplasser fra primærnæringer/industri til kompetansearbeidsplasser, jfr. NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser. I Norge har sysselsetningsveksten vært størst i kompetanseintensive næringer. Denne veksten kommer i byer og større tettsteder, og det forventes at denne veksten vil fortsette.

Den samme utviklingen har vi hatt i de samiske områdene. Rapportene fra Telemarksforskning om samisk område i 2010 og den påfølgende rapporten i 2011, viser at det samiske området har mistet over 4 % av arbeidsplassene siden 2000. Det har også vært en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i primærnæringene og i industrien. Til sammen er det forsvunnet 405 arbeidsplasser i disse næringene i løpet av 2009 og 2010.

Analyse fra Telemarksforskningen viser at vekst i arbeidsplasser, boligbygging og muligheter for pendling har størst betydning for hvilke kommuner befolkningen flytter til.

Samarbeid med fylkeskommunene og kommunene

For å nå målet om et aktivt og målrettet arbeid med regionale og lokale myndigheter, mener Sametingsrådet at dialog og samarbeid med regionale og lokale myndigheter og andre relevante aktører må utvikles.

Samarbeid med fylkeskommunene

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene krever et helhetlig og målrettet samarbeid. Sametingsrådet mener at samarbeidsavtalene ikke fungerer optimalt, og har derfor tatt initiativ til en forenkling av samarbeidsavtalene. Målet er større politisk fokus og samarbeid om prioriterte tiltak.

I første omgang arbeides det med å forenkle og revidere samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune. Dersom dette arbeidet blir vellykket, ønsker Sametinget å videreføre dette arbeidet til flere fylkeskommuner.

Samarbeid med kommunene

En helhetlig politikk overfor kommunen kan føre til en mer aktiv og effektiv virkemiddelbruk. Ulike situasjoner og ulike behov i kommunene gir kapasitetsmessige utfordringer når det gjelder tilpasning av samarbeidet og virkemidlene.

Som et eksempel på formalisering av det kommunale samarbeidet, arbeides det med en samarbeidsavtale med kommunene Oslo og Tromsø. Målet er å synliggjøre den samiske befolkningen i Oslo, og sikre deres rettigheter til bruk av samisk språk, kulturutøvelse og opplæring.

Sametinget har formalisert samarbeidet med kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk om bruk av tospråklighetsmidlene. Det er inngått individuelle samarbeidsavtaler med kommunene som mottar tospråklighetsmidler. Samarbeidsavtalene forplikter kommunene i større grad til aktivt å bidra til styrking og bevaring av samisk språk.

3 Utfordringer

Med den kunnskapen som er tilgjengelig og vist til ovenfor peker det seg ut følgende sentrale utfordringer som drøftes nærmere:

Kunnskap om flyttemønsteret

Halvering av barnetallet
Arbeidsplassutviklingen
Aldrende befolkning
Forventninger i byene

Kunnskap om flyttemønsteret

Som vist i kapittelet ovenfor, flytter folk fra de samiske områdene (STN-området) og til byene. Mer eller mindre sentralisering har det vært gjennom lange tider. Det nye er at disse trendene er tydeligere enn tidligere, og at det berører de samiske områdene sterkere enn mange andre områder. Et sentralt element er at de tradisjonelle samiske områdene ikke har større tettsteder eller byer som folk kan flytte til. Folk flytter derfor vekk fra det som hittil har vært definert som samisk bosettingsområde.

Sametinget trenger mer kunnskap om flyttemønsteret, hvorfor folk flytter, hvor de flytter og hvem som flytter. Likeledes hvilke tiltak som kan iverksettes for å stoppe fraflyttingen. Disse spørsmålene er det naturlig å komme tilbake til i en handlingsplan eller melding.

Halvering av barnetallet

En halvering av antall barn mellom 0 og 9 år fra 2000 og fram til 2020 i de tradisjonelle samiske bosettingsområdene, innebærer sannsynligvis den største utfordringen for det samiske samfunnet. Det blir færre som vokser opp i samiske miljø hvor språket og kulturen er aktivt. Dette innebærer færre barn i barnehager, og færre skoleelever. Konsekvensen er nedleggelse av skoler og samiske barnehager.

Arbeidsplassutvikling

Også det samiske samfunnet opplever en overgang til kunnskapsbasert økonomi, hvor arbeidsplasser i primærnæringene og industrien reduseres til fordel for arbeidsplasser i næringer som krever høye utdanning. Samtidig viser det seg at de kunnskapsintensive arbeidsplassene etableres i byer og større tettsteder. Siden det primært er arbeidsplasser som styrer hvilke områder folk flytter til, vil distriktene og dermed også de samiske tradisjonelle områdene tape.

Aldrende befolkning

Antallet eldre øker i hele landet. Også samiske eldre blir flere både i bykommunene og i distriktene. Samiske eldre i byene er en gruppe som har kommet på politisk dagsorden i det siste. Det er lite kunnskap om den eldre samiske befolkningen i byene. Sametinget er bekymret for om de samiske eldres behov i eldreomsorgen er ivaretatt, særlig med tanke på språk og kultur.

Samtidig er det mangel på samisktalende personell i eldreomsorgen i samiske områder. En vesentlig del av innflyttingen til samiske områder skjer i form av utenlandsk arbeidskraft. Disse behersker i liten grad samisk, og det svekker kommunikasjonen mellom samisktalende eldre og helsepersonell i samiske områder.

Forventninger i byene

Bykommunene har nye utfordringer med å kunne gi et tilfredsstillende samisk språk, opplæringstilbud, helsetjeneste og tilrettelegging for kulturutøvelse. På sikt vil også et samisk tilbud til de eldre representere en stor utfordring for bykommunene.

Sametinget ser at det er behov for samiske møteplasser i byene, som også kan være en arena for formidling av samisk kunst og kultur.

4 Scenarier

Sametingsrådet ønsker en debatt som tar innover seg den faktiske utviklingen i samfunnet. Scenarier er ment som bilder på retninger det samiske samfunn kan utvikle seg i. Det forutsetter at rammene til Sametinget er omtrent på dagens nivå og det krever prioriteringer. Det presenteres her tre framtidsscenarioer som kan være et bidrag i debatten:

Alternativ 1: Fortsette som i dag

Sametingsrådet kan fortsette dialogen med byer som Alta, Tromsø og Oslo. Virkemiddelbruken opprettholdes på dagens nivå i byene, og det arrangeres samiske møteplasser, samiske uker, samiske hus og enkeltarrangement. Kontakten med kommune i virkeområdet for Sametingets tilskudd til næringsutvikling, vil være sektorisert og tilfeldig.

Dersom denne strategien velges, vil kvinner og unge fortsette å flytte fra de samiske tradisjonelle områdene og inn til byene. Sentraliseringen vil fortsette. Skoler i distriktene legges ned og det kan føre til at færre lærer seg samisk. Det blir nødvendig å importere arbeidskraft for å møte utfordringene i helse og omsorg.

Alternativ 2: Aktiv bypolitikk

Sametinget intensiverer samarbeidet med bykommunene, og satser aktivt på ulike kulturelle tiltak, festivaler, samisk hus med mer. Samtidig åpnes det for støtte til næringsutviklings tiltak i byene. Parallelt økes satsingen på samiske barnehager og samisk undervisning i byene.

Dersom denne strategien velges, er det ikke unaturlig om eksempelvis Tromsø befester sin stilling som en samisk by. Flere byer velger å profilere samisk språk og kultur, det skapes positive holdninger til samer generelt og valgmannantallet i byene vokser. Økt fokus på det samiske i byene gir potensielt flere som vil lære seg samisk og ta del i den samiske kulturen.

Alternativ 3: De samiske områdene som ny vekstregion

Sametinget inngår partnerskap med kommunene i de tradisjonelle bosettingsområdene på langsiktige utviklingsstrategier, og det satses aktivt på kompetansesarbeidsplasser og kulturnæringer. Utdanning av samiske lærere og pedagoger prioriteres, og i samarbeid med kommunene løftes kvaliteten på barnehager og skoler. Ressursbruken overfor byene opprettholdes på dagens nivå.

En vellykket satsning på de samiske områdene med vekt på gode språk- og kulturtilbud kombinert med arbeidsplasser som krever høyere utdanning, kan føre til at flere flytter til de tradisjonelle samiske områdene. Barn blir tospråklige og samisk språk er aktivt og levende. Kombinasjonen av kompetanse, kunnskap og kulturnæringer gir nye arbeidsplasser som tiltrekker seg yngre folk med kompetanse.

5 Strategier

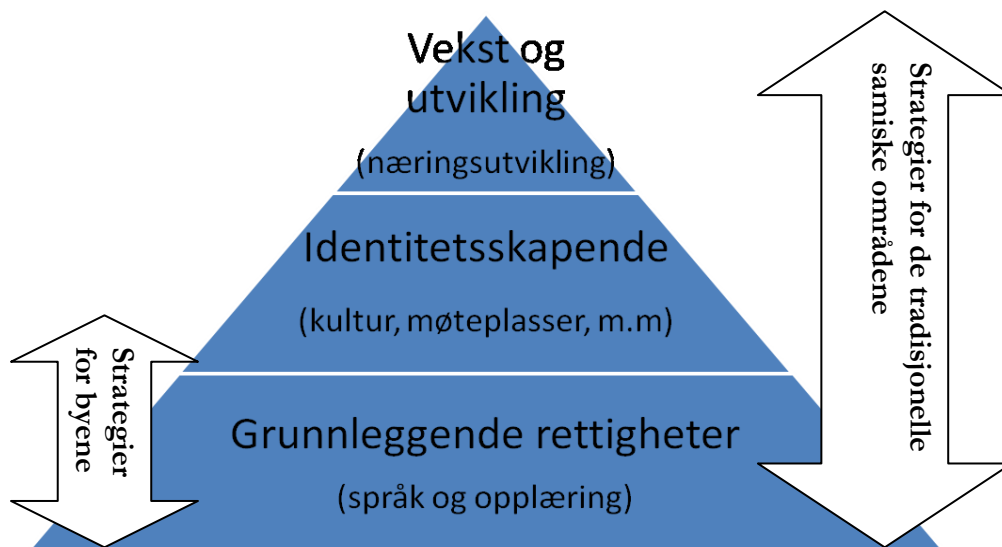
Den samiske befolkningen har grunnleggende rettigheter, krav til identitetsskapende arenaer og ulike behov for vekst og utvikling. De grunnleggende rettighetene består for eksempel av rett til samisk språk og rett til samisk opplæring. Identitetsskapende arenaer kan være ulike kulturuttrykk og møteplasser. Vekst og utvikling kan eksempelvis være tiltak innenfor næringsutvikling.

En større samisk befolkning i bykommunene medfører økt press for å ivareta grunnleggende rettigheter, samtidig som tiltak både innenfor identitetsskapende arenaer og vekst og utvikling etterlyses. I noen tradisjonelle samiske områder, hvor mer grunnleggende rettigheter blir bedre ivaretatt, stilles det krav til det offentlige om økt vekst og utvikling. I bykommunene stilles ofte Sametinget til ansvar.

Med utgangspunkt i pyramiden ovenfor er det mulig å skissere en framtidig strategi på politikktutvikling overfor byer og overfor de tradisjonelle samiske områdene. Den øvre del av pyramiden som omhandler etablering av arbeidsplasser og andre utviklingstiltak for å sikre bosetting vil være forbeholdt de tradisjonelle samiske områdene. Den nedre del av pyramiden vil også kunne brukes i byer.

6 Avslutning og oppsummering

Sametinget har begrensede ressurser og myndighet til alene å gjennomføre ønsket politikk på regionalutviklingsfeltet. Arbeidet med å optimalisere samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og en mer aktiv og helhetlig politikk overfor kommunene står derfor sentralt for å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Fylkeskommunene er viktige regionale utviklingsaktører, mens kommunene er viktige iverksettere av tiltak rettet mot den samiske befolkningen.

Samiske innbyggers rettigheter i møte med kommuner og fylkeskommuner må avklares og samordnes av ansvarlige myndigheter. Grunnleggende rettigheter som rett til opplæring i og på samisk må gjennomføres uansett hvor man bor i landet. Identitetsskapende tilbud i de enkelte kommunene er en forutsetning for å ivareta og synliggjøre samisk kultur og tilstedeværelse.

Sametinget er allerede en bidragsyter i forhold til det arbeidet som kommunene og fylkeskommunene utfører. Sametingets arbeid med å forenkle samarbeidsavtalene med fylkeskommunene, avtalene med kommunene om tospråklighetsmidlene og avtalene med Oslo og Tromsø kommuner er noen av eksemplene på Sametingets regionalpolitikk. Dette er også et arbeid som sametingsrådet ønsker å styrke og videreutvikle. Arbeidet med å sikre samenes grunnleggende rett til samisk språk og opplæring skal fortsette.

Sametingsrådet er opptatt av å finne fram til sterkere virkemidler og klarere strategier for å beholde bosettingen i de tradisjonelle samiske områdene. Nye arbeidsplasser er avgjørende for bosetting i de tradisjonelle samiske områdene. Næringsutvikling i spredtbygde strøk er en større utfordring enn for de bynære områdene. Sametingets innsats for vekst og utvikling må konsentreres til områder med negativ samfunnsutvikling. Sametinget må følge opp samfunnsutviklingen for å målrette virkemidlene til de områdene med størst utfordringer.

Sametingsrådet har i denne saken redegjort for en del av problemstillingene knyttet til det samiske perspektivet i distrikts- og regionalpolitikk. Sametinget mener det er sannhet i uttrykket ”samisk sentrum er norsk utkant”. Den norske distrikts- og regionalpolitikken må derfor ivareta det samiske perspektivet og de særskilte utfordringene det samiske samfunnet står overfor. Regjeringen skal fremlegge ny melding om distrikts- og regionalpolitikk i 2013. Sametingsrådet jobber for at det samiske perspektivet blir inkludert i meldingen.

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.06.12 kl.14.40.

Originalspråk: Norsk

Åšši/Sak PFK	005/12
Åšši/Sak SP	026/12

Sametingets reviderte budsjett 2012

Arkivsaknr.
12/2138

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.12	R 061/12
Plan- og finanskomiteen	04. – 05.06.12	PFK 005/12
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 26/12

Saken påbegynt 07.06.12 kl.09.45

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

Sametingsrepresentanten Olaf Eliassen erklærte seg inhabil i sak 26/12 Sametingets reviderte budsjett 2012

Vararepresentant Amund Peder Teigmo møtte for Olaf Eliassen i sak 26/12 Sametingets reviderte budsjett 2012.

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget er definert som en nettobudsjettert virksomhet, derfor beholder og fordeler Sametinget sine budsjettoverskudd. Eventuelt underskudd dekkes inn ved neste års budsjett. Sametinget foretar årlige budsjettrevisjoner i plenum i juni måned, på bakgrunn av vedtaket av årsmelding i februar som også inkluderer årsregnskapet.

Sametinget kan forvalte post 50-midler tildelt fra departementene fritt. Dette gjelder ikke øremerkede midler som kommer fra andre departementale poster, så som postene 22 og 72. Tilleggsbevilgningene vil likevel tas med i det reviderte budsjettet.

Det vises for øvrig til Sametingets årsregnskap og Sametingets årsmelding 2011 sak 005/12.

Sametingets regnskap for 2011 viser et regnskapsmessig underskudd på kr 11 643 871. Ved årsavslutning 2011 viser den opparbeidede egenkapitalen kr 13 046 290, trekker man fra det regnskapsmessige underskuddet på kr 11 643 871 blir det et overskudd på kr 1 402 419 til refordeling ved revidert budsjett for 2012.

Fordeling av ekstra tildelinger og refordeling av budsjettet for 2012 fremgår av nedenforstående tabeller med tilhørende omtale av de enkelte poster.

Bevilgninger fra departementene

Totaltabell Sametingets samlede inntekter -revidert budsjett 2012

Beskrivelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Reford. bud	Rev-bud 2012
Fornyings, adm. og kirkedepartementet (FAD)	233 650 000	0	0	233 650 000
Kunnskapsdepartementet - KD	36 518 000	0	0	36 518 000
Kunnskapsdepartementet - KD	14 179 000	0	0	14 179 000
Miljøverndepartementet - MD	3 093 000	0	0	3 093 000
Kulturdepartementet - KUD	70 379 000	0	0	70 379 000
Helse- og omsorgdepartementet - HOD	5 800 000	0	0	5 800 000
Barne, likestillings- og inkluderingsdept. - BLD	1 000 000	0	0	1 000 000
Landsbruksdepartementet - LMD	4 000 000	0	0	4 000 000
Totalt bevilget I	368 619 000	0	0	368 619 000
AID - Avkastning Samefolkets fond	2 535 000	0	0	2 535 000
Totalt bevilget II	371 154 000	0	0	371 154 000

Sametingets budsjett for 2011 er på totalt kr 368 619 000, eksklusiv avkastning til Samefolkets fond på kr 2 535 000.

Sametingets samlede inntekter og utgifter

Sametingets samlede inntekter og utgifter

	Budsjett 2012	Ekstra tildeling	Refordeling bud	Rev-bud 2012
Driftsinntekter				
Bevilgninger fra departementene	368 619 000	0	0	368 619 000
Avkastning Samefolkets fond	7 950 000	0	0	7 950 000
Sum driftsinntekter	376 569 000	0	0	376 569 000
Virkemidler				
Språk	65 563 000	0	0	65 563 000
Kultur	94 587 000	0	-150 000	94 437 000
Kunnskap	41 980 000	0	0	41 980 000
Helse og sosial	3 965 000	0	0	3 965 000
Arealer og Miljø	1 000 000	0	0	1 000 000
Kulturminnervern	2 500 000	0	400 000	2 900 000
Næring	37 627 000	0	0	37 627 000
Regionalutvikling	3 707 000	0	0	3 707 000
Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid	1 219 000	0	0	1 219 000
Samiske organisasjoner	3 651 000	0	0	3 651 000
Andre virkemidler	5 672 000	0	0	5 672 000
Andre tiltak	3 848 000	0	952 419	4 800 419
Sum virkemidler	265 319 000	0	1 202 419	266 521 419
Sum driftsinntekter - virkemidler	111 250 000	0	-1 202 419	110 047 581
Driftskostnader				
Drift politisk nivå	21 250 000	0	0	21 250 000
Drift administrasjon	90 000 000	0	200 000	90 200 000
Sum driftskostnader	111 250 000	0	200 000	111 450 000
ÅRSRESULTAT	0	0	-1 402 419	-1 402 419

Fordeling av overskuddet

Tabellene nedenfor viser fordelingen av overskuddet på kr 1 402 419.

Kultur

Samletabell - Samisk Kultur

Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
Direkte tilskudd	71 891 000	0	350 000	72 241 000
Søkerbasert tilskudd	15 901 000	0	0	15 901 000
Prosjekt i egen regi	500 000	0	-500 000	0
Kunstneravtalen	6 295 000	0	0	6 295 000
Sum	94 587 000	0	-150 000	94 437 000

Direkte tilskudd - Samisk kultur

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
150	Samiske kulturhus	11 034 000	0	350 000	11 384 000
151	Samiske festivlaer	3 125 000	0	0	3 125 000
152	Samisk idrett	2 748 000	0	0	2 748 000
153	Samiske teatre	19 273 000	0	0	19 273 000
154	Mobile bibliotekjenester	7 184 000	0	0	7 184 000
155	Museer	24 779 000	0	0	24 779 000
156	NuorajTV	300 000	0	0	300 000
Sum		68 443 000	0	350 000	68 793 000

Det avsettes kr 350 000 ved revidert budsjett 2012 til Sjøsamisk kompetansesenter. Dette på bakgrunn av at Porsanger kommune har trukket tilbake fast årlig driftstilskudd i 2012 til Sjøsamisk kompetansesenter. For å avhjelpe den økonomiske situasjonen avsettes det kr 350 000 som engangsbeløp i 2012.

Forprosjekt teaterbygg til Beaviváš Sámi Našunálateáhter - Prosjekt i egen regi

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
180	Forprosjekt taterbyggBeaviváš Sámi Našunálateáhter	500 000	0	-500 000	0
Sum		500 000	0	-500 000	0

Forprosjektet teaterbygg Beaviváš Sámi Našunálateáhter ble ferdigstilt og belastet i 2011. På bakgrunn av dette fordeles kr 500 000 til andre tiltak i 2012.

Kulturminnevern

Samletabell -Kulturminnevern

Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
Søkerbasert tilskudd	2 000 000	0	0	2 000 000
Prosjekter i egen regi	500 000	0	400 000	900 000
Sum	2 500 000	0	400 000	2 900 000

Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen - prosjekt i egen regi

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
360	Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	500 000	0	400 000	900 000
Sum		500 000	0	400 000	900 000

I budsjett 2012 er det avsatt kr 500 000 til parkeringsplass i Skoltebyen. Noe av denne summen er brukt til detaljplanlegging i forbindelse med anbudet. Dagens anbudsåpning viser behov for et tillegg på kr 400 000 for å få bygget parkeringsplassen i år. Det avsettes kr 400 000 ved revidert budsjett 2011 til Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen.

Næring

Det er behov for å endre kapittel 9.4 Innsatsområde attraktive lokalsamfunn i Sametingets budsjett for 2012. Denne endringen bidrar til at det må lages ny underkapittel under 18.18 Særskilte vilkår for de enkelte søkerbaserte tilskuddordningene. Endringene som må gjøres iht. regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddordninger kommer sist i dette dokumentet.

I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 9.4.6.1 Tiltak 1: Sette i gang og følge opp Samarbeid med utviklingsmiljøer – prosjekt i egen regi erstattes av følgende tekst:

Tiltak 1: Stimulering til utviklingsmiljøer - søkerbasert ordning

Prioriteringer i 2012:

- Næringsprosjekter som bidrar til en betydelig grad av bedriftsutvikling i samiske områder.

Tilskuddsmottaker og målgruppe for ordningen:

Utviklingsmiljø og organisasjoner som jobber for næringsutvikling i samiske områder

Budsjett:

- Kr 600 000

Skal bidra til:

- Aktive næringsutviklingsmiljø i samiske områder

Andre tiltak

Samletabell - Andre tiltak

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
800	Konferanser i regi av Sametinget	1 873 000	0	700 000	2 573 000
801	Samiskrelatert statistikk i Norge	375 000	0	0	375 000
850	Utdeling av priser og stipender	100 000	0	0	100 000
860	Utredninger og dokumentasjonsprosjekter	500 000	0	252 419	752 419
870	Evalueringer	1 000 000	0	0	1 000 000
Sum		3 848 000	0	952 419	4 800 419

Konferanser i regi av Sametinget

Sametinget i Norge har invitert til forberedende konferanse for verdenskonferansen for urfolk 2014 (WCIP 2014) i Alta juni 2013. Dette innebærer en hel del forberedelse og tilrettelegging i 2012:

- **Forberedende møte i København** er gjennomført i januar. I København ble det vedtatt å sette ned en **global koordineringsgruppe (GCG)** for verdenskonferansen. Dette omfatter bidrag til reise og fasiliteter for gruppen, det er også andre bidragsytere til denne prosessen.
- Koordinering av **allsamisk/regional forberedelse**. For å sikre at det blir bredest mulig deltagelse i dette arbeidet, som vil være av avgjørende betydning for legaliteten til prosessen, er det nødvendig å kunne bidra med støtte til tilrettelegging og deltagelse for aktuelle organisasjoner.
- **VIA Alta** skal starte jobben med opprettelse av påmeldingslink, tilrettelegging og forberedelse i Alta og så videre.

Det avsett kr 700 000 ved revidert budsjett 2012 til forberedende internasjonale urfolkskonferanse i Alta 2013.

Utredninger og dokumentasjonsprosjekter

Posten økes med kr 252 419.

Sametingsrådet skal igangsette utredningsarbeid i forhold til samisk skole. Utredningen skal drøfte hva som skal være kjennetegn på samiske skoler, hvilke utfordringer og behov skolene har for å utføre de samiske prinsippene som er med i Kunnskapsløftets læreplanverk, og hvilke unntak det kan være behov for når samiske skoler skal gi en likeverdig opplæring for elever som på andre skoler ellers i Norge.

Driftsutgifter administrativt nivå

Driftsutgifter administrasjon

Post 01	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
-	Driftsutgifter administrasjon,	90 000 000	0	200 000	90 200 000
Sum		90 000 000	0	200 000	90 200 000

Sametinget har mottatt søknader fra kommunene Balsfjord, Karlsøy, Nordreisa, Skjervøy og Salangen om å innlemmes i virkeområdet for sametingets midler til næringsutvikling (STN-området). Disse samfunnene sliter med marginalt næringsliv, lav etableringshyppighet, negativ befolkningsutvikling og sentralisering. Sametinget ønsker å bidra til næringsutvikling i disse kommunene, og innlemmer med dette kommunene inn i virkeområdet. Med bakgrunn i tidligere utvidelser av STN-området vet Sametinget at dette medfører større pågang til Sametingets virkemidler. Det er dermed grunn til å forvente at virkemidlene til næringsutvikling må økes ved neste års budsjett.

Utvidelse av virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området) vil bety større pågang fra søkere og kommuner. Sametinget avsetter derfor kr 200 000, tilsvarende en stillingsressurs ut 2012, for å dekke dette behovet. Det er grunn til å tro at det vil være behov for ytterligere 1 stilling for å møte merarbeidet utvidelsen medfører.

Regelverk for Sametingets direkte tilskuddsordninger

Det er behov for å endre kapittel 17.7 Utbetalingsvilkår for NuorajTV. Det har ikke vært mulig å få til en samfinansiering med departementene. NuorajTV arbeider med å få til samfinansiering med andre aktører. I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 17.7 Utbetalingsvilkår

For NuorajTV: 50 % av tilskuddet utbetales når samfinansiering med andre aktører er inngått. De resterende 50 % utbetales når vilkår for tilskuddet er oppfylt og tilskuddsmottaker sender Sametinget utbetalingsanmodning. Den som underskriver utbetalingsanmodningen må ha fullmakt til å forplikte foretaket/institusjonen mv.

Det er behov for å endre og legge til under underkapittel 17.9 Reduksjon av tilskudd og 17.12.5 Samiske festivaler i Sametingets budsjett for 2012. I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 17.9 Reduksjon av tilskudd erstattes av følgende tekst:

Hvis overskuddet (årsresultatet) for tilskuddsmottaker for foregående år overstiger 20 % av tilskuddsbeløpet, vil Sametinget redusere tilskuddsbeløpet for neste budsjettår tilsvarende. Dette gjelder ikke tilskudd gitt til kommuner og fylkeskommuner.

Kapittel 17.12.5 Samiske festivaler strykes andre kulepunkt under vilkår:

”Tilskuddsmottakere kan ikke motta tilskudd fra Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger som vedrører aktiviteter knyttet til festivalen”.

Regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger

Det er behov for å endre og legge til underkapitler under kapittel 18.18 Særskilte vilkår for de enkelte søkerbaserte tilskuddordningene i Sametingets budsjett for 2012. I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 18.18.7.2 Jordbruk erstattes av følgende tekst:

Jordbruk

Opplysninger som skal fremgå av søknaden:

- Etablerte virksomheter som mottar tilskudd skal kunne vise til positiv bedriftsøkonomisk utvikling
- Søker skal ha tilfredsstillende fagkompetanse i form av relevant utdanning og yrkeserfaring

Vilkår:

- Tilskudd til statlige melkekvoter gis i inntil 3 år etter etablering
- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 50 000.
- Det ytes ikke tilskudd til maskiner og redskaper, varekostnader, vedlikehold, driftsbetingede kostnader, tiltak som virke konkurransevridende, utleiebygg, lagerbygg, kjøp av eiendommer, leasing, rene utskiftninger, lønnskostnader, grunnutdanning, arrangering av kurs, seminarer, konferanser og til tiltak som finansieres over offentlige budsjettposter.
- Prosjektet skal ferdigstilles senest 1 år etter tilskuddsbrevets dato.

Beregningsregler:

- Inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag og maks. kr 400 000
- I samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkningen er maksimalt tilskudd kr 500 000
- Rekruttering ved nyetablering eller overtakelse av gårdsbruk og inntil 3 år etter oppstart: Maks. kr 100 000 og inntil kr 1 pr liter melk i tilskudd til kjøp av statlige melkekvoter. Maksimal offentlig støtte kan ikke utgjøre mer enn 50 % (kr 1,75 pr liter)
- Egeninnsats i form av eget arbeid og egne materialer kan ikke overstige 20 % av godkjent kostnadsoverslag

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist
- Søknadsfrist for kjøp av melkekvoter er 1. februar 2012. Søknader sendt etter denne dato realitetsbehandles ikke.

Kapittel 18.18.7.3 Tilleggsnæring i reindriften er det gjort følgende endringer:

Nytt kulepunkt under vilkår:

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 30 000

Endret søknadsfrist:

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist.

Kapittel 18.18.7.5 Samisk reiseliv i vekst - VSP er det gjort følgende endringer:

Nytt kulepunkt under vilkår:

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 30 000

Endret søknadsfrist:

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist

Kapittel 18.18.7.6 Utviklings- og investeringstiltak - næringsavtale for duodji er det gjort følgende endringer:

Endret søknadsfrister:

For investerings- og utviklingstilskudd:

- Åpen søknadsfrist

For etablererstipend:

- Åpen søknadsfrist

Kapittel 18.18.7.9 Utvikling i utmarksnæringene - VSP er det gjort følgende endringer:

Første kulepunkt under vilkår strykes og erstattes med følgende:

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 30 000

Første kulepunkt under beregningsregel strykes og erstattes med følgende:

Beregningsregler:

- Inntil 50 % tilskudd av godkjente kostnader og maksimalt tilskudd er kr 300 000. I samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkningen er maksimalt tilskudd kr 500 000

Endret søknadsfrist:

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist

Ny ordning under kapitel næring, Innsatsområde attraktive lokalsamfunn, Tiltak 1: Stimulering av utviklingsmiljøer – søkerbasert tilskudd

På bakgrunn av ny søkerbasert ordning er det behov for å lage et nytt underkapittel til Særskilte vilkår for de enkelte søkerbaserte tilskuddordningene som heter følgende:

Stimulering av utviklingsmiljøer

Opplysninger som skal fremgå av søknaden:

- Søker skal vise til at prosjektet vil gi oppbygging av aktive utviklingsmiljø for næringslivet i samiske områder. Samarbeid med kommuner og andre aktører vil vektlegges.
- Det skal ligge en prosjektplan til grunn for søknaden. Det skal komme klart frem hva som er prosjektets mål og strategier, hvilken organisasjon som er prosjektansvarlig, hvordan samarbeidet med andre aktører skal foregå og hva som er tidsrammen for prosjektet

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd er kr 100 000
- Det ytes ikke tilskudd til offentlige aktører, fysiske investeringer og tiltak som finansieres over offentlige budsjettposter.
- Det ytes ikke støtte basert på antall medlemmer i organisasjonene
- Prosjektet skal ferdigstilles senest 1 år etter tilskuddsbrevets dato.

Beregningsregler:

- Inntil 50 % tilskudd av godkjente kostnader og maksimalt tilskudd kr 500 000
- Sametinget deltar ikke i finansiering av prosjekter som har et kostnadsoverslag over kr 5 000 000
- Egeninnsats i form av eget arbeid kan ikke overstige 20 % av godkjent kostnadsoverslag

Søknadsfrist:

Åpen søknadsfrist

EØS – regelverket:

Tildeling av støtten skjer i henhold til EØS – avtalens regler om bagatellmessig støtte. Reglene om bagatellmessig støtte følger av forskrift av 14. november 2008 nr 1213. I følge disse reglene kan støttemottaker ikke motta bagatellmessig støtte på mer enn til sammen 200 000 Euro (ca. 1,6 millioner kroner i 2011) fra en eller flere kilder over et tidsrom på 3 regnskapsår.

Før støtten kan komme til utbetaling må støttemottaker bekrefte overfor Sametinget at det ikke er mottatt bagatellmessig støtte fra andre kilder i utbetalingsåret eller de to foregående årene som sammen med støtte fra Sametinget i gjennomsnitt overstiger NOK 515 000. Ved eventuelle nye søknader om offentlig støtte (uansett støttekilde) har støttemottaker plikt til å opplyse om denne støtten. Opplysningsplikten gjelder i 3 regnskapsår fra tilbudstidspunktet.

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Budsjett er en plan for anskaffelse og anvendelse av ressurser, samtidig som det er et viktig kontroll- og oppfølgingsverktøy i Sametingets økonomistyring. Budsjettet viser de økonomiske konsekvensene av planene for gitt budsjettperiode, derfor fremmer Sametingsrådet revidert budsjett 2012. Ved årsavslutning 2011 viser det seg av Sametinget har et regnskapsmessig underskudd på kr. 11.643.871. Ved å trekke dette beløpet fra den opparbeidede egenkapital på kr. 13.046.290, så blir det et overskudd på kr. 1.402.419 til refordeling ved revidert budsjett for 2012.

Merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Sten Erling Jønsson, Hilde Anita Nyvoll, Ronny Wilhelmsen og Willy Ørnebakke, medlemmet fra Arja Alf Isaksen og medlemmet fra Samer bosatt i Sør-Norge (SbS) Marie Therese Nordsetta Aslaksen. Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørfoss gir sin tilslutning til avsnitt en og to i merknaden. Komiteen fremmer følgende merknad:

Samisk læremiddel- og terminologiutvikling

Komiteens flertall merker seg at det i revidert nasjonalbudsjett er bevilget via Sametinget kr. 700.000 som skal brukes til sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling i Elgå-miljøet.

Gollegiella

Staten har også i revidert nasjonalbudsjett bevilget kr. 100.000 til Gollegiella, den nordiske samiske språkprisen, for å dekke utgiftene til utdelingen som rullerer mellom de nordiske landene. I 2012 skal Norge betale.

Tildelingskriteriene for tilskudd til markering av Samenes Nasjonaldag

Sametinget vil vurdere å endre tildelingskriteriene for tilskudd til markering av Samenes Nasjonaldag ved behandling av budsjett 2013, slik at kommuner som bidrar både i form av arbeidsressurser og økonomisk tilskudd skal kunne motta støtte til arrangementer.

Komiteens mindretall, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Ann-Mari Thomassen, Aili Keskitalo, Rolf Jobansen, Jarle Jonassen og Aile Javo, fremmet følgende merknad:

Kystfiskerrettighetene må gis rettslig godkjenning

I arbeidet med å sikre kystfiskernes historiske rettigheter er Sametinget nå kommet over i en ny fase.

Etter Stortingets behandling av saken den 04. juni 2012 er det tvingende nødvendig å forberede og gjennomføre rettslige prosesser for å få en juridisk stadfesting av befolkningens rett til fisket i samiske kyst- og fjordområder.

I første omgang må det settes av midler til et forberedende arbeid i tråd med forslaget fra NSR om nytt kapittel kalt Borjadat / medvind. Dette skal dreie seg om alliansebygging og støtte til rettighetshavere og interessenter som vil prøve sine rettigheter til fisket i domstoler nasjonalt og internasjonalt. I tillegg skal satsningen omfatte økonomisk, juridisk og praktisk assistanse. De økonomiske rammene i revidert budsjett gir begrensede muligheter og må følges opp i budsjettet for 2013 med omfattende bevilgninger.

I tillegg til dette bør sametingsrådet benytte sin fullmakt til omdisponering av budsjettmidler slik at dette arbeidet kan gis tilstrekkelig omfang så snart som mulig.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR)

Revidert budsjett 2012 – innledning

Sametinget har arbeidet for å sikre samiske rettigheter til de marine ressursene helt siden Sametingets opprettelse. Fiskeressursene har vært og er fremdeles et viktig grunnlag for samisk språk, kultur og bosetning i samiske kyst- og fjordstrøk. Sametinget støttet enstemmig innstillingen fra Kystfiskeutvalget, NOU 2008:5, som innebar en anerkjennelse av kystbefolkningas historiske rettigheter til fiske, samt deltakelse i forvaltninga av fiskeriressursene i Finnmark. Det var med stor beklagelse Sametinget konstaterte at regjeringen ikke ville anerkjenne disse viktige prinsippene.

Saken er nå behandlet i Stortinget. Heller ikke Stortinget vil anerkjenne historiske rettigheter til fiskeressursene til den sjøsamiske befolkningen. Prinsippet om anerkjennelse av historisk rett og deltakelse i fiskeriforvaltning er så viktige for Sametinget at det må prioriteres. Vår nære historie har vist at den manglende anerkjennelsen har medført at mange samiske fjordfiskere har blitt ”kasta på land”, og manglende gjennomslag i utforming av fiskeripolitikk og forvaltning har forverret denne tendensen.

På grunn av regjeringens og Stortingets avvisning av de viktigste delene av Kystfiskeutvalgets forslag må Sametingets forberede seg på en rettslig avklaring av samiske rettigheter til marine ressurser. Sametinget setter i revidert budsjett av en million kroner for å forberede satsningsområdet Borjadat. Borjadat i sin helhet omfatter alliansebygging i forhold til rettighetshavere og/eller deres organisasjoner, avklaring av hvem som skal reise rettskrav og juridisk, økonomisk og praktisk assistanse fram til man har utprøvd de rettslige mulighetene som finnes. Borjadat innebærer også informasjon og kommunikasjon om saken lokalt i samiske miljøer og blant kystbefolkningen for øvrig, i norske politiske miljøer og i internasjonale fora. I tillegg skal det avsettes ressurser til utvikling av forslag om andre avbøtende tiltak som bidrar positivt til bosetning og bolyst i kystnære strøk, i form av en Handlingsplan for samiske kyst- og fjordstrøk.

Forslag 1

9.8 INNSATSOMRÅDE: BORJADAT/MEDVIND: SAMISKE RETTIGHETER – MARINE RESSURSER

9.8.1 Mål

- Bedre grunnlaget for bosetning i samiske kyst- og fjordområder, gjennom sikring av det materielle grunnlaget for samisk kultur.
- Gjenreising av samiske rettigheter til sjøarealer og marine ressurser

9.8.2 Delmål

- Avklaring av rettighetsspørsmålet det nasjonale og internasjonale rettssystemet
- Sikre større samisk innflytelse i utformingen av fiskeripolitikk
- Utarbeide en handlingsplan for samiske kyst- og fjordstrøk

9.8.3 Strategier

- Bidra til at det blir reist søksmål av rettighetshavere eller representanter for rettighetshavere
- Bistå rettighetshavere praktisk, juridisk og økonomisk gjennom hele rettsprosessen, både innenlands og internasjonalt
- Bygge allianser med relevante interesser i fiskeri- og kystpolitikk
- Informasjon og kommunikasjon om saken lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- Igangsette prosess om avbøtende tiltak

9.8.4 Kriterier for måloppnåelse

- Gjennomføre aktiviteter i henhold til planen

9.8.5 Oversikt over økonomiske virkemidler

Tabell 9.7.5

Akt.	Benevnelse	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	Revidert 2012	(i 1000 kr) Avvik i %
	PROSJEKT I EGEN REGI	0	0	0	0	1 000	-
Sum		0	0	0	0	1 000	-

9.7.5.1 BORJADAT / MEDVIND

Akt.	Benevnelse	RR 2010	Bud 2011	Rev 2011	Bud 2012	Rev 2012	Avvik i %
	Borjadat/Medvind	0	0	0	0	1 000	-
Sum		0	0	0	0	1 000	-

Ordningen forvaltes av Sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

For 2012 avsettes kr 1 000 000 til rettslige avklaringer av historiske rettigheter til fiske i sjøsamiske fjord- og kystområder.

Inndeckes slik:

Forslag 2:

Kapittel 9.4.6.1 Tiltak 1: Sette i gang og følge opp samarbeid med utviklingsmiljøer – administrative oppgaver - kr 600 000 omprioriteres til innsatsområdet Kap 9.8 Borjadat / medvind: Samiske rettigheter – marine ressurser

Forslag 3:

Post 01 driftsutgifter administrativt nivå kr 200 000 omprioriteres til innsatsområdet Kap 9.8 Borjadat / medvind: Samiske rettigheter – marine ressurser

Forslag 4:

9.3.6.1 Innsatsområdet Rammebetingelser i primærnæringer i ordinært budsjett

Tiltak 1:: Arbeide strategisk for å sikre arealer og ressurser : - kr 200 000 av administrative kostnader omprioriteres til Kap 9.8 Borjadat / medvind : Samiske rettigheter – marine ressurser

Forslag 5:

Stryke: Ny ordning under kapittel næring, Innsatsområde attraktive lokalsamfunn, tiltak 1.....osv i Rådets beretning

Forslag 6:

Kap 4.3.11 Andre kulturtiltak – søkerbasert tilskudd i **ordinært budsjett**:

Nytt kulepunkt under prioriteringer:

- Verddevuohta

Forslag 7:

Kapittel 18.18.7.2 Jordbruk: Opplysninger som skal fremgå av søknader:

Stryke andre kulepunkt : *Søker skal ha tilfredsstillende fagkompetanse i form av relevant utdanning og yrkeserfaring*

Forslag 8:

Kapittel 18.18.7.2 Jordbruk: Vilkår:

kulepunkt 3: stryke ordet *redskaper*

Forslag 9:

Kapittel 9.3.6.4: Tiltak 4: Jordbruk – søkerbasert tilskudd i *ordinært budsjett*:

Nytt kulepunkt under prioriteringer:

- Landbruksbruksredskaper

Forslag 2

Forslag fra Fremskrittspartiet (FrP) Arthur Tørfoss

Som innstillingen, men med følgende endringer:

Andre tiltak

Post	Benevnelse	Budsjett 2012	Refordel. budsjett	FrPs forslag
800	Konferanser i regi av Sametinget	1 873 000	700 000	0

Samiske språk

Post	Benevnelse	Budsjett 2012	Refordel. budsjett	FrPs forslag
Nytt prosjekt i egen regi	E-læring samiske språk	(3 400 000)	0	700 000

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 2 ble forkastet med 31 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 1 ble forkastet med 21 stemmer. 13 stemte for.
- Plan- og finanskomiteens tilrådning ble vedtatt med 31 stemmer mot 3 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Protokolltilførsel Norske Samers Riksforbund:

NSR støtter punkt 1 og 2 i merknaden fremmet av flertallet under komitébehandlingen i Plan- og finanskomiteen.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Hilde Anita Nyvoll, saksordfører	Ann-Mari Thomassen
	Hilde Anita Nyvoll	
2	Aud Marthinsen	Willy Ørnebakk
		Ann-Mari Thomassen
3	Aili Keskitalo	Willy Ørnebakk
	Aili Keskitalo	
4	Willy Ørnebakk	Aili Keskitalo
		Rolf Johansen
		Ann-Mari Thomassen
	Willy Ørnebakk	
5	Ann-Mari Thomassen	Hilde Anita Nyvoll
	Ann-Mari Thomassen	
6	Ronny Wilhelmsen	Aili Keskitalo
		Ann-Mari Thomassen
		Jarle Jonassen
	Ronny Wilhelmsen	
7	Rolf Johansen	Willy Ørnebakk
	Rolf Johansen	
8	Jarle Jonassen	
9	Geir Johnsen	Rolf Johansen
		Ann-Mari Thomassen
		Silje Karine Muotka
	Geir Johnsen	
10	Mariann Wollmann Magga	Ann-Mari Thomassen
	Mariann Wollmann Magga	
11	Per Andersen Bæhr	Hilde Anita Nyvoll
		Willy Ørnebakk
		Ann-Mari Thomassen
	Per Andersen Bæhr	
12	Anders Somby jr.	
13	Láilá Susanne Vars	Ann-Mari Thomassen
		Silje Karine Muotka
		Geir Tommy Pedersen
	Láilá Susanne Vars	
14	Willy Ørnebakk	Geir Tommy Pedersen
		Ann-Mari Thomassen
		Rolf Johansen
	Willy Ørnebakk	
15	Aili Keskitalo	
16	Vibeke Larsen	
17	Láilá Susanne Vars	

18	Geir Tommy Pedersen	
19	Willy Ørnebakk	
20	Anders Somby jr.	
	Hilde Anita Nyvoll	

VI Sametingets vedtak

Sametinget er definert som en nettobudsjettert virksomhet, derfor beholder og fordeler Sametinget sine budsjettoverskudd. Eventuelt underskudd dekkes inn ved neste års budsjett. Sametinget foretar årlige budsjettrevisjoner i plenum i juni måned, på bakgrunn av vedtaket av årsmelding i februar som også inkluderer årsregnskapet.

Sametinget kan forvalte post 50-midler tildelt fra departementene fritt. Dette gjelder ikke øremerkede midler som kommer fra andre departementale poster, så som postene 22 og 72. Tilleggsbevilgningene vil likevel tas med i det reviderte budsjettet.

Det vises for øvrig til Sametingets årsregnskap og Sametingets årsmelding 2011 sak 005/12.

Sametingets regnskap for 2011 viser et regnskapsmessig underskudd på kr 11 643 871. Ved årsavslutning 2011 viser den opparbeidede egenkapitalen kr 13 046 290, trekker man fra det regnskapsmessige underskuddet på kr 11 643 871 blir det et overskudd på kr 1 402 419 til refordeling ved revidert budsjett for 2012.

Fordeling av ekstra tildelinger og refordeling av budsjettet for 2012 fremgår av nedenforstående tabeller med tilhørende omtale av de enkelte poster.

Bevilgninger fra departementene

Totaltabell Sametingets samlede inntekter -revidert budsjett 2012

Beskrivelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Reford. bud	Rev-bud 2012
Fornyings, adm. og kirke departementet (FAD)	233 650 000	0	0	233 650 000
Kunnskapsdepartementet - KD	36 518 000	0	0	36 518 000
Kunnskapsdepartementet - KD	14 179 000	0	0	14 179 000
Miljøvern departementet - MD	3 093 000	0	0	3 093 000
Kulturdepartementet - KUD	70 379 000	0	0	70 379 000
Helse- og omsorg departementet - HOD	5 800 000	0	0	5 800 000
Barne, likestillings- og inkluderingsdept. - BLD	1 000 000	0	0	1 000 000
Landsbruksdepartementet - LMD	4 000 000	0	0	4 000 000
Totalt bevilget I	368 619 000	0	0	368 619 000
AID - Avkastning Samefolkets fond	2 535 000	0	0	2 535 000
Totalt bevilget II	371 154 000	0	0	371 154 000

Sametingets budsjett for 2011 er på totalt kr 368 619 000, eksklusiv avkastning til Samefolkets fond på kr 2 535 000.

Sametingets samlede inntekter og utgifter

Sametingets samlede inntekter og utgifter

	Budsjett 2012	Ekstra tildeling	Refordeling bud	Rev-bud 2012
Driftsinntekter				
Bevilgninger fra departementene	368 619 000	0	0	368 619 000
Avkastning Samefolkets fond	7 950 000	0	0	7 950 000
Sum driftsinntekter	376 569 000	0	0	376 569 000
Virkemidler				
Språk	65 563 000	0	0	65 563 000
Kultur	94 587 000	0	-150 000	94 437 000
Kunnskap	41 980 000	0	0	41 980 000
Helse og sosial	3 965 000	0	0	3 965 000
Arealer og Miljø	1 000 000	0	0	1 000 000
Kulturminnervern	2 500 000	0	400 000	2 900 000
Næring	37 627 000	0	0	37 627 000
Regionalutvikling	3 707 000	0	0	3 707 000
Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid	1 219 000	0	0	1 219 000
Samiske organisasjoner	3 651 000	0	0	3 651 000
Andre virkemidler	5 672 000	0	0	5 672 000
Andre tiltak	3 848 000	0	952 419	4 800 419
Sum virkemidler	265 319 000	0	1 202 419	266 521 419
Sum driftsinntekter - virkemidler	111 250 000	0	-1 202 419	110 047 581
Driftskostnader				
Drift politisk nivå	21 250 000	0	0	21 250 000
Drift administrasjon	90 000 000	0	200 000	90 200 000
Sum driftskostnader	111 250 000	0	200 000	111 450 000
ÅRSRESULTAT	0	0	-1 402 419	-1 402 419

Fordeling av overskuddet

Tabellene nedenfor viser fordelingen av overskuddet på kr 1 402 419.

Kultur

Samletabell - Samisk Kultur

Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
Direkte tilskudd	71 891 000	0	350 000	72 241 000
Søkerbasert tilskudd	15 901 000	0	0	15 901 000
Prosjekt i egen regi	500 000	0	-500 000	0
Kunstneravtalen	6 295 000	0	0	6 295 000
Sum	94 587 000	0	-150 000	94 437 000

Direkte tilskudd - Samisk kultur

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
150	Samiske kulturhus	11 034 000	0	350 000	11 384 000
151	Samiske festivlær	3 125 000	0	0	3 125 000
152	Samisk idrett	2 748 000	0	0	2 748 000
153	Samiske teatre	19 273 000	0	0	19 273 000
154	Mobile bibliotekjenester	7 184 000	0	0	7 184 000
155	Museer	24 779 000	0	0	24 779 000
156	NuorajTV	300 000	0	0	300 000
Sum		68 443 000	0	350 000	68 793 000

Det avsettes kr 350 000 ved revidert budsjett 2012 til Sjøsamisk kompetansesenter. Dette på bakgrunn av at Porsanger kommune har trukket tilbake fast årlig driftstilskudd i 2012 til Sjøsamisk kompetansesenter. For å avhjelpe den økonomiske situasjonen avsettes det kr 350 000 som engangsbeløp i 2012.

Forprosjekt teaterbygg til Beaviváš Sámi Našunálateáhter - Prosjekt i egen regi

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
180	Forprosjekt teaterbyggBeaviváš Sámi Našunálateáhter	500 000	0	-500 000	0
Sum		500 000	0	-500 000	0

Forprosjektet teaterbygg Beaviváš Sámi Našunálateáhter ble ferdigstilt og belastet i 2011. På bakgrunn av dette fordeles kr 500 000 til andre tiltak i 2012.

Kulturminnevern

Samletabell -Kulturminnevern

Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
Søkerbasert tilskudd	2 000 000	0	0	2 000 000
Prosjekter i egen regi	500 000	0	400 000	900 000
Sum	2 500 000	0	400 000	2 900 000

Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen - prosjekt i egen regi

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
360	Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	500 000	0	400 000	900 000
Sum		500 000	0	400 000	900 000

I budsjett 2012 er det avsatt kr 500 000 til parkeringsplass i Skoltebyen. Noe av denne summen er brukt til detaljplanlegging i forbindelse med anbudet. Dagens anbudsåpning viser behov for et tillegg på kr 400 000 for å få bygget parkeringsplassen i år. Det avsettes kr 400 000 ved revidert budsjett 2011 til Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen.

Næring

Det er behov for å endre kapitel 9.4 Innsatsområde attraktive lokalsamfunn i Sametingets budsjett for 2012. Denne endringen bidrar til at det må lages ny underkapittel under 18.18 Særskilte vilkår for de enkelte søkerbaserte tilskuddordningene. Endringene som må gjøres iht. regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddordninger kommer sist i dette dokumentet.

I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 9.4.6.1 Tiltak 1: Sette i gang og følge opp Samarbeid med utviklingsmiljøer – prosjekt i egen regi erstattes av følgende tekst:

Tiltak 1: Stimulering til utviklingsmiljøer - søkerbasert ordning

Prioriteringer i 2012:

- Næringsprosjekter som bidrar til en betydelig grad av bedriftsutvikling i samiske områder.

Tilskuddsmottaker og målgruppe for ordningen:

- Utviklingsmiljø og organisasjoner som jobber for næringsutvikling i samiske områder

Budsjett:

- Kr 600 000

Skal bidra til:

- Aktive næringsutviklingsmiljø i samiske områder

Andre tiltak

Samletabell - Andre tiltak

Post	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
800	Konferanser i regi av Sametinget	1 873 000	0	700 000	2 573 000
801	Samiskrelatert statistikk i Norge	375 000	0	0	375 000
850	Utdeling av priser og stipender	100 000	0	0	100 000
860	Utredninger og dokumentasjonsprosjekter	500 000	0	252 419	752 419
870	Evalueringer	1 000 000	0	0	1 000 000
Sum		3 848 000	0	952 419	4 800 419

Konferanser i regi av Sametinget

Sametinget i Norge har invitert til forberedende konferanse for verdenskonferansen for urfolk 2014 (WCIP 2014) i Alta juni 2013. Dette innebærer en hel del forberedelse og tilrettelegging i 2012:

- Forberedende møte i København er gjennomført i januar. I København ble det vedtatt å sette ned en **global koordineringsgruppe (GCG)** for verdenskonferansen. Dette omfatter bidrag til reise og fasiliteter for gruppen, det er også andre bidragsytere til denne prosessen.
- Koordinering av **allsamisk/regional forberedelse**. For å sikre at det blir bredest mulig deltagelse i dette arbeidet, som vil være av avgjørende betydning for legaliteten til prosessen, er det nødvendig å kunne bidra med støtte til tilrettelegging og deltagelse for aktuelle organisasjoner.
- **VIA Alta** skal starte jobben med opprettelse av påmeldingslink, tilrettelegging og forberedelse i Alta og så videre.

Det avsett kr 700 000 ved revidert budsjett 2012 til forberedende internasjonale urfolkskonferanse i Alta 2013.

Utredninger og dokumentasjonsprosjekter

Posten økes med kr 252 419.

Sametingsrådet skal igangsette utredningsarbeid i forhold til samisk skole. Utredningen skal drøfte hva som skal være kjennetegn på samiske skoler, hvilke utfordringer og behov skolene har for å utføre de samiske prinsippene som er med i Kunnskapsløftets læreplanverk, og hvilke unntak det kan være behov for når samiske skoler skal gi en likeverdig opplæring for elever som på andre skoler ellers i Norge.

Driftsutgifter administrativt nivå

Driftsutgifter administrasjon

Post 01	Benevnelse	Budsjett -12	Ekstra tildeling	Refordel.bud	Rev.bud-12
-	Driftsutgifter administrasjon,	90 000 000	0	200 000	90 200 000
Sum		90 000 000	0	200 000	90 200 000

Sametinget har mottatt søknader fra kommunene Balsfjord, Karlsøy, Nordreisa, Skjervøy og Salangen om å innlemmes i virkeområdet for sametingets midler til næringsutvikling (STN-området). Disse samfunnene sliter med marginalt næringsliv, lav etableringshyppighet, negativ befolkningsutvikling og sentralisering. Sametinget ønsker å bidra til næringsutvikling i disse kommunene, og innlemmer med dette kommunene inn i virkeområdet. Med bakgrunn i tidligere utvidelser av STN-området vet Sametinget at dette medfører større pågang til Sametingets virkemidler. Det er dermed grunn til å forvente at virkemidlene til næringsutvikling må økes ved neste års budsjett.

Utvidelse av virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området) vil bety større pågang fra søkere og kommuner. Sametinget avsetter derfor kr 200 000, tilsvarende en stillingsressurs ut 2012, for å dekke dette behovet. Det er grunn til å tro at det vil være behov for ytterligere 1 stilling for å møte merarbeidet utvidelsen medfører.

Regelverk for Sametingets direkte tilskuddsordninger

Det er behov for å endre kapittel 17.7 Utbetalingsvilkår for NuorajTV. Det har ikke vært mulig å få til en samfinansiering med departementene. NuorajTV arbeider med å få til samfinansiering med andre aktører. I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 17.7 Utbetalingsvilkår

For NuorajTV: 50 % av tilskuddet utbetales når samfinansiering med andre aktører er inngått. De resterende 50 % utbetales når vilkår for tilskuddet er oppfylt og tilskuddsmottaker sender Sametinget utbetalingsanmodning. Den som underskriver utbetalingsanmodningen må ha fullmakt til å forplikte foretaket/institusjonen mv.

Det er behov for å endre og legge til under underkapittel 17.9 Reduksjon av tilskudd og 17.12.5 Samiske festivaler i Sametingets budsjett for 2012. I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 17.9 Reduksjon av tilskudd erstattes av følgende tekst:

Hvis overskuddet (årsresultatet) for tilskuddsmottaker for foregående år overstiger 20 % av tilskuddsbeløpet, vil Sametinget redusere tilskuddsbeløpet for neste budsjettår tilsvarende. Dette gjelder ikke tilskudd gitt til kommuner og fylkeskommuner.

Kapittel 17.12.5 Samiske festivaler strykes andre kulepunkt under vilkår:

”Tilskuddsmottakere kan ikke motta tilskudd fra Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger som vedrører aktiviteter knyttet til festivalen”.

Regelverk for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger

Det er behov for å endre og legge til underkapitler under kapittel 18.18 Særskilte vilkår for de enkelte søkerbaserte tilskuddordningene i Sametingets budsjett for 2012. I Sametingets reviderte budsjett for 2012 er det gjort følgende endringer:

Kapittel 18.18.7.2 Jordbruk erstattes av følgende tekst:

Jordbruk

Opplysninger som skal fremgå av søknaden:

- Etablerte virksomheter som mottar tilskudd skal kunne vise til positiv bedriftsøkonomisk utvikling
- Søker skal ha tilfredsstillende fagkompetanse i form av relevant utdanning og yrkeserfaring

Vilkår:

- Tilskudd til statlige melkekvoter gis i inntil 3 år etter etablering
- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 50 000.
- Det ytes ikke tilskudd til maskiner og redskaper, varekostnader, vedlikehold, driftsbetingede kostnader, tiltak som virke konkurransevridende, utleiebygg, lagerbygg, kjøp av eiendommer, leasing, rene utskiftninger, lønnskostnader, grunnutdanning, arrangering av kurs, seminarer, konferanser og til tiltak som finansieres over offentlige budsjettposter.
- Prosjektet skal ferdigstilles senest 1 år etter tilskuddsbrevets dato.

Beregningsregler:

- Inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag og maks. kr 400 000
- I samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkningen er maksimalt tilskudd kr 500 000
- Rekruttering ved nyetablering eller overtakelse av gårdsbruk og inntil 3 år etter oppstart: Maks. kr 100 000 og inntil kr 1 pr liter melk i tilskudd til kjøp av statlige melkekvoter. Maksimal offentlig støtte kan ikke utgjøre mer enn 50 % (kr 1,75 pr liter)
- Egeninnsats i form av eget arbeid og egne materialer kan ikke overstige 20 % av godkjent kostnadsoverslag

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist
- Søknadsfrist for kjøp av melkekvoter er 1. februar 2012. Søknader sendt etter denne dato realitetsbehandles ikke.

Kapittel 18.18.7.3 Tilleggsnæring i reindriften er det gjort følgende endringer:

Nytt kulepunkt under vilkår:

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 30 000

Endret søknadsfrist:

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist.

Kapittel 18.18.7.5 Samisk reiseliv i vekst - VSP er det gjort følgende endringer:

Nytt kulepunkt under vilkår:

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 30 000

Endret søknadsfrist:

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist

Kapittel 18.18.7.6 Utviklings- og investeringstiltak - næringsavtale for duodji er det gjort følgende endringer:

Endret søknadsfrister:

For investerings- og utviklingstilskudd:

- Åpen søknadsfrist

For etablererstipend:

- Åpen søknadsfrist

Kapittel 18.18.7.9 Utvikling i utmarksnæringene - VSP er det gjort følgende endringer:

Første kulepunkt under vilkår strykes og erstattes med følgende:

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd til prosjekter eller tiltak er kr 30 000

Første kulepunkt under beregningsregel strykes og erstattes med følgende:

Beregningsregler:

- Inntil 50 % tilskudd av godkjente kostnader og maksimalt tilskudd er kr 300 000. I samarbeidstiltak som har stor betydning for den lokale samiske befolkningen er maksimalt tilskudd kr 500 000

Endret søknadsfrist:

Søknadsfrist:

- Åpen søknadsfrist

Ny ordning under kapitel næring, Innsatsområde attraktive lokalsamfunn, Tiltak 1: Stimulering av utviklingsmiljøer – søkerbasert tilskudd

På bakgrunn av ny søkerbasert ordning er det behov for å lage et nytt underkapittel til Særskilte vilkår for de enkelte søkerbaserte tilskuddordningene som heter følgende:

Stimulering av utviklingsmiljøer

Opplysninger som skal fremgå av søknaden:

- Søker skal vise til at prosjektet vil gi oppbygging av aktive utviklingsmiljø for næringslivet i samiske områder. Samarbeid med kommuner og andre aktører vil vektlegges.
- Det skal ligge en prosjektplan til grunn for søknaden. Det skal komme klart frem hva som er prosjektets mål og strategier, hvilken organisasjon som er prosjektansvarlig, hvordan samarbeidet med andre aktører skal foregå og hva som er tidsrammen for prosjektet

Vilkår:

- Nedre grense for tilskudd er kr 100 000
- Det ytes ikke tilskudd til offentlige aktører, fysiske investeringer og tiltak som finansieres over offentlige budsjettposter.
- Det ytes ikke støtte basert på antall medlemmer i organisasjonene
- Prosjektet skal ferdigstilles senest 1 år etter tilskuddsbrevets dato.

Beregningsregler:

- Inntil 50 % tilskudd av godkjente kostnader og maksimalt tilskudd kr 500 000
- Sametinget deltar ikke i finansiering av prosjekter som har et kostnadsoverslag over kr 5 000 000
- Egeninnsats i form av eget arbeid kan ikke overstige 20 % av godkjent kostnadsoverslag

Søknadsfrist:

Åpen søknadsfrist

EØS – regelverket:

Tildeling av støtten skjer i henhold til EØS – avtalens regler om bagatellmessig støtte. Reglene om bagatellmessig støtte følger av forskrift av 14. november 2008 nr 1213. I følge disse reglene kan støttemottaker ikke motta bagatellmessig støtte på mer enn til sammen 200 000 Euro (ca. 1,6 millioner kroner i 2011) fra en eller flere kilder over et tidsrom på 3 regnskapsår.

Før støtten kan komme til utbetaling må støttemottaker bekrefte overfor Sametinget at det ikke er mottatt bagatellmessig støtte fra andre kilder i utbetalingsåret eller de to foregående årene som sammen med støtte fra Sametinget i gjennomsnitt overstiger NOK 515 000. Ved eventuelle nye søknader om offentlig støtte (uansett støttekilde) har støttemottaker plikt til å opplyse om denne støtten. Opplysningsplikten gjelder i 3 regnskapsår fra tilbudstidspunktet.

Behandlingen av saken ble avsluttet 07.06.12 kl.15.30.

Åšši/Sak OOUK	004/12
Åšši/Sak SP	027/12

Kriterier for støtte til samiske bokbussar

Arkivsaknr.
12/2208

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.12	SR 060/12
Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteen	04. – 05.06.12	OOUK
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 27/12

Saken påbegynt 07.06.12 kl.17.00

I Vedlegg 35

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	24.04.12	Sámediggeráđđi/Sametingsrådet	Åšši/Sak 060/12

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametingets mål med de samiske bokbussene er gode og lett tilgjengelige samiske bibliotektenester til hele den samiske befolkningen og andre.

En mobil bibliotekvirksomhet er et ledd i ordinær bibliotekvirksomhet. Lov om folkebibliotek sier i § 1 at "Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet."

De samiske bokbussene kompletterer bibliotekenes tenester i områder med spredt samisk bosetting, og er et viktig ledd i arbeidet med å gjøre bibliotektenesten tilgjengelig for den samiske befolkningen og andre.

Følgende kriterier vil gjelde for driftstilskuddet til de samiske bokbussene:

De samiske bokbussene skal ha et godt og variert utvalg av samisk litteratur på samisk og om samiske forhold på andre språk. De har selv ansvar for å bygge opp en samisk samling ved å holde seg oppdatert på samiske utgivelser og kjøpe inn aktuell samisk materiale. Utvalget av litteratur skal gjenspeile det språkområdet bokbussen kjører i. Kulturbussene skal, i tillegg til vanlig utlånstjeneste, ha ulike arrangement eller prosjekt for å synliggjøre og formidle om samisk kultur og samisk litteratur. Kjørerutene skal tilpasses slik at de samiske brukerne i området får et godt tilbud.

Bokbussene skal ha god kontakt med Sametinget bibliotek for å bygge opp sine samlinger, tilbud og kompetanse på samisk litteratur og kultur.

Det er nødvendig med samisk kulturkompetanse på bokbussen, og det er en fordel med samisk språkkompetanse.

Mål og målgruppe for tilskuddsordningen:

Et godt og lett tilgjengelig samisk bibliotektilbud til de samiske brukerne og andre

Tilskuddsmottaker:

Kommuner og fylkeskommuner som eier og driver de samiske bokbussene

Kriterier for måloppnåelse:

Statistikk over samisk litteratur, musikk og annet materiale.

Antall samiske enheter utlånt

Gjennomførte arrangement eller prosjekter som synliggjør samisk kultur, litteratur og musikk.

Samisk kulturkompetanse på bokbussen

Kjøreruter tilpasset den samiske befolkningen

Investeringsplan

Sametinget vil opprettholde og utvikle det samiske bokbusstilbudet. En av kriteriene for å motta investeringstilskudd er at mottaker forplikter seg til å drifte bokbussen i minst 10 år. Fra 2015 vil det bli behov for utskifting av bokbussene. Prioriteringslista følger samme rekkefølge som plenum tidligere har prioritert til investering av nye bokbussar:

Sør-samisk bokbuss

Bokbussen Karasjok/Utsjok/Porsanger

Bokbussen i Kåfjord

Bokbussen i Nesseby/Tana

Bok- og kulturbussen i Sør-Troms

Lulesamisk bokbuss

Kulturbussen i Sør-Trøndelag

Bokbussen Kautokeino

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Sametingets mål med de samiske bokbussene er gode og lett tilgjengelige samiske bibliotektenester til hele den samiske befolkningen og andre. Med dette som bakgrunn er det nødvendig å få klare kriterier for tildelingen av tilskudd til bokbussene.

Forslag

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Kirsti Guvásám, Áge Nordkild og Miriam Paulsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Anne Helene Saari, Árja, Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielh (ÅaSG), Ida Marie Bransfjell, Flyttsamelista (Fsl), Anders Somby jr. og Fremskrittspartiet (Frp), Hans Eriksen:

Erstatter avsnittet som starter med: Bokbussene.

Bokbussene skal samarbeide med Sametingets bibliotek for å bygge opp sine samlinger, tilbud og kompetanse på samisk litteratur og kultur.

Det er nødvendig med samisk språk- og kulturkompetanse på bokbussene.

Eierne av bokbussene må ha samisk kulturkompetanse i de respektive driftsområder. Eierne bør ha kjennskap til de ulike samiske språk.

Det skal utarbeides strategiplan på hvordan den samiske befolkningen skal kunne betjenes på samisk. Denne planen må omtale punkter som kompetansehevingstiltak innen samisk kulturforståelse, språk og opplæringstiltak.

Tillegg under kriterier for måloppnåelse:

Årsberetning og regnskap

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
- Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ida Marie Bransfjell, saksordfører	
2	Geir Johnsen	
3	Hans Eriksen	
4	Jørn Are Gaski	Miriam Paulsen
	Jørn Are Gaski	
5	Kirsti Guvsám	
6	Silje Karine Muotka	
7	Anne Helene Moeng Saari	
8	Vibeke Larsen	
	Ida Marie Bransfjell	

VI Sametingets vedtak

Sametingets mål med de samiske bokbussene er gode og lett tilgjengelige samiske bibliotek tjenester til hele den samiske befolkningen og andre.

En mobil bibliotekvirksomhet er et ledd i ordinær bibliotekvirksomhet. Lov om folkebibliotek sier i § 1 at "Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet."

De samiske bokbussene kompletterer bibliotekenes tjenester i områder med spredt samisk bosetting, og er et viktig ledd i arbeidet med å gjøre bibliotek tjenesten tilgjengelig for den samiske befolkningen og andre.

Følgende kriterier vil gjelde for driftstilskuddet til de samiske bokbussene:

De samiske bokbussene skal ha et godt og variert utvalg av samisk litteratur på samisk og om samiske forhold på andre språk. De har selv ansvar for å bygge opp en samisk samling ved å holde seg oppdatert på samiske utgivelser og kjøpe inn aktuell samisk materiale. Utvalget av litteratur skal gjenspeile det språkområdet bokbussen kjører i. Kulturbussene skal, i tillegg til vanlig utlånstjeneste, ha ulike arrangement eller prosjekt for å synliggjøre og formidle om samisk kultur og samisk litteratur. Kjørerutene skal tilpasses slik at de samiske brukerne i området får et godt tilbud.

Bokbussene skal samarbeide med Sametingets bibliotek for å bygge opp sine samlinger, tilbud og kompetanse på samisk litteratur og kultur.

Det er nødvendig med samisk språk- og kulturkompetanse på bokbussene.

Eierne av bokbussene må ha samisk kulturkompetanse i de respektive driftsområder. Eierne bør ha kjennskap til de ulike samiske språk.

Det skal utarbeides strategiplan på hvordan den samiske befolkningen skal kunne betjenes på samisk. Denne planen må omtale punkter som kompetansehevingstiltak innen samisk kulturforståelse, språk og opplæringstiltak.

Mål og målgruppe for tilskuddsordningen:

Et godt og lett tilgjengelig samisk bibliotektilbud til de samiske brukerne og andre

Tildkuddsmottaker:

Kommuner og fylkeskommuner som eier og driver de samiske bokbussene

Kriterier for måloppnåelse:

Statistikk over samisk litteratur, musikk og annet materiale.

Antall samiske enheter utlånt

Gjennomførte arrangement eller prosjekter som synliggjør samisk kultur, litteratur og musikk.

Samisk kulturkompetanse på bokbussen

Kjøreruter tilpasset den samiske befolkningen

Årsberetning og regnskap

Investeringsplan

Sametinget vil opprettholde og utvikle det samiske bokbusstilbudet. En av kriteriene for å motta investeringstilskudd er at mottaker forplikter seg til å drifte bokbussen i minst 10 år. Fra 2015 vil det bli behov for utskifting av bokbussene. Prioriteringslista følger samme rekkefølge som plenum tidligere har prioritert til investering av nye bokbussar:

Sør-samisk bokbuss

Bokbussen Karasjok/Utsjok/Porsanger

Bokbussen i Kåfjord

Bokbussen i Nesseby/Tana

Bok- og kulturbussen i Sør-Troms

Lulesamisk bokbuss

Kulturbussen i Sør-Trøndelag

Bokbussen Kautokeino

Behandlingen av saken ble avsluttet 07.06.12 kl.17.20.

Åšši/Sak OOUK	005/12
Åšši/Sak SP	028/12

Kunnskapsdimensjonen i Nordområdepolitikken

Arkivsaknr.
12/2172

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.12	SR 066/12
Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen	04. – 05.06.12	OOUK 005/12
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 28/12

Saken påbegynt 07.06.12. kl.15.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	24.04.12	Sametingsrådet	Sak 066/12
2	11.04.2012	Fra Utenriks- og forsvarskomiteen	Innst. 236 S (2011-2012)
3	18.11.2011	Fra Utenriksdepartementet	Meld.St. (2011-2012) Nordområdemeldingen
4	12.03.2009	Regjeringen	Nye byggesteiner i nord (2009)
5	01.12.2006	Regjeringen	Regjeringens Nordområdestrategi

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget viser til internasjonale instrumenter som forutsetter at urfolk skal ha en sentral rolle i utviklingen av sine egne samfunn og at de selv skal legge premissene for sin utvikling. Sametinget viser særlig til FN's Urfolksdeklarasjon av 2007, som inneholder internasjonelle standarder som også er av relevans for kunnskapspolitikken i Norge og over hele det samiske området. Det vises særlig til Urfolksdeklarasjonens artikler 3 og 4, som forutsetter at urfolk har en rett til selvbestemmelse, og at statlige myndigheter er forpliktet til å sikre at denne retten implementeres i nasjonal rett gjennom forhandlinger og konsultasjoner med urfolket det gjelder. Samenes rett til selvbestemmelse innebærer også at samene selv skal få definere sine kunnskapsbehov, sine strategier for kunnskapsutvikling og på fritt grunnlag få bygge opp og videreutvikle sine kunnskapsinstitusjoner.

Sametingene i Norden spiller en avgjørende rolle i når det gjelder utvikling av det samiske samfunnet gjennom dialog og samhandling med andre myndigheter. Det samiske samfunnet er i en rivende utvikling, og det stilles høye krav til samiske organer, både politiske organer og kunnskapsinstitusjoner, når det gjelder å ivareta tradisjonskunnskap samtidig som det må utvikles ny kunnskap.

Sametinget mener at det er av stor viktighet at de samiske kunnskapsmiljøene, både de som er institusjonalisert og de ikke-institusjonaliserte må sikres de nødvendige rammebetingelser for å kunne

utvikle seg på sine egne premisser. Det som kjennetegner urfolks og samiske kunnskapsmiljøer er at de er små og sårbare, og lett kan bli tapere hvis det legges til grunn et konkurranseprinsipp mellom kunnskapsinstitusjonene nasjonalt, nordisk og internasjonalt.

Sametinget erkjenner at de samiske kunnskapsmiljøene besitter grunnleggende kunnskap om samfunnsliv, tradisjonelle og nye næringer, sosiale og rettslige forhold som er viktige i det videre arbeidet med nordområdesatsningen. Både Sametinget og andre organer bør kunne nyttiggjøre seg av denne kompetansen på en bedre måte enn det gjøres i dag.

Sentrale myndigheter og forskningsmiljøer har en annen tilnærming til nordområdene og et annet utgangspunkt for nordområdepolitikken enn Sametinget. For urfolk i nord er og har nordområdene vært våre hjem og vårt livsgrunnlag. Områdene har kjente økosystemer og er grunnlaget for spesialutviklet språkterminologi, livsform og kunnskap. Områdene er hjemstedet for majoriteten av vårt folk og har relativt sett store urfolkssamfunn. Nordområdene skal forvaltes til beste for oss og fremtidige generasjoner, og urfolkssamfunnene har behov for språklig, kulturell og samfunnsmessig gjenreisning.

Sametinget viser til Nordområdemeldingen (Meld. St. 7 2011-2012) som Stortinget vedtok i april 2012. I meldingen framkommer det at regjeringen mener det er avgjørende at den positive utviklingen i nord også oppleves som positiv for berørte urfolk. Sametinget har aktivt deltatt i arbeidet med nordområdemeldingen og ønsker å ha en avklart og sentral rolle i den videre nordområdesatsningen. Samordningsforumet for nordområdepolitikken er et positivt tiltak i så måte.

Sametinget ser at det er nødvendig å igangsette positive kunnskaps-, og kapasitetsbyggende tiltak i det samiske samfunnet og andre urfolkssamfunn for å ivareta urfolksperspektivet i nordområdepolitikken. Sametinget ser behovet for en helhetlig tilnærming til de tiltakene som er nevnt i nordområdemeldingen.

Sametinget slutter seg til regjeringens tiltak for utvikling av etiske retningslinjer som tar hensyn til urfolks virksomhet ved økonomisk virksomhet i nord, samt tiltak for utvikling av retningslinjer og mulige standardavtaler for kontakt mellom industri og urfolksnæring i nord. Sametinget mener disse tiltakene med fordel kan ses i sammenheng og kan for eksempel forankres i Arktisk råd. Sametinget er enig med regjeringen i at samiske institusjoner og urfolksinstitusjoner kapasitetsmessig må styrkes, og vil understreke at dette også vil gjelde institusjoner som bidrar til at rettighetshavere og næringsinteresser hos samer og andre urfolk har forutsetninger til å ivareta sine interesser, og være en del av løsningen når ny industri planlegges i deres bruksområder.

Kunnskap er navet i Nordområdepolitikken, kunnskapsbygging vil være viktig i det samiske samfunnet. Sametinget støtter regjeringens prioritering av et grenseoverskridende kunnskapsprogram for samisk tradisjonskunnskap i de nordiske land og Russland. Dette må videreutvikles fra den modell og den erfaring som er utviklet i det nasjonale programmet ved Samisk høyskole. Sametinget ser betydningen av en fortsatt prioritering av dette ut fra perspektivet om at urfolkene forvalter kulturverdier og har kunnskap om næringsveier under krevende forhold i et subarktisk område.

Sametinget ser betydningen av en styrket utvikling av urfolksforskningen både tematisk og institusjonsmessig. For å oppnå dette er å virke til at det utvikles sterke fagmiljøer som har forutsetninger til å samarbeide og bidra til nyansert faglig produksjon. Sametinget ser at styrket videreutvikling av samiske forskningsinstitusjoner vil være avgjørende for å oppnå grenseoverskridende forskningssamarbeid fra urfolk til urfolk, samt for samarbeid med og urfolkstematisk satsing ved andre forskningsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt.

Sametinget mener at sterke samiske forskningsinstitusjoner er en sentral forutsetning for at det er utdanningsmuligheter innen vitale områder som samisk språk, lærerutdanning og tradisjonell

kulturbasert næringsutvikling. Tilgangen på slike utdanningsmuligheter har viktige virkninger for bosetting, kulturvern og næringsutvikling i nord. Sametinget vil arbeide for at kunnskapsinstitusjonene i nord får nasjonalt ansvar for kunnskapsformidling om menneskerettigheter, folkerettens regler om urfolk og minoriteter, urfolksdeklarasjonen og kunnskapsutvikling innen arktiske forhold.

Sametinget ønsker å få en større rolle i defineringen av opplæringsbehov i det samiske samfunnet, herunder også slike behov innenfor samisk høyere utdanning, og i utvikling av strategier innenfor dette området, jf. ILO-konvensjon nr. 169, artikkel 27.

Sametinget ønsker en klarere rolle i defineringen av forskningsbehovene i de samiske samfunnet. Sametinget ser blant annet behovet for mer kunnskap om og større fokus på de sosiale og helsemessige konsekvensene for lokalsamfunn og mennesker som følge av nordområdesatsingen. Det er stort behov for økt forskningsbasert kunnskap på konsekvensene av mineralutvinning i nord, særlig med henblikk på ivaretagelse av rettighetene og eksistensgrunnlaget for de tradisjonelle næringene i nord.

Det må iverksettes kartlegging av og økt forskning på hvordan forvaltningsorganer ivaretar urfolks rettigheter nedfelt i nasjonale lover og internasjonale konvensjoner og erklæringer i sitt virke, og det må iverksettes nødvendig kompetanseheving i forhold til forvaltningens ivaretagelse av urfolksrettigheter.

Sametinget vil stille krav til dokumentasjon av kompetanse om urfolksrettigheter og samisk tradisjonell kunnskap hos store selskaper som skal operere i områder med urfolk. Sametinget følger opp overfor departementet hvem som skal gis oppdrag med å tilby slik opplæring og hvilke dokumentasjonskrav som stilles.

Sametinget viser til Nordområdemeldingens visjoner og tiltak og legger særlig stor vekt på at Sametinget og det samiske samfunnet, i tråd med partnerskapstekningen som meldingen bygger på, skal få en mer sentral rolle i det videre arbeidet med oppfølging og igangsetting av ulike tiltak innenfor nordområdepolitikken. At det samiske samfunnet gjennom sitt folkevalgte organ Sametinget, skal involveres i nordområdepolitikken kunnskapsstrategier på en fullgod måte, er en forutsetning for at det samiske folket skal føle eierskap til nordområdesatsningen.

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Sametinget viser til Nordområdemeldingens visjoner og tiltak. Sametinget har som del av behandlingen av Nordområdemeldingens visjoner og tiltak, behandlet kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken.

Merknader

Merknad fra Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Åge Nordkild og Miriam Paulsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Anne Helene Saari, Arja, Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielh (ÁaSG), Ida Marie Bransfjell og Flyttsamelista (Fsl), Anders Somby jr.:

Komiteens medlemmer har merket seg at regjeringens Nordområdemelding har spesielt fokus på kunnskap som grunnlag for utvikling av en god nordområdestrategi.

Det er videre en bevissthet om kunnskapsinstitusjonenes grunnlag for å tilby utdanninger som styrker næringsliv, samfunnsliv og den enkeltes mulighet for å utvikle kunnskap som er nødvendig, innovativ og etterspurt i fremtiden. Dette vil danne grunnlag for å utvikle det samiske samfunn, med kunnskap om fortiden, evne til å tolke nåtiden for å bygge en bærekraftig fremtid.

Kunnskapsinstitusjonene må være seg bevisst sin rolle i å frembringe ny viten som er forankret i tradisjonell kunnskap, kombinert med moderne metoder. Det vil være viktig å tilrettelegge for å utvikle samfunnsvitenskap for arktiske områder og områder der urfolk bor. Dette vil være avgjørende for å ha et urfolksperspektiv i all samfunnsutvikling i urfolksområder.

De eksisterende utdanningsinstitusjoner må være beredt til å utvikle studier som kan bidra til økt forståelse for urfolksproblematikk, med spesiell kunnskap og kompetanse om samiske forhold.

Det er utvilsomt viktig å ha ulike sentre som har utdanning, forskning og kunnskapsspredning som hovedområder. Det er nødvendig med tett dialog mellom disse sentrene og offentlige forskningsinstitusjoner, slik at det kan legges til rette for best utnyttelse av kunnskapen til felles beste for urfolk. Senter for Nordområdelogistikk er et av de sentrene som vil ha stor betydning for urfolk også utenfor det samiske området. Mulighetene for sjøtransport som er åpnet gjennom nordøstpassasjen vil kunne gi miljøgevinster gjennom kortere transportstrekninger, samtidig som risikoen øker for urfolk som har sine tradisjonelle områder langs denne seilingsleden. Kunnskap om arktiske strøk og urfolks bruk av disse områdene er en forutsetning for at det ikke vil medføre skade eller redusert kvalitet på områdene.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Åge Nordkild og Miriam Paulsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Anne Helene Saari, Árja, Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielb (ÅaSG), Ida Marie Bransfjell og Flyttsamelista (Fsl), Anders Somby jr.:

Tillegg til sist i sametingsrådets innstilling:

Samers og andre urfolk har i uminnelige tider hatt fokus på våre områder. Nordområdefokus er derfor ikke noe nytt i samisk sammenheng.

Sametinget vil bemerke at Sametingets forståelse av nordområdene som begrep ikke nødvendigvis samsvarer med Regjeringens definisjon av Nordområdene. Det samiske området strekker seg over 4 nasjonalstater. På norsk side strekker det seg fra Hedmark i sør og nordover.

Forslag 2

Forslag Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Åge Nordkild og Miriam Paulsen, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Geir Johnsen, Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Anne Helene Saari, Árja, Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Gielb (ÅaSG), Ida Marie Bransfjell og Flyttsamelista (Fsl), Anders Somby jr.

Innledning til tredjesiste punkt:

Sametinget vil at det skal rettes spesielt fokus på samiske næringer som reindrift, jordbruk, fiske og utmarksnæringer. I den forbindelse <rådets innstilling>

Forslag 3

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám, Åge Nordkild og Miriam Paulsen:

Erstatter sametingsrådets innstilling:

Nordområdepolitikken er et sektorovergripende politisk tema hvor emner som omhandler både utenrikspolitikk, ressursforvaltning, kunnskapsdimensjonen, urfolksdimensjonen, miljø, bosetning og næringsutvikling.

Sametinget har som folkevalgt organ en forpliktelse til å definere egne kunnskapsbehov, egne strategier for kunnskapsutvikling og en selvbestemmelsesrett i henhold til urfolksdeklarasjonens artikkel 3 og 4 i forhold til at det sikres reell mulighet til og gjennom forhandlinger og konsultasjoner kan ha en sentral rolle i utviklingen av våre samfunn som premissleverandører for egen utvikling.

De samiske samfunn befinner seg i en situasjon hvor de nordiske Sametingene gjennom politisk arbeid skal sikre det materielle kulturgrunnet for samene som folk i en tid hvor industriell aktivitet og et øket fokus på nordområdene og de ikke fornybare ressurser som befinner seg i nord fører til press på tradisjonelle næringer og konkurranse om arealer, ressurser og dermed press på vår kulturutøvelse. Samtidig er det også viktig å presisere at nordområdepolitikken også kan tilby det samiske samfunn et handlingsrom for å styrke og utvikle kultur og samfunn samt å sikre bosetningen i våre områder. Nordområdene er vårt hjem og her er vårt livsgrunnlag slik som det har vært til uminnelige tider. Derfor mener Sametinget at Sametingene og de samiske samfunnene få et styrket fokus og en sterkere stilling innenfor det som omtales som nordområdepolitikk.

Sametinget ble ikke tilstrekkelig inkludert i arbeidet med å utvikle regjeringens handlingsplan "Nye byggesteiner i nord" eller ved oppnevning av nordområdeutvalget. At Sametinget henvises til oppfølgende konsultasjoner omkring et politikkområde som i så sterk grad omfatter våre livsbetingelser, og ikke tas inn i arbeidet med utviklingen av disse strategiene ikke er i tråd med Sametingets rolle som selvstendig aktør med autoritet og legitim rett og plikt til deltakelse i disse politiske prosessene. Det er heller ikke i tråd med de politiske målsetninger som Nordområdemeldingen (Meld. St. 7 2011-2012) hvor det fremkommer at regjeringen mener at den positive utviklingen i nord også skal oppfattes som positiv for berørte urfolk. Sametinget vil påpeke at regjeringens handlingsplan Nye byggesteiner i Nord i formuleringene i handlingsplanen nærmest konsekvent omtaler norske og nord-norske interesser. Det usynliggjør det faktum at de geografiske områder som satsningen retter seg mot også er samiske områder, og kan dermed virke til at de samiske interessene oppfattes som mindre viktige.

Det samiske området strekker seg over fire nasjonalstater og omfatter dermed mer enn de tre nordligste fylkene på norsk side. Nordområdepolitikken bør derfor utformes med tanke på dette.

Det faktum at mineralloven ikke holder folkerettslig standard representerer en stor utfordring i forhold til de mål som nordområdepolitikken setter om positiv utvikling for urfolk. Denne vesentlige mangelen ved den eksisterende mineralloven virker til at Sametingets muligheter til å sikre samiske interesser i relevante mineralsaker reduseres. I behandlingen av Sametingets mineralveileder ble det som del av saksbehandlingen i Sametinget fremhevet at det er behov for å sikre etiske urfolksstandarder, noe som ikke ble ytterligere konkretisert i sametingsvedtaket om mineralveilederen. Sametinget registrerer med tilfredshet at sametingsrådet har fulgt opp dette aspektet ved flere anledninger som del av arbeidet knyttet til nordområdepolitikken. En gjennomgang av slike eventuelle standarder i forbindelse med en sak om nordområdepolitikken til plenum vil etter Sametingets syn være nødvendig.

Det er sentralt at Sametinget involveres aktivt i regjeringens arbeid med å utvikle en nasjonal strategi for mineralnæringen. Det er også viktig at arbeid for å sikre et forskningsetisk reglement for forskning for, av og med urfolk prioriteres høyt i samarbeid med høyere utdanning.

Det er behov for at Sametinget igjen gjennomgår nordområdepolitikken siden dette politikkområdet er i kontinuerlig utvikling, har stor innvirkning på de samiske samfunn og et prioritert felt for regjering og Stortinget. Sametinget vil vise til at urfolkssamfunnene i nord har et sterkt behov for

språklig, kulturell og samfunnsmessig gjenreising og at nordområdepolitikken også må omfatte og adressere disse utfordringene som en del av den aktuelle satsningen.

Kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken er en av flere sentrale områder for nordområdepolitikken. Sametinget vil at det som del av nordområdesatsningen skal tydeliggjøres at det samiske samfunnet skal delta aktivt i kunnskaps- og kapasitetsoppbyggingen. Det omfatter at de samiske kunnskapsmiljøers kompetanse om tradisjonell kunnskap, samfunnsliv, næringer, sosiale og rettslige forhold må gis styrkede utviklingsmuligheter og rammebetingelser. Denne eksisterende kunnskapen og videre kunnskapsutvikling må prioriteres i videre prosesser omkring nordområdesatsningen. Både Sametinget og andre organer skal nyttiggjøre seg av denne kompetansen i arbeidet med nordområdespørsmål. De samiske kunnskapsmiljøene skal delta aktivt i arbeidet med å prioritere innsatsområder for videre kunnskapsutvikling innenfor dette politikkområdet.

Sametinget mener at det er sentralt at ambisjonene om å igangsette positive kunnskaps- og kapasitetsbyggende tiltak i det samiske samfunnet og andre urfolkssamfunn rettes mot å sikre en nordområdepolitikk som representerer positiv utvikling og styrkede urfolkssamfunn. Det er etter Sametingets oppfatning avgjørende at det er urfolk selv som forsker på sine egne forhold og som selv deltar i den internasjonale kunnskapsoppbygging om nordområdene på egne premisser.

Styrking av Sametingets ressurser til forskings- og utviklingsarbeid er også et helt nødvendig element i å trygge selvbestemmelsesretten og mulighetene for urfolks selvstendige deltakelse i kunnskapsutviklingen i nordområdene. Styrking av urfolks utdannings- og forskingsinstitusjoner er også helt avgjørende for å sikre urfolksinteressene i kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken. Etablering av et nordisk samisk forskingsfond er fortsatt en målsetning for Sametinget.

Sametinget mener at generell kunnskapsutveksling, forsker- og studentutveksling mellom urfolk i nord er viktig for muligheten til kapasitets- og kompetanseutvikling innenfor nordområdepolitikken.

Sametinget ønsker å fremheve Árbiediehtu som modell for en grenseoverskridende satsing på grenseoverskridende forskningssamarbeid fra urfolk til urfolk. Videreutvikling av nettverksbasert samarbeid og institusjonssamarbeid mellom samiske kunnskapsmiljøer og tilsvarende urfolksmiljøer i Arktis som del av nordområdesatsningen er også sentralt etter Sametingets mening. Det vil omfatte urfolkssamarbeid mellom urfolksmiljøer i samiske områder, Alaska, Canada, Grønland og Russland. The University of the Arctic må støttes i utviklingen av sterkere urfolksdimensjon i arbeidet. Det omfatter både tilrettelegging av aktiviteter, koordinering og utveksling mellom urfolk innenfor satsningen.

Siden 2006 har det vært jobbet innenfor et felles nettverk for nordområdespørsmål for å samle kompetanse og for å danne felles plattform for samiske kunnskapsmiljøer. Arbeidet bør prioriteres ved at det sikres bedre rammevilkår for nettverket.

Miljøer som det internasjonale fag- og formidlingssenteret for reindrift bør styrkes videre som en del av nordområdesatsningens kunnskapsdimensjon. Det er viktig at kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken retter et spesielt fokus på samiske næringer som reindrift, jordbruk, fiske og utmarksnæringer. Dette fordi det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur er forankret i tradisjonelle næringer.

Sametinget vil fremheve blant annet følgende tema som sentrale i kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken:

- Samisk språk
- Lærerutdanning
- Tradisjonell kunnskap
- Næringsutvikling
- Folkerett
- Menneskerettigheter
- Miljø, klimaendringer og arktiske forhold
- Urfolksdeklarasjonen
- Nordisk samekonvensjon
- Rettigheter til ressurser og bærekraftig ressursforvaltning
- Realfag og naturvitenskap
- Fagutdanning og tilrettelegging for læreplasser
- Samfunnsforskning og statsvitenskap, maktforhold og politisk deltakelse
- Sosiale og helsemessige forhold
- Entreprenørskap og innovasjon

Etableringen av Barents2020 og satsningen gjennom forskingsrådet er et ledd i å etablere en bred, helhetlig satsning på forskning for og i nordområdene. Denne satsningen må styrkes og videreutvikles.

Kartlegging av og forskning på hvordan forvaltningsorganer og andre myndigheter ivaretar urfolks rettigheter jfr. internasjonale konvensjoner og erklæringer er et viktig område for videre arbeid.

Sametinget mener det er behov for å styrke kompetansen om urfolksrettigheter og samisk kultur hos sentrale og regionale myndigheter samt hos de selskaper som skal drive ressursutvinning i nordområdene. Dette vil kunne skje som del av etableringen av urfolksstandarder som er harmonisert med tilsvarende internasjonale standarder. Også satsning på og tilrettelegging av videre- og etterutdanningstilbud til næringsaktører og fagfolk vil være sentralt i denne sammenhengen.

Som del av kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken og urfolksdimensjonen er det sentralt at de politiske strategiene bidrar til å utvikle regional konkurransekraft gjennom utvikling av sterkere samiske kunnskapsmiljøer. For å ivareta det samiske mangfoldet og sikre at samiske interesser prioriteres er det viktig å understreke at det må være snakk om flere ulike kunnskapsmiljøer. Sametinget vil også fremheve at det er sentralt at det utvikles bærekraftige samiske institusjoner for å sikre både ivaretagelsen av tradisjonell kunnskap og vår kollektive hukommelse. En politisk målsetning for Sametinget er at det samiske folk både kollektivt og enkeltvis skal delta i moderne samfunnsutvikling uten å miste grunnlaget for og forankringen i samiske tradisjoner og kultur.

Når Butenschøn-utvalgets rapport ferdigstilles mener Sametinget at rapporten bør behandles i sammenheng med videre politisk arbeid med å sikre urfolksdimensjonen i nordområdepolitikken. Det vil være viktig at denne rapporten behandles av Sametingets plenum. Sametingets rolle og øvrige samiske interessenters rolle i defineringen av kunnskapsbehov i samiske samfunn må styrkes.

Sametinget vil presisere at kunnskaps- og kapasitetsoppbygging vil være sentralt som strategi for å bidra til å sikre urfolks rett til deltakelse i beslutningsprosesser samt å få synliggjort og respekt for kunnskap omkring urfolks livsbetingelser.

Forslag 4

Forslag fra Fremskrittspartiet (Frp), Hans Eriksen,

Erstatter sametingsrådets innstilling:

De siste 20 årene har vært preget av en rivende utvikling i nord. Likevel kan historien komme til å vise at vi i 2011 stod ved inngangen til nordområdenes tiår. Sametinget mener utviklingen i nordområdene har et stort potensial for å bidra til å styrke det langsiktige grunnlaget for sysselsetting og verdiskaping, ikke bare i de nordlige deler av landet, men for hele Norge og norske interesser.

Det er et overordnet mål å legge til rette for økt verdiskaping i nordområdene. Dette må skje på en måte som ivaretar hensynet til miljø, klima og befolkningen. Vi må derfor legge til rette for sameksistens mellom forskjellige næringer og interesser innenfor miljømessig bærekraftige rammer.

Dette krever kunnskap, kompetanse og ikke minst god dialog.

Politiske initiativ de siste tiårene har bidratt til å sikre fred og stabilitet, avklare og bekrefte de juridiske rammene for nasjonal jurisdiksjon og aktivitet i nordområdene, utvikle gode politiske samarbeidsstrukturer og et omfattende folk-til-folk-samarbeid. Med dette godt på plass mener Sametinget det er lagt et grunnlag som gjør det forsvarlig og naturlig å fokusere enda mer på den delen av samarbeidet som bidrar til økt verdiskaping og forbedring av livsvilkårene for folk i regionen. For å lykkes med dette er det nødvendig å mobilisere kunnskap, dyktige enkeltaktører og ressursmiljøer, samt kapital. Vi må få til gode partnerskap mellom offentlige og private aktører. Samarbeidet mellom statlige, regionale og lokale myndigheter må utvikles. Og vi må utvikle nettverkene mellom norske og utenlandske aktører.

Kunnskap er navet i nordområdepolitikken. Det er menneskers kunnskap og daglige arbeid som gjør det mulig å utnytte og utvikle mulighetene i nord på en bærekraftig og langsiktig måte til beste for samfunnet. Sametinget ser at Stortinget har tatt konkrete skritt for å bidra til systematisk bygging av kunnskap og kunnskapsinfrastruktur, ved universitetene, høyskolene og andre kunnskapsmiljøer, blant annet gjennom årlige tilskudd fra Utenriksdepartementet over Barents 2020-ordningen. Sametinget er opptatt av å konsolidere og utvikle disse og nye miljøer videre. Arbeidsdeling, samarbeid, kritisk masse og kvalitet er stikkord. Sametinget mener det vil være viktig å engasjere fremragende kunnskapsmiljøer i andre land og tilrettelegge for personutveksling med innovative bedrifter og kunnskapsinstitusjoner på aktuelle områder.

Sametinget ser i likhet med Stortinget satsingen på nordområdene i et generasjonsperspektiv. De konkrete tiltakene blir løpende utformet gjennom nye planer og årlige budsjetter. Men vi trenger også en videre horisont som beskriver retningen og våre overordnede ambisjoner – både hva vi tror er fremtidens utviklingstrender, og hva vi vil strekke oss etter.

Sametinget støtter de syv utviklingslinjer Stortinget har pekt ut som vil forme norske satsinger og prioriteringer i nordområdepolitikken, og forutsetter at samisk språk, samfunn og kultur blir ivarettatt på en hensiktsmessig måte i dette arbeidet.

- En ny energiregion i Europa
- En ny industriæra i nord
- Et foregangsområde for helhetlig havforvaltning
- Polhavets økende tiltrekning
- En global kunnskapsbank for miljø, klima og samfunn
- Sterkt og nyskapende samarbeid i nord
- Nytt geopolitisk sentrum i nord

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad, NSRs sametingsgruppe v/ representant Silje Karine Muotka

KUNNSKAPSDIMENSJONEN I NORDOMRÅDEPOLITIKKEN

Nordområdepolitikken er et sektorovergrepene politisk tema hvor emner som omhandler både utenrikspolitikk, ressursforvaltning, kunnskapsdimensjonen, urfolksdimensjonen, miljø, bosetning og næringsutvikling.

Sametinget har som folkevalgt organ en forpliktelse til å definere egne kunnskapsbehov, egne strategier for kunnskapsutvikling og en selvbestemmelsesrett i henhold til urfolksdeklarasjonens artikkel 3 og 4 i forhold til at det sikres reell mulighet til og gjennom forhandlinger og konsultasjoner kan ha en sentral rolle i utviklingen av våre samfunn som premissleverandører for egen utvikling.

De samiske samfunn befinner seg i en situasjon hvor de nordiske Sametingene gjennom politisk arbeid skal sikre det materielle kulturgrunnlaget for samene som folk i en tid hvor industriell aktivitet og et øket fokus på nordområdene og de ikke fornybare ressurser som befinner seg i nord fører til press på tradisjonelle næringer og konkurranse om arealer, ressurser og dermed press på vår kulturutøvelse. Samtidig er det også viktig å presisere at nordområdepolitikken også kan tilby det samiske samfunn et handlingsrom for å styrke og utvikle kultur og samfunn samt å sikre bosetningen i våre områder. Nordområdene er vårt hjem og her er vårt livsgrunnlag slik som det har vært til uminnelige tider. Derfor mener Sametinget at Sametingene og de samiske samfunnene få et styrket fokus og en sterkere stilling innenfor det som omtales som nordområdepolitikk. Sametingets rolle har som selvstendig aktør en legitim rett og plikt til deltakelse i disse politiske prosessene.

Likevel er det sentralt at videre politisk arbeid som omfatter kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken ikke bare skal ha Sametingets rolle i ulike prosesser som fokusområde. Hovedutfordringen for de samiske samfunnene handler om kapasitetsbygging, både for enkeltmenneskers muligheter og deltakelse, samiske samfunn, næringsaktører og kunnskapsinstitusjoner. Sametingets fokus må være på å styrke disse målgruppene muligheter og forutsetninger for aktiv deltakelse i forbindelse med nordområdepolitikken ulike virkninger. Det må også være Sametingets fokus hvordan man i større grad kan dra med seg det sivile samiske samfunn i kunnskapsutviklingen i et nordområdeperspektiv.

Det samiske området strekker seg over fire nasjonalstater og helt Hedmark sør i Norge og Sverige omfatter dermed mer enn de tre nordligste fylkene i Norge. Nordområdepolitikken bør derfor utformes med tanke på dette.

Det faktum at mineralloven ikke holder folkerettslig standard representerer en stor utfordring i forhold til de mål som nordområdepolitikken setter om positiv utvikling for urfolk. Denne vesentlige mangelen ved den eksisterende mineralloven virker til at Sametingets muligheter til å sikre samiske interesser i relevante mineralsaker reduseres. I behandlingen av Sametingets mineralveileder ble det som del av saksbehandlingen i Sametinget fremhevet at det er behov for å sikre etiske urfolksstandarder, noe som ikke ble ytterligere konkretisert i sametingsvedtaket om mineralveilederen. Sametinget registrerer med tilfredshet at sametingsrådet har fulgt opp dette aspektet ved flere anledninger som del av arbeidet knyttet til nordområdepolitikken. En gjennomgang av slike eventuelle standarder i forbindelse med en sak om nordområdepolitikken til plenum vil etter Sametingets syn være nødvendig.

Det er sentralt at Sametinget involveres aktivt i regjeringens arbeid med å utvikle en nasjonal strategi for mineralnæringen. Det er også viktig at arbeid for å sikre et forskningsetisk reglement for forskning for, av og med urfolk prioriteres høyt i samarbeid med høyere utdanning.

Det er behov for at Sametinget igjen gjennomgår nordområdepolitikken siden dette politikkområdet er i kontinuerlig utvikling, har stor innvirkning på de samiske samfunn og et prioritert felt for regjering og Stortinget. Sametinget vil vise til at urfolkssamfunnene i nord har et sterkt behov for

språklig, kulturell og samfunnsmessig gjenreising og at nordområdepolitikken også må omfatte og adressere disse utfordringene som en del av den aktuelle satsningen.

Kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken er en av flere sentrale områder for nordområdepolitikken. Sametinget vil at det som del av nordområdesatsningen skal tydeliggjøres at det samiske samfunnet skal delta aktivt i kunnskaps- og kapasitetsoppbyggingen. Det omfatter at de samiske kunnskapsmiljøers kompetanse om tradisjonell kunnskap, samfunnsliv, næringer, sosiale og rettslige forhold må gis styrkede utviklingsmuligheter og rammebetingelser. Denne eksisterende kunnskapen og videre kunnskapsutvikling må prioriteres i videre prosesser omkring nordområdesatsningen. Både Sametinget og andre organer skal nyttiggjøre seg av denne kompetansen i arbeidet med nordområdespørsmål. De samiske kunnskapsmiljøene skal delta aktivt i arbeidet med å prioritere innsatsområder for videre kunnskapsutvikling innenfor dette politikkområdet.

Sametinget mener at det er sentralt at ambisjonene om å igangsette positive kunnskaps- og kapasitetsbyggende tiltak i det samiske samfunnet og andre urfolkssamfunn rettes mot å sikre en nordområdepolitikk som representerer positiv utvikling og styrkede urfolkssamfunn. Det er etter Sametingets oppfatning avgjørende at det er urfolk selv som forsker på sine egne forhold og som selv deltar i den internasjonale kunnskapsoppbygging om nordområdene på egne premisser.

Styrking av Sametingets ressurser til forskings- og utviklingsarbeid er også et helt nødvendig element i å trygge selvbestemmelsesretten og mulighetene for urfolks selvstendige deltakelse i kunnskapsutviklingen i nordområdene. Styrking av urfolks utdannings- og forskingsinstitusjoner er også helt avgjørende for å sikre urfolksinteressene i kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken. Etablering av et nordisk samisk forskingsfond er fortsatt en målsetning for Sametinget.

Sametinget mener at generell kunnskapsutveksling, forsker- og studentutveksling mellom urfolk i nord er viktig for muligheten til kapasitets- og kompetanseutvikling innenfor nordområdepolitikken.

Sametinget ønsker å fremheve Árbodiehtu som modell for en grenseoverskridende satsing på grenseoverskridende forskningssamarbeid fra urfolk til urfolk. Videreutvikling av nettverksbasert samarbeid og institusjonssamarbeid mellom samiske kunnskapsmiljøer og tilsvarende urfolksmiljøer i Arktis som del av nordområdesatsningen er også sentralt etter Sametingets mening. Det vil omfatte urfolkssamarbeid mellom urfolksmiljøer i samiske områder, Alaska, Canada, Grønland og Russland. The University of the Arctic må støttes i utviklingen av sterkere urfolksdimensjon i arbeidet. Det omfatter både tilrettelegging av aktiviteter, koordinering og utveksling mellom urfolk innenfor satsningen.

Siden 2006 har det vært jobbet innenfor et felles nettverk for nordområdespørsmål for å samle kompetanse og for å danne felles plattform for samiske kunnskapsmiljøer. Arbeidet bør prioriteres ved at det sikres bedre rammevilkår for nettverket. Prosjektet SamiNorth har søkt om midler fra Sametinget til det, jf. rapporten 2011 og søknad 2012, noe som Sametinget bør vurdere å støtte opp om.

Miljøer som det internasjonale fag- og formidlingssenteret for reindrift bør styrkes videre som en del av nordområdesatsningens kunnskapsdimensjon. Det er viktig at kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken retter et spesielt fokus på samiske næringer som reindrift, jordbruk, fiske og utmarksnæringer. Dette fordi det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur er forankret i tradisjonelle næringer.

Sametinget vil fremheve blant annet følgende tema som sentrale i kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken:

- Samisk språk
- Lærerutdanning
- Tradisjonell kunnskap

- Næringsutvikling
- Folkerett
- Menneskerettigheter
- Miljø, klimaendringer og arktiske forhold
- Urfolksdeklarasjonen
- Nordisk samekonvensjon
- Rettigheter til ressurser og bærekraftig ressursforvaltning
- Real FAG og naturvitenskap
- Fagutdanning og tilrettelegging for læreplaner
- Samfunnsforskning og statsvitenskap, maktforhold og politisk deltakelse
- Sosiale og helsemessige forhold
- Entreprenørskap og innovasjon

Etableringen av Barents2020 og satsningen gjennom forskingsrådet er et ledd i å etablere en bred, helhetlig satsning på forskning for og i nordområdene. Denne satsningen må styrkes og videreutvikles.

Kartlegging av og forskning på hvordan forvaltningsorganer og andre myndigheter ivaretar urfolks rettigheter jfr. internasjonale konvensjoner og erklæringer er et viktig område for videre arbeid.

Sametinget mener det er behov for å styrke kompetansen om urfolksrettigheter og samisk kultur hos sentrale og regionale myndigheter samt hos de selskaper som skal drive ressursutvinning i nordområdene. Dette vil kunne skje som del av etableringen av urfolksstandarder som er harmonisert med tilsvarende internasjonale standarder. Også satsning på og tilrettelegging av videre- og etterutdanningstilbud til næringsaktører og fagfolk vil være sentralt i denne sammenhengen.

Som del av kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken og urfolksdimensjonen er det sentralt at de politiske strategiene bidrar til å utvikle regional konkurransekraft gjennom utvikling av sterkere samiske kunnskapsmiljøer. For å ivareta det samiske mangfoldet og sikre at samiske interesser prioriteres er det viktig å understreke at det må være snakk om flere ulike kunnskapsmiljøer. Sametinget vil også fremheve at det er sentralt at det utvikles bærekraftige samiske institusjoner for å sikre både ivaretagelsen av tradisjonell kunnskap og vår kollektive hukommelse. En politisk målsetning for Sametinget er at det samiske folk både kollektivt og enkeltvis skal delta i moderne samfunnsutvikling uten å miste grunnlaget for og forankringen i samiske tradisjoner og kultur.

Når Butenschøn-utvalgets rapport ferdigstilles mener Sametinget at rapporten bør behandles i Sametingets plenum. Sametingets rolle og øvrige samiske interessenters rolle i defineringen av kunnskapsbehov i samiske samfunn må styrkes.

Sametinget vil presisere at kunnskaps- og kapasitetsoppbygging vil være sentralt som strategi for å bidra til å sikre urfolks rett til deltakelse i beslutningsprosesser samt å få synliggjort og respekt for kunnskap omkring urfolks livsbetingelser.

Forslag 5, representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

Settes inn i stedet for sametingsrådets innstilling:

KUNNSKAPSDIMENSJONEN I NORDOMRÅDEPOLITIKKEN

Nordområdepolitikken er et sektorovergripende politisk tema hvor emner som omhandler både utenrikspolitikk, ressursforvaltning, kunnskapsdimensjonen, urfolksdimensjonen, miljø, bosetning og næringsutvikling.

Sametinget har som folkevalgt organ en forpliktelse til å definere egne kunnskapsbehov, egne strategier for kunnskapsutvikling og en selvbestemmelsesrett i henhold til urfolksdeklarasjonens

artikkel 3 og 4 i forhold til at det sikres reell mulighet til og gjennom forhandlinger og konsultasjoner kan ha en sentral rolle i utviklingen av våre samfunn som premissleverandører for egen utvikling.

De samiske samfunn befinner seg i en situasjon hvor de nordiske Sametingene gjennom politisk arbeid skal sikre det materielle kulturgrunnlaget for samene som folk i en tid hvor industriell aktivitet og et øket fokus på nordområdene og de ikke fornybare ressurser som befinner seg i nord fører til press på tradisjonelle næringer og konkurranse om arealer, ressurser og dermed press på vår kulturutøvelse. Samtidig er det også viktig å presisere at nordområdepolitikken også kan tilby det samiske samfunn et handlingsrom for å styrke og utvikle kultur og samfunn samt å sikre bosetningen i våre områder. Nordområdene er vårt hjem og her er vårt livsgrunnlag slik som det har vært til uminnelige tider. Derfor mener Sametinget at Sametingene og de samiske samfunnene få et styrket fokus og en sterkere stilling innenfor det som omtales som nordområdepolitikk. Sametingets rolle har som selvstendig aktør en legitim rett og plikt til deltakelse i disse politiske prosessene.

Likevel er det sentralt at videre politisk arbeid som omfatter kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken ikke bare skal ha Sametingets rolle i ulike prosesser som fokusområde. Hovedutfordringen for de samiske samfunnene handler om kapasitetsbygging, både for enkeltmenneskers muligheter og deltakelse, samiske samfunn, næringsaktører og kunnskapsinstitusjoner. Sametingets fokus må være på å styrke disse målgruppene muligheter og forutsetninger for aktiv deltakelse i forbindelse med nordområdepolitikken sine ulike virkninger. Det må også være Sametingets fokus hvordan man i større grad kan dra med seg det sivile samiske samfunn i kunnskapsutviklingen i et nordområdeperspektiv.

Det samiske området strekker seg over fire nasjonalstater og helt Hedmark sør i Norge og Sverige omfatter dermed mer enn de tre nordligste fylkene i Norge. Nordområdepolitikken bør derfor utformes med tanke på dette.

Det faktum at mineralloven ikke holder folkerettslig standard representerer en stor utfordring i forhold til de mål som nordområdepolitikken setter om positiv utvikling for urfolk. Denne vesentlige mangelen ved den eksisterende mineralloven virker til at Sametingets muligheter til å sikre samiske interesser i relevante mineralsaker reduseres. I behandlingen av Sametingets mineralveileder ble det som del av saksbehandlingen i Sametinget fremhevet at det er behov for å sikre etiske urfolksstandarder, noe som ikke ble ytterligere konkretisert i sametingsvedtaket om mineralveilederen. Sametinget registrerer med tilfredshet at sametingsrådet har fulgt opp dette aspektet ved flere anledninger som del av arbeidet knyttet til nordområdepolitikken. En gjennomgang av slike eventuelle standarder i forbindelse med en sak om nordområdepolitikken til plenum vil etter Sametingets syn være nødvendig.

Det er sentralt at Sametinget involveres aktivt i regjeringens arbeid med å utvikle en nasjonal strategi for mineralnæringen. Det er også viktig at arbeid for å sikre et forskningsetisk reglement for forskning for, av og med urfolk prioriteres høyt i samarbeid med høyere utdanning.

Det er behov for at Sametinget igjen gjennomgår nordområdepolitikken siden dette politikkområdet er i kontinuerlig utvikling, har stor innvirkning på de samiske samfunn og et prioritert felt for regjering og Stortinget. Sametinget vil vise til at urfolkssamfunnene i nord har et sterkt behov for språklig, kulturell og samfunnsmessig gjenreising og at nordområdepolitikken også må omfatte og adressere disse utfordringene som en del av den aktuelle satsningen.

Kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken er en av flere sentrale områder for nordområdepolitikken. Sametinget vil at det som del av nordområdesatsningen skal tydeliggjøres at det samiske samfunnet skal delta aktivt i kunnskaps- og kapasitetsoppbyggingen. Det omfatter at de samiske kunnskapsmiljøers kompetanse om tradisjonell kunnskap, samfunnsliv, næringer, sosiale og rettslige forhold må gis styrkede utviklingsmuligheter og rammebetingelser. Denne eksisterende kunnskapen og videre kunnskapsutvikling må prioriteres i videre prosesser omkring

nordområdesatsningen. Både Sametinget og andre organer skal nyttiggjøre seg av denne kompetansen i arbeidet med nordområdespørsmål. De samiske kunnskapsmiljøene skal delta aktivt i arbeidet med å prioritere innsatsområder for videre kunnskapsutvikling innenfor dette politikkområdet.

Sametinget mener at det er sentralt at ambisjonene om å igangsette positive kunnskaps- og kapasitetsbyggende tiltak i det samiske samfunnet og andre urfolkssamfunn rettes mot å sikre en nordområdepolitikk som representerer positiv utvikling og styrkede urfolkssamfunn. Det er etter Sametingets oppfatning avgjørende at det er urfolk selv som forsker på sine egne forhold og som selv deltar i den internasjonale kunnskapsoppbygging om nordområdene på egne premisser.

Styrking av Sametingets ressurser til forskings- og utviklingsarbeid er også et helt nødvendig element i å trygge selvbestemmelsesretten og mulighetene for urfolks selvstendige deltakelse i kunnskapsutviklingen i nordområdene. Styrking av urfolks utdannings- og forskingsinstitusjoner er også helt avgjørende for å sikre urfolksinteressene i kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken. Etablering av et nordisk samisk forskingsfond er fortsatt en målsetning for Sametinget.

Sametinget mener at generell kunnskapsutveksling, forsker- og studentutveksling mellom urfolk i nord er viktig for muligheten til kapasitets- og kompetanseutvikling innenfor nordområdepolitikken.

Sametinget ønsker å fremheve Árbiediehtu som modell for en grenseoverskridende satsing på grenseoverskridende forskningssamarbeid fra urfolk til urfolk. Videreutvikling av nettverksbasert samarbeid og institusjonssamarbeid mellom samiske kunnskapsmiljøer og tilsvarende urfolksmiljøer i Arktis som del av nordområdesatsningen er også sentralt etter Sametingets mening. Det vil omfatte urfolkssamarbeid mellom urfolksmiljøer i samiske områder, Alaska, Canada, Grønland og Russland. The University of the Arctic må støttes i utviklingen av sterkere urfolksdimensjon i arbeidet. Det omfatter både tilrettelegging av aktiviteter, koordinering og utveksling mellom urfolk innenfor satsningen.

Siden 2006 har det vært jobbet innenfor et felles nettverk for nordområdespørsmål for å samle kompetanse og for å danne felles plattform for samiske kunnskapsmiljøer. Arbeidet bør prioriteres ved at det sikres bedre rammevilkår for nettverket. Prosjektet SamiNorth har søkt om midler fra Sametinget til det, jf. rapporten 2011 og søknad 2012, noe som Sametinget bør vurdere å støtte opp om.

Miljøer som det internasjonale fag- og formidlingssenteret for reindrift bør styrkes videre som en del av nordområdesatsningens kunnskapsdimensjon. Det er viktig at kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken retter et spesielt fokus på samiske næringer som reindrift, jordbruk, fiske og utmarksnæringer. Dette fordi det materielle kulturgrunlaget for samisk kultur er forankret i tradisjonelle næringer.

Sametinget vil fremheve blant annet følgende tema som sentrale i kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken:

- Samisk språk
- Lærerutdanning
- Tradisjonell kunnskap
- Næringsutvikling
- Folkerett
- Menneskerettigheter
- Miljø, klimaendringer og arktiske forhold
- Urfolksdeklarasjonen
- Nordisk samekonvensjon
- Rettigheter til ressurser og bærekraftig ressursforvaltning
- Realfag og naturvitenskap
- Fagutdanning og tilrettelegging for læreplasser

- Samfunnsforskning og statsvitenskap, maktforhold og politisk deltakelse
- Sosiale og helsemessige forhold
- Entreprenørskap og innovasjon

Etableringen av Barents2020 og satsningen gjennom forskingsrådet er et ledd i å etablere en bred, helhetlig satsning på forskning for og i nordområdene. Denne satsningen må styrkes og videreutvikles.

Kartlegging av og forskning på hvordan forvaltningsorganer og andre myndigheter ivaretar urfolks rettigheter jfr. internasjonale konvensjoner og erklæringer er et viktig område for videre arbeid.

Sametinget mener det er behov for å styrke kompetansen om urfolksrettigheter og samisk kultur hos sentrale og regionale myndigheter samt hos de selskaper som skal drive ressursutvinning i nordområdene. Dette vil kunne skje som del av etableringen av urfolksstandarder som er harmonisert med tilsvarende internasjonale standarder. Også satsning på og tilrettelegging av videre- og etterutdanningstilbud til næringsaktører og fagfolk vil være sentralt i denne sammenheng.

Som del av kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken og urfolksdimensjonen er det sentralt at de politiske strategiene bidrar til å utvikle regional konkurransekraft gjennom utvikling av sterkere samiske kunnskapsmiljøer. For å ivareta det samiske mangfoldet og sikre at samiske interesser prioriteres er det viktig å understreke at det må være snakk om flere ulike kunnskapsmiljøer. Sametinget vil også fremheve at det er sentralt at det utvikles bærekraftige samiske institusjoner for å sikre både ivaretagelsen av tradisjonell kunnskap og vår kollektive hukommelse. En politisk målsetning for Sametinget er at det samiske folk både kollektivt og enkeltvis skal delta i moderne samfunnsutvikling uten å miste grunnlaget for og forankringen i samiske tradisjoner og kultur.

Når Butenschøn-utvalgets rapport ferdigstilles mener Sametinget at rapporten bør behandles i Sametingets plenum. Sametingets rolle og øvrige samiske interessenters rolle i defineringen av kunnskapsbehov i samiske samfunn må styrkes.

Sametinget vil presisere at kunnskaps- og kapasitetsoppbygging vil være sentralt som strategi for å bidra til å sikre urfolks rett til deltakelse i beslutningsprosesser samt å få synliggjort og respekt for kunnskap omkring urfolks livsbetingelser.

III Votering

Av 39 representanter var 29 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 26 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 5 som erstatter forslag 3 i komiteens innstilling ble forkastet med 18 stemmer. 11 stemte for.
- Forslag 1 ble vedtatt med 26 stemmer mot 3 stemmer.
- Forslag 2 ble vedtatt med 26 stemmer mot 3 stemmer.
- Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens tilrådning ble vedtatt med 17 stemmer mot 12 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Silje Karine Muotka, saksordfører	

2	Miriam Paulsen	Olaf Eliassen
	Miriam Paulsen	
3	Hans Eriksen	Kirsti Guvsám
		Silje Karine Muotka
		Geir Johnsen
	Hans Eriksen	
4	Geir Johnsen	Silje Karine Muotka
		Olaf Eliassen
5	Anders Somby jr.	
6	Kirsti Guvsám	
7	Anne Helene Moeng Saari	
8	Aili Keskitalo	Anders Somby jr.
	Aili Keskitalo	
9	Olaf Eliassen	
10	Silje Karine Muotka	
	Silje Karine Muotka	

VI Sametingets vedtak

Sametinget viser til internasjonale instrumenter som forutsetter at urfolk skal ha en sentral rolle i utviklingen av sine egne samfunn og at de selv skal legge premissene for sin utvikling. Sametinget viser særlig til FN's Urfolksdeklarasjon av 2007, som inneholder internasjonelle standarder som også er av relevans for kunnskapspolitikken i Norge og over hele det samiske området. Det vises særlig til Urfolksdeklarasjonens artikler 3 og 4, som forutsetter at urfolk har en rett til selvbestemmelse, og at statlige myndigheter er forpliktet til å sikre at denne retten implementeres i nasjonal rett gjennom forhandlinger og konsultasjoner med urfolket det gjelder. Samenes rett til selvbestemmelse innebærer også at samene selv skal få definere sine kunnskapsbehov, sine strategier for kunnskapsutvikling og på fritt grunnlag få bygge opp og videreutvikle sine kunnskapsinstitusjoner.

Sametingene i Norden spiller en avgjørende rolle i når det gjelder utvikling av det samiske samfunnet gjennom dialog og samhandling med andre myndigheter. Det samiske samfunnet er i en rivende utvikling, og det stilles høye krav til samiske organer, både politiske organer og kunnskapsinstitusjoner, når det gjelder å ivareta tradisjonskunnskap samtidig som det må utvikles ny kunnskap.

Sametinget mener at det er av stor viktighet at de samiske kunnskapsmiljøene, både de som er institusjonalisert og de ikke-institusjonaliserte må sikres de nødvendige rammebetingelser for å kunne utvikle seg på sine egne premisser. Det som kjennetegner urfolks og samiske kunnskapsmiljøer er at de er små og sårbare, og lett kan bli tapere hvis det legges til grunn et konkurranseprinsipp mellom kunnskapsinstitusjonene nasjonalt, nordisk og internasjonalt.

Sametinget erkjenner at de samiske kunnskapsmiljøene besitter grunnleggende kunnskap om samfunnsliv, tradisjonelle og nye næringer, sosiale og rettslige forhold som er viktige i det videre arbeidet med nordområdesatsningen. Både Sametinget og andre organer bør kunne nyttiggjøre seg av denne kompetansen på en bedre måte enn det gjøres i dag.

Sentrale myndigheter og forskningsmiljøer har en annen tilnærming til nordområdene og et annet utgangspunkt for nordområdepolitikken enn Sametinget. For urfolk i nord er og har nordområdene vært våre hjem og vårt livsgrunnlag. Områdene har kjente økosystemer og er grunnlaget for spesialutviklet språkterminologi, livsform og kunnskap. Områdene er hjemstedet for majoriteten av vårt folk og har relativt sett store urfolkssamfunn. Nordområdene skal forvaltes til beste for oss og fremtidige generasjoner, og urfolkssamfunnene har behov for språklig, kulturell og samfunnsmessig gjenreisning.

Sametinget viser til Nordområdemeldingen (Meld. St. 7 2011-2012) som Stortinget vedtok i april 2012. I meldingen framkommer det at regjeringen mener det er avgjørende at den positive utviklingen i nord også oppleves som positiv for berørte urfolk. Sametinget har aktivt deltatt i arbeidet med nordområdemeldingen og ønsker å ha en avklart og sentral rolle i den videre nordområdesatsningen. Samordningsforumet for nordområdepolitikken er et positivt tiltak i så måte.

Sametinget ser at det er nødvendig å igangsette positive kunnskaps-, og kapasitetsbyggende tiltak i det samiske samfunnet og andre urfolkssamfunn for å ivareta urfolksperspektivet i nordområdepolitikken. Sametinget ser behovet for en helhetlig tilnærming til de tiltakene som er nevnt i nordområdemeldingen.

Sametinget slutter seg til regjeringens tiltak for utvikling av etiske retningslinjer som tar hensyn til urfolks virksomhet ved økonomisk virksomhet i nord, samt tiltak for utvikling av retningslinjer og mulige standardavtaler for kontakt mellom industri og urfolksnæring i nord. Sametinget mener disse tiltakene med fordel kan ses i sammenheng og kan for eksempel forankres i Arktisk råd. Sametinget er enig med regjeringen i at samiske institusjoner og urfolksinstitusjoner kapasitetsmessig må styrkes, og vil understreke at dette også vil gjelde institusjoner som bidrar til at rettighetshavere og næringsinteresser hos sameer og andre urfolk har forutsetninger til å ivareta sine interesser, og være en del av løsningen når ny industri planlegges i deres bruksområder.

Kunnskap er navet i Nordområdepolitikken, kunnskapsbygging vil være viktig i det samiske samfunnet. Sametinget støtter regjeringens prioritering av et grenseoverskridende kunnskapsprogram for samisk tradisjonskunnskap i de nordiske land og Russland. Dette må videreutvikles fra den modell og den erfaring som er utviklet i det nasjonale programmet ved Samisk høgskole. Sametinget ser betydningen av en fortsatt prioritering av dette ut fra perspektivet om at urfolkene forvalter kulturverdier og har kunnskap om næringsveier under krevende forhold i et subarktisk område.

Sametinget ser betydningen av en styrket utvikling av urfolksforskningen både tematisk og institusjonsmessig. For å oppnå dette er å virke til at det utvikles sterke fagmiljøer som har forutsetninger til å samarbeide og bidra til nyansert faglig produksjon. Sametinget ser at styrket videreutvikling av samiske forskningsinstitusjoner vil være avgjørende for å oppnå grenseoverskridende forskningssamarbeid fra urfolk til urfolk, samt for samarbeid med og urfolkstematisk satsing ved andre forskningsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt.

Sametinget mener at sterke samiske forskningsinstitusjoner er en sentral forutsetning for at det er utdanningsmuligheter innen vitale områder som samisk språk, lærerutdanning og tradisjonell kulturbasert næringsutvikling. Tilgangen på slike utdanningsmuligheter har viktige virkninger for bosetting, kulturvern og næringsutvikling i nord.

Sametinget vil arbeide for at kunnskapsinstitusjonene i nord får nasjonalt ansvar for kunnskapsformidling om menneskerettigheter, folkerettens regler om urfolk og minoriteter, urfolksdeklarasjonen og kunnskapsutvikling innen arktiske forhold.

Sametinget ønsker å få en større rolle i defineringen av opplæringsbehov i det samiske samfunnet, herunder også slike behov innenfor samisk høyere utdanning, og i utvikling av strategier innenfor dette området, jf. ILO-konvensjon nr. 169, artikkel 27.

Sametinget ønsker en klarere rolle i defineringen av forskningsbehovene i de samiske samfunnet. Sametinget ser blant annet behovet for mer kunnskap om og større fokus på de sosiale og helsemessige konsekvensene for lokalsamfunn og mennesker som følge av nordområdesatsningen. Det er stort behov for økt forskningsbasert kunnskap på konsekvensene av mineralutvinning i nord, særlig med henblikk på ivaretagelse av rettighetene og eksistensgrunnlaget for de tradisjonelle næringene i nord.

Sametinget vil at det skal rettes spesielt fokus på samiske næringer som reindrift, jordbruk, fiske og utmarksnæringer. I den forbindelse må det iverksettes kartlegging av og økt forskning på hvordan forvaltningsorganer ivaretar urfolks rettigheter nedfelt i nasjonale lover og internasjonale konvensjoner og erklæringer i sitt virke, og det må iverksettes nødvendig kompetanseheving i forhold til forvaltningens ivaretagelse av urfolksrettigheter.

Sametinget vil stille krav til dokumentasjon av kompetanse om urfolksrettigheter og samisk tradisjonell kunnskap hos store selskaper som skal operere i områder med urfolk. Sametinget følger opp overfor departementet hvem som skal gis oppdrag med å tilby slik opplæring og hvilke dokumentasjonskrav som stilles.

Sametinget viser til Nordområdemeldingens visjoner og tiltak og legger særlig stor vekt på at Sametinget og det samiske samfunnet, i tråd med partnerskapstekningen som meldingen bygger på, skal få en mer sentral rolle i det videre arbeidet med oppfølging og igangsetting av ulike tiltak innenfor nordområdepolitikken. At det samiske samfunnet gjennom sitt folkevalgte organ Sametinget, skal involveres i nordområdepolitikken kunnskapsstrategier på en fullgod måte, er en forutsetning for at det samiske folket skal føle eierskap til nordområdesatsningen.

Samer og andre urfolk har i uminnelige tider hatt fokus på våre områder. Nordområdefokus er derfor ikke noe nytt i samisk sammenheng.

Sametinget vil bemerke at Sametingets forståelse av nordområdene som begrep ikke nødvendigvis samsvarer med Regjeringens definisjon av Nordområdene. Det samiske området strekker seg over 4 nasjonalstater. På norsk side strekker det seg fra Hedmark i sør og nordover.

Behandlingen av saken ble avsluttet 07.06.12 kl. 16.30.

Åšši/Sak SP 029/12

Kontrollutvalgets årsmelding

Arkivsaknr.
12/2120

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Kontrollutvalget		
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 29/12

Saken påbegynt 07.06.12 kl.08.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	06.02.12	Sametingets kontrollutvalg	Konkurransgrunnlag - rammeavtale for saksbehandlingstjeneste til Sametingets kontrollutvalg

II Forslag og merknader

Kontrollutvalgets innstilling:

Sametinget har drøftet kontrollutvalgets årsmelding for perioden januar 2011 -desember 2011
Årsmeldingen er vedlagt protokollen.

Sametingets kontrollutvalg - beretning for perioden januar 2011 - desember 2011

1. INNLEDNING

Sametingets kontrollkomité fikk ved behandlingen i plenumssak 09/10 nytt navn. Det nye navnet er Sametingets kontrollutvalg. I gjeldende regelverk for kontrollutvalget anvendes fortsatt benevnelsen Sametingets kontrollkomité.

I henhold til Særskilte regler for Kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 2 skal kontrollkomiteen «.. på faglig grunnlag utøve parlamentarisk kontroll og styringskontroll ved å finne ut hva som har skjedd, vurdere det opp mot etablerte kriterier og ordninger og bidra til å rette opp eventuelle feil og mangler. Individuelle interesser vil som utgangspunkt ivaretas av forvaltningen, domstoler og ombudsordninger.

Kontrollkomiteens medlemmer har utvidet rett til innsyn i dokumenter, rapporter og lignende i Sametinget».

Kontrollkomiteens oppgaver framkommer i Sametingets arbeidsorden § 15. Kontrollutvalgets oppgaver er:

- a) å utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett, og
- b) å kontrollere Sametingets årsregnskap og gjennomgå eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen

Utvalget kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon som det anser som nødvendig for Sametingets kontroll. Før utvalget selv foretar slike undersøkelser, underrettes sametingsrådet, eventuelt plenumsledelsen, som plikter å framskaffe ønskede opplysninger.

Utvalget kan avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling.

Plenum kan fastsette særskilte regler for kontrollutvalgets ansvars- og arbeidsområde.

Sametingets kontrollutvalg skal i hht. Særskilte regler for Kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 4 avgi årsmelding. Årsmeldingen skal avspeile kontrollutvalgets virksomhet i foregående år.

2. KONTROLLUTVALGETS MEDLEMMER

Sametinget valgte den 14.10.09 i sak 34/09 følgende medlemmer til kontrollutvalget for perioden 2009 - 2013:

Randi A. Skum, leder
Åge Nordkild, nestleder
Silje Karine Muotka, medlem
Jørn Are Gaski, medlem
Mariann W. Magga, medlem

3. KONTROLLUTVALGETS MØTER / KONFERANSER

Interne møter:

Kontrollutvalget har gjennomført følgende interne møter i virkeperioden:

Tromsø:	20.01.11
Tromsø:	13.04.11
Karasjok:	27.05.11
Tromsø:	30.06.11
Tromsø:	16.09.11
Tromsø	: 18.11.11

Eksterne møter:

Kontrollutvalget avholdt et møte den 30. juli med sametingspresident Egil Olli og sametingets direktør, Rune Fjellheim. Tema for møtet var kontrollutvalgets ressurs- og arbeidssituasjon, hvor utvalget la fram de problemer som knytter seg til begrensede økonomiske- og administrative ressurser.

Presidenten og direktøren ble informert om at Kontrollutvalget ville igangsette en prosess der formålet er å få på plass en saksbehandler- og saksutrederfunksjon gjennom en anbudsrunde. Kontrollutvalget fikk positive tilbakemeldinger på en slik prosess.

Kontrollutvalget fikk også positive tilbakemeldinger på at Kontrollutvalget skulle styrkes.

Konferanser og annet:

Kontrollutvalget gjennomførte et seminar i forbindelse med sametingets plenum i juni. Temaet var kontrollfunksjoner i parlamentariske systemer. Se omtale i neste punkt.

4. KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

Seminar:

Kontrollutvalget gjennomførte et seminar for sametingets representanter i juni med temaet kontrollfunksjoner i parlamentariske systemer. Formålet med seminaret var å skape en større bevissthet rundt kontrollutvalgets oppgaver i Sametinget og samtidig få drøftet hvordan kontrollfunksjonen kan styrkes.

Seminaret ble åpnet av kontrollutvalgets leder, Randi A. Skum.

De som var invitert til å holde foredrag på seminaret var som følger:

Hans Brattestå, direktør for Stortinget.

Tema: Stortingets kontrollfunksjon i sin alminnelighet, samt revisjon og kontroll med Stortingets egen økonomiforvaltning.

Bente Willumsen, Vest-Finnmark kommunerevisjon.

Tema: Kontroll, tilsyn, revisjon og forvaltningsrevisjon av kommuner og fylkeskommuner.

Jørgen Kosmo, Riksrevisor.

Tema: Riksrevisjonen og om dets arbeid i å bidra til at fellesskapets midler og verdier blir brukt slik Stortinget har bestemt.

På slutten av seminaret var det avsatt tid til debatt om foreleste emner.

Behandlede saker:

Kontrollutvalget har behandlet saker i 2011 som det er gjort forundersøkelser i. Disse saker er som følger:

Sak 04/11 - Bruken av Sametingets valgmanntall

Sakens bakgrunn:

Sametingets valgmanntall er opprettet som et manntall for sametingsvalget. I forbindelse med innføringen av en ny valgordning og revideringen av sameloven og forskriften, ble begrepet "samemanntallet" endret til "Sametingets valgmanntall" nettopp for å understreke at det er et valgmanntall.

Sametingets plenumsledelse ønsker at Sametingets valgmanntall i utgangspunktet skal benyttes kun til det manntallet er opprettet for – politiske formål knyttet til sametingsvalget. Ved et eventuelt samtykke om tilgang til manntallet til andre etter § 81 (1) b i forskriften, må det foreligge tungtveiende samfunnsmessige grunner.

Også av hensyn til de som velger å registrere seg i Sametingets valgmanntallet er det riktig å legge seg på en streng fortolkning i forvaltningen av manntallet. Sametinget har fått tilbakemeldinger fra personer som er kontaktet i forbindelse med ulike undersøkelser og opplever det som et tillitsbrudd. De har meldt seg inn i valgmanntallet for å delta ved sametingsvalget og ikke for å delta i undersøkelser

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget vil reise dette som sak for plenum i løpet av 2012. Det er åpnet for forundersøkelse i saken som er hjemlet i regelverket "Særskilte regler for kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde", pkt 5.1.

Kontrollutvalget har gjennom skriftlig henvendelse til sametingsrådet mottatt dokumentasjon på bl.a. korrespondansen mellom Sametingsrådet og de eksterne søkerne av bruken Sametingets valgmanntall (NRK Sami Radio og Statistisk Sentralbyrå).

Kontrollutvalgets konklusjon:

Kontrollutvalget vil behandle saken i løpet av 2012. Kontrollutvalget vil i løpet av behandlingen ta stilling til om saken fremmes for plenum.

Sak 18/11 Gruppemidler

Sakens bakgrunn:

Sametinget avsetter årlig et bestemt beløp til de politiske grupperinger i Sametinget. Dette beløpet skal fordeles mellom de politiske grupperinger basert på antall representanter de forskjellige grupperinger har. Videre baseres tilskuddet om partiet er i posisjon eller opposisjon.

Møtelederskapet har bebudet en gjennomgang av gruppemidlene, blant annet om bruken av gruppemidlene er i hht. regelverket.

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget har gått gjennom saken som angår tildeling av gruppemidler til de politiske grupperinger for 2010. Kontrollutvalget ser behovet for å se på de tildelingskriterier og hvordan disse er praktisert.

Kontrollutvalget vil i henhold til særskilte regler for kontrollutvalgets ansvar og arbeidsområde §5, punkt 1, gjøre en forundersøkelse i saken som angår gruppemidler når møtelederskapets behandling av saken foreligger.

Sak 19/11 Gjennomgang av et utvalg av rådsprotokoller

Sakens bakgrunn:

I hht. Særskilte regler for kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 4, punkt 4 skal kontrollutvalget foreta en gjennomgang av sametingsrådets møtebøker.

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget drøftet hvordan de skal forholde seg til mulighet for innsyn i rådsprotokollene. Mulige innfallsvinkler for en slik undersøkelse kan være som følger:

Se om formalitetene for møteprotokollene er fulgt. Dette kan eksempelvis handle om hvorvidt dato og saksnummer kommer i rekkefølge.

Sjekk om sametingsrådet har gått ut over sine fullmakter i hht. regelverk og plenumsvedtak. Alternativt kan det være snakk om forvaltningsrevisjon som verktøy generelt sett, og at man herunder ser å hva som kan være aktuelt kontrollutvalgsarbeid i forhold til protokoller.

Følgende møtebøker lå til grunn for behandling:

Møtebok 03/10

Møtebok 11/10

Møtebok 01/11

Møtebok 02/11

Under gjennomgang av disse protokollene ble det klart at kontrollutvalget har behov for å få på plass gode rutiner for en protokollgjennomgang, blant annet i forhold til metodikk.

Kontrollutvalgets arbeidssituasjon vanskeliggjør en mer systematisk gjennomgang av rådsprotokoller, da dette krever administrative ressurser som kan forberede denne type saker for kontrollutvalget.

Dette vil også gjelde i forhold til de andre revisjonsfeltene som er nevnt i regelverket under § 4.

Møtesekretærer: Ellen Aina Eira

Side 128 av 156

Kontrollutvalgets konklusjon:

Kontrollutvalget utsetter protokollgjennomgangen inntil utvalget er blitt styrket med sekretærtjeneste.

5. UNDERSØKELSER SOM VIL BLI GJENNOMFØRT I KOMMENDE ÅR

Kontrollutvalgets arbeidssituasjon;

Kontrollutvalgets arbeid avhenger i stor grad av de økonomiske rammene som fastsettes gjennom Sametingets budsjett. Kontrollutvalget har i flere omganger vist til at den økonomiske rammen for kontrollutvalgets arbeid må økes betydelig dersom utvalget skal kunne gjennomføre de oppgaver som det er forutsatt at kontrollutvalget skal gjennomføre, blant annet i forhold til Særskilte regler for Kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 4.

Kontrollutvalget har igangsatt prosessen med å få på plass en ekstern saksbehandler- og saksutrederfunksjon. Det foreligger en skisse til rammeavtale som vil bli publisert blant annet på Doffin i begynnelsen av 2012, jfr. vedlegg 1. Når denne funksjonen er kommet på plass, vil det kreve en betydelig økning av de økonomiske rammene for kontrollutvalget.

Kontrollutvalget har ikke kunnet gjennomføre større revisjoner på grunn av den vanskelige arbeidssituasjonen. En saksbehandler- og saksutrederfunksjon er derfor helt avgjørende for at kontrollutvalget skal kunne utføre alle de oppgaver som både er nedfelt i regelverket og andre saker som tilkommer utvalget å se nærmere på.

Planlagte undersøkelser for kontroll for kommende år:

Under forutsetning av at kontrollutvalgets arbeidssituasjon bedres i løpet av 2012, vil kontrollutvalget prioritere de oppgavene som er nedfelt i regelverkets § 4. Et viktig revisjonsområde vil være sametingsrådets tilskuddsbehandling.

Kontrollutvalget vil prioritere arbeidet med å få fastsatt rutiner for kontrollarbeidet i Sametinget, der det primære målet er å få på plass et «selvbærende system» som gjør at framtidige kontrollutvalg slipper å gå opp nye veier for sitt arbeid hvert fjerde år.

Når sekretariatsfunksjonen er på plass, vil det være nødvendig å se nærmere på regelverket i forhold til revisjonsarbeid samt kjøreregler for kontrollutvalgets arbeid.

Kontrollutvalget vil fortsatt prioritere egenutvikling i forhold til kontrollarbeid. Dette innebærer både deltakelse på kurs og konferanser.

6. UTFORDRINGER

Som det framkommer under årsmeldingens punkt 5, er hovedutfordringen kontrollutvalgets ressursituasjon. Situasjonen med at kontrollutvalget ikke har et sekretariat med relevant utrederkompetanse, samt muligheten til å bidra med faglige juridiske og økonomiske vurderinger, er ikke tilfredsstillende.

Arbeidet med å få på plass eksterne administrative ressurser er som allerede nevnt satt i gang, og vil kreve en betydelig økning av de økonomiske rammene for kontrollutvalget. I hht. budsjettet for 2012 ble ikke rammene for kontrollutvalgets økt, til tross for at budsjettbehovet er godt kjent for sametingsrådet.

Kontrollutvalget vil understreke at Sametinget har innført full parlamentarisme, noe som ressursmessig også skal avspeiles i forhold til kontrollfunksjonen i sametinget.

Forslag 1, representant Aud Marthinsen, Fremskrittspartiet

Kontrollutvalgets årsmelding

Sametinget ber rådet i forbindelse med budsjettet for 2013 sørge for tilfredsstillende utredningskapasitet og sekretærfunksjon i tråd med behovene som fremkommer av meldingen.

Endres til følgende:

Sametinget ber rådet i forbindelse med budsjettarbeidet for 2013 sørge for tilfredsstillende bevilgninger i tråd med behovene som fremkommer av meldingen.

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Sametingets plenum vedtok enstemmig at Fremskrittspartiets forslag kan endres.
- Fremskrittspartiets forslag ble enstemmig vedtatt.
- Kontrollutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
	Aud Marthinsen, til forretningsorden	
1	Åge Nordkild, saksordfører	Mariann Wollmann Magga
		Jørn Are Gaski
		Silje Karine Muotka
	Åge Nordkild	
2	Aud Marthinsen	Silje Karine Muotka
	Aud Marthinsen	
3	Aili Keskitalo	Jørn Are Gaski
	Aili Keskitalo	
4	Sten Erling Jønsson	Rolf Johansen
	Sten Erling Jønsson	
5	Jarle Jonassen	
6	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka
		Jarle Jonassen
		Ann-Mari Thomassen
	Jørn Are Gaski	
7	Anders Somby jr.	Silje Karine Muotka
	Anders Somby jr.	
8	Egil Olli	
9	Silje Karine Muotka	Sten Erling Jønsson
	Silje Karine Muotka	
10	Jarle Jonassen	Silje Karine Muotka
11	Vibeke Larsen	Aili Keskitalo
	Vibeke Larsen	
12	Aud Marthinsen	
	Willy Ørnebakk, til	

forretningsorden	
Åge Nordkild	
Willy Ørnebakk, til forretningsordning	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet kontrollutvalgets årsmelding for perioden januar 2011 -desember 2011
Årsmeldingen er vedlagt protokollen.

Sametinget ber rådet i forbindelse med budsjettarbeidet for 2013 sørge for tilfredsstillende bevilgninger i tråd med behovene som fremkommer av meldingen.

Sametingets kontrollutvalg - beretning for perioden januar 2011 - desember 2011

1. INNLEDNING

Sametingets kontrollkomité fikk ved behandlingen i plenumssak 09/10 nytt navn. Det nye navnet er Sametingets kontrollutvalg. I gjeldende regelverk for kontrollutvalget anvendes fortsatt benevnelsen Sametingets kontrollkomité.

I henhold til Særskilte regler for Kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 2 skal kontrollkomiteen «.. på faglig grunnlag utøve parlamentarisk kontroll og styringskontroll ved å finne ut hva som har skjedd, vurdere det opp mot etablerte kriterier og ordninger og bidra til å rette opp eventuelle feil og mangler. Individuelle interesser vil som utgangspunkt ivaretas av forvaltningen, domstoler og ombudsordninger.

Kontrollkomiteens medlemmer har utvidet rett til innsyn i dokumenter, rapporter og lignende i Sametinget».

Kontrollkomiteens oppgaver framkommer i Sametingets arbeidsorden § 15. Kontrollutvalgets oppgaver er:

- a) å utøve den parlamentariske kontroll over virksomheten som finansieres via Sametingets budsjett, og
- b) å kontrollere Sametingets årsregnskap og gjennomgå eventuelle merknader vedrørende disse fra Riksrevisjonen

Utvalget kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon som det anser som nødvendig for Sametingets kontroll. Før utvalget selv foretar slike undersøkelser, underrettes sametingsrådet, eventuelt plenumsledelsen, som plikter å framskaffe ønskede opplysninger.

Utvalget kan avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling.

Plenum kan fastsette særskilte regler for kontrollutvalgets ansvars- og arbeidsområde.

Sametingets kontrollutvalg skal i hht. Særskilte regler for Kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 4 avgi årsmelding. Årsmeldingen skal avspeile kontrollutvalgets virksomhet i foregående år.

2. KONTROLLUTVALGETS MEDLEMMER

Sametinget valgte den 14.10.09 i sak 34/09 følgende medlemmer til kontrollutvalget for perioden 2009 - 2013:

Randi A. Skum, leder

Åge Nordkild, nestleder

Silje Karine Muotka, medlem

Jørn Are Gaski, medlem

Mariann W. Magga, medlem

3. KONTROLLUTVALGETS MØTER / KONFERANSER

Interne møter:

Kontrollutvalget har gjennomført følgende interne møter i virkeperioden:

Tromsø: 20.01.11

Tromsø: 13.04.11

Karasjok: 27.05.11

Tromsø: 30.06.11

Tromsø: 16.09.11

Tromsø: 18.11.11

Eksterne møter:

Kontrollutvalget avholdt et møte den 30. juli med sametingspresident Egil Olli og sametingets direktør, Rune Fjellheim. Tema for møtet var kontrollutvalgets ressurs- og arbeidssituasjon, hvor utvalget la fram de problemer som knytter seg til begrensede økonomiske- og administrative ressurser.

Presidenten og direktøren ble informert om at Kontrollutvalget ville igangsette en prosess der formålet er å få på plass en saksbehandler- og saksutrederfunksjon gjennom en anbudsrunde. Kontrollutvalget fikk positive tilbakemeldinger på en slik prosess.

Kontrollutvalget fikk også positive tilbakemeldinger på at Kontrollutvalget skulle styrkes.

Konferanser og annet:

Kontrollutvalget gjennomførte et seminar i forbindelse med sametingets plenum i juni. Temaet var kontrollfunksjoner i parlamentariske systemer. Se omtale i neste punkt.

4. KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

Seminar:

Kontrollutvalget gjennomførte et seminar for sametingets representanter i juni med temaet kontrollfunksjoner i parlamentariske systemer. Formålet med seminaret var å skape en større bevissthet rundt kontrollutvalgets oppgaver i Sametinget og samtidig få drøftet hvordan kontrollfunksjonen kan styrkes.

Seminaret ble åpnet av kontrollutvalgets leder, Randi A. Skum.

De som var invitert til å holde foredrag på seminaret var som følger:

Hans Brattestå, direktør for Stortinget.

Tema: Stortingets kontrollfunksjon i sin alminnelighet, samt revisjon og kontroll med Stortingets egen økonomiforvaltning.

Bente Willumsen, Vest-Finnmark kommunerevisjon.

Tema: Kontroll, tilsyn, revisjon og forvaltningsrevisjon av kommuner og fylkeskommuner.

Møtesekretærer: Ellen Aina Eira

Side 132 av 156

Jørgen Kosmo, Riksrevisor.

Tema: Riksrevisjonen og om dets arbeid i å bidra til at fellesskapets midler og verdier blir brukt slik Stortinget har bestemt.

På slutten av seminaret var det avsatt tid til debatt om foreleste emner.

Behandlede saker:

Kontrollutvalget har behandlet saker i 2011 som det er gjort forundersøkelser i. Disse saker er som følger:

Sak 04/11 - Bruken av Sametingets valgmanntall

Sakens bakgrunn:

Sametingets valgmanntall er opprettet som et manntall for sametingsvalget. I forbindelse med innføringen av en ny valgordning og revideringen av sameloven og forskriften, ble begrepet ”samemanntallet” endret til ”Sametingets valgmanntall” nettopp for å understreke at det er et valgmanntall.

Sametingets plenumsledelse ønsker at Sametingets valgmanntall i utgangspunktet skal benyttes kun til det manntallet er opprettet for – politiske formål knyttet til sametingsvalget. Ved et eventuelt samtykke om tilgang til manntallet til andre etter § 81 (1) b i forskriften, må det foreligge tungtveiende samfunnsmessige grunner.

Også av hensyn til de som velger å registrere seg i Sametingets valgmanntallet er det riktig å legge seg på en streng fortolkning i forvaltningen av manntallet. Sametinget har fått tilbakemeldinger fra personer som er kontaktet i forbindelse med ulike undersøkelser og opplever det som et tillitsbrudd. De har meldt seg inn i valgmanntallet for å delta ved sametingsvalget og ikke for å delta i undersøkelser

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget vil reise dette som sak for plenum i løpet av 2012. Det er åpnet for forundersøkelse i saken som er hjemlet i regelverket ”Særskilte regler for kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde”, pkt 5.1.

Kontrollutvalget har gjennom skriftlig henvendelse til sametingsrådet mottatt dokumentasjon på bl.a. korrespondansen mellom Sametingsrådet og de eksterne søkerne av bruken Sametingets valgmanntall (NRK Sami Radio og Statistisk Sentralbyrå).

Kontrollutvalgets konklusjon:

Kontrollutvalget vil behandle saken i løpet av 2012. Kontrollutvalget vil i løpet av behandlingen ta stilling til om saken fremmes for plenum.

Sak 18/11 Gruppemidler

Sakens bakgrunn:

Sametinget avsetter årlig et bestemt beløp til de politiske grupperinger i Sametinget. Dette beløpet skal fordeles mellom de politiske grupperinger basert på antall representanter de forskjellige grupperinger har. Videre baseres tilskuddet om partiet er i posisjon eller opposisjon.

Møtelederskapet har bebudet en gjennomgang av gruppemidlene, blant annet om bruken av gruppemidlene er i hht. regelverket.

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget har gått gjennom saken som angår tildeling av gruppemidler til de politiske grupperinger for 2010. Kontrollutvalget ser behovet for å se på de tildelingskriterier og hvordan disse er praktisert.

Kontrollutvalget vil i henhold til særskilte regler for kontrollutvalgets ansvar og arbeidsområde §5, punkt 1, gjøre en forundersøkelse i saken som angår gruppemidler når møtelederskapets behandling av saken foreligger.

Sak 19/11 Gjennomgang av et utvalg av rådsprotokoller

Sakens bakgrunn:

Ihht. Særskilte regler for kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 4, punkt 4 skal kontrollutvalget foreta en gjennomgang av sametingsrådets møtebøker.

Kontrollutvalgets behandling:

Kontrollutvalget drøftet hvordan de skal forholde seg til mulighet for innsyn i rådsprotokollene.

Mulige innfallsvinkler for en slik undersøkelse kan være som følger:

Se om formalitetene for møteprotokollene er fulgt. Dette kan eksempelvis handle om hvorvidt dato og saksnummer kommer i rekkefølge.

Sjekk om sametingsrådet har gått ut over sine fullmakter ihht. regelverk og plenumsvedtak

Alternativt kan det være snakk om forvaltningsrevisjon som verktøy generelt sett, og at man herunder ser å hva som kan være aktuelt kontrollutvalgsarbeid i forhold til protokoller.

Følgende møtebøker lå til grunn for behandling:

Møtebok 03/10

Møtebok 11/10

Møtebok 01/11

Møtebok 02/11

Under gjennomgang av disse protokollene ble det klart at kontrollutvalget har behov for å få på plass gode rutiner for en protokollgjennomgang, blant annet i forhold til metodikk.

Kontrollutvalgets arbeidssituasjon vanskeliggjør en mer systematisk gjennomgang av rådsprotokoller, da dette krever administrative ressurser som kan forberede denne type saker for kontrollutvalget.

Dette vil også gjelde i forhold til de andre revisjonsfeltene som er nevnt i regelverket under § 4.

Kontrollutvalgets konklusjon:

Kontrollutvalget utsetter protokollgjennomgangen inntil utvalget er blitt styrket med sekretærtjeneste.

5. UNDERSØKELSER SOM VIL BLI GJENNOMFØRT I KOMMENDE ÅR

Kontrollutvalgets arbeidssituasjon;

Kontrollutvalgets arbeid avhenger i stor grad av de økonomiske rammene som fastsettes gjennom Sametingets budsjett. Kontrollutvalget har i flere omganger vist til at den økonomiske rammen for kontrollutvalgets arbeid må økes betydelig dersom utvalget skal kunne gjennomføre de oppgaver som det er forutsatt at kontrollutvalget skal gjennomføre, blant annet i forhold til Særskilte regler for Kontrollkomiteens ansvars- og arbeidsområde § 4.

Kontrollutvalget har igangsatt prosessen med å få på plass en ekstern saksbehandler- og saksutrederfunksjon. Det foreligger en skisse til rammeavtale som vil bli publisert blant annet på Doffin i begynnelsen av 2012, jfr. vedlegg 1. Når denne funksjonen er kommet på plass, vil det kreve en betydelig økning av de økonomiske rammene for kontrollutvalget.

Kontrollutvalget har ikke kunnet gjennomføre større revisjoner på grunn av den vanskelige arbeidssituasjonen. En saksbehandler- og saksutredningsfunksjon er derfor helt avgjørende for at kontrollutvalget skal kunne utføre alle de oppgaver som både er nedfelt i regelverket og andre saker som tilkommer utvalget å se nærmere på.

Planlagte undersøkelser for kontroll for kommende år:

Under forutsetning av at kontrollutvalgets arbeidssituasjon bedres i løpet av 2012, vil kontrollutvalget prioritere de oppgavene som er nedfelt i regelverkets § 4. Et viktig revisjonsområde vil være sametingsrådets tilskuddsbehandling.

Kontrollutvalget vil prioritere arbeidet med å få fastsatt rutiner for kontrollarbeidet i Sametinget, der det primære målet er å få på plass et «selvbærende system» som gjør at framtidige kontrollutvalg slipper å gå opp nye veier for sitt arbeid hvert fjerde år.

Når sekretariatsfunksjonen er på plass, vil det være nødvendig å se nærmere på regelverket i forhold til revisjonsarbeid samt kjøreregler for kontrollutvalgets arbeid.

Kontrollutvalget vil fortsatt prioritere egenutvikling i forhold til kontrollarbeid. Dette innebærer både deltakelse på kurs og konferanser.

6. UTFORDRINGER

Som det framkommer under årsmeldingens punkt 5, er hovedutfordringen kontrollutvalgets ressursituasjon. Situasjonen med at kontrollutvalget ikke har et sekretariat med relevant utredningskompetanse, samt muligheten til å bidra med faglige juridiske og økonomiske vurderinger, er ikke tilfredsstillende.

Arbeidet med å få på plass eksterne administrative ressurser er som allerede nevnt satt i gang, og vil kreve en betydelig økning av de økonomiske rammene for kontrollutvalget. I hht. budsjettet for 2012 ble ikke rammene for kontrollutvalgets økt, til tross for at budsjettbehovet er godt kjent for sametingsrådet.

Kontrollutvalget vil understreke at Sametinget har innført full parlamentarisme, noe som ressursmessig også skal avspeiles i forhold til kontrollfunksjonen i sametinget.

Behandlingen av saken ble avsluttet 07.06.12 kl.10.35.

Åšši/Sak NKK	003/12
Åšši/Sak SP	030/12

Landbrukspolitiske utfordringer

Arkivsaknr.
12/2599

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.12	SR 065/12
Nærings- og kulturkomiteen	04. – 05.06.12	NKK
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 30/12

Saken påbegynt 08.06.12 kl. 08.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	24.04.12	Sámedigge ráđđi/Sametingsrådet	Åšši/Sak 065/12 Eanageavahanpolitihkalaš hástalusat/Landbrukspolitiske utfordringer
2	02.12.11	Landbruks- og matdepartementet	Meld St. nr. 9 (2011 – 2012) Landbruks- og matpolitikken Velkommen til bords

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Lønnsomhet i jordbruket

Arktisk landbruk

Arktisk landbruk er innført som et begrep på landbruket i nord i Stortingsmeldingen. Arktisk landbruk er også nevnt i nordområdemeldingen som kom ut i 2011. Nordnorsk landbruksråd har avgrenset det arktiske landbruket til Nord-Norge slik Arktisk råd også har definert den norske delen av arktisk område.

Når det er tale om arktiske landbruksprodukter er det ikke bare produkter fra jordbruket det er snakk om, men også matprodukter fra rein og utmark. Foruten disse har det tidligere vært vanlig å bruke forskjellige urter og bær i den samiske matkulturen.

Arktiske landbruksprodukter er betraktet som rene produkter av forbrukere. Produktene er ikke i like stor grad behandlet med sprøytemidler mot sykdommer og insekter. Produkter produsert i arktiske områder har en spesiell kvalitet. Det har sammenheng med lav temperatur i vekstsesongen og lys døgnet rundt i deler av vekstsesongen. Arktiske produkter er dessuten særegne i og med at de er produsert i arktisk klima, nord for polarsirkelen og i et spesielt kulturlandskap. Disse fortrinnene kan brukes i markedsføringen av arktiske produkter. Dette understøttes også i landbruksmeldingen der det heter at fjellandbruk og arktisk er eksempler på at landbruk med særpreg som kan brukes i regional merkevarebygging og markedsføring.

I dag er det mulig å registrere beskyttede betegnelser på matvarer. En slik profilering av produkter fra jordbruket i nord som arktiske produkter vil kunne ha et markedsmessig fortrinn og gi høyere pris. Profilering av arktiske produkter som har høyere pris enn andre varer fordrer imidlertid svært god kvalitet. Det fordrer også at matprodusentene i nord har en fellesprofilering av arktiske matprodukter og at markedsføringen er koordinert. Registrering av beskyttede betegnelser kan brukes på samiske matspesialiteter. En slik beskyttelse vil kunne høyne statusen for samiske mattradisjoner og derved øke verdiskapingen i samiske områder.

Om en skal lykkes med å få større verdiskaping i det arktiske landbruket må det felles innsats til fra det nordnorske landbruksmiljøet. I landbruksmeldingen blir det understøttet med at om arktisk landbruk skal gi vekstkraft er det nødvendig med lokale initiativ med basis i lokalkunnskap og kompetanse og i samarbeid med andre næringsmiljø, forskning og forvaltning. For Sametinget vil det være riktig å prioritere eventuelle lokale initiativ som har som mål å øke verdiskapingen i det arktiske landbruket.

Fra samisk hold er det viktig at hensynet til urfolksperspektivet inngår i satsingen på arktisk landbruk i samiske områder. Jordbruksnæringen sysselsetter mange i samiske områder og spiller en viktig rolle i å videreføre samisk språk og kultur. Erfaringer fra andre urfolksområder vil kunne gi impulser og nye ideer i satsingen på det arktiske landbruket i Norge. utfordringer knyttet til mangel på arbeidsplasser, urbanisering og fraflytting går igjen i disse områdene.

Sametinget mener at arktisk landbruk er en fremtidsrettet satsing. Landbruksmyndighetene må legge til rette for det særegne som arktiske produkter representerer, og det må etableres felles mål for hvordan arktisk landbruk skal kunne utvikle seg og øke verdiskapingen i dette området. Sametinget skal være aktivt deltakende i dette arbeidet.

Melkeproduksjon og sauehold

Melkeproduksjonen er en av bærebjelkene i jordbruksnæringen i samiske områder. Lønnsomheten på bruk som har nedbetalt lån er god, mens de som har utbyggingslån har utfordringer med lønnsomheten. Landbrukspolitikken i Norge har lagt til rette for grasproduserende produksjoner i nord. I meldingen er det foreslått å videreføre denne politikken. Selv med denne kanaliseringspolitikken registrerer vi en tilbakegang i antall melkeproduksjonsbruk. Produksjonsvolumet har holdt seg noenlunde på samme nivå i Finnmark, mens det har vært en nedgang i Troms. Utsiktene framover viser imidlertid at med økende alder blant melkeprodusentene vil rekrutteringen bli en av de store utfordringene. I tillegg har vi en fraflytting av unge fra distriktene og til byene noe som også vil utfordre det samiske jordbruket. Når gårdbrukerne ikke har noen til å overta gårdsdriften vil det kunne gå utover vedlikehold av driftsbygninger.

Sauenæringen er en arealkrevende næring hvor utnyttelsen av utmarksbeite har vært avgjørende for det økonomiske resultatet. Kravet til lønnsomhet har ført til større bruk samtidig som antall bruk har gått ned i hele landet. I områder hvor arealene utgjør en begrensende faktor vil videreføring av lammekjøtt kunne øke inntjening på gårdene. Samtidig vil det kunne sysselsette flere i familien og derved styrke familiejordbruket. Etterspørsel etter lokalprodusert mat er økende også i samiske områder. Dialog med mattilsynet og hensynet til mattrygghet er faktorer som er avgjørende for en trygg matproduksjon.

Sametinget mener at landbrukspolitikken i Norge fortsatt skal legge til rette for produksjon av melk og kjøtt i hele landet. Sametinget vil fortsette med å gi innspill for bedre rammebetingelser til basisproduksjonen i årlige innspill til jordbruksforhandlingene.

Finansiering

Lønnsomheten i jordbruket er avhengig av offentlige støtteordninger. En vesentlig del av byggearbeidene finansieres gjennom Innovasjon Norge. I samiske områder kan Sametinget bidra med

tilskudd i samfinansiering med andre. Strukturrasjonaliseringen har ført til større og dermed dyrere bygg. Undersøkelser har vist at det er større kostnader å bygge i Troms og Finnmark enn i Sør-Norge. Det skaper utfordringer med å få lønnsomhet etter utbygging siden lånebelastningen blir i største laget. I landbruksmeldingen er det foreslått å regionalisere disse ordningene for å tilpasse ordningene til regionale forhold. I meldingen varsles det også investeringsløft for driftsbygg og at det skal være et aktivt jordbruk over hele landet. Disse satsningene skal være en del av regionale bygdeutviklingsprogrammer. For Sametinget vil det være av stor betydning å bli involvert i de regionale bygdeutviklingsprogrammene.

Sametinget mener at dagens finansieringsordninger ikke er tilstrekkelige. Landbruksmyndighetene må legge til rette for finansieringsordninger som går ut over de rammer som gjelder i dag blant annet for Innovasjon Norge.

Arealressurser

Dyrka jord og utmarksbeiter danner grunnlaget for det grasbaserte jordbruket i samiske områder. Et aktivt jordvern er nødvendig for å sikre jordbruk for framtidige generasjoner. I landbruksmeldingen legges det opp til en videreføring av en streng jordvernpolitikk. I kommuner med mange nedlagte bruk er det fristende for kommunepolitikere å omdisponere dyrka jord til utbyggingsformål. En slik utvikling er lite ønskelig og lite framtidsrettet. For å sikre driftsgrunnlag for jordbruk i samiske områder må den strenge jordvernpolitikken videreføres.

Det forholdet at gårdsbrukene er blitt større og at jordarealene ikke selges til de som driver gårdsbruk fører til en høy andel leiejord. Andelen leiejord er stor i samiske områder og spesiell høy i Troms fylke. Høy andel leiejord fører til at gårdsdriften må basere seg på velvillige naboer og jordeiere, noe som gir et usikkert driftsgrunnlag. I landbruksmeldingen er det signalisert at det skal bli enklere å fradele eiendommer slik at jordbruksarealene kan selges til de som driver med jordbruk.

Sametinget mener at en endring av fradelingspraksisen vil være med på å sikre arealgrunnlaget for de som driver aktivt jordbruk.

Rekruttering

I følge landbruksmeldingen er andel kvinnelige eiere i landet på 25 %. I samiske områder er den rundt 20 %. Situasjonen er noe annerledes når man ser på hvor stor andel kvinnelige søkere utgjør innenfor landbruksbaserte næringer. Slike virksomheter kan være Inn på tunet, grønt reiseliv og produksjon av lokal mat. Over 40 % av Innovasjon Norges tilskudd til slike næringer går til kvinnelige søkere. Selv om andelen kvinner som mottar støtte til bygdenæringer er økt er det langt igjen til vi kan si at jordbruket har nådd likestilling. Utfordringen er å få flere kvinnelige eiere. Det kan gjøres blant annet ved å legge til rette for gårdsdrift som er tilpasset kvinner.

Det er blitt vanskeligere å starte med gårdsdrift uten å måtte ta opp lån. Slike utfordringer kan svekke rekrutteringen til jordbruket. For å få ned noen av kostnadene ved oppstart har Sametinget etablert en ordning gjør det mulig å finansiere kjøp av melkekvoter. Ordningen er beregnet for unge som vil sikre seg en framtid i jordbruket. Sametingets ordning er imidlertid ikke nok for å få unge til å etablere seg i jordbruket. Utfordringen ligger i å få i stand økonomiske virkemidler over jordbruksavtalen som sikrer rekrutteringen.

Jordbruksmiljøene i samiske områder er svekket det siste tiåret. Noen kommuner har store jordbruksarealer som er gått ut av produksjon og mange bruk er lagt ned. Sametinget har i samarbeid med andre offentlig aktører planlagt å sette i gang en satsing på jordbruk i tre samiske kommuner for å sikre videre drift på de gårdene som drives i dag og også for å få flere til å starte med gårdsbruk. Utfordringen er å få tilbake optimismen i disse kommunene og få gårdbrukerne til å satse på jordbruk som en framtidig næring.

Sametinget mener at en aktiv rekrutteringspolitikk er nødvendig for å utvikle jordbruket. Sametinget vil fremdeles jobbe for at inngangen til yrket skal være lettere, spesielt for kvinner og unge.

Bygdenæringer

Begrepet bygdenæringer er definert som en del av landbruket. I meldingen heter det at regjeringen vil bidra til å videreutvikle lønnsomme bygdenæringer. Det skal skje gjennom økt næringsutvikling basert på landbrukets ressurser og uten behov for støtte utover det som gjelder generelt. Det skal også opprettes regionale næringsprogram for å videreutvikle bygdenæringene. Sametingets melding om næringsutvikling vil kunne gi viktige bidrag til slike programmer.

Sametinget prioriterer etableringer av mindre foretak som er lønnsomme. De prioriteringer som kommer fram i meldingen om bygdenæringer samsvarer i stor grad med den satsingen Sametinget har på næringsutvikling. Sametinget har blant annet en egen satsing på næringskombinasjoner og samisk reiseliv gjennom et verdiskapingsprogram. Hittil er det hovedsakelig reiselivsvirksomheter som er prioritert i programmet i kombinasjon med primærnæringene. Sametinget har prioritert opplevelsesbasert reiseliv med basis i samisk kultur. Utfordringen ved å prioritere småskala virksomheter og etableringer som har samisk kultur som basis ligger i å få lønnsomme foretak. Avstand til større markeder (byer og tettsteder) er en av de største utfordringene for å få god lønnsomhet.

Flere i jordbruket velger å satse på reiseliv ikke bare for å øke inntjeningen på gården, men også for å sysselsette eventuell ledig arbeidskraft. Potensialet for å satse på reiseliv der matopplevelser inngår har et stort potensial i seg. For mange er mat en vesentlig del av reiselivsopplevelsen. I den sammenheng har samisk mat og samisk kultur et fortrinn i reiselivsmarkedet. Matopplevelser inngår i Regjeringens reiselivsstrategi. I den heter det at mat er en viktig del av det helhetlige reiselivsproduktet. En satsing på samiske matopplevelser vil være i tråd med den nasjonale strategien for reiselivsnæringen.

Utnyttelse av utmarksressursene er en del av Sametingets verdiskapingsprogram. Målet er å bedre rammebetingelsene for utmarksnæringen og øke verdiskapingen i utmark. Utmarksressursene har vært viktige i å opprettholde bosettingen i samiske områder. Disse ressursene har bidratt med tilleggsinntekter og matauk til hushold som ikke har hatt andre inntjeningsmuligheter. Bruken av disse ressursene er redusert mye blant annet som følge av bedre inntjeningsmuligheter i andre virksomheter. I de senere årene har flere satsset på utmarksbasert turisme framfor å høste og videreforedle disse ressursene selv. I hovedsak dreier det seg om innlandsfisk og aktiviteter i tilknytning til det. Det vil være viktig å sikre at denne bruken ikke er til hinder for de som vil utnytte utmarksressursene på en tradisjonell måte.

I landbruks- og matmeldingen er det vist til Sametingets verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. I meldingen heter det:

”Det vil være naturlig å dra nytte av de erfaringene Sametinget har gjort i sitt verdiskapingsprogram. Regjeringen vil invitere næringen og Sametinget til å vurdere tiltak og initiativ som kan styrke reiselivsbasert næringsvirksomhet i reindriften.”

Sametinget registrerer at det i reindriftsavtalen for 2012 er verdiskapingsprogrammet for rein utvidet til å gjelde reiselivsvirksomheter i tilknytning til reindrift. Utfordringen ligger i å koordinere Sametingets verdiskapingsprogram og reindriften program for å skape levedyktige reiselivsvirksomheter. Sametinget er beredt til å ta en større rolle i satsingen på reindriftsbasert turisme.

Sametinget mener at videreutvikling av bygdenæringer er en fremtidsrettet satsing som har lange tradisjoner i samiske samfunn. Sametinget vil fortsette sin satsing på verdiskaping i kombinasjon med primærnæringer.

Sametingets rolle i forvaltningen av jordbrukspolitikken

I meldingen legges det opp til en regionalisering av jordbrukspolitikken. Det skal oppnås ved en tydeligere distriktsprofil i de nasjonale ordningene, en forsterket regionalisering av utviklings- og investeringsvirkemidlene og en mer områderettet innsats. Sametinget har hatt regionalisering som et av satsningsområdene i jordbruksplanen fra 2007. En regionalisering av jordbrukspolitikken vil kunne gi Sametinget større muligheter til å påvirke de distriktpolitiske utfordringene i jordbruket på enn tidligere. Regionale utviklingsprogrammer vil være et sentralt verktøy for å utløse lokal skaperkraft. Sametingets rolle i disse programmene vil være å sørge for at landbruksmyndighetene tar hensyn til samiske forhold og samisk næringsutvikling ved utarbeidelse av programmene.

Sametinget har et nært samarbeid med jordbruksorganisasjonene på regionalt nivå, og har vært nyttige i forbindelse med innspill til jordbruksforhandlingene. Dette samarbeidet kan utvides til å omfatte jordbruksorganisasjonene på landsnivå. Sametinget kan på den måten få i stand en bedre forståelse for arktisk jordbruk og betydningen av det for den samiske befolkning. Det gjelder spesielt i forhold til å få et fellesmål for jordbruk i samiske områder før forberedelser til jordbruksavtaleforhandlingene starter.

Sametinget har i flere sammenhenger forsøkt å få større innflytelse på forvaltningen av jordbrukspolitikken uten å ha lyktes. Konsultasjonsavtalen fra 2005 har satt begrensninger på at budsjettmessige tiltak ikke er konsultasjonstema, mens tiltak som direkte berører den samiske befolkning omfattes av avtalen. Utfordringen for Sametinget er å bli involvert i de prosessene som har med samiske jordbruksinteresser å gjøre på nasjonalt nivå. Slike prosesser fordrer at Sametinget blir tatt med i en tidlig fase og før rammene for slike prosesser fastsettes.

Sametinget mener at landbruksmyndighetene i sterkere grad må vise vilje til utvikling av jordbruket i samiske områder. Sametinget vil fremdeles jobbe nasjonalt og regionalt for bedre rammebetingelser til jordbruket.

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

Sametinget behandler i denne saken landbrukspolitiske utfordringer. Hovedtema er arktisk landbruk, matproduksjon, arealressurser, bygdenæringer og rekruttering.

Forslag

Forslag fra *Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Knut Store, Inga-Lill Sundset, Heidi Persdatter Greiner Haaker, Ann Solveig Eriksen og Inger Jørstad, og fra Árja Olaf Eliassen*

Forslag 1

Kapittelet om melkeproduksjon og sauehold:

2. setning fjernes.

Kapittelet om arealressurser:

Ny 1. setning:

Dyrka jord og dyrkbar jord samt utmarksbeiter danner grunnlaget for det grasbaserte jordbruket i samiske områder.

Forslag fra *Norske samers riksforbund (NSR) Geir Tommy Pedersen og Mathis Nilsen Eira, fra Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/ Sfp) Gunn-Britt Retter, og fra flyttsamelista Per A. Bøhr*

Forslag 2

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Sametinget viser til sak 11/12 der et enstemmig Sametinget ber om at: «Sametinget vil behandle stortingsmelding om landbruks- og matpolitikken, Meld. St. 9 (2011-2012), Velkommen til bords.»

Sametinget beklager at sametingsrådet ikke har fulgt opp Sametingets enstemmige vedtak ved å ikke fremme denne saken for Sametinget. Sametinget beklager også sterkt at sametingsrådet ikke har tatt kontakt med Stortinget for å klargjøre at Sametinget ønsket å behandle stortingsmeldingen om den overordnede landbruks- og matpolitikken.

Sametinget konstaterer at Sametinget er avskåret fra å influere på Stortingets behandling av den fremtidige overordnede landbrukspolitikken.

Forslag fra *Flyttsamelista (FSL) Per A. Bøhr*

Forslag 3

Kapittelet om bygdenæringer:

5., 6. og 7. avsnitt strykes

Begrunnelse:

Reindriftsbasert turisme er ikke avklart med NRL, derfor kan det ikke tas med i jordbruksmeldingen.

Forslag fra *Fremskrittspartiet (FrP) Aud Marthinsen*

Forslag 4

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Norge er et vidstrakt land med en desentralisert næringsstruktur. En stor del av verdiskapingen skjer utenfor sentrale strøk. Gjennom generelle rammebetingelser må det legges til rette for at verdiskaping også skal kunne skje i distriktene, samt at verdiene i større grad må kunne beholdes der de skapes.

Kommuner som aktivt legger til rette for næringsutvikling, bør få igjen for dette gjennom selskapsskatten. Dette bør skje på en slik måte at ikke alle midlene fra selskapsskatten havner i den kommunen hvor hovedkontoret ligger, men at en forholdsmessig riktig del tilfaller de kommuner hvor verdiskapingen faktisk finner sted.

Verdiskaping i distriktene hemmes ved at bedrifter tappes for kapital gjennom hardhendt beskatning. Det bør legges til rette for at bedrifter kan utvikle seg i hele landet ved en generell avvikling av formuesskatt og reduksjon av arbeidsgiveravgift og inntektsskatt, samt en kraftig nedsettelse av avgiftsnivået.

En av de viktigste utfordringene for næringslivet i distriktene knytter seg til samferdsel. Transport av varer til kunder og markeder er en betydelig utfordring dess lenger vekk man kommer fra viktige havner og byer i Norge. Derfor er det behov for økt utbygging av infrastruktur i hele landet.

Sametinget ber derfor Stortinget arbeid for:

- gjennom lavere skatter og avgifter, sørge for at næringer kan klare seg uten subsidier
- gjøre det enklere for enkeltmennesker å starte og drive sin egen bedrift
- redusere skjematmengden og forenkle den offentlige forvaltning, lover og regler
- hindre at offentlige bedrifter gis særfordeler som fører til konkurransevridning
- at søknader og henvendelser til det offentlige skal besvares innen fastsatte tidsfrister
- la kommunene beholde en del av selskapskatten
- bedre infrastruktur og redusere skatter og avgifter for å sikre vekst
- igangsette tidenes samferdselsløft
- at skatter og avgifter knyttet til naturressurser i størst mulig grad beholdes lokalt

Sametinget ønsker et fritt landbruk som gir den enkelte bonde et reelt valg til produksjon innenfor de rammer som markedet, egeninteresse og økonomi setter. Bønder må anses som selvstendig næringsdrivende på linje med andre næringsdrivende, og vi har stor tillit til norske bønders evne og kunnskap til selv å avgjøre hva og hvordan de skal produsere for å skaffe seg og sine en god inntekt som er til å leve av.

Dagens politikk med massive reguleringer og overføringer har ikke fungert. Ved å avskaffe og forenkle lover som i dag begrenser bøndenes frihet, vil landbruket bli bedre rustet til å klare seg på lik linje med andre næringer.

Eierne av landbrukseiendommer må få råderett til å bruke og omsette disse uten unødvendig politisk styring. En fremtidsrettet jordbrukspolitikk må sikres ved å styrke den private eiendomsretten. Dette medfører blant annet at prisreguleringen på landbrukseiendommer fjernes.

Forbrukernes stilling må styrkes når det gjelder valgfrihet og landbruksvarer. Det må bli en friere omsetning av matvarer, blant annet ved at samvirkeorganisasjonenes monopolstilling, særordninger og andre konkurransehindrende ordninger fjernes. Dagens produksjonskvoter og reguleringsekspert virker hemmende og hindrer et fritt og konkurransefremmende marked. Den enkelte produsent må stå fritt til å levere sine varer til den som tilbyr de gunstigste betingelsene. Produsentene må selv kunne velge om produktene skal selges direkte til forbruker, kjede eller til videreforedling. Det bør også legges til rette for at lokale produsenter kan produsere og selge egenproduserte alkoholholdige varer som øl, vin og sider direkte til kunder.

Sametinget ber derfor Stortinget arbeide for å:

- fjerne begrensninger i lover og regelverk som hindrer effektiv drift av landbrukseiendommer
- endre lovgivningen slik at bønder lettere kan selge eller leie ut grunn
- redusere dagens støtte- og subsidieordninger, men ha kompensasjonsordninger for dem som blir vesentlig negativt berørt av strukturendringene
- oppheve pris- og produksjonsbegrensninger
- avvikle konsesjons-, bo- og driveplikten, samt odelsreguleringer
- åpne for fri tilgang til internasjonale markeder gjennom frihandelsavtaler
- etablere et oversiktlig fritt konkurransesystem for landbruket med overgangsordninger
- fjerne produksjons- og markedsreguleringer som hindrer fri konkurranse

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Forslag 5, representant Olaf Eliassen, Árjas sametingsgruppe

Rekruttering

3 avsnitt, tredje setning tilføyes følgende:

Bak...tre kommunene, Karasjok, Porsanger og Kautokeino for å sikre videre.....osv.

Melkeproduksjon og Sauehold.

Nytt andre setning.

Lønnsomheten på bruk som har nedbetalt lån er til å leve med, mens de som har utbyggingslån har store utfordringer til å få lønnsom drift.

Forslag 6, representant Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe

Tillegg til sametingsrådets innstilling

Lønnsomhet i jordbruket

Sametinget viser til at det i Stortingsmelding nr.9 (2011-2012) om landbruks- og matpolitikken, Velkommen til bords, er lagt stor vekt på at inntekt er det viktigste virkemiddelet for å nå de landbrukspolitiske målene. Sametinget mener at en grunnleggende forutsetning for landbrukets eksistens og utvikling er at lønnsomheten i jordbruket er god og konkurransedyktig, i forhold til andre yrkesgrupper. Slik er det ikke i dag. Dette bærer næringen preg av, med stadige bruksnedleggelse og manglende rekruttering. Lønnsomhet er sentralt for at noen skal finne det interessant å satse på bondeyrket framfor andre yrker. Dessverre er inntektsforskjellen mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet altfor stor.

For å kunne nå de landbrukspolitiske målene i Stortingsmeldingen, og sikre rekruttering til yrket, vil Sametinget presisere at rammevilkårene for næringen må gi bønder muligheter til å redusere inntektsforskjellene, og få sosiale vilkår på linje med andre grupper. Inntektsgrunnlaget må styrkes slik at det er mulig å ha bondeyrket som eneyrke, med en akseptabel inntekt.

Sametinget er opptatt av at det kontinuerlig vurderes ulike incentiver for å stimulere til investeringer og til driftsoptimalisering for å bedre lønnsomheten. God dyrevelferd og HMS-tiltak vil også skape sikkerhet og trivsel for både dyr og mennesker. Å skape et moderne og spennende arbeidsmiljø gjennom fornyelse og investeringer vil også ha stor betydning for rekruttering til landbruket.

III Votering

Av 39 representanter var 32 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 26 stemmer. 6 stemte for.
- Forslag 2 ble forkastet med 19 stemmer. 13 stemte for.
- Forslag 3 ble vedtatt med 29 stemmer mot 3 stemmer.
- Forslag 5 ble vedtatt med 29 stemmer mot 3 stemmer.
- Forslag 6 ble vedtatt med 29 stemmer mot 3 stemmer.
- Forslag 1 ble vedtatt med 29 stemmer mot 3 stemmer.
- Nærings- og kulturkomiteens tilråding ble vedtatt med 29 stemmer mot 3 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Inga-Lill Sundset, saksordfører	Geir Tommy Pedersen
	Inga-Lill Sundset	
2	Geir Tommy Pedersen	Willy Ørnebakk
		Heidi Persdatter Greiner Haaker
	Geir Tommy Pedersen	
3	Aud Marthinsen	Inger Jørstad
		Geir Tommy Pedersen
	Aud Marthinsen	
4	Olaf Eliassen	Knut Inge Store
		Inga-Lill Sundset
		Geir Tommy Pedersen
	Olaf Eliassen	
5	Per Andersen Bæhr	Mathis Nilsen Eira
		Geir Tommy Pedersen
		Inga-Lill Sundset
	Per Andersen Bæhr	
6	Marianne Balto	Geir Tommy Pedersen
		Per Andersen Bæhr
		Anders Somby jr.
	Marianne Balto	
	Åge Nordkild, til forretningsorden	
	Aili Kesitalo, til forretningsorden	
7	Willy Ørnebakk	
	Alf Isaksen, til forretningsorden	
8	Knut Inge Store	
9	Olaf Eliassen	
10	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
11	Gunn-Britt Retter	
12	Anne Helene Moeng Saari	
13	Mathis Nilsen Eira	
14	Geir Tommy Pedersen	
15	Marianne Balto	
16	Egil Olli	
	Inga-Lill Sundset	
	Geir Tommy Pedersen, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Lønnsomhet i jordbruket

Sametinget viser til at det i Stortingsmelding nr.9 (2011-2012) om landbruks- og matpolitikken, Velkommen til bords, er lagt stor vekt på at inntekt er det viktigste virkemiddelet for å nå de landbrukspolitiske målene. Sametinget mener at en grunnleggende forutsetning for landbrukets eksistens og utvikling er at lønnsomheten i jordbruket er god og konkurransedyktig, i forhold til andre yrkesgrupper. Slik er det ikke i dag. Dette bærer næringen preg av, med stadige bruksnedleggelse og

manglende rekruttering. Lønnsomhet er sentralt for at noen skal finne det interessant å satse på bondeyrket framfor andre yrker. Dessverre er inntektsforskjellen mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet altfor stor.

For å kunne nå de landbrukspolitiske målene i Stortingsmeldingen, og sikre rekruttering til yrket, vil Sametinget presisere at rammevilkårene for næringen må gi bønder muligheter til å redusere inntektsforskjellene, og få sosiale vilkår på linje med andre grupper. Inntektsgrunnlaget må styrkes slik at det er mulig å ha bondeyrket som eneyrke, med en akseptabel inntekt.

Sametinget er opptatt av at det kontinuerlig vurderes ulike incentiver for å stimulere til investeringer og til driftsoptimalisering for å bedre lønnsomheten. God dyrevelferd og HMS-tiltak vil også skape sikkerhet og trivsel for både dyr og mennesker. Å skape et moderne og spennende arbeidsmiljø gjennom fornyelse og investeringer vil også ha stor betydning for rekruttering til landbruket.

Arktisk landbruk

Arktisk landbruk er innført som et begrep på landbruket i nord i Stortingsmeldingen. Arktisk landbruk er også nevnt i nordområdemeldingen som kom ut i 2011. Nordnorsk landbruksråd har avgrenset det arktiske landbruket til Nord-Norge slik Arktisk råd også har definert den norske delen av arktisk område.

Når det er tale om arktiske landbruksprodukter er det ikke bare produkter fra jordbruket det er snakk om, men også matprodukter fra rein og utmark. Foruten disse har det tidligere vært vanlig å bruke forskjellige urter og bær i den samiske matkulturen.

Arktiske landbruksprodukter er betraktet som rene produkter av forbrukere. Produktene er ikke i like stor grad behandlet med sprøytemidler mot sykdommer og insekter. Produkter produsert i arktiske områder har en spesiell kvalitet. Det har sammenheng med lav temperatur i vekstsesongen og lys døgnet rundt i deler av vekstsesongen. Arktiske produkter er dessuten særegne i og med at de er produsert i arktisk klima, nord for polarsirkelen og i et spesielt kulturlandskap. Disse fortrinnene kan brukes i markedsføringen av arktiske produkter. Dette understøttes også i landbruksmeldingen der det heter at fjellandbruk og arktisk er eksempler på at landbruk med særpreg som kan brukes i regional merkevarebygging og markedsføring.

I dag er det mulig å registrere beskyttede betegnelser på matvarer. En slik profilering av produkter fra jordbruket i nord som arktiske produkter vil kunne ha et markedsmessig fortrinn og gi høyere pris. Profilering av arktiske produkter som har høyere pris enn andre varer fordrer imidlertid svært god kvalitet. Det fordrer også at matprodusentene i nord har en fellesprofilering av arktiske matprodukter og at markedsføringen er koordinert. Registrering av beskyttede betegnelser kan brukes på samiske matspesialiteter. En slik beskyttelse vil kunne høyne statusen for samiske mattradisjoner og derved øke verdiskapingen i samiske områder.

Om en skal lykkes med å få større verdiskaping i det arktiske landbruket må det felles innsats til fra det nordnorske landbruksmiljøet. I landbruksmeldingen blir det understøttet med at om arktisk landbruk skal gi vekstkraft er det nødvendig med lokale initiativ med basis i lokalkunnskap og kompetanse og i samarbeid med andre næringsmiljø, forskning og forvaltning. For Sametinget vil det være riktig å prioritere eventuelle lokale initiativ som har som mål å øke verdiskapingen i det arktiske landbruket.

Fra samisk hold er det viktig at hensynet til urfolksperspektivet inngår i satsingen på arktisk landbruk i samiske områder. Jordbruksnæringen sysselsetter mange i samiske områder og spiller en viktig rolle i å videreføre samisk språk og kultur. Erfaringer fra andre urfolksområder vil kunne gi impulser og nye ideer i satsingen på det arktiske landbruket i Norge. Utdfordringer knyttet til mangel på arbeidsplasser, urbanisering og fraflytting går igjen i disse områdene.

Sametinget mener at arktisk landbruk er en fremtidsrettet satsing. Landbruksmyndighetene må legge til rette for det særegne som arktiske produkter representerer, og det må etableres felles mål for hvordan arktisk landbruk skal kunne utvikle seg og øke verdiskapingen i dette området. Sametinget skal være aktivt deltakende i dette arbeidet.

Melkeproduksjon og sauehold

Melkeproduksjonen er en av bærebjelkene i jordbruksnæringen i samiske områder. Lønnsomheten på bruk som har nedbetalt lån er til å leve med, mens de som har utbyggingslån har store utfordringer til å få lønnsom drift. Landbrukspolitikken i Norge har lagt til rette for grasproduserende produksjoner i nord. I meldingen er det foreslått å videreføre denne politikken. Selv med denne kanaliseringspolitikken registrerer vi en tilbakegang i antall melkeproduksjonsbruk. Produksjonsvolumet har holdt seg noenlunde på samme nivå i Finnmark, mens det har vært en nedgang i Troms. Utsiktene framover viser imidlertid at med økende alder blant melkeprodusentene vil rekrutteringen bli en av de store utfordringene. I tillegg har vi en fraflytting av unge fra distriktene og til byene noe som også vil utfordre det samiske jordbruket. Når gårdbrukerne ikke har noen til å overta gårdsdriften vil det kunne gå utover vedlikehold av driftsbygninger.

Sauenæringen er en arealkrevende næring hvor utnyttelsen av utmarksbeite har vært avgjørende for det økonomiske resultatet. Kravet til lønnsomhet har ført til større bruk samtidig som antall bruk har gått ned i hele landet. I områder hvor arealene utgjør en begrensende faktor vil videreføring av lammekjøtt kunne øke inntjening på gårdene. Samtidig vil det kunne sysselsette flere i familien og derved styrke familiejordbruket. Etterspørsel etter lokalprodusert mat er økende også i samiske områder. Dialog med mattilsynet og hensynet til mattrykningen er faktorer som er avgjørende for en trygg matproduksjon.

Sametinget mener at landbrukspolitikken i Norge fortsatt skal legge til rette for produksjon av melk og kjøtt i hele landet. Sametinget vil fortsette med å gi innspill for bedre rammebetingelser til basisproduksjonen i årlige innspill til jordbruksforhandlingene.

Finansiering

Lønnsomheten i jordbruket er avhengig av offentlige støtteordninger. En vesentlig del av byggearbeidene finansieres gjennom Innovasjon Norge. I samiske områder kan Sametinget bidra med tilskudd i samfinansiering med andre. Strukturrasjonaliseringen har ført til større og dermed dyrere bygg. Undersøkelser har vist at det er større kostnader å bygge i Troms og Finnmark enn i Sør-Norge. Det skaper utfordringer med å få lønnsomhet etter utbygging siden lånebelastningen blir i største laget. I landbruksmeldingen er det foreslått å regionalisere disse ordningene for å tilpasse ordningene til regionale forhold. I meldingen varsles det også investeringsløft for driftsbygg og at det skal være et aktivt jordbruk over hele landet. Disse satsningene skal være en del av regionale bygdeutviklingsprogrammer. For Sametinget vil det være av stor betydning å bli involvert i de regionale bygdeutviklingsprogrammene.

Sametinget mener at dagens finansieringsordninger ikke er tilstrekkelige. Landbruksmyndighetene må legge til rette for finansieringsordninger som går ut over de rammer som gjelder i dag blant annet for Innovasjon Norge.

Arealressurser

Dyrka jord og dyrkbar jord samt utmarksbeiter danner grunnlaget for det grasbaserte jordbruket i samiske områder. Et aktivt jordvern er nødvendig for å sikre jordbruk for framtidige generasjoner. I landbruksmeldingen legges det opp til en videreføring av en streng jordvernpolitikk. I kommuner med mange nedlagte bruk er det fristende for kommunepolitikere å omdisponere dyrka jord til utbyggingsformål. En slik utvikling er lite ønskelig og lite fremtidsrettet. For å sikre driftsgrunnlag for jordbruk i samiske områder må den strenge jordvernpolitikken videreføres.

Det forholdet at gårdsbrukene er blitt større og at jordarealene ikke selges til de som driver gårdsbruk fører til en høy andel leiejord. Andelen leiejord er stor i samiske områder og spesiell høy i Troms fylke. Høy andel leiejord fører til at gårdsdriften må basere seg på velvillige naboer og jordeiere, noe som gir et usikkert driftsgrunnlag. I landbruksmeldingen er det signalisert at det skal bli enklere å fradele eiendommer slik at jordbruksarealene kan selges til de som driver med jordbruk.

Sametinget mener at en endring av fradelingspraksisen vil være med på å sikre arealgrunnlaget for de som driver aktivt jordbruk.

Rekruttering

I følge landbruksmeldingen er andel kvinnelige eiere i landet på 25 %. I samiske områder er den rundt 20 %. Situasjonen er noe annerledes når man ser på hvor stor andel kvinnelige søkere utgjør innenfor landbruksbaserte næringer. Slike virksomheter kan være Inn på tunet, grønt reiseliv og produksjon av lokal mat. Over 40 % av Innovasjon Norges tilskudd til slike næringer går til kvinnelige søkere. Selv om andelen kvinner som mottar støtte til bygdenæringer er økt er det langt igjen til vi kan si at jordbruket har nådd likestilling. utfordringen er å få flere kvinnelige eiere. Det kan gjøres blant annet ved å legge til rette for gårdsdrift som er tilpasset kvinner.

Det er blitt vanskeligere å starte med gårdsdrift uten å måtte ta opp lån. Slike utfordringer kan svekke rekrutteringen til jordbruket. For å få ned noen av kostnadene ved oppstart har Sametinget etablert en ordning gjør det mulig å finansiere kjøp av melkekvoter. Ordningen er beregnet for unge som vil sikre seg en framtid i jordbruket. Sametingets ordning er imidlertid ikke nok for å få unge til å etablere seg i jordbruket. utfordringen ligger i å få i stand økonomiske virkemidler over jordbruksavtalen som sikrer rekrutteringen.

Jordbruksmiljøene i samiske områder er svekket det siste tiåret. Noen kommuner har store jordbruksarealer som er gått ut av produksjon og mange bruk er lagt ned. Sametinget har i samarbeid med andre offentlig aktører planlagt å sette i gang en satsing på jordbruk i tre samiske kommuner; Karasjok, Porsanger og Kautokeino for å sikre videre drift på de gårdene som drives i dag og også for å få flere til å starte med gårdsbruk. utfordringen er å få tilbake optimismen i disse kommunene og få gårdbrukerne til å satse på jordbruk som en framtidig næring.

Sametinget mener at en aktiv rekrutteringspolitikk er nødvendig for å utvikle jordbruket. Sametinget vil fremdeles jobbe for at inngangen til yrket skal være lettere, spesielt for kvinner og unge.

Bygdenæringer

Begrepet bygdenæringer er definert som en del av landbruket. I meldingen heter det at regjeringen vil bidra til å videreutvikle lønnsomme bygdenæringer. Det skal skje gjennom økt næringsutvikling basert på landbrukets ressurser og uten behov for støtte utover det som gjelder generelt. Det skal også opprettes regionale næringsprogram for å videreutvikle bygdenæringene. Sametingets melding om næringsutvikling vil kunne gi viktige bidrag til slike programmer.

Sametinget prioriterer etableringer av mindre foretak som er lønnsomme. De prioriteringer som kommer fram i meldingen om bygdenæringer samsvarer i stor grad med den satsingen Sametinget har på næringsutvikling. Sametinget har blant annet en egen satsing på næringskombinasjoner og samisk reiseliv gjennom et verdiskapingsprogram. Hittil er det hovedsakelig reiselivsvirksomheter som er prioritert i programmet i kombinasjon med primærnæringene. Sametinget har prioritert opplevelsesbasert reiseliv med basis i samisk kultur. utfordringen ved å prioritere småskala virksomheter og etableringer som har samisk kultur som basis ligger i å få lønnsomme foretak. Avstand til større markeder (byer og tettsteder) er en av de største utfordringene for å få god lønnsomhet.

Flere i jordbruket velger å satse på reiseliv ikke bare for å øke inntjeningen på gården, men også for å sysselsette eventuell ledig arbeidskraft. Potensialet for å satse på reiseliv der matopplevelser inngår har et stort potensial i seg. For mange er mat en vesentlig del av reiselivsopplevelsen. I den sammenheng har samisk mat og samisk kultur et fortrinn i reiselivsmarkedet. Matopplevelser inngår i Regjeringens reiselivsstrategi. I den heter det at mat er en viktig del av det helhetlige reiselivsproduktet. En satsing på samiske matopplevelser vil være i tråd med den nasjonale strategien for reiselivsnæringen.

Utnyttelse av utmarksressursene er en del av Sametingets verdiskapingsprogram. Målet er å bedre rammebetingelsene for utmarksnæringen og øke verdiskapingen i utmark. Utmarksressursene har vært viktige i å opprettholde bosettingen i samiske områder. Disse ressursene har bidratt med tilleggsinntekter og matauk til hushold som ikke har hatt andre inntjeningsmuligheter. Bruken av disse ressursene er redusert mye blant annet som følge av bedre inntjeningsmuligheter i andre virksomheter. I de senere årene har flere satset på utmarksbasert turisme framfor å høste og videreforedle disse ressursene selv. I hovedsak dreier det seg om innlandsfisk og aktiviteter i tilknytning til det. Det vil være viktig å sikre at denne bruken ikke er til hinder for de som vil utnytte utmarksressursene på en tradisjonell måte.

Sametinget mener at videreutvikling av bygdenæringer er en fremtidsrettet satsing som har lange tradisjoner i samiske samfunn. Sametinget vil fortsette sin satsing på verdiskaping i kombinasjon med primærnæringer.

Sametingets rolle i forvaltningen av jordbrukspolitikken

I meldingen legges det opp til en regionalisering av jordbrukspolitikken. Det skal oppnås ved en tydeligere distriktsprofil i de nasjonale ordningene, en forsterket regionalisering av utviklings- og investeringsvirkemidlene og en mer områderettet innsats. Sametinget har hatt regionalisering som et av satsningsområdene i jordbruksplanen fra 2007. En regionalisering av jordbrukspolitikken vil kunne gi Sametinget større muligheter til å påvirke de distriktpolitiske utfordringene i jordbruket på enn tidligere. Regionale utviklingsprogrammer vil være et sentralt verktøy for å utløse lokal skaperkraft. Sametingets rolle i disse programmene vil være å sørge for at landbruksmyndighetene tar hensyn til samiske forhold og samisk næringsutvikling ved utarbeidelse av programmene.

Sametinget har et nært samarbeid med jordbruksorganisasjonene på regionalt nivå, og har vært nyttige i forbindelse med innspill til jordbruksforhandlingene. Dette samarbeidet kan utvides til å omfatte jordbruksorganisasjonene på landsnivå. Sametinget kan på den måten få i stand en bedre forståelse for arktisk jordbruk og betydningen av det for den samiske befolkning. Det gjelder spesielt i forhold til å få et fellesmål for jordbruk i samiske områder før forberedelser til jordbruksavtaleforhandlingene starter.

Sametinget har i flere sammenhenger forsøkt å få større innflytelse på forvaltningen av jordbrukspolitikken uten å ha lykket. Konsultasjonsavtalen fra 2005 har satt begrensninger på at budsjettmessige tiltak ikke er konsultasjonstema, mens tiltak som direkte berører den samiske befolkning omfattes av avtalen. Utfordringen for Sametinget er å bli involvert i de prosessene som har med samiske jordbruksinteresser å gjøre på nasjonalt nivå. Slike prosesser fordrer at Sametinget blir tatt med i en tidlig fase og før rammene for slike prosesser fastsettes.

Sametinget mener at landbruksmyndighetene i sterkere grad må vise vilje til utvikling av jordbruket i samiske områder. Sametinget vil fremdeles jobbe nasjonalt og regionalt for bedre rammebetingelser til jordbruket.

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.06.12 kl. 11.10.

Åšši/Sak NKK	004/12
Åšši/Sak SP	031/12

Forvaltning av fiske etter anadrom laksefisk

Arkivsaknr.
10/5983

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	15.05.12	SR 071/12
Nærings- og kulturkomiteen	04. – 05.05.12	NKK 004/12
Sametingets plenum	06. – 08.05.12	SP 31/12

Saken påbegynt 08.06.12 kl. 11.10

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	15.05.12	Sametingsrådet	Sak 071/12
2	24.11.10	Miljøverndepartementet	Rammeavtale om gjennomføring av konsultasjoner knyttet til reguleringer i fisket etter anadrome laksefisk
3	26.05.11	Direktoratet for naturforvaltning	Protokoll etter konsultasjon om fremdriftsplan 23.01.2011 og 02.02.2011
4	16.08.11	Sametinget	Interessenotat
5	23.08.11	Direktoratet for naturforvaltning	Protokoll etter konsultasjon om retningslinjer 17.08.11
6	18.11.11	Direktoratet for naturforvaltning	Direktoratets retningslinjer
7	06.11.11	Sametinget/Direktoratet for naturforvaltning	Arbeidsutvalget for fiskereguleringer i Nord-Troms og Finnmarks rapport
8	14.03.12	Sametinget	Interessenotat
9	20.03.12	Direktoratet for naturforvaltning	Protokoll etter konsultasjon om fiskereguleringer 2012 med Direktoratet for naturforvaltning 14.03.12
10	25.04.12	Sametinget	Interessenotat
11	10.05.12	Miljøverndepartementet	Protokoll etter konsultasjon 21.03.12
12	10.05.12	Miljøverndepartementet	Møtereferat av 13.04.12
13	10.05.12	Miljøverndepartementet	Protokoll etter konsultasjon 26.04.12
14	10.05.12	Miljøverndepartementet	Sluttprotokoll konsultasjon 07.05.12

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget fastslår sjølaksefiskernes rett til å fiske etter laks i sjøen. Når det gjelder historiske rettigheter slår Sametinget fast at disse eksisterer, og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i uminnelige tider. Samer og andre bosatt ved kysten har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk, lokale sedvanerrettigheter og folkeretten. Dette er et uomtvistelig faktum.

Sametinget konstaterer at dagens laksereguleringer er så strenge at sjølaksefiskets eksistensgrunnlag er truet. Dette har vært situasjonen siden 2008. Dette strider mot folkeretten. Sametinget vil sterkt understreke behovet for umiddelbare særskilte tiltak i sjølaksefisket.

Sametinget vil påpeke behovet for at miljøforvaltningen forholder seg til rettsoppfattningen og fremforhandlet enighet om reguleringer for 2012 og videre arbeid, som arbeidsutvalget ga uttrykk for. Uten rettighetshavernes og Sametingets tilslutning har reguleringene ingen legitimitet eller lokal forankring.

Sametinget vil betone betydningen av å fremskaffe og systematisere tradisjonell kunnskap både om elv og sjø som grunnlag for fiskereguleringer. Det er statens ansvar å følge opp naturmangfoldlovens bestemmelser å påse at slike undersøkelser blir gjort.

Sametinget vil ta initiativ til at sjølaksefiskernes situasjon blir innrapportert til FN.

Sametinget påpeker behovet for å innarbeide urfolkshensyn i internasjonale retningslinjer for laksesamarbeid (NASCO).

Sametinget gir på denne bakgrunn ikke sitt samtykke til årets fiskereguleringer. Sametinget ber regjeringen endre fiskerireguleringene så snart som mulig gjennom konsultasjon med Sametinget og berørte rettighetshavere. Sametinget forutsetter at neste reguleringsprosess starter tidlig, slik at en får en god prosess med tid til å gjøre grundige vurderinger.

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

Sametinget og Miljøverndepartementet inngikk i november 2010 en rammeavtale som skulle sikre at rettighetshaverne ble involvert i arbeidet med å regulere laksefisket i Nord-Troms og Finnmark. I henhold til avtalen ble det i februar 2011 opprettet et bredt sammensatt arbeidsutvalg som skulle legge et felles grunnlag for konsultasjoner mellom miljøvernmyndighetene og Sametinget om reguleringer av laksefisket i Nord-Troms og Finnmark fra 2012.

I den videre prosess og konsultasjoner ble det ikke oppnådd enighet mellom Sametingsrådet og Miljøverndepartementet. På denne bakgrunn behandler Nærings- og kulturkomiteen sak om Forvaltning av anadrome laksefisk.

Forslag

Forslag fra *Norske samers riksforbund (NSR) Geir Tommy Pedersen og Mathis Nilsen Eira, fra Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/Sfb) Gunn-Britt Retter, og fra Flyttamelista (FSL), Per A. Bøhr*

Forslag 1

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Sjølaksefiskerne i Norge har rett til å fiske på laks. Rettigheten til sjølaksefisket ansees å ha et selvstendig rettsgrunnlag ved siden av finnmarksloven § 22 første ledd bokstav b). For samiske sjølaksefiskere følger dette av SP artikkel 27 og ILO 169 artikkel 15 nr. 1, jf. artikkel 13 og artikkel 23. Når det gjelder historiske rettigheter slår Sametingsrådet fast at disse eksisterer, og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i uminnelige tider. Samer og andre bosatt ved kysten har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk, lokale sedvanerettigheter og folkeretten.

Sametinget har også som målsetting å bevare og gjenoppbygge laksebestander av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. Tradisjonell kunnskap skal ligge til grunn for lakseforvaltningen sammen med biologisk kunnskap for

å få det beste grunnlaget for forvaltningen, jf. naturmangfoldloven § 8. Dette betyr at det er nødvendig å fremskaffe og systematisere tradisjonell kunnskap både om elv og sjø som grunnlag for fiskereguleringer.

Sjølaksefiske er en viktig del av det totale ressursgrunnlaget som utgjør livsgrunnlaget for den sjøsamiske befolkning. Forbudet mot drivgarnsfiske til havs og massiv reduksjon av sjølaksefiskeplasser ved kysten, viser at sjølaksefiskerne har tatt en uforholdsmessig stor del av ansvaret for en bærekraftig forvaltning av laksestammene. Sametingsrådet konstaterer at de samlede laksereguleringer i sjø er så strenge at sjølaksefiskets eksistensgrunnlag er truet.

Sametingsrådet og Miljøverndepartementet inngikk i november 2010 en rammeavtale som skulle sikre at rettighetshaverne ble involvert i arbeidet med å regulere laksefisket i Nord-Troms og Finnmark. I henhold til avtalen ble det i februar 2011 opprettet et bredt sammensatt arbeidsutvalg som skulle legge et felles grunnlag for konsultasjoner mellom miljøvernmyndighetene og Sametingsrådet om reguleringer av laksefisket i Nord-Troms og Finnmark fra 2012.

Arbeidsutvalgets rapport ble avgitt 6. november 2011. Arbeidsutvalget for fiskereguleringer i Nord-Troms og Finnmark kom med et forslag til fiskereguleringer i elv og sjø for 2012, samt en langsiktig strategi for reguleringene. I oppfølgingsarbeidet mellom Sametingsrådet og DN var det enighet om elvereguleringene, regulering i sjø for 2012 i Nord Troms, men ikke om reguleringer i sjø i Finnmark.

I henhold til rammeavtalen, når det ikke er oppnådd enighet, gjennomførte Sametingsrådet og Miljøverndepartementet konsultasjoner om det videre reguleringsarbeidet. Miljøverndepartementet fulgte direktoratets innstilling om ikke å gjenutvide fisketiden i Finnmark med henvisning til Direktoratet for naturforvaltnings innstilling, arbeidsutvalgets anbefalinger og hensynet til Russland, med unntak av regionen i Porsanger som fikk en gjenutvidelse.

Sametingsrådets posisjon var at hele Arbeidsutvalgets forslag til reguleringer måtte bli gjeldende for 2012. Sametingsrådet la frem en skisse til løsning der det ble framhevet at arbeidsutvalgets forslag til reguleringer for 2012 ble ansett for å være bærekraftig og som også skisserte en løsning som tok hensyn til departementets behov for å ta hensyn til Russlands innspill. Det ble ikke oppnådd enighet mellom Sametingsrådet og Miljøverndepartementet. Dette innebar at Sametingsrådet ikke kunne gi sin tilslutning til departements reguleringsforslag eller forslag til konklusjoner.

Sametinget vil understreke at uten Sametingets og rettighetshavernes tilslutning har reguleringen ingen legitimitet eller forankring blant de berørte brukere.

Sametinget ber Sametingsrådet ta initiativ til at den kritiske situasjon for sjølaksefiskerne rapporteres til FN.

Norge er medlem av North Atlantic Salmon Conservation Organisation (NASCO) som blant annet utarbeider retningslinjer for regulering av anadrome laksefisk. Sametinget ber Sametingsrådet påpeke behovet for å innarbeide urfolkshensyn i retningslinjer fra den nordatlantiske laksevern organisasjonen, NASCO.

Manglende anerkjennelse av sjølaksefiskernes rettigheter og stadig strammere regulering i sjø truer sjølaksefiskernes eksistensgrunnlag. Sametingets manglende gjennomslag i utforming av reguleringer og forvaltning av laksefiske forverrer denne tendensen. Sametinget mener at prinsippet om anerkjennelse av historisk rett og deltakelse i forvaltning er så viktige for de sjøsamiske lokalsamfunn og Sametinget at det må prioriteres. Komiteen mener at Sametinget må forberede seg på en rettslig avklaring av samiske rettigheter sjølaksefiske. Sametinget må prioritere å forberede en slik rettslig avklaring både i det nasjonale og internasjonale rettssystemet. Sametinget må prioritere ressurser til alliansebygging i forhold til rettighetshavere og/eller deres organisasjoner, avklaring av hvem som skal

reise rettskrav og juridisk, økonomisk og praktisk assistanse fram til man har utprøvd de rettslige mulighetene som finnes for å sikre sjølaksefiskernes rettigheter.

Forslag fra *Fremskrittspartiet (FrP) Aud Marthinsen*

Forslag 2

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Uavklarte rettighetsspørsmål er en ulempe for en konkurranseutsatt næring som fiskeriene. Sametinget mener at fiskerettighetene er nasjonale, og at de dermed skal forvaltes nasjonalt. Det er et viktig poeng at man i årtier har skapt verdier langs hele kysten i de forskjellige sesongfiskeriene. Å begrense fiskernes mulighet til å utnytte hele kysten vil være et tilbakesteg, og en stor belastning både for fiskeflåten og de mange arbeidsplassene i fiskeindustrien.

Sametinget mener at det ikke er grunnlag for å tildele spesielle fiskerirettigheter til den kystsamske befolkningen ut ifra det en hevder er historiske rettigheter en har krav på. Sametinget vil vise til at fiskeriressursene er nasjonale ressurser som skal forvaltes ut fra nasjonale hensyn og beskattes på en mest mulig optimal måte. Det kan ikke være slik at man skal begynne å tildele særrettigheter etter etnisk opprinnelse eller hvorvidt man har bodd i et gitt område over tid. Fiskeriressursene fastsettes med grunnlag i havressursloven og ikke minst ut fra hvordan en kan oppnå en mest mulig optimal utnyttelse av de totale ressursene, herunder anadrome laksefisk.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 39 representanter var 27 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 2 ble forkastet med 24 stemmer. 3 stemte for.
- Forslag 1 ble forkastet med 18 stemmer. 9 stemte for.
- Nærings- og kulturkomiteens tilrådning ble vedtatt med 16 stemmer mot 11 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Gunn-Britt Retter, saksordfører	
2	Aud Marthinsen	Geir Tommy Pedersen
		Willy Ørnebakk
	Aud Marthinsen	
3	Heidi Persdatter Greiner Haaker	Gunn-Britt Retter
	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
4	Geir Tommy Pedersen	Willy Ørnebakk
		Heidi Persdatter Greiner Haaker
	Geir Tommy Pedersen	

5	Mathis Nilsen Eira	
6	Egil Olli	
7	Aili Kesitalo	
8	Marianne Balto	
9	Ronny Wilhelmsen	Gunn-Britt Retter
	Ronny Wilhelmsen	
10	Willy Ørnebakk	Geir Tommy Pedersen
	Willy Ørnebakk	
11	Alf Isaksen	Geir Tommy Pedersen
	Alf Isaksen	
12	Marianne Balto	
13	Ronny Wilhelmsen	
	Gunn-Britt Retter	

VI Sametingets vedtak

Sametinget fastslår sjølaksefiskernes rett til å fiske etter laks i sjøen. Når det gjelder historiske rettigheter slår Sametinget fast at disse eksisterer, og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i uminnelige tider. Samer og andre bosatt ved kysten har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk, lokale sedvanerettigheter og folkeretten. Dette er et uomtvistelig faktum.

Sametinget konstaterer at dagens laksereguleringer er så strenge at sjølaksefiskets eksistensgrunnlag er truet. Dette har vært situasjonen siden 2008. Dette strider mot folkeretten. Sametinget vil sterkt understreke behovet for umiddelbare særskilte tiltak i sjølaksefisket.

Sametinget vil påpeke behovet for at miljøforvaltningen forholder seg til rettsoppfattningen og fremforhandlet enighet om reguleringer for 2012 og videre arbeid, som arbeidsutvalget ga uttrykk for. Uten rettighetshavernes og Sametingets tilslutning har reguleringene ingen legitimitet eller lokal forankring.

Sametinget vil betone betydningen av å fremskaffe og systematisere tradisjonell kunnskap både om elv og sjø som grunnlag for fiskereguleringer. Det er statens ansvar å følge opp naturmangfoldlovens bestemmelser å påse at slike undersøkelser blir gjort.

Sametinget vil ta initiativ til at sjølaksefiskernes situasjon blir innrapportert til FN.

Sametinget påpeker behovet for å innarbeide urfolkshensyn i internasjonale retningslinjer for laksesamarbeid (NASCO).

Sametinget gir på denne bakgrunn ikke sitt samtykke til årets fiskereguleringer. Sametinget ber regjeringen endre fiskerireguleringene så snart som mulig gjennom konsultasjon med Sametinget og berørte rettighetshavere. Sametinget forutsetter at neste reguleringsprosess starter tidlig, slik at en får en god prosess med tid til å gjøre grundige vurderinger.

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.06.12 kl. 12.20.

Ášši/Sak SP	032/12
Ášši/Sak VK	001/12

Valg av Sametingets valgnemnd - sametingsvalget 2013

Arkivsaknr.
11/1760

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Valgkomiteen		VK 001/12
Sametingets plenum	06. – 08.06.12	SP 32/12

Saken påbegynt 08.06.12 kl. 14.40

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1			Forskrift om valg til Sametinget
2			Sak 28/08 Valg av Sametingets valgnemnd

Saksfremstilling og vurdering

Etter forskriften om valg til Sametinget § 18 skal Sametinget oppnevne en valgnemnd som har ansvar for forberedelse og avvikling av sametingsvalget. Sametingets valgnemnd skal bestå av minimum fem medlemmer med varamedlemmer. Medlemmene og varamedlemmene skal være samer med stemmerett ved sametingsvalget.

II Forslag og merknader

Valgkomiteens innstilling:

Følgende oppnevnes som medlemmer og personlige varamedlemmer i Sametingets valgnemnd for sametingsvalget i 2013.

Medlemmer:

1. Geir Tommy Pedersen, leder	Norske Samers Riksforbund
2. Eva Nordfjell, nestleder	Arbeiderpartiet
3. Miriam Anna S. Paulsen	Norske Samers Riksforbund
4. Per A. Bæhr	Flyttsamelisten
5. Tore Forsberg	Árja

Personlige varamedlemmer:

1. Ole Mattis Hætta	Norske Samers Riksforbund
2. Magnhild Mathisen	Arbeiderpartiet
3. Irja Kappfjell	Norske Samers Riksforbund
4. Rolf Wilhelmsen	Nordkalottfolket
5. Leif Elsvatn	Arbeiderpartiet

III Votering

Av 39 representanter var 27 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Hilde Anita Nyvoll	Geir Johnsen

VI Sametingets vedtak

Følgende oppnevnes som medlemmer og personlige varamedlemmer i Sametingets valg nemnd for sametingsvalget i 2013.

Medlemmer:

1. Geir Tommy Pedersen, leder	Norske Samers Riksforbund
2. Eva Nordfjell, nestleder	Arbeiderpartiet
3. Miriam Anna S. Paulsen	Norske Samers Riksforbund
4. Per A. Bæhr	Flyttsamelista
5. Tore Forsberg	Árja

Personlige varamedlemmer:

1. Ole Mattis Hætta	Norske Samers Riksforbund
2. Magnhild Mathisen	Arbeiderpartiet
3. Irja Kappfjell	Norske Samers Riksforbund
4. Rolf Wilhelmsen	Nordkalottfolket
5. Leif Elsvatn	Arbeiderpartiet

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.06.12 kl. 14.45.

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 18.06.2012

Plenumsledelsen

Jarle Jonassen
leder

Toril Bakken Kåven

Jørn Are Gaski

Hilde Anita Nyvoll

Mathis Nilsen Eira